

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Journal of Humanities and Social Sciences Review
Lampang Rajabhat University

ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2566 Vol. 11 No. 3 September - December 2023

ISSN 2985-2757 (Print)

ISSN 2985-2765 (Online)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม พ.ศ.2566 Vol.11 No.3 September – December 2023

ISSN 2985-2757 (Print)

ISSN 2985-2765 (Online)

หน่วยงานรับผิดชอบ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

คณะที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.เสาวรีย์	บุญสา	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา	มูลมา	รองคณบดีฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์	อุปสอด	รองคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตยา	มูลปินใจ	รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและสื่อสารองค์กร
ผู้ช่วยคณบดีทุกคน		

บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา	มูลมา
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	อาจารย์อัจฉรา	กวงไหม
พิสูจน์อักษร	รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินันต์	รักธรรม
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวณีน	จันทะเดช
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตยา	มูลปินใจ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตุลาภรณ์	แสนปรน
	อาจารย์ ดร.ทัตพิชา	สกุลสืบ
	อาจารย์ศจีรัตน์	วุฒิสงห์ชัย
	อาจารย์นิรมล	ทะจะกัน
	อาจารย์ ดร.อรทัย	สุขจ๊ะ
	Mr. John Ilines Gary	
	Mr. Richard Lawrence Mann	

ออกแบบวารสาร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธงชัย	ปันสุข
	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริกร	อินคำ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจษฎา	ทองสุข
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลาลัย	อุปกิจ

เจ้าหน้าที่ประสานงาน/
ออกแบบจัดหน้า

นางสาวเจนจิรา

แก้วมณี

กองบรรณาธิการภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติกานต์	รักธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐดนัย	ประเทืองบริบูรณ์
รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.นิรันดร์	ภักดี
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ	ใจมโน
รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญญพันธุ์	พจนะลาวัณย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริกร	อินคำ
รองศาสตราจารย์ ดร.Truong	Thi Hang
รองศาสตราจารย์พรสวรรค์	มณีทอง
รองศาสตราจารย์พุกษา	เครือแสง
รองศาสตราจารย์วิไลลักษณ์	พรมแสน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิณ	จันทะเดช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์	ศิริชัยศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา	ใจมโน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนรินทร์ เมธีวุฒินันท์ ภาณุภัทรธนวัฒน์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกร	สิริสุคันธา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพร	หมุคำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตยา	มูลปิ่นใจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษราคัม	อินทสุก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตกาญจ	ตั้งภากรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนตนนท์	เถียรประภากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญภาษ	สีทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร	คำใจหนัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชฎาภรณ์	ทองแป้น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีวรรณ	มาวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัย	พานิช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศท์	เศรษฐกร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประวีณ์	แสงอรุณเฉลิมสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี	ยาดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เหนือขวัญ	บัวเผื่อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์	อุปสอด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์	อาทิตย์กวิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กั้งแก้ว	ทิศตั้ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัตติยา	ชัตติยวรา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เจษฎา	ทองสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนม์ธนะ	สุวรรณ

กองบรรณาธิการภายใน(ต่อ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยเนตร	ชนกคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐพงษ์	คันธรส
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนุพงษ์	ลมอ่อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทยา	สมสรวย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประหยัด	ช่วยงาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประชุม	บุญน้อม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิณา	งามประภาสม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชดาพร	หวลอารมณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิเชิด	ทวิกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราภรณ์	ภูมิลี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรัชัย	เต็งรัตนล้อม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริรัตน์	วาวแวว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญธิชา	รุ่งแสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมฤตา	สารธิวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อาระดา	พุ่มไพศาลชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภาพรรณ	เนตรประดิษฐ์
อาจารย์ ดร.สุกัญญา	แซ่โก

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.ธเนศวร์ เจริญเมือง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.เก่งกิจ กิติเรียงลาภ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนีมพานิช	มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ประกิตนันทการ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปิฎกิร์ชต์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวิทย์ บุตรอุดม	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา วรรณกิตร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุรินทร์ ศรีสมถวิล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มาริ เคน	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์	มหาวิทยาลัยพะเยา
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรณิษฐ์ ศรีจอมทอง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองศาสตราจารย์ ดร.รงค์กร อนันตศานต์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ต่อ)

รองศาสตราจารย์ ดร.รติพร	ถึงฝั่ง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ	เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริภัสสรค์	วงศ์ทองดี	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ	แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร	คงศิริรัตน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์	กังวล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองศาสตราจารย์ ดร.สายฝน	สุเอียนทรเมธี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.อติพร	เกิดเรือง	มหาวิทยาลัยชินวัตร
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์	โพธิ์บัน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิสิทธิ์	เอี่ยมหน่อ	สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกฉัท	จารุเมธีชน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ชนิษฐา	จิชนะกุล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รองศาสตราจารย์จินตนา	พุทธเมตะ	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
รองศาสตราจารย์ประกายศรี	ศรีรุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
รองศาสตราจารย์พดุงศักดิ์	คชสำโรง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์สนิท	สัตโยภาส	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์โอฬาร	รัตนภักดี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ	ชยางคกุล	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล	กนกหงษ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ	กิจลารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพงศ์	เรืองกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด	อินทจามรรักษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์	เผือกสม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ	อัมสำราญ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรศ	อัมโร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตี	ปัญญาอินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลนภา	จุลสิทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวิน	พรหมใจสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ	เตชะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์	ด่านประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์	กำพล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินิดา	จารย์อุปการะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิดา	ถึงแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ต่อ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พศุทธิ์	ลาคุชะ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ	ยะบุญธง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ	ธาราวุฒิ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยอดพล	เทพสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งภัสสรณ์	ศรัทธาธนพัฒน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรखा	อรัญวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์	สังขพันธ์านนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิชญ์	ปิยนนทศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา	เจียพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ	บุรณะชาติ	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา	อำนวยรัตน์	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรดา	กาลวิบูลย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวภาคย์	กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหทัย	สิทธิวิเศษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ	อินทนิเวศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภากร	โพธิ์แดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ	เกษมผลกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ	หาญวงศ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมลฉัตร	กล่อมอิม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินดารัตน์	เดอ เวชาวเวอร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยณรงค์	อริยะประเสริฐ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์	สมิทธิธรรม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดารารัตน์	คำเป็ง	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นพวรรณ	ธรรมสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภชัย	ตะวีชัย	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมพ	ภาณุสุวรรณ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร.เกรียงไกร	เกิดศิริ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร.กวรรณ	สังขกร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.ธัญญา	จันทร์ตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
อาจารย์ ดร.นริศ	ไพเจริญ	มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวิทย์	บุตรอุดม
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา	วรรณกิตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.บุรินทร์	ศรีสมถวิล
รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา	รุ่งเรือง
รองศาสตราจารย์ ดร.ปารีชา	มารี เคน
รองศาสตราจารย์ ดร.รงค์กร	อนันตศานต์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริกร	อินคำ
รองศาสตราจารย์ ดร.โสภา	อำนวยรัตน์
รองศาสตราจารย์พรสวรรค์	มณีทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสะดาล	กนกหงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ	กิจลารัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตี	ปัญญาอินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ	เตชะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวัน	พรมใจสา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณิดา	ถึงแสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหทัยา	สิทธิวิเศษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์	ศิริชัยศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัญจน์	แก้วกล้า
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริรัตน์	วาวแวว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไรวรรณ	หาญวงศ์

สำนักงานกองบรรณาธิการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
119 หมู่ 9 ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100
เบอร์โทรศัพท์ 054-316154
E-mail: hmjournal.lpru@gmail.com

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Journal of Humanities and Social Sciences Review Lampang Rajabhat University

กำหนดออกปีละ 3 ฉบับ

เดือน มกราคม - เมษายน

เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม

เดือน กันยายน - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งยังส่งเสริมและสนับสนุนการค้นคว้า และวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้นักวิชาการนักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในสาขาวิชาดังกล่าว โดยวารสารมีขอบเขตเนื้อหาทางวิชาการในสาขาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ปรัชญา สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ การพัฒนาชุมชน ดนตรี ศิลปะ ออกแบบประยุกต์ศิลป์ นิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และรัฐศาสตร์

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจเสนอบทความลงวารสาร

กองบรรณาธิการพิจารณาบทความ 3 ประเภท ดังนี้

1. บทความ (Article) แบ่งเป็น

1.1. บทความทางวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจและอยู่ในกรอบเนื้อหาที่กำหนด ต้องมีการอ้างอิงตามหลักวิชาการ

1.2. บทความวิจัย หมายถึง การนำเสนอผลการวิจัยที่ได้มีการศึกษาค้นคว้าตามหลักทางวิชาการวิจัย แต่ต้องนำมาปรับเพื่อนำเสนอในรูปแบบบทความที่ง่ายต่อการอ่านและทำความเข้าใจ

2. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึงบทความที่วิพากษ์ วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า ของหนังสือหรือบทความโดยบทวิจารณ์หนังสือ จะต้องกล่าวถึงรายละเอียดของหนังสือ ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ จำนวนหน้า ให้ชัดเจนด้วย

3. บทความปริทัศน์ (Review Article) หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (state of the art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้ามีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย

หลักเกณฑ์การนำเสนอบทความวิชาการหรือบทความงานวิจัยเพื่อพิจารณาตีพิมพ์

1. กองบรรณาธิการจะเป็นผู้รับผิดชอบในการพิจารณาบทความ โดยจะทำการคัดเลือกตามเกณฑ์ ต่อไปนี้
 - 1.1) ใช้ภาษาอย่างเหมาะสม มีโครงสร้างของบทความที่ถูกต้องตามหลักการเขียน
 - 1.2) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสม มีการอ้างอิงและสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่
 - 1.3) บทความที่ได้รับการตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน
2. บทความที่ส่งมาให้พิจารณา จะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาในวารสารใด
3. บทความวิจัยและบทความวิชาการ ต้องมีส่วนประกอบดังนี้
 - 3.1) ชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และชื่อผู้เขียนทุกคน
 - 3.2) บทคัดย่อภาษาไทยมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และบทคัดย่อภาษาอังกฤษมีความยาวไม่เกิน 300 คำ ต้องเป็นบทคัดย่อภาษาอังกฤษที่มีความถูกต้องตามหลักโครงสร้างและไวยากรณ์ของภาษาอังกฤษ
 - 3.3) คุณวุฒิสูงสุด ตำแหน่งการทำงาน และหน่วยงานที่สังกัดของผู้เขียนทุกคนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - 3.4) คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - 3.5) เนื้อหาของบทความวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ สมมติฐานในการวิจัย (ถ้ามี) แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ การทบทวนวรรณกรรมหรืองานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) ระเบียบวิธีการวิจัย กรอบแนวความคิดการวิจัย ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ
 - 3.6) เนื้อหาของบทความวิชาการ ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ ส่วนอภิปราย ตัวบท บทสรุป และเอกสารอ้างอิง ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ
4. ต้นฉบับต้องมีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ ขนาด A4 พร้อมบันทึกไฟล์บทความที่อยู่ในรูปแบบ word processor (นามสกุล *.doc หรือ *.docx)
5. บทความวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ต้องประกอบด้วยชื่อผู้แต่ง ชื่อหนังสือ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ และจำนวนหน้าของหนังสือ โดยผู้ปริทัศน์สามารถเขียนด้วยความยาวไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ A4 พร้อมบันทึกไฟล์บทความที่อยู่ในรูปแบบ word processor (นามสกุล *.doc หรือ *.docx)
6. การอ้างอิง ให้ใช้รูปแบบ APA (6th edition) เป็นมาตรฐาน สามารถค้นหาวิธีการเขียนเอกสารอ้างอิง ที่ถูกต้องเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ APA <http://www.apastyle.org>
7. บรรณานุกรม เริ่มด้วยบรรณานุกรมภาษาไทย แล้วตามด้วยบรรณานุกรมภาษาอังกฤษและเรียงตามลำดับตัวอักษร
8. จัดส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <http://www.human.lpru.ac.th/husocojs/index.php/HUSOCReview> หรืออีเมล hmjournal.lpru@gmail.com

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา ให้ใช้การอ้างอิงระบบนามปี มีข้อกำหนดดังนี้

1.1 หากชื่อผู้แต่งอยู่หน้าข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ ชื่อผู้แต่ง (ปีพิมพ์)

1.2 หากชื่อผู้แต่งอยู่ท้ายข้อความที่อ้างถึง ให้ใช้ (ชื่อผู้แต่ง, ปีพิมพ์)

1) กรณีผู้แต่ง 1 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียน, ปีพิมพ์)

2) กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1 และชื่อที่ 2, ปีพิมพ์)

3) กรณีผู้แต่ง 3-5 คน ให้เขียนเป็น (ชื่อที่ 1, ชื่อที่ 2, ชื่อที่ 3, ปีพิมพ์)

4) กรณีผู้แต่งมากกว่า 5 คน ครั้งแรกให้เขียนชื่อผู้เขียนทั้งหมด และครั้งต่อไปให้เขียนเป็น (ชื่อผู้เขียนคนที่ 1 และคณะ, ปีพิมพ์) หรือ (last name of 1st author et al, publish year)

2. การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ใช้รูปแบบ APA เวอร์ชัน 7

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง

ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2566 Vol. 11 No.3 September – December 2023

ISSN 2985-2757 (Print)

ISSN 2985-2765 (Online)

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่สามของปี พ.ศ. 2566 ซึ่งได้มีการเปลี่ยนชื่อวารสารจากชื่อเดิม วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์ เป็น วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง และได้เปลี่ยนแปลงเลข ISSN จากเดิมเป็นสองเลข คือแบบ Print และ Online เพื่อให้ชื่อวารสารและเลข ISSN มีความถูกต้องและมีความสมบูรณ์ตามที่สำนักหอสมุดแห่งชาติกำหนด แต่ยังคงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์และศิลป์ทางสังคม ภาษา และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการอ่านและประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตามศาสตร์จากหลากหลายสถาบัน และฉบับนี้ มีจำนวน 10 บทความ

เป็นการนำเสนอในรูปแบบของบทความวิจัย ประกอบด้วย 1) แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น:กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 2) การดำรงอยู่ของกวางชนผ่านการประกอบสร้างภาพตัวแทนภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในพื้นที่ภาคเหนือของไทย 3) การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายได้ภาพซีรีส์จีนเรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน” 4) การรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน 5) อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกกับการประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6) ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 7) การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมภาษาจีนระดับเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสานTesse 8) การเพิ่มความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกา โดยใช้เป้าฟาดของนักเรียนชายโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง 9) ข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน และ 10) การสร้างสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตโดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น

ในนามของกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง ขอขอบคุณผู้ประพันธ์ทุกท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์ของบทความ ขอขอบคุณทุกฝ่ายที่ได้สนับสนุนให้วารสารฉบับนี้สำเร็จตามเป้าหมาย รวมถึงสมาชิกวารสารและผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจและติดตามวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง มาอย่างต่อเนื่อง และพบกันในปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ซึ่งเป็นฉบับปฐมฤกษ์ที่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ 3,500 บาท/บทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรลดา มุลมา

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและการประกันคุณภาพการศึกษา : บรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Journal of Humanities and Social Sciences Review

Lampang Rajabhat University

ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2566 Vol.11 No.3 September – December 2023

ISSN 2985-2757 (Print)

ISSN 2985-2765 (Online)

สารบัญ

บทความวิจัย :	หน้า
แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาวัด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี วรวิมล เพ็งพันธ์, เสาวคนธ์ วงศ์สุขชัยนิมิต และณัฐณ พุเต็มวงศ์	1-11
การดำรงอยู่ของกว้างชนผ่านการประกอบสร้างภาพตัวแทนภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทางสังคมในพื้นที่ภาคเหนือของไทย ธนพงษ์ ลมอ่อน และกิ่งแก้ว ทิศตั้ง	12-26
การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบท บรรยายใต้ภาพซีรีส์จีนเรื่อง “รักทอรัที่ปลายฝัน” วิสิฐศักดิ์ ผิวพ่อง และบุรินทร์ ศรีสมถวิล	27-45
การรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑล เจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน YULI HE และธนกร สิริสุคันธา	46-57
อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกกับ การประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สุชาดา เจียพงษ์	58-80

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	81-95
ณัฐพงษ์ คันธรส, อัมฤตา สารวิวงศ์, วิศห์ เศรษฐกร และ จิรวุฒน์ เมธาสุทธิรัตน์	
การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมภาษาจีนระดับเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน Tesse	96-104
พงศธร กิตติโชติวรกุล, ถัง ชี เยวี่ยน และรสริน เจริญไธสง	
การเพิ่มความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกา โดยใช้เป้าฟาดของนักเรียนชายโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง	105-117
สมบูรณ์ ปัญญาเย็น	
ข้อบกพร่องเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน	118-129
นิตยา มูลปิ่นใจ	
การสร้างสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตโดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น	130-141
ภัสร์ กลมเกลียว	

**แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น:
กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**
**Guidelines for Student Development Activities Management Using
Local Wisdom Sources: A Case Study of Temples in Buddhism in
Mueang District, Chonburi Province**

วรวุฒิ เฟ่งพันธ์¹ | Worawut Phengphan¹
เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต² | Saowakon Wongsupachainimit²
ณัฐฉาน ฟุเต้มวงศ์³ | Nuttchana Futemwong³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. การจัดกลุ่มชื่อวัดของศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย และ 2. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษาคือวัดของศาสนาพุทธในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย จำนวน 58 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรอง และสำรวจพื้นที่ที่ศึกษา และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลเป็นคำร้อยละ และการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดกลุ่มชื่อวัดของศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า การศึกษาวิเคราะห์ภูมินาม แบ่งได้เป็น 5 กลุ่มคือ 1.1) ตั้งตามสภาพแวดล้อมบริเวณวัด หรือสิ่งที่มีอยู่ในวัด ได้แก่ พืช ต้นไม้ ที่ดอน/เขา อายุเก่า/ใหม่ แหล่งน้ำหนอง/คัง สวน นา ป่า ทุ่ง ขนาดใหญ่/เล็ก/น้อย จำนวน 27 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 46.55 1.2) ตั้งตามตำแหน่งหรือชื่อตำบลที่วัดนั้นตั้งอยู่ ได้แก่ ชื่อหมู่บ้าน ตำบล สถานที่ (ด้านนอก ด้านใน ด้านกลาง) จำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22.41 1.3) ตั้งตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จำนวน 11 แห่งคิดเป็นร้อยละ 18.97 1.4) ตั้งตามชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสร้างวัด จำนวน 4 คิดเป็นร้อยละ 6.90 1.5) ไม่พบประวัติ หรือที่มาในการตั้งชื่อ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.17 ตามลำดับ 2. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร./ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์/ มหาวิทยาลัยบูรพา/E-mail: worawut@go.buu.ac.th

²นักวิจัยอิสระและอาจารย์พิเศษ/ มหาวิทยาลัยบูรพา/ E-mail: saowakon@go.buu.ac.th

³ดร./ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ /มหาวิทยาลัยบูรพา/ E-mail: nuttchana.fu@go.buu.ac.th

*E-Mail ผู้ส่งบทความ: nuttchana.fu@go.buu.ac.th/ เบอร์โทรศัพท์ 093-251-9915/ รับเมื่อ วันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2566/

แก้ไขเมื่อ วันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 22 กันยายน 2566/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม 2567

กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีแนวทางการจัดกิจกรรม ได้ดังนี้ 2.1) กิจกรรมแนะแนว ได้แก่ การเล่าเรื่องการดำเนินชีวิตของตนเองที่มีความสัมพันธ์กับวัดที่ใกล้ที่อยู่อาศัย การวาดภาพโดยดูจากชื่อวัดที่อยู่ในชุมชน และนำเสนอภาพตามจินตนาการ และการทัศนศึกษาตามชื่อวัดที่ตนเองชื่นชอบ และจัดบันทึกเรื่องราวการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อนำมาวิเคราะห์ลักษณะสุนทรียบุคคล 2.2) กิจกรรมนักเรียน ได้แก่ การแกะรอยตามหาบุคคลสำคัญตามชื่อวัด โดยใช้ในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ เพื่อค้นหาลักษณะผู้นำที่สำคัญของชุมชน การเล่นเกมเพื่อการเรียนรู้ในกิจกรรมชุมนุม โดยการแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนออกแบบเกม เพื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ จากชื่อวัด การจัดนิทรรศการภาพถ่ายเพื่อการเรียนรู้ในกิจกรรมของชมรมถ่ายภาพ และ 2.3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การวิเคราะห์ชื่อวัดที่เป็นมงคลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน การเรียนรู้ชีวิตด้วยการร่วมทำกิจกรรมในวิถีของวัดกับชุมชนโดยการทำกิจกรรมจิตอาสา และการสร้างเพจประชาสัมพันธ์ความรู้และเชิญชวนผู้อื่นร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบนสื่อสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, วัดไทย, อำเภอเมืองชลบุรี

Abstract

This research's purposes were first to group temples' name in Buddhism as local wisdom sources in Mueang District, Chonburi Province, Thailand and second to study guidelines for organising the student development activities by using those local wisdom sources. The data were collected by the primary and secondary documents from 58 Buddhist temples, surveying the areas, and interviewing 10 experts. The collected documents and interview data were analysed and transcribed. Then, the data were presented in percentage and description. The results of the research were as follows. The result of the first research objective is grouping the temples' name which was divided into 5 categories according to toponym: firstly, 27 temples (46.55%) were named from the surrounding environment such as name of plants and trees, hills and mountains, old and new ages, water sources: marshes and riverbed, rice fields, forests, and fields by size. Secondly, 13 temples (22.41%) were named by locations or sub-districts, for example, name of villages, sub-districts, and places where temples were located inside, outside, and in the center. Thirdly, 11 temples (18.97%) were named from the situations that took place. Fourthly, 4 temples (6.90%) were named after a person involved in the building of the temple, and finally 3 temples (5.17%) were

unidentified history and origin of naming. The second research objective's result is the guidelines to arrange development activities for students in the middle schools, a case study by using temples as the local wisdom sources. Firstly, the guidance activities are story telling about students' way of life related to the temple near the residence, drawing according to the temple's name in the community and presenting those pictures by imagination, sightseeing the temples based on the favorite name and writing the self-learning story to analyse the individual aesthetics. Secondly, activities for students are tracing the importance people by the temples' name used as an activity for boy and girl scouts, and helpers to identify key community leadership characteristics, playing games for learning in the community activity to design learning games in groups from the temple's name, including setting the photo exhibition for learning as a part of the photo club activities. Finally, the activities for society and public benefit are analysis of auspicious temple names to promote the community tourism, learning way of life by attending activities in the temples and communities as well as doing volunteer activities, creating a web page to publicize the knowledge, and inviting others to share and learn about preserving the local wisdom on social media.

Keywords: Student development activities, Local wisdom, Thai temples, Mueang District Chonburi

บทนำ

ศาสนาพุทธเป็นรากฐานของสังคมไทยหรือวัฒนธรรมไทย และความเป็นชาติไทย ตลอดจนเอกลักษณ์ของชาติ ทั้งทางด้านสังคม และการเมือง เริ่มจากการดำเนินชีวิตของคนไทยมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนา ตลอดจนแนวความคิด จิตใจ และกิจกรรมแทบทุกอย่างในชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย อีกทั้งพระมหากษัตริย์ของไทยยังคงใช้หลักธรรมของศาสนาพุทธในการปกครองแผ่นดินให้มีความผาสุกเป็นต้นมา และประชาชนในสังคมไทยก็ได้นำหลักธรรมมายึดเป็นแนวในการประพฤติปฏิบัติทำความดี มีศีลธรรมอันดีในการทำมาหากิน เลี้ยงชีพ การร่วมอยู่กับสังคม และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นหลักในการปกครองบ้านเมือง (อัครเดช นิละโยธิน, 2563) ซึ่งมีวัดเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งของชาติ วัดจึงเปรียบเสมือนแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าที่ควรรักษาในฐานะแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ทำหน้าที่ในการสืบทอดทางพระพุทธศาสนา และการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามแก่พุทธศาสนิกชนและประชาชน

จากชนรุ่นหนึ่งสู่อีกชนรุ่นหนึ่งสืบเนื่องจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาช้านาน เพราะวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธ โดยมีพระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัด เป็นผู้นำทางด้านจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเชื่อและความร่วมมือ เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เป็นแหล่งหล่อหลอมวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธ ซึ่งนับได้ว่า วัดเป็นสถานที่ทำประโยชน์แก่สังคมเป็นอย่างมาก (ฐิติพร สะสม, 2553)

การจัดการศึกษาโดยชุมชนหรือท้องถิ่นที่มีวัดเป็นศูนย์กลางสำคัญของการจัดการศึกษาในการถ่ายทอดความรู้ โดยมีพระสงฆ์เป็นหลัก รวมทั้งผู้อาวุโส พ่อแม่ ปราชญ์ชาวบ้าน ช่างฝีมือ ทำให้เยาวชนไทยสมัยก่อนจึงได้รับทั้งภูมิธรรมและภูมิปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากวัดหรือพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่เก่าแก่เคียงคู่มากับชาติไทยมาช้านานเป็นที่ยอมรับยึดถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานต่อกันมา การพัฒนา 3 สถาบัน คือ บ้านในฐานะสถาบันครอบครัว วัดในฐานะสถาบันศาสนา และโรงเรียนในฐานะสถาบันการศึกษา ซึ่งสถาบันทั้ง 3 มีความสัมพันธ์กันในทางสังคม และเป็นตัวเชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้ในปัจจุบันสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วจึงทำให้เกิดภาวะวิกฤตและปัญหามากมาย เช่น ปัญหาวิกฤตวัฒนธรรมและวิกฤตทางสังคมทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เหตุนี้ วัด บ้าน โรงเรียน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นเครื่องมือที่ได้ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต และสังคมไทยในหลาย ๆ ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

การสร้างความร่วมมือระหว่างวัดหรือพระสงฆ์ บ้าน และโรงเรียน ในการขับเคลื่อนในการพัฒนาอย่างถูกต้องและยั่งยืน โดยเน้นความสำคัญในการอุปถัมภ์ค้ำชูทำนุบำรุงพระศาสนา ซึ่งบ้านมีวัดคอยให้สติเตือนใจ และมีโรงเรียนคอยสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน โรงเรียนมีวัดที่ให้การสนับสนุนอบรมสั่งสอนในศีลธรรม และบ้านที่คอยให้การสนับสนุนให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในรูปแบบของการบริหารแบบส่วนร่วมของบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และวัด โดยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีดำเนินการหาแนวร่วมกันโดยนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดการด้านการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ (กองเกียรติ รักษธรรม, 2563) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ให้เห็นคุณค่าแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีส่วนสำคัญที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมสามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ใช้องค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติจากการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ

กิจกรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สุตววรรณ เครือพานิช, 2552) ดังนั้น บทความวิจัยนี้จะนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ตระหนัก เห็นคุณค่าของมรดกด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ อันจะเป็นการพัฒนา อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดกลุ่มชื่อวัดของศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวัดในเขต อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่ที่ดำเนินการศึกษาคือ วัดของศาสนาพุทธ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย จำนวน 58 แห่ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดกลุ่มชื่อวัดของศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แก่ การศึกษาและจัดกลุ่มชื่อวัดตามหลักภูมินามโดยใช้กรอบแนวคิดของสำราญ จุช่วย (2559) และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้แก่ แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น โดยใช้กรอบแนวคิดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2553)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจพื้นที่วัดและจัดกลุ่มชื่อวัดของศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย ใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ที่ศึกษา (Area Survey) ด้วยการเตรียมตัวผู้วิจัยจากการศึกษาข้อมูลจาก เอกสาร งานวิจัย บทความ เพื่อรวบรวมข้อมูล

ในด้านคุณลักษณะของวัดศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและบริบทของพื้นที่วิจัย และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามหลักภูมินาม นำเสนอผลวิจัยเป็นคำร้อยละ และการเขียนเชิงการพรรณนาความ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 1 กลุ่ม ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม และผู้ร่วมสนทนากลุ่มโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ครู อาจารย์ นักการศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก เป็นผู้ที่มีการสอน หรือการจัดการศึกษา หรือทำงานด้านศิลปะ และวัฒนธรรม อย่างน้อย 3 ปีขึ้นไป โดยวิธีการติดต่อเพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลวิจัยเป็นการเขียนเชิงการพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. การจัดกลุ่มชื่อวัดของศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย พบว่า การศึกษาวิเคราะห์ภูมินาม แบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ตามลำดับ ดังนี้

1.1) ตั้งตามสภาพแวดล้อมบริเวณวัด หรือสิ่งที่มีอยู่ในวัด ได้แก่ พืช ต้นไม้ ที่ดอน/เขา อายุเก่า/ใหม่ แหล่งน้ำหนอง/คู้ สวน นา ป่า หุ่น ขนาดใหญ่/เล็ก/น้อย จำนวน 27 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 46.55

1.2) ตั้งตามตำแหน่งหรือชื่อตำบลที่วัดนั้นตั้งอยู่ ได้แก่ ชื่อหมู่บ้าน ตำบล สถานที่ (ด้านนอก ด้านใน ด้านกลาง) จำนวน 13 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 22.41

1.3) ตั้งตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จำนวน 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 18.97

1.4) ตั้งตามชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสร้างวัด จำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.90

1.5) ไม่พบประวัติ หรือที่มาในการตั้งชื่อ จำนวน 3 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.17

2. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า รูปแบบแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ถึงแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีดังนี้

2.1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเอง ที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของตนเอง มีแนวทางการจัดกิจกรรม ได้แก่ การเล่าเรื่องการดำเนินชีวิตของตนเองที่มีความสัมพันธ์กับวัดที่ใกล้ที่อยู่อาศัย การวาดภาพโดยดูจากชื่อวัด

ที่อยู่ในชุมชน และนำเสนอภาพตามจินตนาการ และ การทัศนศึกษาตามชื่อวัดที่ตนเองชื่นชอบ และจดบันทึกเรื่องราวการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อนำมาวิเคราะห์ลักษณะสุนทรียบุคคล

2.2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความเป็นระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปัน เอื้ออาทร สมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ประกอบด้วย การศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียน ได้แก่ การแกะรอยตามหาบุคคลสำคัญตามชื่อวัด โดยใช้ในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ เพื่อค้นหาลักษณะผู้นำที่สำคัญของชุมชน การเล่นเกมเพื่อการเรียนรู้ในกิจกรรมชุมนุม โดยการแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนออกแบบเกมเพื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ จากชื่อวัด การจัดนิทรรศการภาพถ่ายเพื่อการเรียนรู้ในกิจกรรมของชมรมถ่ายภาพ

2.3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม และการมีจิตสาธารณะ ได้แก่ การวิเคราะห์ชื่อวัดที่เป็นมงคลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน การเรียนรู้ชีวิตด้วยการร่วมทำกิจกรรมในวิถีของวัดกับชุมชน โดยการทำกิจกรรมจิตอาสา และการสร้างเพจประชาสัมพันธ์ความรู้และเชิญชวนผู้อื่นร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบนสื่อสังคมออนไลน์

อภิปรายผล

1. การจัดกลุ่มชื่อวัดของศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย จากการศึกษาวิเคราะห์ภูมินาม ที่มาของชื่อวัดทำให้เห็นลักษณะสำคัญ ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น และยุคสมัยที่สะท้อนจากการตั้งชื่อวัด ซึ่งเป็นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความคิด ความเชื่อทางสังคม ทำให้ทราบและเข้าใจความหมาย ภาพรวมของท้องถิ่น หรือยุคสมัยนั้น จะมีการตั้งชื่อโดยตั้งตามสภาพแวดล้อมบริเวณวัด หรือสิ่งที่มีอยู่ในวัด ได้แก่ พืช ต้นไม้ ที่ดอน/เขา อายุเก่า/ใหม่ แหล่งน้ำหนอง/คู่ง สวน นา ป่า หุ่น ขนาดใหญ่/เล็ก/น้อย มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของคันสนีย์ สายดีและคณะ (2559) การจัดหมวดหมู่ ภูมินามท้องถิ่น โดยจัดหมวดหมู่ตามหมวดหมู่ที่มีจำนวนชื่อมาก ไปสู่มหาหมู่ที่มีจำนวนชื่อน้อย จำแนกได้ 9 หมวดหมู่ ได้แก่ การตั้งชื่อตามพันธุ์ไม้ การตั้งชื่อตามภูมิศาสตร์ การตั้งชื่อตามประวัติศาสตร์ตำนานหรือเรื่องเล่า การตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างและสถานที่ การตั้งชื่อตามผู้นำหรือบุคคล การตั้งชื่อตามการแบ่งเขตการปกครองหรือการแยกหมู่บ้านหรือการเปลี่ยนชื่อเป็นชื่อใหม่ การตั้งชื่อตามพันธุ์สัตว์ การตั้งชื่อตามระบบการผลิตหรืออาชีพ และการตั้งชื่อตามการแปลงภาษา

เมื่อศึกษาที่มาของชื่อหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับความเป็นชุมชนท้องถิ่นสามารถจำแนกได้ 4 ด้านคือ ด้านพันธุ์ไม้ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านสิ่งก่อสร้างและสถานที่ และด้านพันธุ์สัตว์ ในการศึกษาอัตลักษณ์ของชื่อหมู่บ้านจำแนกได้ 3 ประการ คือ อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ตำนานหรือเรื่องเล่า อัตลักษณ์ด้านระบบการผลิตหรืออาชีพ และการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ทำให้เห็นภาพเหตุการณ์ในอดีตมาสู่ปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Conedera et al., (2007) ภูมินาม มักเป็นผลมาจากกระบวนการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการตีความตามอัตวิสัยโดยคนในท้องถิ่นในขณะที่ตั้งชื่อ ซึ่งคนเหล่านี้มักจะอยู่รอดจากการเปลี่ยนแปลงในภูมิประเทศในท้องถิ่น จึงกลายเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ของพลวัตของภูมิทัศน์ บนพื้นฐานของนิรุกติศาสตร์หรือที่มาและความหมายของคำ ภูมิประเทศ สารคดี บรรณานุกรม และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนเอกสารสำคัญ การศึกษาช่วยยืนยันถึงประโยชน์และความเหมาะสมของการระบุชื่อสกุลร่วมกับสาขาวิชาอื่น ๆ สำหรับการสร้างประวัติศาสตร์ทางนิเวศวิทยาของการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้พื้นที่ในอดีต

2. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย สำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบไปด้วยกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้เกิดการตระหนักในความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหาในท้องถิ่นตนเอง ทำให้รู้จักตัดสินใจที่เหมาะสมอย่างมีเหตุผลตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน อันจะช่วยส่งเสริมให้รู้จักการเสียสละต่อท้องถิ่นสู่การมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือแบ่งปันเอื้ออาทร ขึ้นอยู่กับศักยภาพของครูในการสร้างบรรยากาศในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพที่จะกระตุ้นการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ บุญแรง (2562) การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยครูสามารถออกแบบ วางแผน และเขียนแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิด โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะทำให้ผู้เรียนชอบกิจกรรมของครู มีพฤติกรรมดีขึ้น และมีทักษะการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้น เพราะวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าของท้องถิ่นทั้งในแง่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นสื่อกลางการหล่อหลอมวิถีการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bauto (2013) ค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมในฐานะภูมิปัญญาท้องถิ่น Katoba Muna ในชุมชนเพื่อการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ทางสังคมและประวัติศาสตร์พบว่า การพัฒนาสื่อการเรียนรู้จะต้องรวมเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนประถมศึกษานั้นเป็นที่ปลูกฝังค่านิยมทางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ การเมือง ประวัติศาสตร์และศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์และศาสนา นอกจากนี้การบูรณาการค่านิยมทางสังคมในการเรียนรู้วัฒนธรรมด้วยวิธีการร่วมมือที่เน้นกระบวนการของผู้เรียนผ่านการสร้างใหม่ให้ได้รับความรู้

และพัฒนาคุณค่าทางสังคมก่อให้เกิดรูปแบบของแนวทางพฤติกรรมในชีวิตทางสังคม ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ นั้นจะสอดคล้องกับการให้ความสำคัญกับการศึกษาลักษณะนิสัยในอุดมคติของมนุษย์ที่พึงพาในชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเหล่านี้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายจึงจะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา เรียนได้สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pornpimon et al., (2014) ได้ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาและสังเคราะห์ กลยุทธ์ความท้าทายภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในโรงเรียน พบว่ารูปแบบที่เหมาะสม ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ 1) ภาครัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันส่งเสริมการเรียนการสอนของชุมชน 2) สถาบันการศึกษา และองค์กร ในชุมชนต้องร่วมมือและสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ของผู้นำและนักปราชญ์ชาวบ้าน 3) วัดหรือ โบสถ์ต้องเป็นศูนย์กลางการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ 4) ผู้บริหาร สถาบันการศึกษาต้องเป็นผู้นำการศึกษาท้องถิ่นกระตุ้นและให้กำลังใจครอบครัวและชุมชนที่ต้องรับรู้ และร่วมมือกันในกระบวนการเรียนรู้ และ 5) บทบาทของครูผู้สอนต้องศึกษาชุมชนรวมถึงข้อมูล และเลือกวิทยาศาสตร์ชุมชนมาผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเน้นการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนความท้าทายเชิงกลยุทธ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในโรงเรียน ได้แก่ 1) ผู้นำภูมิปัญญา ที่ต้องเป็นผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเป็นที่รู้จักในสังคมและและมีวิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหา 2) ผู้นำต้องเป็นทั้ง ผู้อ่อนน้อมถ่อมตนและเข้มแข็งอย่างมีอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลวิจัยพบว่าการจัดกลุ่มชื่อวัดของศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย แบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ควรนำไปประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นได้รับทราบที่มา และความหมายเป็นการสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้โดดเด่นขึ้น
2. ผลวิจัยพบว่าแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวัด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของประเทศไทย สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมความรู้ เจตคติ และทักษะเพื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยด้วยการจัดกลุ่มชื่อวัดของศาสนาพุทธในฐานะแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดอื่น และระดับภูมิภาคทุกภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลและนำมาเผยแพร่ให้เกิดความรู้เข้าใจ อันจะนำไปสู่การสร้าง อัตลักษณ์ที่ชัดเจนของแต่ละท้องถิ่น เพื่อต่อยอดให้เกิดมูลค่าทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ให้เป็นเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืนของท้องถิ่น

2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดกระบวนการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

ก่องเกียรติ รักษธรรม. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบตัวบ่งชี้การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(2), 458-471.

ฐิติพร สะสม. (2553). *ศึกษาระบบการบริหารและการจัดการวัดในพระพุทธศาสนากรณีศึกษา: วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ทัศนีย์ บุญแรง. (2562). *การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (รายงานผลการวิจัย)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ศันสนีย์ สายดีบ, โกชัย สาริกบุตร และรังสรรค์ จันต๊ะ. (2559). ภูมินามท้องถิ่น: ที่มา ความหมาย และอัตลักษณ์ของชื่อหมู่บ้านในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารพิษณุเวชสาร*, 12(2), 43-51.

สุดาวรรณ เครือพานิช. (2552). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. *วารสารวิชาการ*, 12(1), 23-26.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำราญ จุช่วย. (2559). *ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี (รายงานผลการวิจัย)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

อัครเดช นิละโยธิน. (2563). ศาสนาพุทธกับรัฐศาสตร์. *MBUISC Journal*, 1(2), 1-9.

Bauto, L. M. (2013). Socio-cultural values as community local wisdom Katoba Muna in the development of learning materials social studies and history. *International Journal of History Education*, 14(2), 195-218.

- Conedera M., Vassere S., Neff C., Meurer M., and Krebs P. (2007). Using toponymy to reconstruct past land use: a case study of 'brüsáda' (burn) in southern Switzerland. *Journal of Historical Geography*, 33(4), 729-748.
- Pornpimon. C, Wallapha. A, Prayuth.C. (2014). Strategy Challenges the Local Wisdom Applications Sustainability in Schools. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 112. 626-634.

การดำรงอยู่ของกว้างชนผ่านการประกอบสร้างภาพตัวแทนภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
ในพื้นที่ภาคเหนือของไทย

The Existence of Kwang Chon through Construction of Representation under
Social Change in the Northern Thailand

ธนพงษ์ ลมอ่อน¹ | Thanupong Lom-on¹

กิ่งแก้ว ทิศตึง² | Kingkaew Tistueng²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอให้เห็นว่าวัฒนธรรมการชนกว้างสามารถดำรงอยู่ผ่านการประกอบสร้างภาพตัวแทนภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือได้อย่างไร โดยนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ จากข้อมูลการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการชนกว้างในเขตพื้นที่ภาคเหนือ

ผลการศึกษาพบว่า การละเล่นชนกว้างในสังคมภาคเหนือที่ผ่านมาได้รับผลกระทบและถูกลดทอนความสำคัญลง จากเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นความทันสมัยและการพัฒนาท่องเที่ยว กระแสหลักที่เริ่มปรากฏในช่วงปลายทศวรรษ 2480 แต่เมื่อเข้าสู่ในช่วงทศวรรษที่ 2530 กลับพบว่า 1) กระแสของการโยกย้ายถิ่นจากท้องถิ่น และ 2) รูปแบบของเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปได้มีส่วนทำให้การละเล่นชนกว้างกลับมาเป็นที่นิยมของผู้คนหลากหลายวัยทางภาคเหนือในฐานะภาพตัวแทนของ 1) การละเล่นพื้นบ้านท้องถิ่นที่แสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นล้านนาที่ควรอนุรักษ์ 2) สัญลักษณ์ตัวแทนความเป็นนักรู้ของล้านนา 3) แผลงเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้และนำการท่องเที่ยวเข้ามาในท้องถิ่น และจากความนิยมในการละเล่นชนกว้างในปัจจุบันก็ยังพบว่าการหาแนวทางในการส่งเสริมการละเล่นชนกว้างให้สามารถดำรงอยู่ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผ่านการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็น 1) การผลักดันให้การละเล่นชนกว้างกลายเป็นประเพณีสำคัญในท้องถิ่นภาคเหนือ โดยการจัดงานเทศกาลกว้างชนขึ้นทุกปี ในแต่ละจังหวัดทางภาคเหนือโดยการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ 2) การจัดกิจกรรมชนกว้างสัญจรของกลุ่มคนที่ชื่นชอบกว้างชนในแต่ละจังหวัด และ 3) การเผยแพร่ความรู้เรื่องกว้างชน แนวทางการอนุรักษ์ และการส่งเสริมเพาะเลี้ยงกว้างเป็นอาชีพ เป็นต้น จากการศึกษาครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของวิถีคิด ในการสร้างการสื่อความหมายและพลวัตของประเพณีที่ไม่ได้หยุดนิ่ง ซึ่งสามารถถูกต่อรอง ช่วงชิงและปรับเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขของความสัมพันธ์ที่หลากหลายได้ตลอดเวลา

คำสำคัญ : กว้างชน, การเปลี่ยนแปลงทางสังคม, วัฒนธรรมท้องถิ่น, การสร้างภาพตัวแทน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง/ Email: thanupong_tu@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง/ Email: tonkaewsompo@gmail.com

*E-Mail ผู้ส่งบทความ: thanupong_tu@hotmail.com/ เบอร์โทรศัพท์ 088-252-6378/ รับเมื่อ วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2566/

แก้ไขเมื่อ วันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2566/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2567

Abstract

The goal of the study is to demonstrate how ethnic cultures in the northern region can endure through representational representation in the face of social and cultural change. The research findings are presented in a descriptive and analytical manner using observational data, interviews with participants in the northern region's auto crashes.

The results found that in the past, the Chon Kwang game in northern society has been affected and has been reduced in importance by the conditions of social and cultural changes that focused on modernity and the development of mainstream tourism that began to appear in the late 1930s, but entering the decade of 1990, it was found that 1) a trend of yearning for the past from the local area and 2) changing patterns of the economy and tourism. It has contributed to making the game of Chon Kwang become popular among people of various ages in the North. As an illustration of 1) regional folk games that showcase the identity of the Lannan people and have to be conserved 2) Lannan fighters as emblematic figures 3) economical insects that can increase revenue and draw tourists to the region because of the game's current popularity, it is also evident that there are ways to keep the Chon Kwang game alive in the face of social change by creating cultural spaces. For example, promoting the Chon Kwang festival, which is held annually in the northern region, has grown to be a significant tradition by collaborating with government organizations in each northern province, and 2) arranging for groups of enthusiasts for deer-deer to organize traveling deer-fighting events throughout each province; and 3) spreading information about deer-deer, conservation guidelines, and promotion as a profession, rearing deer, etc. These items demonstrate how intricately ideas are thought through when constructing the meaning and dynamism of traditions, which are flexible enough to negotiate, shuffle, and adjust to the demands of different relationships.

Keywords : Kwang Chon, social change, local culture, Representation

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

การชนกันภายในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยถือเป็นประเพณีการเล่นพื้นบ้านโบราณที่ยังคงปรากฏให้เห็นและได้รับความนิยมไม่น้อยไปกว่าการแข่งขันวัวชน วัวควาย หรือการชนไก่ของภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเข้าสู่ยุคฝน อันเป็นเวลาที่คุณคนในท้องถิ่นภาคเหนือจะเว้นว่างจากการทำการเกษตร กลุ่มชายหลากหลายวัยเริ่มที่จะเสาะแสวงหากว้างชนที่มีลักษณะเด่นเพื่อนำมาประชันความสวยงาม และแข่งขันกันบนท่อนไม้ที่เรียกว่า “กอน” ซึ่งถูกจัดวางไว้ตรงกลางของเวทีประลอง โดยมีผู้คนรายล้อมส่งเสียงเชียร์อันเป็นเสมือนพื้นที่ที่

ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหลายระดับ และถึงแม้ว่าช่วงปลายทศวรรษ 2480 ที่ผ่านมาจากเงื่อนไขที่เกิด การขยายตัวของเศรษฐกิจแบบเสรีสมัยใหม่ และการถูกดูดซึมเข้าสู่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมนิยม (multiculturalism) ตลอดจนกระบวนการทางสังคม การเมือง และการกำเนิดของวัฒนธรรมเชิงพาณิชย์ (commercialized of culture) ที่มีส่วนสำคัญในการกำกับทั้งทิศทางและโครงสร้างของการขยายตัวทางการผลิต และกระบวนการสะสมทุนในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ซึ่งเชื่อมโยงกระบวนการระดับท้องถิ่นกับโลกาภิวัตน์ อย่างแน่นอน (ริงสรค์ ธนะพรพันธุ์, 2546) จะส่งผลให้การละเล่นกว้างชนในสังคมภาคเหนือของประเทศไทย ถูกลดทอนความสำคัญลงไป ผ่านการถูกมองว่าเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ล้าสมัย ทรมานสัตว์ และมีความเชื่อมโยง กับเรื่องของการพนันขึ้นต่อ แม้ว่าผลกระทบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงจากความทันสมัยของสังคมโลกที่มีต่อการ ละเล่นท้องถิ่นจะมีเรื่องแปลกใหม่ หากแต่ความจริงแล้วความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างวัฒนธรรม ภูมิปัญญา การละเล่นพื้นบ้านก็ถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อประเทศและเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากองค์ความรู้ ที่ถูกพัฒนาขึ้นในบริบททางกายภาพและวัฒนธรรมของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับระบบนิเวศน์ชุดหนึ่ง

อย่างไรก็ตามแม้การละเล่นชนกว้างจะได้รับผลกระทบจากการถูกลดทอนความสำคัญลงไป ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมภาคเหนือที่ผลักดันให้ผู้คนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรมของตนเอง ไปตามยุคสมัย แต่กระนั้นกลับยังพบว่าการเล่นชนกว้างก็ยังคงสามารถดำรงอยู่และเกิดความพยายาม ที่จะผลักดันการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมให้กับการละเล่นชนกว้างในพื้นที่ต่าง ๆ ของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องและขึ้น ขอบกว้างชนเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การอนุรักษ์ศิลปะภูมิปัญญาการเล่นชนกว้าง การรวมกลุ่มของนักเล่นกว้างชน และการพัฒนาสายพันธุ์กว้างชนไปสู่การค้าเพื่อสร้างอาชีพ

โดยบทความวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการนำเสนอเพื่อทำความเข้าใจถึงการละเล่นพื้นบ้านชนกว้างทางภาคเหนือ และการดำรงอยู่ของการละเล่นชนกว้าง ท่ามกลางกระแสการพัฒนาสมัยใหม่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของผู้คนภาคเหนือตอนบนเป็นอย่างไร ผ่านกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมการชนกว้างเพื่อสร้างความเข้าใจถึงความหลากหลายซับซ้อนของวัฒนธรรมและการดำรงอยู่ของ การละเล่นชนกว้างมากกว่าการมองพื้นที่การเล่นพื้นบ้านดังกล่าว เป็นเพียงเรื่องของลักษณะทางกาย หรือหยุดนิ่งมีลักษณะเป็นแก่นสารนิยม (Essentialism) เพียงเท่านั้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของกว้างชนผ่านการประกอบสร้างภาพตัวแทนภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือ

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology study) โดยอาศัยแนวคิดการสร้างพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรม แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม และแนวคิด ภาพตัวแทน เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของกว้างชนภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในพื้นที่ภาคเหนือ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสังเกตการณ์

แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) รวมถึงการให้ความสำคัญกับความหลากหลายของพื้นที่ เพื่อเป็นการติดตามกลุ่มเป้าหมาย และวิเคราะห์กิจกรรมของกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมากกว่าการศึกษาที่จำเพาะเจาะจงลงไปในพื้นที่เดียว หรือ Multi-sited ethnography ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการศึกษารั้งนี้ประกอบไปด้วยนักเล่นกว้างชน พ่อค้าขายกว้าง นักอนุรักษ์และเพาะเลี้ยงกว้างชนและผู้นำท้องถิ่น ทั้งนี้ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสนามชนกว้าง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการชนกว้างเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ เนื่องจากถือเป็นสถานที่ที่จะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ปะทะประสานของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องที่อยู่ทั้งในและนอกสนามชนกว้าง และช่วยให้ผู้วิจัยสามารถทำความเข้าใจการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมการชนกว้างในสังคมภาคเหนือจากมุมมองของการเป็น “คนนอก” โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการความเป็นมาและการนิยามความหมายของวัฒนธรรมการชนกว้าง รวมถึงการปรับตัวทางวัฒนธรรมที่ยังคงทำให้เกิดการดำรงอยู่ของการละเล่นชนกว้าง ในมิติของการประกอบสร้างภาพตัวตนของกว้างชนภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเขตพื้นที่ภาคเหนือ

ผลการวิจัย

ความเป็นมาของการเล่นชนกว้างในสังคมภาคเหนือ

สำหรับคำว่ากว้างหรือแมงกว้าง³ ในสังคมภาคเหนือ จะพบว่าเป็นคำเรียกขานของแมลงพวกด้วงปีกแข็งที่คืบคลานของนักเล่นกว้างชนในพื้นที่ แต่ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานนั้น ผู้คนส่วนใหญ่มักที่จะเรียกขานว่า “แมงคาม” ทั้งนี้จากการสำรวจข้อมูลเอกสารจะพบว่าชื่อทางวิทยาศาสตร์ของกว้าง คือ *Xylotrupes Gideon Linneaus* เป็นแมลงที่จัดอยู่ในอันดับแมลงปีกแข็ง (Coleoptera) วงศ์ Scarabaei Dae วงศ์ย่อย Dynastinae (Ek-amnuay, 2008) ที่มีเขายื่นออกมาเปรียบเสมือนอาวุธที่มีไว้ทิ่มแทงป้องกันศัตรู และต่อสู้เพื่อแย่งชิงตัวกว้างเมียเพื่อสืบพันธุ์ (สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช, 2561:1) และจากสำรวจชนิดของกว้างที่กระจายตัวอยู่ตามธรรมชาติ และในตลาดค้ากว้างในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนปัจจุบันส่วนใหญ่นิยมนำมาเลี้ยงจะพบว่ามีความอยู่ประมาณ 7 ชนิดหลัก ๆ ได้แก่ 1. กว้างชนสองเขา 2. กว้างห้าเขา หรือกว้างขางเหนือ 3. กว้างหูกะต่าย หรือกว้างขางพม่า 4. กว้างสามเขา 5. กว้างดาวเกสรทรอยด์ 6. กว้างดาวแพร์ หรือกว้างดาวหนามขาตรงหรือกว้างดาวหนามขาเฉียง 7. กว้างญี่ปุ่น ซึ่งนอกจากนี้จะเป็นสายพันธุ์กว้างที่นำเข้ามาเพาะเลี้ยงจากต่างประเทศ อาทิ กว้างฮอร์คิวลิสสายพันธุ์จากอเมริกา กว้างชนฟลอเรนซิสสายพันธุ์ จากอินโดนีเซีย กว้างมุขิดิงหรือคาบูโตะสายพันธุ์จากญี่ปุ่น กว้างสามเขาแอตลัสสายพันธุ์จากจีนและอินเดีย กว้างเนปจูนสายพันธุ์จากโคลัมเบีย เป็นต้น

แม้ว่ากว้างชนจะเป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมนำมาเล่นชนกันของกลุ่มผู้ชายชาวเหนือเพื่อความสนุกสนาน ประกอบกับในทางระบบนิเวศในป่าแถบภาคเหนือยังพบว่า กว้างยังมีความสำคัญในฐานะของการเป็นผู้ย่อยสลายอันดับต้น ๆ รองมาจากจุลินทรีย์ที่มีความสำคัญในระบบนิเวศ รวมถึงยังถูกจัดให้เป็น 1 ใน 96 สายพันธุ์แมลงที่อยู่ในระยะตัวดักแด้ และตัวเต็มวัยที่มักถูกนำมาบริโภคเป็นอาหารภายในครัวเรือนคนไทย โดยเฉพาะในชนบททางภาคเหนือ

³ โดยปกติทั่วไปตามหลักวิชาการมักอธิบายว่า “แมง” คือ สิ่งมีชีวิตที่ไม่มีกระดูกสันหลังมีร่างกายแบ่งเป็นสองส่วน คือ ส่วนหัวและลำตัว ไม่มีปีก และมีขา 8-10 ขา แต่ในภาษาท้องถิ่นทางภาคเหนือหรือคำเมือง คำว่าแมลง มักที่จะถูกเรียกเหมารวมว่า “แมง” เหมือนกันหมด เช่น แมงกว้าง แมงฮุ้น แมงฮือบ (ผีเสื้อ) แมงก่าบหรือแมงฮือบ (แมลงปอ) แมงจุนโทเขียว (แมลงวันหัวเขียว) เป็นต้น

และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (เผด็จศึก รัมศิริ ,2548 ; Leksawasdi and Jirada,1983) แต่ในขณะเดียวกันกลับยังพบว่า กว่างก็มักถูกมองว่าเป็นศัตรูพืชที่ทำลายพืชผลทางการเกษตร เช่น ลำไย มะพร้าว อ้อย ไม้ หรือพืชผลต่าง ๆ ที่กำลังสุกงอมอยู่ในช่วงฤดูฝนราวเดือนสิงหาคม ซึ่งตรงกับช่วงฤดูกาล “เซาะกว้าง”⁴ จนเป็นที่น่ากังวลว่าปัจจัยจากการถูกรุกรานทำลายจากมนุษย์และการถูกคุกคามแหล่งที่อยู่อาศัย จะเป็นเหตุให้ความหลากหลายทางพันธุกรรมและปริมาณของตัวกว้างในธรรมชาติหลายชนิดเริ่มลดลงและเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ จนทำให้ปัจจุบันจึงได้มีการประกาศกฎหมายในการควบคุมการค้าแมลง โดยกำหนดชนิดพันธุ์แมลงที่ต้องควบคุมการนำเข้าส่งออกตามความในมาตรา 23 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ประกาศชนิดสัตว์ป่าที่ห้ามนำเข้าส่งออกเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จำนวน 23 รายการ ซึ่งครอบคลุมถึงตัวกว้างสวยงามหลายชนิด เช่น กว่างสามเขาเขาใหญ่ กว่างสามเขาจันทร์ กว่างขางสยาม กว่างห้าเขา ตัวคิมทุกชนิด และตัวมูลสัตว์บางชนิด นอกจากนี้กฎกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้ตัว 4 ชนิด ได้แก่ ตัวคิมยี่ราฟ ตัวกว้างดาว ตัวดินปีกแผ่น และตัวดินขอบทองแดง เป็นแมลงคุ้มครองของประเทศไทยอีกด้วย (สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช, 2561:2)

ชนิดของกว้าง		การแพร่กระจายในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน	การแพร่กระจายนอกเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
1	กว้างขน หรือแมงคาม <i>Xylotrupes Gideon</i>	กระจายในทุกจังหวัดทางภาคเหนือตอนบน	กระจายอยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศภูมิภาคของประเทศไทย
2	กว้างห้าเขา หรือกว้างขางเหนือ <i>Eupatorus gracilicornis</i> * ห้ามนำเข้า-ส่งออก ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง น่าน แม่ฮ่องสอน	ตาก พิชณุโลก เพชรบูรณ์ ราชบุรี เลย ขอนแก่น กาญจนบุรี เพชรบุรี
3	กว้างหูกตาย หรือกว้างขางพม่า <i>Eupatorus birmanicus</i> * ห้ามนำเข้า-ส่งออก ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน	พิษณุโลก ตาก เพชรบูรณ์ เลย ราชบุรี กาญจนบุรี
4	กว้างสามเขาเขาใหญ่ หรือกว้างสามเขาแอตลาส <i>Chalcosoma atlas</i> * ห้ามนำเข้า-ส่งออก ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ น่าน	ตาก กาญจนบุรี นครราชสีมา ราชบุรี จันทบุรี
5	กว้างดาวเกสรอยด์ หรือกว้างดาวหนามขาเดียว <i>Cheirotonus gestroi</i> * ห้ามนำเข้า-ส่งออก ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	แม่ฮ่องสอน น่าน	ขอนแก่น นครราชสีมา จันทบุรี
6	กว้างญี่ปุ่น <i>Trypoxylus dichotomus</i> * ห้ามนำเข้า-ส่งออก ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	เชียงราย ลำปาง	
7	กว้างดาวแพร่ หรือกว้างดาวหนามขาตรง <i>Cheirotonus parryi</i> **แมลงคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	เชียงใหม่ ลำปาง น่าน แพร่ พะเยา	พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ตาก ชัยภูมิ หนองคาย สระแก้ว จันทบุรี เพชรบุรี

ภาพที่ 4.1 ภาพชนิดของสายพันธุ์และการแพร่กระจายของกว้าง

ที่มา: เผด็จศึก รัมศิริ. (2548).และสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช. (2561).

⁴ เซาะกว้าง หมายถึงการออกหากว้าง ซึ่งในอดีตการเซาะกว้างมี 2 วิธีหลัก คือ วิธีที่ 1 การออกตามหากว้างในป่า หรือตามพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ป่าไม้ ซึ่งการหากว้างวิธีนี้มักจะออกไปหากว้างกันในช่วงกลางคืนจนถึงช่วงเช้ามืดก่อนพระอาทิตย์ขึ้น เพราะเมื่อเริ่มมีแสงอาทิตย์กว้างจะเริ่มซ่อนตัวตามพุ่มไม้ ใบไม้เพื่อหลบแสงแดดและจะทำให้หากว้างทำได้ยากลำบากขึ้น วิธีที่ 2 เรียกว่า “การตั้งกว้าง” หรือการล่อกว้าง ให้มาเกาะกับดักที่หาไว้ ซึ่งอาจทำได้โดยใช้ “กว้างตั้ง” ซึ่งเป็นการนำกว้างที่มีขนาดเล็กมาเป็นตัวล่อ เช่น กว่างกิ กว่างแซม หรือกว้างตัวเมีย

สำหรับความเป็นมาของการละเล่นชนกวางในสังคมภาคเหนือ นั้น พบว่า การชนกวางนั้นถือเป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวล้านนาที่นิยมเล่นกันมาอย่างเนิ่นนาน หากแต่จุดเริ่มต้นของการละเล่นชนกวางกลับไม่มีข้อมูลปรากฏที่แน่ชัด อย่างไรก็ตามเริ่มมีการพบข้อมูลปรากฏขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับพระจริยวัตรหนึ่งในพระราชชายาเจ้าดารารัศมี (พ.ศ. 2416-2476) ที่กล่าวถึงว่าพระองค์ทรงโปรดการชนกวางเป็นอย่างยิ่งและเป็นที่นิยมเล่นกันในหมู่ของชาวบ้านและชนชั้นนำทางภาคเหนือ ซึ่งเมื่ออย่างเข้าเดือนสิบสองของทางภาคเหนือหรือเดือนกันยายนของทุกปีทรงมีพระราชดำริชักชวนให้ชาวแม่ริมและประชาชนใกล้เคียงมาชุมนุมที่ตำหนักสวนเจ้าสหายแล้วทรงโปรดให้สร้างปะรำไม้ไผ่ขนาดใหญ่เพื่อใช้เป็นสถานที่เวทีชนกวาง และทรงส่งกวางขึ้นเยี่ยมมาจากลำพูน ลำปาง รวมทั้งในตัวเมืองเชียงใหม่ และแจกจ่ายกวางเหล่านั้นให้แก่ข้าราชการบริพารและชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงได้นำกวางเหล่านั้นไปฝึกปรือเพื่อเอาไว้ชนกัน บางครั้งพระองค์ทรงตั้งชื่อกวางเหล่านั้นตามชื่อเจ้าเมืองต่าง ๆ เช่น กวางนักรู้ที่มาจากเมืองลำพูนชื่อ ปูจักรคำตามชื่อ ผู้ครองนครลำพูนในเวลานั้น อีกตัวเป็นกวางที่มาจากนครลำปางก็ตั้งชื่อว่าปูทรายแก้ว (อัครวิทย์ จันประเทศ, 2563)

เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายทศวรรษ 2480 จะพบว่านโยบายการพัฒนาพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะเชียงใหม่ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวและการกำเนิดของวัฒนธรรมเชิงพาณิชย์ (commercialized culture) จากเงื่อนไขที่เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบเสรีความปรารถนาที่อยากจะชื่นชมธรรมชาติอันโดดเด่น ศิลปวัฒนธรรมที่สวยงามแปลกตาของกลุ่มชนชั้นสูงและชนชั้นกลางในสังคมไทย จนส่งผลให้เชียงใหม่กลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม และการศึกษา (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2544) จนทำให้ในช่วงทศวรรษ 2490 จึงเกิดกระแสท้องถิ่นนิยมในการรื้อฟื้นสร้างใหม่อัตลักษณ์ล้านนามาอย่างต่อเนื่อง แต่ภาพลักษณ์และคุณค่าของการชนกวางในช่วงเวลาดังกล่าวก็ยังคงถูกมองว่าเป็นการละเล่นพื้นบ้านโบราณที่ไม่ได้รับความสนใจ เป็นการทรมานสัตว์ และไม่ถูกยกเอามาเป็นจุดขายเหมือนวัฒนธรรมประเพณีล้านนาอื่น ๆ เช่น การแต่งกายผ้าขึ้นชุดหม้อห้อม อาหารเหนือขันโตกดินเนอร์ การแกะสลักไม้ การฟ้อนเล็บ ฟ้อนเงี้ยวอันอ่อนช้อยของหญิงงามชาวเหนือ เป็นต้น ประกอบกับในช่วงทศวรรษ 2500 รัฐยิ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นรูปแบบและมีระบบมากยิ่งขึ้น โดยมีการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2502 จนทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ (ภิญญพันธ์ พจนะลาวัณย์, 2558) และเป็นยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ของประเทศไทย นโยบายการ “พัฒนา” ที่นำมาปฏิบัติส่งผลกระทบต่อท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตามแม้ในช่วงแรกของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในทางภาคเหนือที่ได้รับการยกระดับความสำคัญมากขึ้นนั้น วัฒนธรรมการชนกวางจะยังไม่มีบทบาทในฐานะวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถูกยกขึ้นมาให้เป็นจุดขายหรือประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนภายนอกได้รับรู้มากนัก แต่สำหรับวัฒนธรรมการชนกวาง ก็ถือเป็นกิจกรรมที่รู้จักมักคุ้นมาอย่างยาวนานในสังคมภาคเหนือและมีความสัมพันธ์กับวิถีชุมชนเกษตรกรรมชนบท แต่อาจมิได้เป็นความสัมพันธ์เพียงแค่เรื่องของการเป็นกิจกรรมการละเล่นที่ช่วยสร้างอารมณ์สุนทรีย์ เพื่อสร้างความสนุกสนานยามว่างเว้นจากการเพาะปลูกในภาคการเกษตร หรือเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชุมชนมาตั้งแต่อดีตเท่านั้น แต่ในอีกมุมหนึ่งจะพบว่าการชนกวางก็แสดงให้เห็นถึงการเป็นพื้นที่แห่งการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คน การปะทะประสาน การเจรจา ตอรอง โกล่เกลี่ย หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ทั้งภายในชุมชน

และระหว่างชุมชนให้เกิดความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเพื่อช่วยให้เกิดการรักษาสมดุล และลดปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงไปได้ในระดับหนึ่ง

จนกระทั่งเข้าสู่ทศวรรษที่ 2530 พบว่า กระแสการโยกย้ายถิ่นจากท้องถิ่น วิฤตอัตลักษณ์ (identity crisis) ที่เกิดขึ้นในสังคมอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ที่เปิดโอกาสให้กับ การโยกย้ายถิ่นถึงความเป็นตัวตนของผู้คน ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมที่มีรากฐานทางทรัพยากร ภูมิปัญญา พัฒนาการและประวัติศาสตร์การดำรงอยู่ของตนเอง ขณะเดียวกันก็เป็นท้องถิ่นที่ไม่หยุดนิ่งตายตัว เป็นท้องถิ่นที่เต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายสลับซับซ้อน (พัฒนา กิตติอาษา, 2546) ดังนั้นในช่วงเวลา ดังกล่าวกระแสการเล่นชนกวางในพื้นที่เขตภาคเหนือเริ่มเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหว อาทิ เกิดกลุ่มผู้พัฒนาเพาะเลี้ยงสายพันธุ์กวางเพื่อการอนุรักษ์และการค้า มีการรวมกลุ่มจัดงานแข่งขันชนกวาง การประกวดกวางสวยงาม เป็นต้น เมื่อวัฒนธรรมกวางชนขยับเข้าสู่บริบทของการบริโภค การค้า และการท่องเที่ยว ที่กว้างกว่าระดับภายในชุมชน ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้กลุ่มคนที่หลากหลายเข้ามาสร้างความหมายและคุณค่า ดังเช่น การเริ่มเห็นการจัดงานในระดับจังหวัด เช่น เทศกาลโลกของกวาง อำเภอบัว จังหวัดน่าน ที่จัดขึ้น โดยชมรมอนุรักษ์กวางจังหวัดน่านในช่วงปี 2540 บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอบัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ และฟื้นฟูการละเล่นพื้นบ้านดั้งเดิมของชาวล้านนา รวมถึงเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ ศิลปะวัฒนธรรมประเพณีอันดีของท้องถิ่น และในปัจจุบันตั้งแต่ในช่วงทศวรรษ 2560 เป็นต้นมา ก็เริ่มมีการ ขยายตัวของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกวางชนมากขึ้น ผ่านการส่งเสริมด้านการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์พัฒนากวางชน มีการตั้งชมรมกลุ่มอนุรักษ์กวางชน โดยการชักชวนพรรคพวกเพื่อนฝูงหรือคนที่สนใจนิยมชมชอบการเลี้ยงกวางชน ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อเป็นการอนุรักษ์กวางที่มีการชนเก่ง มีรูปร่างลักษณะที่ดี และช่วยสืบทอดให้การละเล่น ชนกวางยังคงอยู่ ตลอดจนการจัดตั้งเป็นค่ายหรือฟาร์มเพาะเลี้ยงกวางชนต่าง ๆ เพื่อใช้สำหรับการสร้างการเรียนรู้ การจัดจำหน่ายทั้งตัวกวาง อุปกรณ์เพาะเลี้ยงกวางต่าง ๆ รวมถึงการเพาะเลี้ยงกวางเพื่อนำคืนสู่ป่าธรรมชาติ เช่น บ้านรักษากวางเชียงราย บ้านแมลงลำปาง ชมรมอนุรักษ์กวางแม่เอย เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังมีจัดงาน เทศกาลกวางชนขึ้นในอีกหลายจังหวัดต่อมาอย่างแพร่หลาย ยกตัวอย่างเช่น มหกรรมกวางโลก อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ งาน “กวาง” ยอดนักสู้แห่งล้านนาจังหวัดเชียงราย งานกิจกรรมชนกวางประเพณีกวางชน นครลำปาง จังหวัดลำปาง กิจกรรมเครือข่ายบ้านรักษากวางจังหวัดแม่ฮ่องสอน วิถีชีวิตดั้งเดิมคนเมืองจุน จังหวัดพะเยา เป็นต้น

คำเรียกขานและการให้ความหมายกวางของกลุ่มนักเล่นกวาง

เมื่อถึงฤดูกาลชนกวางนักเล่นกวางชนจะพากันไปหากวางชนที่ตนเองชื่นชอบตาม “โหล่ง” หรือแหล่งที่กวางอยู่อาศัยต่าง ๆ ซึ่งก็จะทำให้พบกับกวางหลากหลายประเภท จนเกิดการแยกแยะประเภท ของกวาง และตั้งชื่อเพื่อใช้เรียกขานขึ้นมาในกลุ่มนักเล่นกวางชน สำหรับชื่อนักเล่นกวางในภาคเหนือมักใช้ เรียกขานกวางประเภทต่าง ๆ พบว่ามีดังนี้

กวางกิ หมายถึง กวางตัวผู้ที่มีเขาบนและล่างที่ยื่นออกจากส่วนหัวค่อนข้างสั้น มีขนาดเล็กและมีสี น้ำตาลแดง ซึ่ง “กิ” ในภาษาทางภาคเหนือ แปลว่า “สั้น” ทำให้ไม่สามารถใช้เขาหนีบคู่ต่อสู้ได้จึงไม่นิยมนำมาใช้

เป็นกว้างชน แต่กว้างก็จะต่อสู้หรือชนกัน โดยใช้เขาล่างที่ยื่นยาวกว่าเขabenเล็กน้อยมาเบียดดัดสู้กันแทน นอกจากนี้ยังพบว่ามีความกว้างอีกประเภทหนึ่งซึ่งนักเล่นกว้างทางภาคเหนือจะเรียกว่า “กิทุย” “กิจ้าง” “กิดง” “กิโง” หรือ “กว้างกระเทย” ซึ่งเป็นกว้างที่จะมีขนาดลำตัวใหญ่ใกล้เคียงกับกว้างชน แต่เขาสั้นไม่สมส่วน จึงนิยมนำไปใช้เป็นกว้างตั้งหรือบริโภคน้ำเพื่อป้องกันไม่ให้ไปผสมพันธุ์กับตัวเมีย ซึ่งจะทำให้กว้างที่จะเกิดออกมามากลายเป็นกว้างกิ

กว้างโง้ง หมายถึง กว้างตัวผู้มีรูปร่างสมส่วนสง่างามและนิยมนำมาชนแข่งขัน ซึ่ง “โง้ง” ในภาษาทางภาคเหนือใช้นิยามถึง “เขาที่ยาวสวย” โดยกว้างโง้งจะมีลักษณะของเขabenและล่างที่ยาว หนา มีเขายาว และลำตัวที่ขนาดตัวค่อนข้างใหญ่สมส่วน มีสีน้ำตาลแกมดำ กว้างโง้งเป็นกว้างที่มีนิสัยดุ มีความอดทน ว่องไว มีความฉลาดฝึกสอนง่ายหันกลับหลังกลับข้างได้ไว เมื่อใช้เขา “คาม” หรือหนีบคู่ต่อสู้จะหนีบแน่นไม่ยอมให้หลุดง่าย ๆ ดังนั้นกว้างโง้งจึงเป็นกว้างที่มีราคาสูง และเป็นที่ต้องการของนักเล่นกว้างชนไม่ว่าจะนำไปเลี้ยงเพื่อใช้ชนแข่งขัน ประกวดความสวยงาม หรือนำไปพัฒนาสายพันธุ์กว้างชน

กว้างแซม หมายถึง กว้างตัวผู้มีเขายาว และมีขนาดตัวที่ใหญ่กว่ากว้างกิ ซึ่ง “แซม” ในภาษาทางภาคเหนือจะหมายถึง “กว้างที่มีความก้ำกึ่งระหว่างกว้างกิและกว้างโง้ง” คือมีลักษณะเขาล้ำคล้ายกับกว้างโง้งแต่สั้นกว่าหรือบางครั้งก็มีการเรียกขานว่าเป็น “กว้างโง้งน้อย” มีท่าทางสง่างาม คล่องแคล่วปราดเปรียว แต่ขนาดลำตัวไม่สมส่วนมักมีขนาดเล็กกว่าคล้ายกว้างกิ สีของกว้างแซมมีความสวยงามมีลักษณะเป็นสีน้ำตาลแดงกว่ากว้างโง้ง เขามากที่จะสั้นและเรียวเล็กสามารถนำมาชนเล่นได้ แต่ส่วนใหญ่ กว้างแซมมักจะมีความดุคั่นน้อยกว่ากว้างโง้งไม่ค่อยมีความอดทนต่อการต่อสู้เมื่อถูกหนีบบ่อยครั้งเขามักที่จะถอยหนี จึงไม่ค่อยเป็นที่นิยมนำไปใช้ชนแข่งขัน จึงทำให้กว้างแซมมักถูกเลี้ยงไว้เพื่อใช้เป็นกว้างตั้ง เป็น “กว้างจาม” หรือกว้างใช้ซ่อม หรือให้เด็กนำไปชนเล่นกันเพื่อความสนุกสนานและสร้างประสบการณ์ การเรียนรู้จากการเลี้ยงกว้าง

กว้างฮัก หมายถึง กว้างตัวผู้มีรูปร่างและขนาดใกล้เคียงกับกว้างโง้ง ซึ่ง “ฮัก” ในภาษาทางภาคเหนือจะการนิยามเทียบเคียงความดำของสีกว้างชนิดนี้ที่คล้ายสียางฮักหรือยางจากต้นรักที่ใช้ทำในงานเครื่องเงิน โดยกว้างฮักจะมี 3 ลักษณะ คือ 1. เป็นกว้างฮักที่ตัวมีสีดำสนิทไม่ค่อยเงาใสทั้งตัวซึ่งมักจะถูกเรียกว่า “ฮักน้ำปู” “ฮักหม่น” ซึ่งเป็นกว้างฮักอีกประเภทหนึ่งที่นักเล่นกว้างชนนิยมนำมาใช้ชนแข่งขัน เพราะมีลักษณะนิสัยที่คล้ายคลึงกับกว้างโง้ง 2. เป็นกว้างฮักที่ตัวมีสีดำเหมือนเช่นกว้างฮักน้ำปูแต่อาจจะมียอกปนสีแดงน้ำตาลเล็กน้อย และสีมีความมันเงาใสมากกว่าเลยมักจะถูกเรียกว่า “ฮักน้ำใส” มักไม่ค่อยนิยมนำไปใช้ชนแข่งขันกัน เพราะไม่ค่อยมีความอดทน ดังนั้นจะพบว่านักเล่นกว้างชนที่ชื่นชอบกว้างประเภทนี้ จึงมักจะพิจารณาคัดเลือกกว้างอย่างละเอียด เนื่องจากมักที่จะเป็นกว้างที่แลดูมีความเก่งกาจในยามฝึกซ้อม แต่เมื่อลงไปทำการชนแข่งขันจริงกลับไม่สู้ ไม่อดทน อย่างไรก็ตามก็มักมีการเล่าขานถึง กว้างฮักอีกประเภทหนึ่งที่มีถูกเรียกว่า 3. “ฮักกันแดง” เป็นกว้างฮักที่มีลักษณะตัวสีดำสนิทแต่ช่วงบริเวณท้องหรือก้นจะเป็นสีแดงไม่ใช่สีดำซึ่งมักหายาก แต่เป็นกว้างที่นักเล่นกว้างชนพยายามเสาะหาและเชื่อว่าเป็นกว้างชนที่เก่งกาจ มีน้ำอดน้ำทนสูง สู้ไม่ถอย

กว้างก่อ เป็นกว้างตัวผู้ที่ถูกพบอาศัยอยู่ตามบริเวณต้นไม้มะกอกหรือเกล็ดเมืองไทย ซึ่งลักษณะเด่นชัดของกว้างชนิดนี้คือตามตัวมีขนมาก มีความแข็งแรงและอดทนมากกว่ากว้างประเภทอื่น อย่างไรก็ตามกว้างประเภทนี้มีให้พบเจอไม่มากนักในปัจจุบัน

กว้างแม่อี๊ดหรืออีหลุ่ม หมายถึงชื่อเรียกกว้างตัวเมียซึ่งจะไม่มีเขามิทั้งตัวสีน้ำตาล สีดำนํกมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เช่น ที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา เรียกว่า “กว้างอีมุ่ม” อำเภอเมืองเชียงราย เรียกว่า “แม่อีหลุ่ม” หรือที่อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ เรียกว่า “แม่บังออน” เป็นต้น กว้างตัวเมียนีจะมีทั้งชนิดตัวเล็กและตัวใหญ่ มีทั้งสีน้ำตาลและสีดำ กินจุกว่ากว้างตัวผู้ชอบใช้ปากขุดอ้อยให้เห็นแองเป็นขุย โดยปกติกว้างตัวเมียมักถูกนำไปใส่ในคอนกว้างที่ทำการเจาะรูเพื่อใช้เป็นตัวล่อให้กว้างตัวผู้ชนกัน นอกจากนี้ในปัจจุบันกว้างตัวเมียที่ได้รับการคัดสายพันธุ์แล้วนั้นจะมีราคาแพงและเป็นที่ต้องการของนักเพาะพันธุ์กว้างชนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เมื่อกว้างตัวเมียที่ได้รับการผสมพันธุ์แล้วนั้นจะทำการขุดรูลงดินเพื่อวางไข่แล้วจึงตาย

กว้างขวาง หมายถึงชื่อที่ใช้เรียกกว้างที่มีห้าขา ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่ากว้างสองเขามาก ส่วนหัวจะเป็นสีดำ ส่วนปีกจะเป็นสีน้ำตาลอ่อนปนเหลืองเหมือนสีของกาบลำต้นหน่อไม้ซาง และตรงกลางของปีกจะคาดสีดำ ส่วนตัวเมียมักจะมีลักษณะคล้ายกับตัวผู้แต่มีขนาดเล็กกว่าและไม่มีเขาเช่นเดียวกับกว้างแม่อี๊ดหรือกว้างตัวเมียสองเขา กว้างขวางถือเป็นกว้างที่มีความสวยงามมักนิยมนำไปเป็นแมลงสถาฟ แต่ไม่นิยมนำมาชนกัน เพราะเข้าอืดอาดไม่แคล่วคล่องว่องไว ชนไม่สนุก ปัจจุบันประชากรกว้างขวางเริ่มมีน้อยลงและหาเจอได้ยากขึ้นในธรรมชาติ

ทั้งนี้ในการเรียกขานชื่อกว้างตามการจำแนกของนักเล่นกว้างในภาคเหนือ จะพบว่าส่วนใหญ่จะพิจารณาจากลักษณะที่โดดเด่น หรืออาจเป็นสิ่งที่แสดงถึงความแตกต่างที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะตัวของกว้าง เช่น กว้างกิ กว้างโซ้ง กว้างแซม กว้างหวดขาว⁵ กว้างเหลือง⁶ เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีบางครั้งที่ชื่อที่ใช้เรียกขานกว้างนั้นก็มีการยึดโยงกับตำแหน่งที่ตามภูมิลักษณ์ของพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งใช้แสดงให้เห็นถึงลักษณะตัวตน เอกลักษณ์ ที่ได้รับการยอมรับหรือมีชื่อเสียงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความอดทน ชนเก่ง หรือมีขนาดตัวที่ใหญ่ เช่น กว้างดอยหล่อ⁷ จังหวัดเชียงใหม่ กว้างวังเหนือ จังหวัดลำปาง กว้างเมืองปัว จังหวัดน่าน กว้างนครไท จังหวัดพิษณุโลก กว้างดอยผาเปี๊ยะ จังหวัดชัยภูมิ เป็นต้น ดังนั้น การตั้งชื่อเรียกขานกว้างชนจึงอาจไม่ได้เป็นเพียงสิ่งที่ใช้เรียกขานเท่านั้น แต่ชื่อที่ใช้เรียกขานกว้างชนนั้นยังแสดงให้เห็นถึง การมีอิทธิพล และคุณค่าทางด้านจิตใจของนักเล่นกว้างด้วยเช่นเดียวกัน

การสร้างภาพตัวแทนของกว้างชนในสังคมภาคเหนือ

เมื่อกว้างชนถูกดึงออกจากระบบความหมายในวัฒนธรรมเดิมที่เรียบง่ายและถูกนำเข้าสู่อระบบความหมายในวัฒนธรรมใหม่ที่ยึดอยู่กับระดับของพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงเป็นผลทำให้

⁵ กว้างหวดขาว มีลักษณะเหมือนกับกว้างโซ้ง แต่ต่างกันตรงที่ตรงหัวจะมีสีขาว เชื่อกันว่าเป็นพญากว้างที่มีอำนาจ จนทำให้กว้างหวดขาวเวลาชนต่อสู้กับกว้างทั่วไปที่ส่วนใหญ่จะมีหัวสีดำจะเป็นฝ่ายชนะอยู่เสมอเพราะยาเกรงกลัวอำนาจของกว้างหวดขาว

⁶ กว้างเหลือง หมายถึง กว้างชนที่มีลักษณะสีตรงปีกและกันเป็นสีแดงอมเหลืองบางตัวมีสีออกส้มอ่อน ๆ ไปจนถึงสีคล้ายไม้สักทองเข้มและมีขาหน้ายาว ส่วนท้ายกันมีขนาดใหญ่เต็มขอบปีก จึงทำให้นักเล่นกว้างมีความเชื่อว่าลักษณะกว้างชนประเภทนี้ ชนเก่ง ฉลาด มีความปราดเปรียวคล่องตัว และทรงพลังมาก

⁷ กว้างดอยหล่อ เป็นกว้างที่ถูกตั้งชื่อตามที่ตั้งหรือแหล่งที่อยู่อาศัยซึ่งอยู่ในเขตอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ กว้างดอยหล้อมีชื่อเสียงในด้านความอดทน แข็งแกร่ง และมักจะชนะในการชนแข่งขันอยู่เสมอ ซึ่งนักเล่นกว้างชนเชื่อกันว่าการที่กว้างดอยหล้อมีความเก่งกาจเป็นเลิศนั้น เป็นเพราะกว้างสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของดอยหล่อได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นดินกรวดหินผา ดินแดงลูกรังจึงมีความอดทนเป็นพิเศษ

เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางวัฒนธรรมการนิยามความหมาย และการให้คุณค่าในแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมที่อาจเกิดจากการผสมผสานทางด้านพฤติกรรม ทักษะคติ ความเชื่อ ดังที่จะได้กล่าวต่อไปนี้

1. การละเล่นชนกวางในฐานะประเพณีการละเล่นที่สำคัญในสังคมภาคเหนือ

ปัจจุบันการละเล่นชนกวางเริ่มกลายเป็นการจัดกิจกรรมที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ซึ่งพบว่าเกิดขึ้นจากความตระหนักถึงคุณค่าของเอกลักษณ์ในท้องถิ่นที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต การละเล่นพื้นบ้านที่รื่นเริง สนุกสนานมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป รวมทั้งยังเป็นศิลปะภูมิปัญญาที่มีความประณีตซึ่งถูกสะท้อนผ่านการประดิษฐ์อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเล่นชนกวาง เช่น ไม้ผ่น กอน ไม้ค้ำอ้อย เชือกและไม้หลักมัดกวาง เป็นต้น จนทำให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการร่วมจัดงานกิจกรรมการละเล่นชนกวางอย่างเป็นทางการมากขึ้น ผ่านการดำเนินจัดกิจกรรมการละเล่นชนกวางโดยส่งผลกระทบต่อท่องเที่ยว และยังเป็นโอกาสอันดีให้เกิดการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม รวมถึงยังเป็นการถ่ายทอดหรือสร้างการจดจำความงามของกวางชนให้กับผู้คนภายนอก โดยผ่านการดำรงอัตลักษณ์ที่ยึดโยงสัมพันธ์กับความเป็นล้านนา และเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนภาคเหนืออยู่ด้วยกัน การละเล่นกวางชนจึงเป็นกลไกทางวัฒนธรรมหนึ่งที่ผลิตซ้ำคุณค่าความหมายในมิติของสำนึกทางชาติพันธุ์ ความเป็นคนเหนือผ่านกระบวนการทั้งเรื่องเล่า การละเล่น กระบวนการดังกล่าวย่อมมีส่วนร่วมสร้างโครงสร้างแห่งความรู้สึกที่คนในท้องถิ่น ต่างถักทออารมณ์ ความคิด วิถีชีวิต แบบแผน ค่านิยม ความรู้สึกร่วมกันเฉพาะกลุ่มอันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของการสร้างตัวตนหรืออัตลักษณ์ของกลุ่ม ทั้งนี้ปัจจุบันจะพบว่า เมื่อเข้าสู่ช่วงเดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายนของทุกปี ในพื้นที่ภาคเหนือจะมีการกำหนดให้มีการจัดงานประเพณีการละเล่นชนกวางขึ้นในหลายจังหวัดทางภาคเหนือ ซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน เช่น การจัดงานเทศกาลโลกของกวางอำเภอปัว จังหวัดน่าน การจัดงานมหกรรมกวางโลกของดีดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่หรืองานมหกรรมกวางชนเชียงแสน และงาน “กวาง” ยอดนักสู้แห่งล้านนา จังหวัดเชียงราย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเครือข่ายของคนที่นิยมชมชอบการชนกวางการเพาะกวางชนในจังหวัดต่าง ๆ ก็ได้ร่วมกันจัดงานประกวดแข่งขันกวางชน โดยจะวนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดงานในแต่ละจังหวัด ทั้งนี้หากพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการจัดงานจะพบว่า นอกจากเรื่องของความพยายามอนุรักษ์เผยแพร่งานการละเล่นกวางชนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและเป็นอัตลักษณ์ของชาวล้านนามาตั้งแต่ในอดีตอย่างต่อเนื่องแล้วนั้น แต่กลับพบว่าประเพณีการละเล่นชนกวางยังเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมในเรื่องการท่องเที่ยวของจังหวัดในภาคเหนือและแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของยุทธวิธีในการท่องเที่ยว เพื่อเข้าไปมีส่วนในผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการหยิบนำเอาประเพณีวัฒนธรรมมาสร้างขึ้นมาใหม่ให้กลายเป็นสินค้าที่สามารถขายได้ในการท่องเที่ยว โดยแอบอิงกับรากเหง้าหรือความเก่าแก่ที่มีคุณค่าดั้งเดิม ทั้งนี้การทำให้การละเล่นชนกวางกลายเป็นประเพณีการละเล่นที่สำคัญของคนภาคเหนือในปัจจุบันนั้น จึงเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เห็นและเข้าใจถึงรูปแบบลักษณะของประเพณีที่เกิดจากการต่อเติมการปรุงแต่งการดัดแปลง และการสร้างความหมายใหม่เพื่อให้สามารถสร้างมูลค่าขึ้นมาไปพร้อม ๆ กับความพยายามที่จะอนุรักษ์ประเพณีการละเล่นชนกวางในฐานะของการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญให้คงอยู่กับสังคมสืบต่อไป

2. กว้างชนในฐานะภาพตัวแทนของนักสู้แห่งล้านนา

ภาพของกว้างชนในอุดมคติของผู้คนในสังคมภาคเหนือปัจจุบันนั้น พบว่าไม่ได้มีการนิยามหรือมองภาพของกว้างชนเป็นเพียงแค่สิ่งที่น่าสนใจเพื่อความเพลิดเพลิน หรือใช้สำหรับเพื่อนำไปบริโภคเพียงเท่านั้น หากแต่กว้างชนกลับถูกนำเสนอผ่านการนิยามช่วงชิงความหมายว่า เป็นภาพตัวแทนของความเป็นสัตว์เลี้ยวนักสู้พื้นบ้าน เจ้าสังเวียนแมลงนักรบ และมีความอดทน เปรียบเสมือนเป็นนักรบคู่กายของผู้ที่เลี้ยงกว้างชน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเป็นชายซึ่งเป็นวิธีคิดแบบบุรุษเพศ และด้วยบุคลิกหรือพฤติกรรมของดังกล่าวของกว้างชน จึงมักถูกนำมาใช้เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นมากมายในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ในฐานะของนักสู้แห่งล้านนา นักสู้แห่งขุนเขา หรือกว้างโง้งมหาภัย นอกจากนี้ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการให้คุณค่ากับกว้างชนในสังคมภาคเหนือก็ปรากฏผ่านตราสัญลักษณ์ทีมสโมสรฟุตบอลที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศได้แก่ ทีมฟุตบอลสิงห์ เชียงราย ยูไนเต็ด ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2552 โดยมีนายमितติ ดิยะไพรัช เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธานสโมสร และมีตราโลโก้สโมสรเป็นสัญลักษณ์รูปของกว้างชน ซึ่งสัญลักษณ์ดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้บริหารสโมสรต้องการหาสัตว์มาเป็นสัญลักษณ์ประจำทีม และสุดท้ายก็มาลงเอยที่กว้างชนที่แม้จะไม่ได้ตัวใหญ่อะไร แต่มีความเป็นเลือนนักสู้ไม่ยอมแพ้กับอะไรง่าย ๆ มาเป็นสัญลักษณ์ประจำสโมสร พร้อมกับตั้งฉายาของทีมว่า "กว้างโง้งมหาภัย" ซึ่งเป็นภาพสะท้อนความเป็นท้องถิ่นและอัตลักษณ์ที่เด่นชัดที่แสดงถึงความเป็นคนภาคเหนือได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 4.6 ตราสโมสรสิงห์ เชียงราย ยูไนเต็ด

ที่มา <https://www.facebook.com/CRUTD>

ทั้งนี้พบว่า ระบบสังคมที่มีการพัฒนาความเจริญมากยิ่งขึ้น เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทกว้างชนไปสู่ความสลับซับซ้อนมากขึ้นตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบคุณค่าและการนิยามความหมายของกว้างชนที่อิงอยู่กับกระแสท้องถิ่นนิยม (localism) ที่ก่อตัวขึ้นระหว่างช่วงทศวรรษที่ 2530-2540 ซึ่งส่งเสริมกระบวนการสร้าง “คุณค่า” ให้กับความเป็นท้องถิ่น โดยการค้นหารากเหง้าและภูมิปัญญาของตนเอง จนเกิดกระแสรื้อฟื้นวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นมาในที่สุด ซึ่งการประกอบสร้าง “กว้างชนในฐานะภาพตัวแทนของนักสู้แห่งล้านนา” ของผู้คนในสังคมภาคเหนือเกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวในหลายระดับทั้งในแวดวงวิชาการ ชุมชนท้องถิ่น รวมถึงในระดับภาครัฐราชการ เพื่อผลิตสร้างองค์ความรู้ ภูมิปัญญาที่เป็นมาตรฐาน เกิดการยอมรับ และสามารถยึดโยง “ความเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมการเล่นของผู้คนในสังคมภาคเหนือ”

3. กว้างชนในฐานะแมลงทางเศรษฐกิจ

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าค่านิยมในการเลี้ยงกว้างชน และองค์ความรู้เกี่ยวกับกว้างชนเริ่มถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งองค์ความรู้เรื่องการขยายพันธุ์กว้าง การคัดเลือกสายพันธุ์ การดูแลรักษากว้างชนที่ดี

ประกอบกับความต้องการกว้างชนที่มีลักษณะที่ดี สวยงาม ชนเก่ง เริ่มเป็นสิ่งที่หายากมากขึ้น เนื่องจากสภาพความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติลดลงในปัจจุบัน พบว่าแหล่งที่อยู่ของกว้างเริ่มถูกบุกรุกทำลายป่ากลายเป็นแปลงไร่ข้าวโพดไร่ยางพารา ไร่มันสำปะหลัง สวนลำไย ลิ้นจี่ นาข้าว พร้อมกับการใช้ปุ๋ย ยา สารเคมีอย่างเข้มข้นในการทำการเกษตร ซึ่งมีผลต่อการไปทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยและตัวอ่อนของด้วงกว้าง จนส่งผลทำให้ราคากว้างชนเริ่มมีมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตามหากย้อนกลับไปในช่วงที่ผ่านมาจะพบว่า การจับกว้างชนมาค้าขายนั้น เริ่มมีปรากฏให้เห็นจนคุ้นชินนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2530 โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ที่ในช่วงเวลานั้น นักเล่นกว้างชนต่างรู้ว่าแหล่งขายกว้างที่สำคัญนั้นจะอยู่ที่บริเวณสะพานนวรัฐ ซึ่งตามริมทางมีแผงขายกว้างตัวเล็กตัวใหญ่หลากหลายราคา และอุปกรณ์การชนกว้างเรียงรายจำหน่ายก่อนที่ในช่วงประมาณปีพ.ศ. 2538 ได้มีการห้ามการขายกว้างชนกันบริเวณริมแม่น้ำปิง ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นเรื่องของการทรมานสัตว์กับการเล่นพนันกันแบบโจ่งครึมริมทาง ซึ่งอาจทำให้ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในทางเสียหายในฐานะที่เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว จนภายหลังในช่วงประมาณ 2540 เป็นต้นมา พ่อค้าแม่ค้าขายกว้างชนจึงเริ่มมีการโยกย้ายไปขายบริเวณถนนรัตนโกสินทร์ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ (หลังโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย) และกระจายไปตามตลาดนัด และหน้าโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วจังหวัด จนกลายเป็นธุรกิจทำเงินให้หลายคนเป็นกอบเป็นกำ

“ลุงอิน” นามสมมติ อายุ 42 ปี อดีตรับครูรับจ้างในจังหวัดพะเยาที่หันมาซื้อขายค้าขาย แต่พอถึงฤดูชนกว้างก็จะหันมาขายด้วงกว้างอย่างเป็นล่ำเป็นสัน แต่ละวันจะมีลูกค้ามาอุดหนุนซื้อไปเลี้ยงเพื่อความสวยงามและนำไปขึ้นคอนประลองกำลังต่อสู้กัน ลุงอินได้เล่าว่า ตนขายกว้างเป็นประจำในฤดูกว้างบริเวณถนนรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา โดยมีกว้างจำหน่ายในร้านไม่ต่ำกว่าหนึ่งพันตัวหลากหลายชนิด ทั้งกว้างชนสองเขา กว้างซางหรือกว้างห้าเขา กว้างสามเขา เป็นต้น โดยกว้างที่นำมาขายส่วนมากก็มาจากเพชรบูรณ์ พิษณุโลก ลำปาง น่าน และชัยภูมิ ซึ่งแต่ก่อนเคยรับมาในราคาต้นทุนตัวละประมาณยี่สิบบาทเท่านั้น แต่ปัจจุบันความนิยมเล่นมีมากขึ้นประกอบกว้างหายากขึ้นราคาซื้อมาขายก็สูงขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นเมื่อได้กว้างชนมาแล้วก็ต้องนำมาคัดแยกเพื่อหาตัวเก่ง ๆ นำไปเลี้ยงไว้บนลำอ้อยแล้วนำออกขายตามแต่ขนาดและรูปร่างของกว้างชน ซึ่งมีทั้งการขายปลีกขายส่งและขายผ่านเพชบุ๊คที่ให้น้องชายเปิดขึ้นในชื่อ “นักสู้แห่งขุนเขา” ซึ่งราคาขายก็มีตั้งแต่ห้าสิบถึงสามร้อยบาท ส่วนบางตัวที่มีลักษณะรูปร่างดีอาจขายได้ถึงสองพันบาท ขณะที่กว้างบางตัวที่เคยเป็นเคยผ่านการชนกว้างแล้วได้รับชัยชนะมาหลายเวทีก็จะมีราคาขายเริ่มต้นที่สูงถึงตัวละ ห้าพันถึงหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งพอถึงช่วงฤดูฝนของทุกปี ตนกับภรรยาก็จะอาศัยช่วงนี้ออกหากว้างชนมาจำหน่ายซึ่งในหนึ่งปีจะสามารถจำหน่ายได้เพียงราวหนึ่งร้อยวันเท่านั้น หากแต่สามารถสร้างรายได้ไม่ต่ำกว่าหนึ่งพันบาทต่อวัน และช่วงหลังตนและน้องชายก็ยังได้ทำการขายผ่านช่องทางออนไลน์เพชบุ๊คซึ่งก็มีผู้ที่สนใจเป็นจำนวนมากส่งขายทางไปรษณีย์มาแล้วทั่วประเทศ จนบางครั้งก็สามารถจำหน่ายกว้างได้มากกว่าหนึ่งพันตัวได้ภายในสามวัน สร้างรายได้หลายหมื่นบาทต่อเดือน” ด้วยเหตุนี้ตนเองจึงชักชวนญาติพี่น้องจากจังหวัดพะเยามาซื้อขายค้าขายกว้าง จนมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

“การขายกว้างชนหากรักและทำจริงจึงก็สามารถยึดเป็นอาชีพและสร้างฐานะได้บางที่อาจจะดีกว่าทำงานประจำ หลายปีที่ผ่านมาการขายกว้างในแต่ละฤดูกาลสร้างรายได้ให้เป็นอย่างดีเป็นกอบเป็นกำวันละหลายพันบาท จนสามารถเก็บเงินซื้อบ้าน ซื้อรถ ได้ ปัจจุบันหลายคนหันมายึดเป็นอาชีพทั้งหาจำหน่าย หรือเพาะเลี้ยงขาย หากเข้าไปในเฟสบุ๊คจะเห็นเลยว่ามีการขายกว้างกันเป็นล่ำเป็นสันทั้งเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม”

ลุงอิน นามสมมติ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 ตุลาคม 2564)

จากข้อมูลดังกล่าวจะพบว่า ปัจจุบันการชนกว้างได้กลายเป็นการเล่นและสินค้าทางวัฒนธรรมยอดนิยมของกลุ่มคนจำนวนไม่น้อยและเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการบริโภคข่าวสารและการดำเนินธุรกิจกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวพันในสังคมทุนนิยมสมัยใหม่ เช่น การรวมตัวและดำเนินกิจกรรมของกลุ่มคนรักชนกว้าง การสร้างชื่อเสียงของตนเองและฟาร์มเพาะเลี้ยงผ่านการชิงถ้วยรางวัลที่ชนะเลิศในการแข่งขันชนกว้าง และการเล่นเดิมพันจากผลการแข่งขัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเล่นต่าง ๆ ให้กลายเป็นสินค้าหรือผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ ในมุมมองของคนบางกลุ่มอาจมองว่าเป็นการลดทอนคุณค่าของประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและผลประโยชน์ที่มีได้เกิดขึ้นกับผู้คนในสังคมท้องถิ่นอย่างแท้จริง แต่กลับตกเป็นของนายทุน หรือผู้ประกอบการที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันมันก็ถือเป็นโอกาสของผู้คนในท้องถิ่น ทั้งที่เป็นกลุ่มที่มุ่งหวังและไม่มุ่งหวังที่จะแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจได้ด้วยเช่นเดียวกัน ในการช่วงชิงโอกาสเพื่อสร้างรายได้และความเป็นอยู่ของตนเอง นอกจากนี้พื้นที่ของการแลกเปลี่ยนซื้อขายกว้างที่เกิดขึ้นก็ยังเป็นพื้นที่ที่สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองผู้บริโภคผู้ที่ยังคงโหยหาคุณค่าในอดีต รวมถึงยังเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีการเล่นชนกว้างที่มีรากเหง้าประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานในสังคมภาคเหนือต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าประเด็นสำคัญในเรื่องการนิยามความหมายและการสร้างภาพตัวแทนทางวัฒนธรรมประเพณีไม่ใช่เป็นการมองพื้นที่หรือสิ่งที่อยู่แวดล้อมทางสังคมได้แบบตายตัว หรือมองเห็นเพียงแค่ว่าในเชิงกายภาพที่หยุดนิ่ง ไม่เปลี่ยนแปลงและถูกกักขังฝังรากอยู่กับพื้นที่เหมือนเช่นในอดีตที่ทำให้อัตลักษณ์วัฒนธรรม ผู้คนถูกออกแบบมาจากโครงสร้างทางสังคม การเมืองที่มีลักษณะเหมือนกันและแน่นอนตายตัว (Thongchai, 1994) แต่ต้องมองถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีการผลิตสร้างความหมาย การต่อสู้ต่อรอง ช่วงชิงซึ่งสามารถเลื่อนไหลและเกิดการผสมผสานไปมาของวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ (Hybrid Cultures Identities) ได้อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อการเคลื่อนที่เคลื่อนย้ายของสิ่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกพรมแดนสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วเร็วกว่าในอดีต ดังนั้นการปรับเปลี่ยนหรือการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล สังคม ประเทศในด้าน “จารีต ประเพณีวิถีชุมชน” จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกอย่างดำเนินไปตามกลางการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง และเกิดการสะท้อนสัมพันธ์ภาพทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมประเพณีอันเกิดจากการระบบเศรษฐกิจโลก อันเกี่ยวข้องกับปากท้องและความเป็นอยู่ของคนในสังคม ส่งผลต่อนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างรายได้ของชุมชน ผ่านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การใช้วัฒนธรรมประเพณีเป็น “จุดขาย” เพื่อการท่องเที่ยวจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ของวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ (สินทรัพย์ ยืนยาว, 2560) ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวข้องกับการผลิต และการแลกเปลี่ยนความหมาย (Shared meaning) ไม่ว่าจะเป็นการรับไปใช้หรือการถ่ายทอดความหมายระหว่างสมาชิกในสังคม Stuart Hall (1997) เกิดการผสมผสานและแลกเปลี่ยนกันหยิบยืมระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่ ที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ประเพณีระหว่างกลุ่มคนในระดับต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาเมื่อเกิดการปะทะสังสรรค์กันทางวัฒนธรรม จนนำไปสู่การรับและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ประเพณีให้เข้ากับบริบทสังคมและความนิยมของกลุ่มคนในวัฒนธรรมนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ (Clifford Geertz) เรื่อง “Deep Play : Notes on the Balinese Cock fight” ในหนังสือ The Interpretation of Cultures ที่อธิบายถึงความหมายของไก่ชนและความหมายของการชนไก่อย่างเป็นระบบ ความหมายของไก่ชนที่เชื่อมโยงกับความเป็นชาย และวิธีการพนันไก่ชนของชาวบาหลีเป็นอย่างไร ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสอดคล้องกับระบบสังคมบาหลีสวนหนึ่ง และนั่นคือการอธิบายให้เข้าใจว่า วัฒนธรรมที่แลดูไร้สาระ ไม่มีเหตุผลนั้น มีเหตุผลอย่างยิ่ง หากแต่เป็นเหตุผลทางสังคม ความเข้าใจนี้ช่วยให้เราต้องทำความเข้าใจระบบความหมายของเจ้าของวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี และไม่ด่วนตัดสินเขาจากมาตรฐานความเข้าใจของเราเองเพียงเท่านั้น และหากมองการเล่นชนกวางในสังคมภาคเหนือผ่านแนวคิดการสร้างพื้นที่ของ Henri Lefebvre (1991) เรื่อง the production of space ก็จะพบว่าพื้นที่ของวัฒนธรรมประเพณีก็ได้ถูกมองผ่านทางพื้นที่ทางกายภาพที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรมหรือเป็นแก่นแกนจับต้องได้เหมือนในอดีต แต่กลับต้องมองเรื่องของพื้นที่ทางวัฒนธรรมประเพณีว่าเป็นภาพตัวแทนในเรื่องของความสัมพันธ์ทางสังคม หรือที่เรียกว่า “ปฏิบัติการเชิงพื้นที่” (Spatial Practice) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกผลิตสร้าง (Production) และให้ความหมายจากประสบการณ์แห่งชีวิตในความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้คนภายในสังคม ผ่านเทคนิควิทยาการในการตอกย้ำหรือผลิตซ้ำลงบนพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

การเล่นชนกวางของผู้คนในสังคมภาคเหนือ ถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและสร้างมูลค่าให้กับผู้คนในสังคมภาคเหนือได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการสร้างรายได้จากการเพาะเลี้ยงกวางชน การจัดเทศกาลกวางชนประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งยังมีส่วนช่วยสนับสนุนในการอนุรักษ์ไม่ให้กวางชนและการเล่นชนกวางสูญหายไป แต่อย่างไรก็ตามหลักสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเพณีการเล่นชนกวางโดยเฉพาะเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน และการประเมินผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการเล่นชนกวางนั้น ยังคงขาดการรวบรวมข้อมูลที่จะช่วยนำไปวิเคราะห์ในประเด็น ซึ่งควรมีการดำเนินการศึกษาสำรวจเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2544). *คนเมือง. เชียงใหม่: โครงการศึกษาการปกครองท้องถิ่น คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- เผติมศิลป์ รามศิริ. (2548). *ชีววิทยาของกวางขน กวางหางเหนือและกวางสามเขาเขาใหญ่ในภาคเหนือตอนบน ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- พัฒนากิตติอาษา. (2546). *ท้องถิ่นนิยม. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.*
- ภิญญพันธุ์ พจนานวณ. (2558). *กำเนิด “ประเทศไทย” ภายใต้เผด็จการ: น้ำไหล ไฟสว่าง ทางสะดวกกับนโยบาย ช้อนแร่ในยุคจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์. กรุงเทพฯ: มติชน.*
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2546). *ทุนวัฒนธรรม วัฒนธรรมในระบบทุนนิยมโลก เล่มที่หนึ่ง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.*
- สินทรัพย์ ยืนยาว. (2560). *ประเพณีประเพณีในชุมชนอีสานลุ่มน้ำโขง. ขอนแก่น : คลังน่านวิทยา.*
- สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช. (2561). *ดั่งกวาง ดั่งแรด และดั่งมูลสัตว์ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช. กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช.*
- อัครวิทย์ จันประเทศ. (2563). *พินชนกกว้าง จริยวัตรทรงโปรดของเจ้าดารารัศมีเพื่อคลายเหงาในพระทัย. ออนไลน์ สืบค้นจาก <https://www.Back To The History:ย้อนรำลึกประวัติศาสตร์. No.309>*
- Clifford Geertz. (1958). “Deep play: Notes on the Balinese Cockfight”. *The Interpretation of Cultures. Journal of the American Academy of Arts and Sciences, 101(1), 1-38.*
- Hall, S. (Ed.). (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices.* London: Sage in association with the Open University.
- Leksawasdi. P., and P. Jirada. (1983). *Use of Insects and Food in Northern Thailand.* Faculty of Science. Chiang Mai University, Thailand.
- Lefebvre, Henri. (1976). *The Production of Space. Translated by Donald Nicholson-Smith.* Oxford: Blackwell.
- Thongchai Winichakul. (1994). *Siam mapped: a history of the geo-body of a nation.* Honolulu: University of Hawaii Press; Chiang Mai: Silkworm Books.[In locality, there is folklore and play: study folklore in the context of Thai society. Bangkok: Matichon.

การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทย

ในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน”

The Uncrossable Otherness in the Translation of Chinese Idioms into Thai

Subtitles of the Chinese Series “Go Ahead”*

วิสิฐศักดิ์ ผิวพอง¹ | Visitsak Piewpong¹

บุรินทร์ ศรีสมถวิล² | Burin Srisomthawin²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน” ผลการศึกษาพบว่าผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวน 3 รูปแบบ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับต่ำ: การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงความงามทางภาษาไม่เท่าเทียมกับต้นฉบับภาษาจีน ทำให้ผู้ชมชาวไทยไม่สามารถรับรู้ถึงความงามของสำนวนจีนได้ 2) ระดับกลาง: การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงการแปลความหมายคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน 2 ลักษณะ คือการแปลความผิดไปจากสำนวนจีน และการแปลความเกินจากความหมายของสำนวนจีน ใช้สำนวนภาษาแปลธรรมดา ทำให้ผู้ชมชาวไทยไม่สามารถรับรู้ถึงความงามของสำนวนจีนและเจตนา หรือสารที่สอดแทรกไว้คลาดเคลื่อน และ 3) ระดับสูง: การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงการละไม่แปลสำนวนจีน ทำให้สำนวนจีนหายไปจากบริบทไทยโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า อาจอนุมานได้ว่าเหตุที่ผู้แปลไม่สามารถก้าวข้ามการแปลดังกล่าวได้นั้น เนื่องจากผู้แปลไม่ได้ศึกษาทวิลักษณ์การใช้ภาษาของผู้ประพันธ์บทซีรีส์อย่างละเอียด หรือไม่ได้อ่านบทต้นฉบับโดยถ่องแท้ พร้อมด้วยผู้แปลอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวนจีนในมิติการสะท้อนถึงวัฒนธรรมจีนและขาดความรู้เกี่ยวกับสำนวนไทย หรือผู้แปลอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาความเป็นสำนวนของภาษาต้นทางมากพอ

คำสำคัญ : การก้าว “ไม่” ข้าม, การแปลภาษาจีน - ไทย, การแปลบทบรรยายใต้ภาพ, ถักทอรักที่ปลายฝัน, สำนวนจีน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์การแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทย ในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์ เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน”

¹ นักศึกษาปริญญาโท/ คณะมนุษยศาสตร์ สาขาภาษาจีนเพื่ออาชีพ/ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาจีน /คณะมนุษยศาสตร์/ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

*E-Mail ผู้ส่งบทความ: teelung_11@hotmail.com/ เบอร์โทรศัพท์ 086-337-9166/ รับเมื่อ วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2566/

แก้ไขเมื่อ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2566/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2567

Abstract

This research article aimed to study the inability to overcome the otherness in the translation of Chinese idioms in Thai translation of the Chinese Series “Go Ahead”. The study found that some of the translation unable to overcome three aspects of otherness in the use of language, and the mistranslation can be categorized into three levels as follows: 1) the meaning is not equivalent to the Chinese original version, resulting in Thai audiences being unable to appreciate the aesthetic qualities of Chinese idioms. 2) the translation is not accurate compared to the original version; both idioms meaning and overexaggerated translation concept, resulting in Thai audiences being unable to experience the aesthetic qualities of Chinese idioms and unable to comprehend what the player is implying. 3) omission in translation results in the meaning of Chinese idioms disappearing from the series script. As mentioned above, the researcher may assume that the reasons that the translators did not acknowledge the using language methodology of the writer and did not read the original language script accurately, also lack of both understanding Chinese idioms in terms of culture aspect and Thai idioms meaning. Furthermore, the translator might not intend to maintain the original form of Chinese idioms as well.

Keywords : Uncrossable Otherness, Chinese -Thai Translation, Subtitles Translation, Go Ahead, Chinese idioms

บทนำ

สาธารณรัฐประชาชนจีนพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วและก้าวกระโดด โดยเฉพาะช่วงไม่กี่ปีมานี้ มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาของจีนซึ่งเป็นชาติมหาอำนาจในฝั่งตะวันออกของโลก ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วภูมิภาคและทั่วโลก และนอกจากจีนจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและเป็นพันธมิตรสำคัญในการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจทั่วโลกแล้ว ขณะเดียวกันจีนยังส่งผ่านวัฒนธรรมไปทั่วโลกเช่นเดียวกัน ประเทศไทยก็ได้รับการส่งผ่านวัฒนธรรมมาอย่างยาวนานเห็นได้จากวิถีชีวิต และชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีอยู่ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศไทย ซึ่งอุตสาหกรรมบันเทิงเป็นอีกหนึ่ง Soft Power ที่จีนได้ส่งออกไปทั่วโลก ในประเทศไทยจะเห็นได้จากอุตสาหกรรมความบันเทิงจีนที่เข้ามาโลดแล่นในจอแก้วมาแล้วหลายสิบปี จีนได้ส่งออกอุตสาหกรรมบันเทิงสู่ต่างประเทศอย่างหลากหลาย อาทิ ภาพยนตร์ สารคดี ซีรีส์ ซึ่งมีหลากหลายแนวทั้งแนวย้อนยุค โรแมนติก กำลังภายใน ฯลฯ ล้วนแต่ได้รับความนิยมจากผู้ชมชาวไทยอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะซีรีส์ เรื่อง “รักที่ปลายฝัน (Go Ahead)” เป็นซีรีส์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากทั้งในจีน ไทยและประเทศอื่น ๆ ซึ่งมีชื่อภาษาจีน ว่า 《以家人之名》 ออกอากาศครั้งแรกเมื่อปี 2020 ผ่านทาง Hunan TV มีเรตติ้งความนิยมเฉลี่ยร้อยละ 2.22 (ตามสถิติเรตติ้ง CSM59 ของจีน) ซึ่งเป็นเรตติ้งสูงสุดในบรรดาระายการที่ออกอากาศผ่านทาง Hunan TV ในปี 2020 อีกทั้งยังมียอดวิวออนไลน์มากกว่า 4.76 พันล้านวิวในระหว่างการออกอากาศครั้งแรก ซึ่งเป็นการออกอากาศคู่ขนานกับช่องทางทีวี นอกจากนี้ยังได้ออกอากาศในต่างประเทศทั้งในเอเชีย อเมริกาเหนือและยุโรป อีกทั้งแพลตฟอร์มต่าง ๆ ในต่างประเทศยังออกอากาศคู่ขนานกับทางประเทศจีน เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ของประเทศมาเลเซีย อเมริกาเหนือ และเวียดนาม ฯลฯ ซึ่งล้วนได้รับเรตติ้งและการตอบรับอย่างดีเยี่ยม ตลอดจนทำให้ซีรีส์เรื่องดังกล่าวได้คว้ารางวัลซีรีส์ดีเด่นในงาน Seoul International Drama Awards ปี 2021 ของประเทศเกาหลีใต้ (Seoul International Drama Awards, 5 ตุลาคม 2566) นอกจากนี้ยังถูกจัดให้เป็นหนึ่งในสิบซีรีส์ยอดนิยมของจีนในปี 2020 และได้รับรางวัลซีรีส์ยอดเยี่ยมประจำปี 2020 ในงานเวiboไนท์ (Weibo Night, 5 ตุลาคม 2566) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าซีรีส์เรื่อง “รักที่ปลายฝัน (Go Ahead)” ได้รับความนิยมในวงกว้างซึ่งรวมถึงในไทย โดยเห็นได้จากยอดวิว 3,000 กว่าล้านวิว เมื่อออนแอร์จบในต้นปี 2020 (พันธุเมธา, 2563)

ซีรีส์เรื่อง “รักที่ปลายฝัน (Go Ahead)” มีเนื้อหารวมทั้งสิ้น 40 ตอน ตอนละ 45 นาที โดยประมาณ ออกอากาศในไทยผ่านทางแอปพลิเคชัน WeTV ซึ่งเป็นผู้ให้บริการแพลตฟอร์มวิดีโอสตรีมมิ่งผ่านช่องทางเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน โดยได้เปิดตัวในไทยอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนมิถุนายน ปี 2562 อีกทั้งยังเปิดให้บริการทั่วโลกโดยมีพันธกิจสำคัญที่จะเป็นสื่อกลางเผยแพร่เนื้อหาต่าง ๆ สู่นสายตาของชาวโลก ซึ่งปัจจุบัน WeTV ได้จัดให้มีคำบรรยายเนื้อหาได้มากกว่า 10 ภาษา เพื่อเข้าถึงผู้ใช้บริการจากทั่วโลก (Tencent, 6 ตุลาคม 2566) ทั้งนี้ ตลอดช่วงระยะเวลาที่เปิดตัวมาสี่ปีของ WeTV ในประเทศไทยมีการเติบโต

อย่างก้าวกระโดดด้วยยอดดาวนโหลตมากถึง 45 ล้านครั้ง มีจำนวนสมาชิกรายเดือน 13.5 ล้านสมาชิก จนส่งผลทำให้ WeTV กลายเป็นผู้นำด้านแพลตฟอร์มสตรีมมิงแนวหน้าของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน (Go Ahead)” เป็นซีรีส์ที่เล่าเรื่องของครอบครัวที่อบอุ่น ซึ่งนำเสนอโดยนักแสดงนำห้าคน ได้แก่ “ถ่านซงอวี่น (谭松韵)” รับบทเป็น “หลี่เจียนเจียน” “ซ่งเว่ยหลง (宋威龙)” รับบทเป็น “หลี่เซียว” “จางซินเฉิง (张新成)” รับบทเป็น “เฮ่อจื่อชิว” “ถู่ซ่งเหียน (涂松岩)” รับบทเป็น “หลี่ไห่เฉา” และ “จางซีหลิน (张晞临)” รับบทเป็น “หลี่เหอผิง” ทั้งนี้ ซีรีส์ดำเนินเรื่อง เน้นไปที่ความสัมพันธ์ของครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วยพี่น้องสามคน ได้แก่ หลี่เจียนเจียน หลี่เซียว และเฮ่อจื่อชิว ทั้งสามคนเป็นพี่น้องที่ไม่ได้มีสายสัมพันธ์ทางเลือดเนื้อเชื้อไขแต่อย่างใด แต่ความสัมพันธ์ของทั้งสามคนมีความแน่นแฟ้น อบอุ่น รักใคร่กลมเกลียวกันเหมือนคนในครอบครัวภายใต้การเลี้ยงดูจากพ่อทั้งสองคน คือ หลี่ไห่เฉาและหลี่เหอผิง ซึ่งบทสนทนาระหว่างตัวละครนั้น พบว่ามีการสอดแทรกสำนวนจีนอยู่จำนวนมาก สำนวนจีนมีลักษณะที่เป็นวลีสั้น กระชับแต่สื่อความลึกซึ้ง รวมทั้งมีความงามด้านโครงสร้างของคำ ซึ่งเป็นรูปแบบภาษาที่ตกผลึกมาจากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ วรรณคดี นิทานเรื่องเล่า คำสอนเตือนใจ บทกลอนหรือบทกวี ตลอดจนได้รับการใช้สืบต่อ ๆ กันมาอย่างยาวนานและแพร่หลาย จึงทำให้สำนวนจีนกลายเป็นส่วนสำคัญในระบบคำศัพท์ภาษาจีนที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาทางภาษาของชาวจีนและวัฒนธรรมของจีน (商务印书馆辞书研究中心, 2013)

ดังนั้น การแปลสำนวนจีนถือว่าการถ่ายทอดเสน่ห์ความงามทางภาษาจีนและวัฒนธรรมจีนไปสู่ประชาคมต่างวัฒนธรรม ซึ่งการสื่อสารระหว่างมนุษย์ที่มีภาษาและวัฒนธรรมต่างกันเป็นไปอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย การแปลจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Communicative Devices) อย่างหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มคนที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2559) อย่างไรก็ตาม การแปลจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งจึงมีความละเอียดอ่อน โดยเฉพาะการแปลสำนวนในบริบทบทบรรยายได้ภาพซีรีส์ซึ่งถือว่าเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง เพราะการแปลวรรณกรรมถือเป็นการถ่ายทอดทั้งสารทางภาษาและสารทางวัฒนธรรมจากชาติหนึ่งไปสู่อีกชาติหนึ่ง นอกจากจะต้องรักษาความสอดคล้องกันทางภาษาแล้ว ซึ่งต้องพิจารณาทั้งความหมาย ระดับน้ำเสียงและอารมณ์ของคำ ตลอดจนต้องพยายามรักษาความงดงามอันเป็นเสน่ห์ของภาษาต้นทางด้วย ในขณะเดียวกัน ยังต้องพิจารณาภาพความคิดในการสร้างเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องของผู้ประพันธ์อีกด้วย โดยรวมถึงการสร้างฉาก บรรยากาศ พฤติกรรม ลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของตัวละคร ทั้งนี้ ผู้แปลจะต้องพยายามเลือกสำนวนแปลที่มีความรัดกุมและสมบูรณ์ซึ่งครบทุกมิติดังกล่าว มิเช่นนั้น จะถือว่าผู้แปลยังก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นทางภาษา (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2559, 2562, 2563) โดยเฉพาะการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นชาติที่มีสำนวนอยู่อย่างมากมายเช่นเดียวกัน อีกทั้งสำนวนจีนและสำนวนไทยมีการใช้อุปมาอุปไมยในการนำเสนอภาพความคิดที่คล้ายกันอยู่จำนวนมาก ผู้แปลควรเน้นรักษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการแสดงโวหารภาพพจน์ของสำนวนต้นฉบับไว้เป็นสำคัญ หรือในกรณีที่การใช้อุปมาอุปไมยในต้นฉบับ อาจทำให้ผู้อ่านปลายทางไม่สามารถเข้าใจได้ทันที

ผู้แปลควรรักษาความหมายและภาพความคิดของสำนวน โดยการใช้การเปรียบเทียบในภาษาปลายทาง เพื่อความเข้าใจของผู้อ่าน ทั้งนี้ ผู้แปลต้องระมัดระวังเรื่องน้ำเสียงหรือจุดเน้นของสำนวนด้วย เพราะบางสำนวนอาจมีการใช้อุปมาอุปไมยที่เหมือนกัน แต่มีน้ำเสียงที่ต่างกัน (กนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม, 2562) นอกจากนี้ “ยังต้องระวังเรื่องการใช้ภาษาเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ทำให้ตีความต่างไปจากต้นฉบับ ไม่เพียงแปลตรง ๆ จากภาษาจีนเป็นภาษาไทยเพราะภาพความคิดที่เกิดขึ้นนั้นต่างกัน” (กนกพร นุ่มทอง, 2563)

ทั้งนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาต่อว่าสำนวนภาษาจีนที่ปรากฏในบทบรรยายใต้ภาพดังกล่าว ได้ถ่ายทอดไปยังผู้ชมชาวไทยในลักษณะอย่างไรบ้าง และจากการทบทวนวรรณกรรม ยังไม่พบบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแปลซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน (Go Ahead) 《以家人之名》” โดยเฉพาะการแปลบทบรรยายใต้ภาพภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับ “สำนวน” โดยตรง การวิจัยในครั้งนี้จึงอาจเป็นการวิจัยที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาจากอีกแง่มุมหนึ่ง คือ การแปลสำนวนจีนในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาวิเคราะห์การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน”

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นสำนวนไทยในบทบรรยายใต้ภาพของซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน (Go Ahead) 《以家人之名》” ที่กำกับการแสดงโดย ดิง จื่อกวง (丁梓光) อำนวยการสร้างโดย Hengdian Studio และ Shanghai Youhug Media โดยศึกษาจากฉบับเสียงภาษาจีนบทบรรยายใต้ภาพภาษาไทยที่แพร่ภาพออกอากาศทางแพลตฟอร์มวิดีโอสตรีมมิง WeTV ซึ่งเริ่มออกอากาศเมื่อปี 2020 ทั้งนี้ การเก็บตัวอย่างสำนวนภาษาจีนที่ปรากฏในซีรีส์ยึดตามสำนวนที่ปรากฏตรงกับสำนวนในพจนานุกรมสำนวนภาษาจีน 《成语大词典》 ฉบับตีพิมพ์ ปี ค.ศ. 2013 ที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ 商务印书馆国际有限公司 และ 《新华成语大词典》 ฉบับตีพิมพ์ ปี ค.ศ. 2013 ที่ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ 商务印书馆

คำนิยามศัพท์

การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์จีนเรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน” การแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทย หมายถึง การแปลสำนวนที่สื่อความหมายหรือภาพความคิดคลาดเคลื่อนไปจากสำนวนต้นฉบับภาษาจีน รวมถึงการแปลสำนวนที่ไม่สามารถรักษารส และความงามทางภาษาได้เทียบเท่ากับต้นฉบับ ตามแนวคิดการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นทางภาษาของบุรินทร์ ศรีสมถวิล (2559, 2562, 2563)

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยอาจมีการปรับเปลี่ยนในบางตัวอย่าง เพื่อสื่อความให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสารที่ต้องการสื่อของต้นฉบับภาษาจีน ซึ่งผู้วิจัยได้ขีดเส้นใต้ไว้
2. การเขียนอ้างอิงบริบทต้นฉบับภาษาจีนและฉบับแปลภาษาไทยที่แทรกไว้ในเนื้อหา ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิงในรูปแบบ (EP ตอนที่ : นาทีที่เริ่มและจบของการปรากฏบทบรรยายได้ภาพ)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายได้ภาพของซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. สำนวนงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน”
2. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแปลสำนวนในมิติการแปลวรรณกรรม
3. เก็บรวบรวมตัวอย่างสำนวน
 - 3.1 ถอดบทบรรยายได้ภาพและจัดทำเป็นตารางเปรียบเทียบภาษาไทยและภาษาจีน
 - 3.2 ศึกษาบทบรรยายได้ภาพของซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน (Go Ahead)” ทั้งฉบับภาษาไทยและฉบับภาษาจีน
 - 3.3 รวบรวมข้อมูลตัวอย่างสำนวนจากบทบรรยายได้ภาพฉบับภาษาจีนโดยยึดตามสำนวนที่ได้รวบรวมบันทึกไว้ในพจนานุกรมสำนวนภาษาจีนสองเล่มที่กล่าวไว้ในขอบเขตของการศึกษาและเทียบกับบทบรรยายได้ภาพฉบับภาษาไทยเพื่อเก็บตัวอย่างการแปลสำนวนเป็นภาษาไทย
4. ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยที่ปรากฏอยู่ในบทบรรยายได้ภาพของซีรีส์เรื่องดังกล่าว
5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายได้ภาพซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน” พบว่าผู้แปลยังก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในการแปลสำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การแปลคลาดเคลื่อนระดับต่ำ: การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงความงามทางภาษาไม่เท่าเทียมกับต้นฉบับภาษาจีน 2) การแปลคลาดเคลื่อนระดับกลาง: การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงการแปลความหมายคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน 3) การแปลคลาดเคลื่อนระดับสูง: การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงการละโดยไม่แปลสำนวนภาษาจีน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงความงามทางภาษาไม่เท่าเทียมกับต้นฉบับภาษาจีน

จากการศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านความงามทางภาษา พบว่าผู้แปลแปลสำนวนภาษาจีน โดยการอธิบายความหมายเป็นภาษาธรรมดา ซึ่งสื่อความสอดคล้องกับต้นฉบับภาษาจีน แต่อาจทำให้ผู้ชมชาวไทย ไม่สามารถรับรู้ถึงความงามทางภาษาของสำนวนจีนได้ ซึ่งถือว่าเป็นการแปลคลาดเคลื่อนในระดับต่ำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (1)

ต้นฉบับภาษาจีน

贺子秋: 那个, 你还记得赵华光吗?
二 姨:却听说前几年啊, 他给他们村, 又是铺桥又是修路 的。现在啊, 连装菜大卡车都能开得进去。你说, 之前连老婆孩子都养不起, 现在有钱了, 人成大善人了。
贺子秋: 那是挺有钱的。
二 姨: 他能有什么本事呀, 就是长得好看, 被一个家里特别有钱的小姑娘给看上了。人家家里是挖煤的, 他就跟着岳父一家做生意赚钱呗。
贺子秋: 那, 那他没孩子吗?
二 姨: 孩子? 坏事做多了绝户头。
贺子秋: 反正我就记得以前外婆总是骂他。
二 姨: 可不是吗? 你外婆第一次见他的时候就说这个人花言巧语的, 不是什么好西。.....

(EP6 : 29.12 - 30.50)

ฉบับแปลภาษาไทย

เฮ่อจื่อชิว : คือว่า น้ายังจำจ้าวหัวกงได้ไหม.....
น้ารอง : แต่ได้ข่าวเมื่อหลายปีก่อน เขาทั้งสร้างสะพานทั้งซ่อมถนน ให้ชุมชนของพวกเขา ตอนนี้แม้แต่รถบรรทุกฝักขนาดใหญ่ ก็เข้าไปได้หมดเลย แกคิดดู เมื่อก่อนแม้แต่เมียกับลูก ก็เลี้ยงดูไม่ได้ ตอนนี้พอมีเงินแล้วก็เปลี่ยนเป็นคนมีจิตใจเมตตาไปเลย
เฮ่อจื่อชิว : งั้นคงมีเงินพอสมควรนะครับ
น้ารอง : เขาจะไปมีความสามารถอะไร ก็แค่หน้าตาดี ถูกผู้หญิงบ้านรวยมาก ๆ ชอบพอแค่นั้นแหละครอบครัวเธอชุด่านหิน เขาก็เลยร่วมกับพ่อตาทำธุรกิจหาเงินนั่นแหละ
เฮ่อจื่อชิว : เอ่อ แล้วเขาไม่มีลูกหรือครับ
น้ารอง : ลูกเธอ ทำเรื่องไม่ดีไว้อยะ ไม่มีคนสืบทอดหรอก

เฮ่อจื่อชิว : ถึงยังงี้ผมก็จำได้ว่าเมื่อก่อนยายมักจะด่าเขาประจำ
น้ารอง : ก็จริงไม่ใช่เหรอ ตอนที่ยายแกล้งได้เจอเขาครั้งแรกก็บอกว่า
คนนี่ พูดเพราะแต่ไม่จริงใจ ไม่ใช่คนดีอะไร ช่างเถอะ
ถึงยังงี้ก็ไม่เคยได้ยินว่ามีโรคทางพันธุกรรมอะไรนะ
ถ้าไม่อย่างนั้นน่าจะกลับไปคอยถามให้แทนะ
เฮ่อจื่อชิว: ไม่ต้อง ไม่ต้องหรอกน้ารอง ผมก็แค่ถามเฉย ๆ ครับ

(EP6 : 29.12 - 30.50)

บทสนทนาระหว่างเฮ่อจื่อชิวกับน้ารองในตัวอย่างดังกล่าวกำลังกล่าวถึงเจ้าหัวกง บิดาที่ให้กำเนิดเฮ่อจื่อชิว ซึ่งเคยผ่านความยากจนมาก่อน และปัจจุบันเป็นนักธุรกิจร่ำรวยจนสามารถกลับมาช่วยเหลือชาวบ้าน แต่น้ารองมองว่าที่เจ้าหัวกงอยู่ดีเป็นสุขทุกวันนี้เป็นเพราะหน้าตาดี หาใช่ว่าสร้างมาด้วยความสามารถของตัวเอง เพราะเห็นว่าเจ้าหัวกงเป็นคนเหลวไหลอย่างที่ยายเคยกล่าวว่าเจ้าหัวกงดีแต่เข้าใจพูดจาเอาใจผู้อื่น

ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์ให้ “น้ารอง” ใช้สำนวนภาษาจีนที่ว่า “花言巧语” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบความไพเราะของคำพูดกับดอกไม้ โดยสื่อความหมายว่าเป็นคำพูดที่ไพเราะแต่ไม่จริงใจ (《成语大词典》编委会, 2013) ซึ่งเป็นสำนวนภาษาที่สั้นกะทัดรัดแต่สื่อความลึกซึ้งโดยแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของเจ้าหัวกงได้อย่างชัดเจน จากบริบทฉบับแปลภาษาไทยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้แปลได้แปลโดยการอธิบายความหมายของสำนวนภาษาจีนดังกล่าวด้วยภาษาธรรมชาติคือ “พูดเพราะแต่ไม่จริงใจ” ซึ่งสื่อความได้ถูกต้องตามสำนวนภาษาจีน แต่ยังไม่สามารถรักษาระดับการเปรียบเทียบของสำนวนภาษาจีนได้ ทำให้ผู้ชมชาวไทยไม่สามารถรับรู้ได้ว่าน่าลองได้ใช้สำนวนในบทสนทนาดังกล่าว กล่าวคือ นอกจากทำให้เสียความงามทางภาษาของต้นฉบับภาษาจีนแล้ว ผู้ชมชาวไทยก็ไม่สามารถรับรู้ถึงวัฒนธรรมการใช้อุปมาอุปไมยในภาษาจีนด้วย

อย่างไรก็ตาม การแปลสำนวนภาษาจีนดังกล่าวเป็นภาษาไทยโดยคงรักษาการเปรียบเทียบของสำนวนตามต้นฉบับภาษาจีนไว้ในขณะที่ต้องสื่อความให้ชาวไทยเข้าใจได้ทันทีนั้น คงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากในวัฒนธรรมไทยไม่มีการเปรียบเทียบดังกล่าว แต่หากพิจารณาในมิติการรักษาความงามของภาษาแล้ว อาจแปลโดยใช้สำนวนภาษาไทยที่มีอุปมาอุปไมยเช่นกัน และในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาภาพความคิดของสำนวนภาษาจีนไว้ได้ด้วย นั่นคือ สำนวนภาษาไทยที่ว่า “ปากหวานกันเปรี้ยว” ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ปาก มีการรับรู้และใช้ในสังคมไทยอย่างแพร่หลาย เป็นการเปรียบเทียบการพูดจาที่ไพเราะ แต่ภายในจิตใจไม่ได้เป็นเช่นนั้น มีเจตนาไปทางด้านลบ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า “ปากหวานแต่ไม่จริงใจ” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561) ซึ่งสื่อความสอดคล้องกับต้นฉบับภาษาจีน ในขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ว่าภาษาของต้นฉบับภาษาจีนมีการใช้สำนวนซึ่งมีการเปรียบเทียบ ดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัย (1)

น้ารอง: ก็จริงอย่างที่ว่านั่นแหละ ตอนที่ยายแก่ได้เจอเขาคั้งแรกก็บอกเลยว่า คนนี้ปากหวานกันเปรี้ยว ไม่ใช่คนดีอะไรนักหรอก

ตัวอย่างที่ (2)

ต้นฉบับภาษาจีน

- 李海潮: 我知道你来干吗了, 你是要把子秋认回去是吧?
赵华光: 贺梅您应该了解吧。当年不就是因为您穷她才跑的吗? 我的情况也差不多也是因为我当年穷, 她才跟我离的婚嘛。之前也不是不想要子秋, 只是当时情况确实不允许那现在有条件了我想弥补一下孩子。
凌和平: 你这是什么混蛋逻辑啊。当时条件不好你就不管, 现在条件好了, 你就想给认回去 你以为那孩子是站在十字路口, 张着嘴, 喝西北风长大的, 是吗?
赵华光: 话不是这么说。

(EP7: 27.40 - 28.28)

ฉบับแปลภาษาไทย

- หลี่ไห่เฉา: ผมรู้แล้วว่าคุณมาทำไม คุณอยากจะรับจื่อชิวกลับไปใช้ไหม
เจ้าหัวกวง: เอ่อเหมยนะ คุณก็น่าจะรู้จักดีนะ ตอนนั้นไม่ใช่เพราะคุณจนหรือเธอ เธอถึงหนีไป สถานการณ์ของผมก็ไม่ต่างกันเท่าไร ก็เพราะว่าตอนนั้นผมก็จนเหมือนกัน เธอถึงหย่ากับผมไง เมื่อก่อนก็ไม่ใช่ว่าไม่อยากได้จื่อชิว แต่เป็นเพราะสถานการณ์ตอนนั้นไม่เอื้ออำนวยจริง ๆ งั้นตอนนี้ก็มีปัจจัยพร้อมแล้วผมอยากจะชดเชยให้ลูกบ้าง
หลิงเหอผิง: ตรรกะคุณนี่มันตำราอะไรได้ขนาดนี้เนี่ย ตอนนั้นปัจจัยไม่เอื้อคุณก็ไม่สน ตอนนี้มีปัจจัยพร้อมแล้วคุณก็อยากจะรับกลับไป คุณคิดว่าเด็กคนนั้นยืนอยู่ที่สี่แยกอ้าปากโตะมาอย่างไม่มีจะกินนั้นหรือ
เจ้าหัวกวง: ไม่ได้หมายความว่าแบบนั้นหรอกครับ

(EP7: 27.40 - 28.28)

บทสนทนาระหว่างหลี่ไห่เฉา หลิงเหอผิง และเจ้าหัวกงเกิดขึ้นเมื่อเจ้าหัวกงตามมาถึงบ้าน เพื่อเจรจาเรื่องขอรับเฮ้อจื่อชิวไปเลี้ยงดูต่อที่เมืองนอก ซึ่งเจ้าหัวกงให้เหตุผลว่าปัจจุบันตนมีเงินเหลือกินเหลือใช้แล้ว จึงอยากชดเชยเฮ้อจื่อชิวที่ตนไม่สามารถดูแลลูกในช่วงเวลาที่ลูกยังเล็กเนื่องจากสถานการณ์ความยากลำบาก จึงทำให้หลิงเหอผิงไม่พอใจและพุดคัดค้านซึ่งสื่อความว่าลูกไม่ได้เติบโตขึ้นมาเองตามธรรมชาติ แม้ว่าหลี่ไห่เฉาจะยากลำบากอย่างที่เจ้าหัวกงกล่าวนั้น แต่ก็ทุ่มทุนทุ่มแรงเลี้ยงดูเฮ้อจื่อชิวมาจนโตขนาดนี้ได้

ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์ได้ให้ “หลิงเหอผิง” ใช้สำนวนภาษาจีนที่ว่า “喝西北风” ที่มีการเปรียบเทียบการ “กินลมหนาว” กับการไร้ทรัพย์สิน ซึ่งสื่อความว่า “ไม่มีอาหารกิน อดอยาก ไร้แห่ง” (商务印书馆辞书研究中心, 2013 : 584) ซึ่งเป็นสำนวนภาษาที่สันกะทัดรัดแต่สื่อความลึกซึ้ง จากฉบับแปลภาษาไทยดังกล่าว เห็นได้ว่าผู้แปลได้แปลโดยการอธิบายความหมายของสำนวนภาษาจีนดังกล่าวด้วยภาษาธรรมดา คือ “ไม่มีจะกิน” ซึ่งถ่ายทอดความหมายของสำนวนภาษาจีนดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง แต่อาจทำให้ผู้ชมชาวไทยไม่สามารถรับรู้ถึงการเปรียบเทียบอันเป็นความงามในการใช้ภาษาของต้นฉบับภาษาจีนได้ นอกจากนี้ เมื่ออ่านประโยคสำนวนแปลของผู้แปลที่ว่า “คุณคิดว่าเด็กคนนั้นยืนอยู่ที่สี่แยกอำเภอกโตมาอย่างไม่มีจะกินนั้นหรือ” อย่างละเอียดจะพบว่าสำนวนแปลของผู้แปลสื่อเจตนาว่าพวกเขาได้ดูแลลูกมาอย่างดี ไม่ได้ปล่อยให้ลูกต้องอดอยาก ซึ่งสื่อสารคลาดเคลื่อนไปจากเจตนาของหลิงเหอผิงที่กำลังสื่อสารว่าแม้ว่าพวกเขาจะไม่ได้ร่ำรวย แต่ก็พยายามเลี้ยงลูกมาจนโตได้ เพื่อสื่อน้ำเสียงประชดประชันเจ้าหัวกงที่หาข้ออ้างด้วยเรื่องสถานะทางการเงิน อีกทั้งการแปลตรงตัวในข้อความที่ว่า “คุณคิดว่าเด็กคนนั้นยืนอยู่ที่สี่แยกอำเภอกโตมาอย่างไม่มีจะกินนั้นหรือ” อาจทำให้ผู้ชมสะดุดโดยไม่สามารถเข้าใจได้ทันทีว่าตัวละครกำลังสื่อสารว่าอย่างไร

อย่างไรก็ตาม การแปลสำนวนภาษาจีนดังกล่าวข้างต้น คงไม่สามารถรักษาอุปมาอุปไมยของต้นฉบับเอาไว้ได้ เพราะคำว่า “กินลมหนาว” ไม่มีใช้ในภาษาไทยในเชิงเปรียบเทียบ ไม่ได้สื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับความยากจน ไม่มีอาหารกิน อดอยาก หรือไร้แห่ง ดังนั้น เพื่อรักษาภาพความคิดของสำนวนภาษาจีน และคงความงามทางภาษาให้เทียบเท่ากับต้นฉบับภาษาจีน ในขณะที่สื่อสารสอดคล้องกับเจตนาของตัวละคร “หลิงเหอผิง” อาจแปลเป็นสำนวนภาษาไทยที่ว่า “อดอยากปากแห้ง” ไม่ได้กินของที่อยากกิน (สมบัติ จำปาเงิน, 2540 : 311) ในที่นี้เปรียบเทียบ “ปากแห้ง” เนื่องมาจากการกิน คือ ไม่ได้กินของที่อยากกิน อาจเพราะความเป็นอยู่ไม่อำนวยความสะดวก หรือเพราะการเดินทางไม่สะดวกจึงหาซื้ออยากกินไม่ได้ ส่วนการไม่ได้กินเพราะ “อดอยาก” คือไม่มีจะกินขาดแคลนอาหาร หรือมีไม่พอกิน ก็เป็นอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้ “ปากแห้ง” ทำให้เกิดสำนวน “อดอยาก ปากแห้ง” คือไม่ได้กินของที่อยากกินหรือไม่มีกิน เมื่อไม่มีอาหารใส่ปาก น้ำลาย ซึ่งทำหน้าที่ช่วยย่อยอาหารก็ไม่หลั่งออกมา ปากไม่มีน้ำลายจึงทำให้ปากแห้ง สำนวนนี้จึงหมายถึงคนที่อดอยากมากจนแม้กระทั่งน้ำลายในปากก็ยังแห้ง (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 30 พฤศจิกายน 2566)

ซึ่งมีอุปมาอุปไมยและสื่อความสอดคล้องกับสำนวนภาษาจีนดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อสื่อเจตนาการสื่อสารให้สอดคล้องกับต้นฉบับภาษาจีน ผู้แปลได้ปรับบทแปลโดยละความของวลีที่ว่า “张着嘴” ดังนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัย (2)

ตรรกะคุณนี่มันตำราอะไรได้ขนาดนี้เนี่ย ตอนนั้นบ๊วยไม่เอื้อคุณก็ไม่สน ตอนนี้อย่างไรคุณก็อยากจะทำกลับใจ คุณคิดว่าปล่อยลูกทิ้งไว้ให้**อดอยากปากแห้ง**แล้วให้มันเติบโตขึ้นมาเองงั้นหรอ

2. การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงการแปลความหมายคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน

จากการศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการถ่ายทอดความหมายของสำนวน พบว่า ผู้แปลแปลสำนวนภาษาจีนโดยการอธิบายความหมายด้วยสำนวนภาษาธรรมดา อีกทั้งยังสื่อความคลาดเคลื่อนไปจากสำนวนจีนอีกด้วย โดยมี 2 ลักษณะ คือ การแปลความหมายผิดแผกไปจากสำนวนจีนและการแปลความเกินจากสำนวนจีน ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับลักษณะการแปลคลาดเคลื่อนด้านความงามของภาษาดังที่กล่าวไว้ในข้อที่ 1 แล้ว การถ่ายทอดความหมายคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับจึงจัดได้ว่าเป็นการแปลคลาดเคลื่อนในระดับกลางดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (3)

ต้นฉบับภาษาจีน

贺子秋: 他一看就不是什么好人
李尖尖: 怎么就不是好人了, 我们认识好多年了,
知根知底的。
贺子秋: 还知根知底, 就他那疯疯癫癫的样, 一看就不是过日子的。

(EP17: 32.48 - 33.08)

ฉบับแปลภาษาไทย

เฮ่อจื่อชิว: แค่มองก็รู้แล้วว่าเขาไม่ใช่คนดีอะไร
หลี่เจียนเจียน: ทำไมจะไม่ใช่คนดีล่ะ เรารู้จักกันมาหลายปีแล้ว
เข้าใจกันลึกซึ้ง
เฮ่อจื่อชิว: เข้าใจกันลึกซึ้งซะด้วย เขาทำทางเสียสติแบบนั้น แค่มองก็รู้แล้วว่าไม่ใช่คนที่จะใช้ชีวิตด้วยได้

(EP17: 32.48 - 33.08)

บทสนทนาดังกล่าวเกิดขึ้นตอนที่เฮ่อจื่อชิว หลิงเชียว และหลี่เจียนเจียนนั่งสนทนากันสามพี่น้อง โดยพี่ชายทั้งสองบอกให้หลี่เจียนเจียนเลิกกับแพน เนื่องจากเป็นห่วงว่าน้องสาวจะเจอคนไม่ดีหลี่เจียนเจียนจึงพูดปลอบใจเฮ่อจื่อชิวโดยให้เหตุผลว่าเขาสองคนรู้จักกันมานานหลายปี รู้เรื่องราวส่วนตัวของผู้ชายคนนั้นเป็นอย่างดี

ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์ให้ “หลี่เจียนเจียน” ใช้สำนวนจีนที่ว่า “知根知底” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการรู้รากรู้เหง้ากับความนัย โดยปริยายว่า รู้ความนัยหรือเรื่องส่วนตัวอย่างยิ่ง (商务印书馆辞书研究中心, 2013: 2006) ซึ่งเป็นสำนวนภาษาที่สั่นกะทัดรัดแต่สื่อความลึกซึ้งโดยแสดงให้เห็นถึงเจตนาในการสื่อสารของหลี่เจียนเจียนที่ต้องการชวนให้พี่ชายทั้งสองเชื่อตนเองได้อย่างชัดเจน จากฉบับแปลภาษาไทยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ผู้แปลได้แปลสำนวนภาษาจีนดังกล่าวโดยการอธิบายความหมายด้วยสำนวนภาษาธรรมดา คือ “เข้าใจกันลึกซึ้ง” ซึ่งคำว่า “เข้าใจ” หมายถึง รู้เรื่อง รู้ความหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) และคำว่า “ลึกซึ้ง” หมายถึง ลึกมากจนยากที่จะหยั่งรู้ได้ เช่น ปัญหาลึกซึ้ง คิดลึกซึ้ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) เมื่อพิจารณาร่วมกับบริบทฉบับแปลภาษาไทยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สำนวนแปลของผู้แปลดังกล่าวสื่อความหมายถึงหลี่เจียนเจียนกับพี่ชายคนนั้นมีความเห็นอกเห็นใจกันอย่างมาก ซึ่งสื่อความและเจตนาการสื่อสารคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน อีกทั้งยังทำให้ผู้ชมชาวไทยไม่สามารถรับรู้ถึงสำนวนภาษาที่สื่อความเข้มข้นได้เช่นเดียวกับผู้ชมฉบับภาษาจีน

อย่างไรก็ตาม หากจะรักษาความหมายและภาพความคิดของสำนวนจีนดังกล่าว ในขณะที่ยังคงรักษาความงามทางภาษาไว้ด้วย อาจแปลโดยใช้วิธีการซ้อนคำตามรูปแบบคำซ้อนสี่คำในภาษาไทย ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่แสดงถึงความงดงามของภาษาไทย เพราะคำซ้อนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ข้อความเกิดความไพเราะ สละสลวย และมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย (ราตรี ธีราราช, 2544: 165) ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่มีความงดงามเทียบเท่ากับสำนวนจีน และจากปรากฏการณ์การสร้างคำซ้อนโดยนำคำว่า “ดับ” “โต” “ใส่” “พุง” มาซ้อนกันเป็นคำซ้อนที่ว่า “ดับโตใส่พุง” ดังข้อความที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่อง “คือ...เธอ” ที่เขียนโดยอังคณา สุนทรศิริบุญญา ดังนี้ “สองหนุ่มยืนสบตากัน หยิ่งเชิงกันอยู่ในที่ เรียกได้ว่าเพื่อนกันก็อ่านกันออกแถมมองตาก็ก็นะดูได้ถึง**ดับโตใส่พุง**” (THAI NATIONAL CORPUS <Third Edition>, 16 ตุลาคม 2566) หรือคำซ้อนที่ว่า “สิ้นใส่สิ้นพุง” ที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่อง “แหววัน” ที่เขียนโดย สุภา สิริสิงห์ (THAI NATIONAL CORPUS <Third Edition>, 16 ตุลาคม 2566) ดังนี้ “แหววันไม่ต้องการให้ระวีวรรณไปเห็นสภาพที่แท้จริงของเธอ แม้ระวีวรรณจะมองออกว่าแหววันจนแต่แหววันก็ไม่ต้องการให้ระวีวรรณรู้เรื่องของเธอนั้น**สิ้นใส่สิ้นพุง**” ซึ่งคำซ้อนในสองบริบทดังกล่าวล้วนนำอวัยวะดับโตใส่พุงมาเปรียบเทียบกับความนัย โดยสื่อความหมายถึงการรู้เรื่องราวความนัยทั้งหมด ในขณะเดียวกัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ก็ได้นิยามความหมายของคำว่า “รู้ใส่” หมายถึง รู้ความในหรือเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นเป็นอย่างดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ดังนั้น สำนวนภาษาจีนที่ว่า “知根知底” ดังกล่าว จึงอาจแปลโดยสร้างเป็นคำซ้อน “รู้ใส่รู้พุง” ได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับบทแปลดังต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัย (3)

หลี่เจียนเจียน: ทำไมจะไม่ใช้คนดีล่ะ เรารู้จักกันมาหลายปีแล้ว
รู้ได้รู้พุงเขาดี
เฮ่อจื่อชิว: รู้ได้รู้พุงอะไรของเธอ ดูท่าทางบ้า ๆ บอ ๆ ของเขาแบบ
นั้น แค่มองก็รู้แล้วว่าไม่ใช่คนที่จะใช้ชีวิต ด้วยกันได้

ตัวอย่างที่ (4)

ต้นฉบับภาษาจีน

贺子秋: 你来我家干什么? 滚!
赵华光: 你三番两次地砸你亲老子是吧?
贺子秋: 我跟你说过多少次了, 我不会认你的。你来我家骚扰我
爸干什么?
赵华光: 你怎么就没有一点像我的地方呢? 你在这么一个穷困潦倒
的地方生活, 你能有什么出息。如果他真对你好的
话, 就应该让你跟我去国外读书。
李尖尖: 小哥。
贺子秋: 我们家的事, 轮得到你说三道四。你是个什么东西?
李尖尖: 冷静冷静冷静。
凌霄: 你跟个外人啰嗦什么?
赵华光: 你!
李尖尖: 你才穷困潦倒。

(EP7: 29:49 - 30:10)

ฉบับแปลภาษาไทย

เฮ่อจื่อชิว: คุณมาบ้านผมทำไม ไสหัวไป
เจ้าหัวทง: แกจะทุบพ่อแท้ ๆ ของตัวเองซ้ำแล้วซ้ำเล่าเลยใช่ไหม
เฮ่อจื่อชิว: ผมพูดกับคุณก็หนแล้วว่าผมไม่มีทางยอมรับคุณ
คุณมาบ้านผมมาก่อกวนพ่อผมทำไม
เจ้าหัวทง: ทำไมแกไม่มีส่วนไหนที่เหมือนฉันสักนิดเลยล่ะ แกใช้
ชีวิตอยู่ในที่ยากจนตกต่ำแบบนี้ แกจะมีอนาคตอะไร
ถ้าเขาดีกับแกจริง ๆ ละก็ ก็ควรจะให้แกไปเรียนต่อที่
เมืองนอกกับฉัน
หลี่เจียนเจียน: พี่รอง
เฮ่อจื่อชิว: เรื่องของครอบครัวผม คุณมีสิทธิ์อะไรมาพูดพล่อย ๆ
คุณเป็นคนยังงั้น
หลี่เจียนเจียน: ใจเย็น ๆ

หลังเขียว: นายจะจุกจิกอะไรกับคนนอก

เจ้าหัววง: แก!

หลี่เจียนเจียน: คุณนั่นแหละ**ยากจนตกต่ำ**

(EP7 : 29:49 - 30:10)

บทสนทนาดังกล่าวเป็นการทะเลาะกันระหว่างเฮ่อจื่อชิวกับเจ้าหัววง ซึ่งเจ้าหัววงก็มีความคิดว่าสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของลูกในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการศึกษา รวมทั้งอนาคตของลูก เฮ่อจื่อชิวจึงไม่พอใจที่เจ้าหัววงมารบกวนถึงบ้าน อีกทั้งยังวิจารณ์ทางบ้านในเชิงการดูถูกว่ายากจนไร้ทรัพย์อีกด้วย

ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์ให้ “เจ้าหัววง” กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของบ้านนี้โดยใช้สำนวนที่ว่า “穷困潦倒” ที่สื่อความหมายถึง หมดหนทาง ติดแห้งกอยู่ในความลำบาก ไม่ราบรื่นตั้งใจ (《成语大词典》编委会, 2013: 862) ซึ่งในบริบทดังกล่าว เจ้าหัววงกำลังสื่อสารว่าบ้านนี้ยากจน จากฉบับแปลภาษาไทยดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ผู้แปลได้แปลสำนวนภาษาจีนดังกล่าวโดยนำคำที่มีความหมายคล้ายกันมาซ้อนกัน โดยแปลเป็น “ยากจนตกต่ำ” ซึ่งคำว่า “ยากจน” หมายถึง เชื้อใจ ไร้ทรัพย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 947) และคำว่า “ตกต่ำ” หมายถึง มีฐานะหรือค่าลดลงกว่าเดิม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 450) โดยรวมความหมายถึงยากจนกว่าเดิม ซึ่งมีการเปรียบเทียบฐานะปัจจุบันกับอดีตในตัวของคำว่า “ตกต่ำ” แต่สำนวนภาษาจีนในบริบทดังกล่าวสื่อสารเพียงแต่สถานะความยากจนที่เห็นอยู่ต่อหน้าเท่านั้น ทั้งนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้แปลแปลความเกินจากต้นฉบับภาษาจีน

อย่างไรก็ตาม หากจะรักษาความเป็นสำนวนของต้นฉบับภาษาจีนไว้ ในขณะที่สื่อความสอดคล้องกับต้นฉบับภาษาจีน อาจแปลเป็นสำนวนภาษาไทยที่ว่า “กระจอกงอแง” ที่หมายถึง ยากจนเชื้อใจ (สมบัติ จำปาเงิน, 2540: 10) ซึ่งบรรยายถึงชีวิตความเป็นอยู่รวมถึงสถานที่อยู่อาศัย

นอกจากนี้ สำนวนจีนที่ว่า “说三道四” ในบริบทต้นฉบับดังกล่าว หมายถึง วิจารณ์ถึงผู้อื่นโดยไม่ระมัดระวัง (商务印书馆辞书研究中心, 2013: 1399) ผู้แปลแปลเป็นภาษาไทยโดยใช้วลีที่ว่า “พูดพล่อย ๆ” ซึ่งสำนักงานราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “พล่อย” ไว้ว่า “พล่อย” หมายถึง อาการที่พูดง่าย ๆ โดยไม่ไตร่ตรองว่าจะเกิดความเสียหายอย่างไรหรือไม่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 819) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า คำว่า “พล่อย” มักใช้กับคำว่า ปาก หรือคำว่า พูด เป็นปากพล่อย พูดพล่อย เช่น อย่าเป็นคนปากพล่อย เห็นอะไรคิดอะไรก็พูดออกไปทันที ควรไตร่ตรองเสียก่อนว่าคำพูดของเราจะทำให้เกิดความเสียหายกับผู้ใดหรือไม่ ซึ่งสื่อความคลาดเคลื่อนไปจากสำนวนจีน

ทั้งนี้ หากพิจารณาด้านวัฒนธรรมการสร้างคำที่ซ่อนอยู่ในสำนวนของทั้งสองประเทศ พบว่า สำนวนจีนดังกล่าวมีการนำตัวเลขมาประกอบเป็นสำนวนจีนแบบ 4 พยางค์ ได้แก่ “三” แปลว่า “สาม” ในภาษาไทย และ “四” หมายถึง “สี่” ในภาษาไทย โดยมีโครงสร้างที่สอดคล้องกับสำนวนไทยที่มีการนำตัวเลขมาสร้างเป็นสำนวนเช่นกัน คือคำว่า “สும்สุมห่า” ที่หมายความว่า ไม่ระมัดระวังให้ดี ไม่ดูให้ดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1246)

ซึ่งสื่อความสอดคล้องกับสำนวนจีน หากแต่เพื่อสื่อสารให้สอดคล้องกับบริบทต้นฉบับภาษาจีน อาจเติมคำว่า “วิจารณ์” ไว้หน้าสำนวนไทยดังกล่าว ดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัย (4)

เจ้าหัววง: ทำไมแกไม่มีส่วนไหนที่เหมือนฉันสักนิดเลยละ แกใช้ชีวิตอยู่ในที่กระจงอกง่อย แบบนี้แกจะมีอนาคตอะไร ถ้าเขาดีกับแกจริง ๆ ละก็ ก็ควรจะให้แกไปเรียนต่อที่เมืองนอกกับฉัน

เฮ่อจื่อชิว: เรื่องของครอบครัวผม คุณมีสิทธิ์อะไรมาวิจารณ์สุนัขเห่า คุณคิดว่าคุณเป็นใคร

หลี่เจียนเจียน: คุณนั่นแหละกระจงอกง่อย

3. การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงการละโดยไม่แปลสำนวนภาษาจีน

จากการศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทย พบว่า ในฉบับภาษาไทยมีการละความของสำนวนจีนโดยไม่แปล ทำให้สำนวนจีนไม่มีร่องรอยใด ๆ ในฉบับภาษาไทย ซึ่งถือว่าเป็นความคลาดเคลื่อนในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับ การแปลคลาดเคลื่อนสองลักษณะดังกล่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (5)

ต้นฉบับภาษาจีน

唐 灿: 我武不武断不重要, 重要的是, 当事人怎么想的, 人家还没说话, 你搁这演全场, 合计这好人全让你当了。

齐明月: 李尖尖, 你也这么想的吗? 我狗拿耗子多管闲事了?

李尖尖: 不是

(EP 13: 40.53 – 41.11)

ฉบับแปลภาษาไทย

ถังซัน: ฉันทีกทักหรือไม่ทีกทักก็ไม่สำคัญ ที่สำคัญก็คือเจ้าของเรื่องคิดยังไง เขายังไม่ได้พูดเลยนะเธอแสดงคนเดียวทั้งฉาก ก็คิดรวมว่าให้เธอเป็นคนดีแล้วจ้ะเธอ

ฉีหมิงเยว่: หลี่เจียนเจียน เธอคิดแบบนี้เหมือนกันไหม ฉันยุ่งในสิ่งที่ไม่ควรยุ่งเธอ

หลี่เจียนเจียน: เปล่านี้

(EP 13: 40.53 – 41.11)

บทสนทนาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากหลี่เจียนเจียนกำลังรู้สึกกระวนกระวายใจกับเหตุการณ์ที่พี่ชายสองคนโผล่หน้ามาโดยไม่ได้คาดคิด อีกทั้งย้ายมาอยู่ห้องฝั่งตรงกันข้ามกันด้วย ซึ่งหลี่เจียนเจียนไม่ค่อยพอใจ เพราะหลี่เจียนเจียนคิดว่าความสัมพันธ์ของพี่น้องสามคนมีความห่างเหินกันไปหลังจากที่ไม่ได้เจอกันมาเป็นเวลาเก้าปี ซึ่งถึงขั้นมีความคิดว่าพี่น้องกันเมื่อโตขึ้นแล้วย่อมต้องห่างเหินกันทุกบ้าน แต่ฉีหมิงเยว่เห็นต่างและพยายามพูดโน้มน้าวให้หลี่เจียนเจียนเชื่อว่าเธอกับพี่ชายสองคนจะกลับมาสนิทกันอย่างแน่นอน ในขณะที่ยี่นเจียนเจียนนั้น หลี่เจียนเจียนนิ่งเงียบ ถึงขั้นจึงทวงถามว่าฉีหมิงเยว่พูดเองเออเอง ทำตัวเป็นคนดี ทำให้ฉีหมิงเยว่รีบถามหลี่เจียนเจียนเพื่อขอคำตอบว่าตนมิได้ยุ่งเรื่องคนอื่นไปเอง

ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์ให้ “ฉีหมิงเยว่” ใช้สำนวนที่ว่า “狗拿耗子” คือการนำสัตว์สุนัขจับหนูมาเปรียบเปรยว่าเป็นการยุ่งเรื่องของคนอื่น โดยปริยายว่า เข้าไปยุ่งเรื่องของคนอื่น (商务印书馆辞书研究中, 2013) นอกจากนี้ยังพูดต่อด้วยวลีที่ว่า “多管闲事” ที่หมายถึง เข้าไปมีส่วนในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับตัวเอง ซึ่งเพิ่มความเข้มข้นของอารมณ์ความรู้สึกที่รือร้นในการรอคำตอบจากหลี่เจียนเจียนของฉีหมิงเยว่ จากฉบับแปลภาษาไทยดังกล่าว เห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้แปลละความของสำนวนจีนดังกล่าวโดยไม่แปล ซึ่งนอกจากทำให้สำนวนจีนเข้าไม่ถึงผู้ชมชาวไทยแล้ว ยังทำให้อรรถรสของบริบทต้นฉบับภาษาจีนลดลงอีกด้วย

ดังนั้น เพื่อรักษาความเป็นสำนวนที่สื่อความหมายลึกซึ้ง ในขณะที่สื่อความหมายสอดคล้องกับสำนวนจีนดังกล่าว อาจแปลโดยใช้สำนวนไทยแทนที่สำนวนจีน คือ สำนวนที่ว่า “ยื่นจมูก” ที่หมายถึง เข้าไปสอดแทรกในเรื่องที่ไม่ใช่ธุระของตน เลือก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้แปล (5)

หลี่เจียนเจียน เธอคิดแบบนี้เหมือนกันไหม ฉันทื่นยื่นจมูกไปยุ่งในสิ่งที่ไม่ควรยุ่งเธอ

สรุปผลและอภิปรายผล

การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในซีรีส์เรื่อง “รักทอรักที่ปลายฝัน” พบการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่น 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงความงามทางภาษาไม่เท่าเทียมกับต้นฉบับภาษาจีน กล่าวคือ ผู้แปลแปลสำนวนเป็นภาษาธรรมดา ทำให้ผู้ชมชาวไทย ไม่สามารถรับรู้ถึงความงามของสำนวนจีนได้ 2) การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงการแปลความหมายคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน โดยมี 2 ลักษณะ คือ การแปลความผิดไปจากสำนวนจีน และการแปลความเกินจากความหมายของสำนวนจีน พร้อมทั้งสำนวนภาษาแปลที่ใช้ก็เป็นภาษาธรรมดา ทำให้ผู้ชมชาวไทยไม่สามารถรับรู้ถึงความงามของสำนวนจีน อีกทั้งยังทำให้เจตนาหรือสารที่สอดแทรกไว้กับการใช้สำนวนในการสื่อสารของตัวละครคลาดเคลื่อนไปจากบริบทต้นฉบับภาษาจีน และ 3) การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะเชิงการละโดยไม่แปลสำนวนภาษาจีน ทำให้สำนวนจีนหายไปจากบริบทไทยโดยสิ้นเชิง ส่งผลทำให้ความเข้มข้นของอารมณ์ความรู้สึกในการสื่อสารของตัวละครลดลง ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบ

ผลกระทบที่มีต่อการถ่ายทอดสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในมุมมองที่เน้นรักษาความเท่าเทียมกันในด้านความงามของภาษาในซีรีส์เรื่องดังกล่าว อาจจัดระดับความเคลื่อนไหวออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูงตามลำดับ

ทั้งนี้ จากการศึกษา อาจอนุมานได้ว่า สาเหตุที่ผู้แปลไม่สามารถก้าวข้ามอุปสรรคด้านต่าง ๆ ดังกล่าวไปได้นั้น เนื่องจากผู้แปลไม่ได้ศึกษาวิธีการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์บทซีรีส์อย่างละเอียด หรือไม่ได้ศึกษาตัวบทต้นฉบับโดยถ่องแท้ว่าการใช้สำนวนในแต่ละแห่งนั้นมีเจตนาเพื่อสื่อสารอย่างไรบ้าง พร้อมด้วยผู้แปลอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสำนวนจีนในมิติการสะท้อนถึงวัฒนธรรมจีน และขาดความรู้เกี่ยวกับสำนวนไทย หรือผู้แปลอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรักษาความเป็นสำนวนของภาษาต้นทางมากพอ ผู้แปลจึงควรศึกษาที่มาของสำนวนจีน เพื่อให้ทราบถึงบริบทการใช้สำนวนตามแหล่งกำเนิดสำนวน เพราะสำนวนจีนมีลักษณะเป็นภาษาจีนโบราณ ดังที่ ภาวัญญา มัชฌิมดำรง และบุรินทร์ ศรีสมถวิล (2566: 112) เน้นย้ำความสำคัญของการทำความเข้าใจประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลังของสำนวน รวมถึงผู้แปลต้องมีความรู้เกี่ยวกับสำนวนในภาษาต้นทางและภาษาปลายทางด้วย

สำนวนในภาษาจีนถือได้ว่าเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่มีความงดงามทั้งด้านการใช้อุปมาอุปไมย และสะท้อนถึงชั้นเชิงในการใช้ภาษา ผู้แปลต้องพยายามถ่ายทอดความงามดังกล่าวไปยังวัฒนธรรมปลายทางให้ได้อย่างกลมกลืน เพราะการแปลนั้น โดยเฉพาะการแปลสำนวนในวรรณกรรมควบคู่กับการแปลบทบรรยายได้ภาพซึ่งมีปัจจัยหลายองค์ประกอบที่ต้องพิจารณาร่วมกันในกระบวนการแปลและสรรคำแปล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความหมาย การเปรียบเทียบและภาพความคิดที่สำนวนต้องการสื่อหรือเจตนาในการสื่อสาร และอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครตามบริบท ดังที่ กนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม (2562: 137) กล่าวถึงข้อควรระวังในการแปลสำนวนจีนว่า “ผู้แปลจะต้องพิจารณาทั้งภาพความคิด ความหมาย และน้ำเสียงประกอบกัน” อย่างไรก็ตาม การรักษาความเป็นสำนวนของภาษาในต้นฉบับจึงเป็นหน้าที่ของผู้แปลที่มีอาจละเลยไปได้ ทั้งนี้ ผู้แปลสามารถเลือกใช้กลวิธีการแปลสำนวนโดยใช้สำนวนไทยแทนที่สำนวนจีน ในกรณีที่ภาพความคิดของสำนวนจีนไม่มีในวัฒนธรรมไทยจริง ๆ อาจเลือกแปลเป็นคำซ้อนภาษาไทยได้ เพราะทั้งสำนวนและคำซ้อนในภาษาไทยถือว่ามีความงดงามเทียบเท่ากับสำนวนจีน

อย่างไรก็ตาม การแปลคลาดเคลื่อนในบทบรรยายได้ภาพฉบับภาษาไทยมีเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยรวมแล้ว ผู้แปลยังคงถ่ายทอดความหมายของสำนวนจีนได้อย่างถูกต้องและกลมกลืน อีกทั้งบางแห่งยังสามารถรักษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้านการใช้อุปมาอุปไมยของสำนวนเอาไว้ได้ เช่น ผู้แปลได้แปลสำนวนที่ว่า “如胶似漆” เป็น “ตัวติดกันเหมือนกาว” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

你给我举个例子，兄弟姐妹感情好，结婚了之后，还如胶似漆的例子。

เธอลองยกตัวอย่าง พี่น้องที่มีความสัมพันธ์อันดี พอหลังแต่งงาน ก็ยังตัวติดกันเหมือนกาวให้ฉันดูหน่อย (EP13: 40.28 - 40.32)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอลักษณะการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อนำเสนอให้ผู้แปลบทบรรยายได้ภาพจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยเห็นถึงความสำคัญและความเป็นไปได้ในการรักษาความเป็นสำนวนของภาษาต้นฉบับ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะประเด็นการแปลคลาดเคลื่อนที่ปรากฏอยู่ในบทบรรยายได้ภาพของซีรีส์เรื่อง “ถักทอรักที่ปลายฝัน (Go Ahead)” เท่านั้น ผู้ที่สนใจศึกษาการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยสามารถศึกษากลวิธีการแปลสำนวนหรือปัญหาการแปลคลาดเคลื่อนในวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ได้ หรือศึกษาการแปลสำนวนจีนเป็นสำนวนไทยในซีรีส์เรื่องอื่น ๆ โดยกำหนดขอบเขตระยะปีในการเผยแพร่ อาจทำให้เห็นถึงภาพรวมของการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นุ่มทอง และศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม. (2562). หลักและข้อควรระวังในการแปลจีน-ไทย ไทย-จีน. *วารสารจีนศึกษา*, 12(2), 105-151.
- กนกพร นุ่มทอง. (2563). การศึกษาปัญหาการแปลบทขยายและส่วนเสริมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 38(2), 89-105.
- ธัชพล พงศ์ประสิทธิ์ และเกวลี เพชรอาทิตย์. (2564). การศึกษาลักษณะและกลวิธีการแปลคำต้องห้ามในบทบรรยายได้ภาพจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยของซีรีส์วายจีน: กรณีศึกษาซีรีส์วายจีนเรื่อง “ร้ายนัก รักเสพติด”. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 14(12), 265-306.
- นววรรณ พันธุเมธา. (2563). *คลังคำ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2559). พินิจคำพิพากษานับพากย์จีนสองสำนวน: การศึกษาเปรียบเทียบ. *วารสารจีนศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 9(2), 92-183.
- บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2562). การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในพระราชนิพนธ์เรื่อง “แก้วจอมชน” ฉบับพากย์จีน. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 12(2), 259-315.
- บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2563). การก้าวไม่ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในคำบรรยายได้ภาพภาษาจีนซีรีส์เรื่อง “เกียร์สี่ขาบกาวนัสเฟ่น”. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 13(2), 509-547.
- พันธุเมธา, (2563, 19 กันยายน). *ถักทอรักที่ปลายฝัน...หนังฟีลกู๊ดน้ำตาอาบแก้ม*. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/898506>

- ภาวัญญา มัชฌิมดำรง และบุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2566). การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์เรื่อง “ข้านี้แหละองค์หญิงสาม”. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(2), 95-114.
- รัตม์ภัส มีสุข และบุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2566). กลวิธีการแปลคำศัพท์เกมจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์เรื่อง “จุดดวงดาวเกียรติยศ”. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(2), 31-50.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราตรี ธีรवारช. (2544). การศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย. *วรรณวิทัศน์*, 1(1), 154-169.
- สมบัติ จำปาเงิน. (2540). *พจนานุกรม ฉบับ ถ้อยคำ สำนวนโวหาร คำพังเพย สุภาษิตไทย*. บริษัท ดันอ้อ แกรมมี จำกัด.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). *ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 13). สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (ม.ป.ป.). <http://legacy.orst.go.th/?knowledges>
- Seoul International Drama Awards. (ม.ป.ป.). <http://www.seouldrama.org/eng/awards/works.php?entryDataYear=2021>
- Tencent. (ม.ป.ป.). <https://www.tencent.co.th/th/product/platformandentertainment/>
- Thai National Corpus <Third Edition>. (ม.ป.ป.). <https://www.arts.chula.ac.th/ling/tnc3/>
- Weibo Night. (ม.ป.ป.). http://ent.sina.com.cn/zt_d/wbzy2020rymd/
- 《成语大词典》编委会. (2013). *成语大词典：双色本（第二版）*. 北京：商务印书馆国际有限公司.
- 商务印书馆辞书研究中心. (2013). *新华成语大辞典*. 北京：商务印书馆.

การรับรู้ทวิจาร์ณออนไลน์และความไว้วางใจที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี ของนักท่องเที่ยวชาวจีน

Perception of Online Review and Trust of Chinese Tourists Affecting Decision Making to Visit Jiangxi

Miss YULI HE¹ | YULI HE¹

ธนกร สิริสุคันธา² | Thanakorn Sirisugandha²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ทวิจาร์ณสื่อสังคมออนไลน์ ความไว้วางใจ และการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน 2) เพื่อศึกษาการรับรู้ทวิจาร์ณออนไลน์ และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติอนุมานวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยทางด้านการตัดสินใจ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ทวิจาร์ณออนไลน์ และ ด้านความไว้วางใจมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบ Enter พบว่า ด้านการรับรู้ทวิจาร์ณออนไลน์ด้านความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

คำสำคัญ: การรับรู้ทวิจาร์ณออนไลน์; ความไว้วางใจ; การตัดสินใจ; การท่องเที่ยว

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์/ คณะวิทยาการจัดการ/ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี/ paumsak@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์/ คณะวิทยาการจัดการ/ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี/ noithonglek@hotmail.com

* E-Mail ผู้ส่งบทความ : Email: 147012568@qq.com/ เบอร์โทรศัพท์ 084-222-5099/ รับเมื่อ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2566/

แก้ไขเมื่อ วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2566/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2567

Abstract

This research had the objectives to study 1) the levels of perception of online review, trust and decision making to visit Jiangxi of Chinese tourists and 2) the perception of online review and trust affecting the decision making to visit Jiangxi of Chinese tourists. The population used in the study was of Chinese tourists visiting Jiangxi with a sample group of 384 persons. The research tool was a questionnaire and the descriptive statistics used were percentage, means and standard deviations while the inferential statistics used the Multiple Regression Analysis Enter method.

The research results found that: 1) For decision making factors opinion was at the highest level followed by perception of online review and trust at a high level 2) Results of the Multiple Regression Analysis Enter method showed that the factors of perception of online review and trust affected the decision making to visit Jiangxi of the Chinese tourists at the statistical significance level of 0.01.

Keywords: Perception of online review; Trust; Decision making; Tourism.

บทนำ

รัฐบาลจีนและองค์การด้านการท่องเที่ยวจีนได้มีนโยบายส่งเสริมและกระตุ้นให้ชาวจีนท่องเที่ยวในประเทศให้มากที่สุด กล่าวคือประเทศจีนเลือกการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศหลังฟื้นจากโควิด ตัวเลขเม็ดเงินในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจีนปี พ.ศ. 2564 จำนวน 3.3 ล้านล้านหยวน (ราว 16.7 ล้านล้านบาท) ที่คาดการณ์จากสถาบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (China Tourism Academy, 2564) บ่งชี้การมาถูกทางของแผนการเงินโดยโควิดระบายนักท่องเที่ยวทั่วประเทศปิดเมืองทุกคนอยู่บ้าน แต่สถานที่ท่องเที่ยวและหน่วยงานเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไม่หยุดนิ่ง พวกเขาส่งเสริม Content เสริมไปยังโลกออนไลน์เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเคยไปเที่ยวและยังไม่เคย ให้มี “ความอยากไปเที่ยว” โดยมีทั้ง Live ผ่านสื่อสังคมออนไลน์จากเจ้าหน้าที่สถานที่ท่องเที่ยวในเมืองที่สถานการณ์ไม่หนักมาก เช่น ทิเบต มีการพาเที่ยวแบบเที่ยวทิพย์ เป็นต้น ซึ่งเมื่อประเทศจีนสถานการณ์ดีขึ้นทั่วประเทศ ผู้คนจะได้ออกไปเที่ยวตามที่โดนกระตุ้นความอยากเมื่อครั้งต้องล็อกดาวน์ทำให้เราได้เห็นอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวในทิเบต เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2562 ช่วงก่อนโควิด โดยทางการจีนพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสขยับใช้ข้อจำกัด “คนจีนเที่ยวได้แค่ในประเทศ” สร้างสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจีนและเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะ “ท่องเที่ยวชนบท” เติบโตถึงร้อยละ 300 แบบปีต่อปี (กรุงเทพธุรกิจ, 2564, ออนไลน์)

จากการเปิดเผยตัวเลขของ Trip.com แพลตฟอร์มเอเจนซีท่องเที่ยวออนไลน์ รายใหญ่ของจีน ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวชนบท ทางการเงินได้พยายามทำขึ้นก่อนช่วงโควิด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ “นโยบายแก้จนอย่างยั่งยืน” โดยรัฐบาลจีนสนับสนุนให้แต่ละชุมชนตามเขตพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ยากจนของประเทศจีนรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างเป็นวิสาหกิจชุมชนในการสร้างธุรกิจ สร้างงาน สร้างอาชีพ อาทิ กลุ่มการเกษตร กลุ่มหัตถกรรมและการท่องเที่ยวชุมชน โดยทำให้หมู่บ้านหรือย่านชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ในช่วงโควิดผู้นำท้องถิ่นภายในเขตต่างจังหวัดและชนบท เลือกใช้สื่อโซเชียล เช่น TikTok เพื่อ Live ขายสินค้า ประจำท้องถิ่นช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ และเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชนบทไปในตัวด้วย เมื่อสถานการณ์โควิดในประเทศจีนดีขึ้น จนกลับมาสู่สภาวะปกติเกือบร้อยละ 100 ทางรัฐบาลกลางของจีน ได้ให้นโยบายแก่รัฐบาลท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเขตชนบทพื้นที่ของตนเอง โดยรัฐบาลกลางช่วยในเรื่องการประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกในวงกว้าง อย่างการจัดสรรงบประมาณไปยังรัฐบาลท้องถิ่น และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานอย่างถนนหนทางให้อำนวยต่อการไปเที่ยว (กรุงเทพธุรกิจ, 2564, ออนไลน์)

มณฑลเจียงซีเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงของจีนมานาน มีความโดดเด่นด้านระบบนิเวศ และมีความได้เปรียบด้านที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ โดยอยู่ติดกับมณฑลกว่างตุ้ง เจ้อเจียง ผู้เจี้ยน และหูหนาน และอยู่ใกล้กับเจียงซูและเหอเป่ย์ ซึ่งล้วนเป็นมณฑลที่เป็นแหล่งนักท่องเที่ยว รายใหญ่และมีกำลังซื้อสูง นอกจากนั้นการคมนาคมภายในมณฑลและระหว่างเจียงซีกับมณฑลอื่น ๆ มีความเชื่อมโยงทั่วถึงและสะดวกสบาย ดังนั้นรัฐบาลเจียงซีจึงเร่งส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชนบท เพื่อผลักดันชาวชนบททั้งหมดให้หลุดพ้นจากความยากจนภายในปี พ.ศ. 2563 ตามนโยบายของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งมณฑลเจียงซีได้ประสบความสำเร็จอย่างดี สะท้อนจากช่วงวันหยุดวันแรงงานในปี พ.ศ. 2563 มณฑลเจียงซีมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาทั้งหมด 28.95 ล้านคน สูงเป็นอันดับ 1 ของจีน คิดเป็นจำนวนร้อยละ 25.2 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดทั่วประเทศ (ทั่วประเทศมีนักท่องเที่ยวเดินทางจำนวนทั้งหมด 115 ล้านคน) ขณะที่มียรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด 1.53 หมื่นล้านหยวน สูงเป็นอันดับ 1 ของจีน คิดเป็นมูลค่าร้อยละ 32.1 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมดทั่วประเทศ ทั่วประเทศมียรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด 4.76 หมื่นล้านหยวน รัฐบาลเจียงซีเน้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชนบทเพื่อผลักดันการสร้างพื้นที่ชนบทที่สวยงาม โดยจัดตั้งทีมงานเชี่ยวชาญในด้านการออกแบบ วัฒนธรรมและศิลปะ รวมทั้งสร้างรูปแบบการพักผ่อนแบบ Bed and Breakfast (B&B) ร้านกาแฟ ร้านน้ำชา หอสมุดที่มีเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งกิจกรรมเกมส์สำหรับเด็กและความบันเทิงอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างงานในเขตชนบทให้มากขึ้น และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีนประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ เมือง เซี่ยเหมิน, 2563)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาถึงประเด็นเรื่องการรับรู้ข้อมูลการรับรู้ทวิจรรย์ผ่านสื่อออนไลน์ ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามว่ามีผลอย่างไรต่อการตัดสินใจในการท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยผลการศึกษาค้นคว้างานวิจัยนี้จะทำให้เจ้าของธุรกิจและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้เกิดประโยชน์ และเหมาะสมสำหรับการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์ ความไว้วางใจ และการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวจีนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตมหานครปักกิ่ง ที่ได้มีการท่องเที่ยวในมณฑลเจียงซี จำนวน 384 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนญาติ / เพื่อนที่มาท่องเที่ยวด้วยกัน ในแต่ละครั้ง สื่อสังคมออนไลน์ที่ท่านใช้งานเป็นประจำ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน เพื่อวัดระดับความคิดเห็นลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับประยุกต์ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1970)
3. การรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักท่องเที่ยวชาวจีนที่อาศัยอยู่ในเขตมหานครปักกิ่งและได้มีการท่องเที่ยวในมณฑลเจียงซี
4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้
 - 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของการรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์ ความไว้วางใจและการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร จากนั้นเป็นการวิเคราะห์การรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบEnter

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 384 คน พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย คิดเป็นร้อยละ 54.69 มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.93 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 56.25 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.60 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 36.72 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.99 มีจำนวนญาติ / เพื่อนที่มาท่องเที่ยวด้วยกัน ในแต่ละครั้ง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 32.03 และมีสื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน WeChat ที่ใช้งานเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 57.81

ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์

(n=384)

ด้านการรับรู้ทวิจรรย์ออนไลน์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. บทวิจรรย์ออนไลน์ (วีว) มีประโยชน์ต่อท่านก่อนการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี	4.13	0.861	มาก
2. บทวิจรรย์ออนไลน์ทำให้ทราบถึงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีก่อนตัดสินใจ	4.10	0.708	มาก
3. บทวิจรรย์ออนไลน์ทำให้เกิดโอกาสในการวางแผนก่อนเดินทางท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี	4.14	0.800	มาก
4. บทวิจรรย์ออนไลน์ทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการบริโภคข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี	4.09	0.923	มาก
5. บทวิจรรย์ออนไลน์ทำให้เกิดความสะดวกต่อการจะไปท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีและพื้นที่ใกล้เคียง	4.10	0.936	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.11	0.664	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความสำคัญการรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.664 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ บทวิจารณ์ออนไลน์ทำให้เกิดโอกาสในการวางแผนก่อนเดินทางท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.800 รองลงมาคือ บทวิจารณ์ออนไลน์(รีวิว) มีประโยชน์ต่อท่านก่อนการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.861 บทวิจารณ์ออนไลน์ทำให้เกิดความสะดวกต่อการจะไปท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีและพื้นที่ใกล้เคียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.936 บทวิจารณ์ออนไลน์ทำให้ทราบถึงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีก่อนตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.708 และบทวิจารณ์ออนไลน์ทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการบริโภคข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.923 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความไว้วางใจต่อการท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี

(n=384)

ด้านความไว้วางใจต่อการท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. แหล่งท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีมีคุณภาพเป็นจริงตามที่ลงประกาศในบทวิจารณ์ออนไลน์	3.78	0.798	มาก
2. บทวิจารณ์ออนไลน์มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีครบถ้วน	3.80	0.701	มาก
3. บทวิจารณ์ออนไลน์มีการปรับปรุงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ	3.81	0.804	มาก
4. บทวิจารณ์ออนไลน์มีการแจ้งข้อตกลง ข้อห้าม และเงื่อนไข ในการมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี	3.90	0.830	มาก
5. บทวิจารณ์ออนไลน์มีการแนะนำขั้นตอนและวิธีการเดินทางมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี	4.03	0.877	มาก
6. บทวิจารณ์ออนไลน์เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคมีความไว้วางใจต่อแหล่งท่องเที่ยว	4.11	0.834	มาก
7. การรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือมากขึ้น	4.21	0.839	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	3.90	0.645	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความไว้วางใจต่อการท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.645 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.839 รองลงมา คือ บทวิจารณ์ออนไลน์เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคมีความไว้วางใจต่อแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.834 บทวิจารณ์ออนไลน์มีการแนะนำขั้นตอนและวิธีการเดินทางมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.877 บทวิจารณ์ออนไลน์มีการแจ้งข้อตกลง ข้อห้าม และเงื่อนไข ในการมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.830 บทวิจารณ์ออนไลน์มีการปรับปรุงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.804 บทวิจารณ์ออนไลน์มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีครบถ้วน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.701 และแหล่งท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีมีคุณภาพเป็นจริงตามที่ลงประกาศในบทวิจารณ์ออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.798 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี

(n=384)

ด้านการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านมักเดินทางมาสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในมณฑลเจียงซีจากคำแนะนำของบทวิจารณ์ออนไลน์	4.32	0.828	มากที่สุด
2. การที่ท่านได้รับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์ส่งผลให้ท่านตัดสินใจมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี	4.25	0.830	มากที่สุด
3. บทวิจารณ์ออนไลน์ทำให้ท่านเพิ่มการตัดสินใจมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี	4.26	0.903	มากที่สุด
4. เมื่อได้อ่านบทวิจารณ์ออนไลน์เกี่ยวกับสินค้าทำให้ท่านตัดสินใจท่องเที่ยวในมณฑลเจียงซี	4.24	0.917	มากที่สุด
5. บทวิจารณ์ออนไลน์มีบริการตอบคำถามให้แก่นักท่องเที่ยวหากเกิดปัญหาหรือข้อสงสัย	4.29	0.907	มากที่สุด
6. ท่านตัดสินใจท่องเที่ยวในมณฑลเจียงซี ส่วนหนึ่งมาจากบทวิจารณ์ออนไลน์	4.35	0.872	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.28	0.765	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.765 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ท่านตัดสินใจท่องเที่ยวในมณฑลเจียงซีส่วนหนึ่งมาจากบทวิจารณ์ออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.872 รองลงมา คือ ท่านมักเดินทางมาสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในมณฑลเจียงซี จากคำแนะนำของบทวิจารณ์ออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.828 บทวิจารณ์ออนไลน์มีบริการตอบคำถามให้นักท่องเที่ยวหากเกิดปัญหาหรือข้อสงสัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.907 บทวิจารณ์ออนไลน์ทำให้ท่านเพิ่มการตัดสินใจมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.903 การที่ท่านได้รับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์ส่งผลให้ท่านตัดสินใจมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.830 และเมื่อได้อ่านบทวิจารณ์ออนไลน์เกี่ยวกับสินค้าทำให้ท่านตัดสินใจท่องเที่ยวในมณฑลเจียงซี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.917 ตามลำดับ

สรุปผลการศึกษาได้ว่าปัจจัยทางด้านการตัดสินใจมาท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี มีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.28 รองลงมาคือ ด้านการรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และลำดับสุดท้าย คือ ด้านความไว้วางใจมีความสำคัญอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน

ตารางที่ 4 ค่าการรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี Enter

ตัวแปรอิสระ	การตัดสินใจ					Mulicollinearity
	B	SE	Beta	t	P-value	Statistics
						VIF
ค่าคงที่ (a)	0.056	0.142		0.393	0.694	
การรับรู้ บทวิจารณ์ออนไลน์	0.442	0.048	0.383	9.208	0.000**	2.215
ความไว้วางใจ	0.611	0.049	0.516	12.469	0.000**	2.215
F = 455.625		p-value = 0.000		AdjustR ² = 0.704		R ² = 0.705

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระการรับรู้ทวิจาร์ออนไลน์และความไว้วางใจ โดยมีการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นตัวแปรตาม และมีการทดสอบโดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่า ค่า VIF ของตัวแปรการรับรู้ทวิจาร์ออนไลน์และความไว้วางใจมีค่าเท่ากับ 2.215 และ 2.215 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์กัน (Miles and Shevlin, 2001) ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร คือ การรับรู้ทวิจาร์ออนไลน์ ด้านความไว้วางใจมีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าการรับรู้ทวิจาร์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีนสามารถอธิบายผลการทดสอบสมมุติฐานได้ดังนี้

การรับรู้ทวิจาร์ออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยมีค่า t เท่ากับ 9.255 ซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ความไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน โดยมีค่า t เท่ากับ 12.452 ซึ่งสนับสนุนสมมุติฐานที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การรับรู้ทวิจาร์ออนไลน์และความไว้วางใจที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน อภิปรายได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมสามารถทำนายการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีน ได้ร้อยละ 70.5

ด้านการรับรู้ทวิจาร์ออนไลน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน 0.383 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสนับสนุนตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาพบว่าประเด็นที่ระดับความสำคัญมากที่สุด คือ บทวิจาร์ออนไลน์ทำให้เกิดโอกาสในการวางแผนก่อนเดินทางท่องเที่ยวมณฑลเจียงซี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรวไพลิน มณีขัติย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของรีวิวออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไทยกลุ่มเจนเนอเรชันวาย พบว่า แหล่งข้อมูลรีวิวท่องเที่ยวออนไลน์จากนักท่องเที่ยว (บุคคลทั่วไป) และจากบุคคลผู้ทรงอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ (บล็อกเกอร์ดารา ผู้มีชื่อเสียง) สัมพันธ์กับพฤติกรรมการวางแผนท่องเที่ยวในทุกด้าน นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิกรณ์ แก้วเนิน และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมรับรู้และทัศนคติของผู้บริโภคต่อสินค้าและการใช้บริการตามกระแสเกาหลีนิยม ได้กล่าวว่า พฤติกรรมรับรู้ ทัศนคติการใช้บริการตามกระแสเกาหลีนิยมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อศึกษาอิทธิพลระหว่างตัวแปร พบว่า พฤติกรรมและการรับรู้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อให้ทัศนคติต่อการตัดสินใจบริโภคกระแสเกาหลีนิยมที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

ส่งผลต่อการรับรู้ที่แตกต่างกันต่อการบริโภคกระแสเกาหลีสมัยใหม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กังสตาล ศิษย์ธานนท์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบการใช้สื่อออนไลน์ และความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ด้านรูปแบบการใช้สื่อออนไลน์นักท่องเที่ยวชาวไทยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีการค้นหาข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ 3-4 ครั้งต่อ 1 สัปดาห์ โดยส่วนใหญ่ช่วงระยะเวลาในการใช้งานสื่อออนไลน์ต่อครั้งอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการใช้สื่อออนไลน์ 1 ชั่วโมงต่อครั้ง ผลการวิจัยพบว่า แหล่งข้อมูลที่นักท่องเที่ยวชาวไทยใช้ในการแสวงหาข้อมูลที่สุดคือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์ รองลงมาได้แก่ เว็บไซต์ที่รีวิวประสบการณ์การท่องเที่ยว เช่น พันทิป, ทริปแอดไวเซอร์, อีดีที ไกด์ เลือกการค้นหาจาก เสิร์ชเอนจินโดยสืบค้นคำที่ตนต้องการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อทราบรีวิวของผู้ที่เคยไปสถานที่ที่ตนต้องการจะไปท่องเที่ยวและเพื่อการเปรียบเทียบราคาที่พิก

ด้านความไว้วางใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวมณฑลเจียงซีของนักท่องเที่ยวชาวจีนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน 0.516 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสนับสนุนตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เมื่อพิจารณาพบว่าประเด็นที่ระดับความสำคัญมากที่สุด คือ การรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือมากขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีของ ฌ็อง-ฌัก กูว์แซร์ม (2563) กล่าวว่า การค้าระหว่างผู้บริโภคกับผู้บริโภคมีอุปสรรคทางด้านความน่าเชื่อถือของผู้ขายและสินค้าเนื่องจากการหลอกลวงผู้ซื้อ เช่น สินค้าไม่ตรงกับข้อมูลที่ให้ภาพหรือข้อความจริงใจให้เกิดความเข้าใจผิด รวมทั้งคุณภาพสินค้าไม่ได้มาตรฐานตามที่ระบุไว้เป็นต้น ดังนั้นผู้บริโภคจึงอาศัยความไว้วางใจเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ กนิษฐ์ทิพ ศรีสิมรัตน์ (2561) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการเลือกติดตามบล็อกเกอร์ด้านการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์มีไลฟ์สไตล์การท่องเที่ยวเฉพาะบุคคลและมีการนำเสนอเนื้อหา (Content) ที่ตรงกับความชอบส่วนตัวของตนเอง รวมถึงเลือกติดตามบล็อกเกอร์ด้านการท่องเที่ยวที่อธิบายเนื้อหาได้อย่างถูกต้องชัดเจนทันต่อสถานการณ์ตามกระแสและไม่มีการให้ข้อมูลให้ร้ายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผู้ติดตามจะมีความรู้สึกตื่นเต้นเมื่อบล็อกเกอร์ด้านการท่องเที่ยวหรือมีการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับจังหวัดที่อาศัยอยู่อีกทั้งยังชื่นชมในความสามารถของบล็อกเกอร์ที่ชื่นชอบ เช่น ด้านการเขียนบทความหรือเนื้อหา (Content) รวมถึงการเล่าเรื่องราวผ่านวิดีโอและรูปภาพต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมาและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง และยังสอดคล้องผลงานวิจัยของ Ponte, Carvajal-Trujillo & Escobar-Rodríguez (2015) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของความไว้วางใจและคุณค่าต่อการรับรู้ต่อความตั้งใจซื้อการเดินทางท่องเที่ยวผ่านออนไลน์: การผสมผสานของผลกระทบของการรับประกันต่อการเกิดความไว้วางใจ พบว่า ความตั้งใจซื้อผ่านออนไลน์นั้นขึ้นอยู่กับคุณค่าต่อการรับรู้และความไว้วางใจ ตัวทำนายหลักของความไว้วางใจต่อการรับรู้ คือ คุณภาพข้อมูลที่รับรู้และความปลอดภัยที่รับรู้ได้ ความปลอดภัยที่รับรู้ได้ของผู้บริโภคนั้นขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของผู้ขาย การลงทุนของเว็บไซต์ การรับรองการรับประกันของบุคคลที่สาม

ความเข้าใจเรื่องการรับรองบุคคลที่สาม นโยบายความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวกับความคุ้นเคยกับเว็บไซต์เรื่องเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวทางอินเทอร์เน็ต และการรับรองบุคคลที่สาม

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่า การรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนอันดับแรกคือ บทวิจารณ์ออนไลน์ทำให้เกิดโอกาสในการวางแผนก่อนเดินทางท่องเที่ยวชมมณฑลเจียงซีจัดอยู่ในเกณฑ์มาก ดังนั้นควรที่จะมีการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก แหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร วิธีการเดินทาง การบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้นและทั่วถึง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ WeChat มากที่สุดและรองลงมาคือ TikTok ดังนั้นควรที่จะมีการทำสื่อหรือสร้างช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ให้มากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายรวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกลุ่มเป้าหมาย

2. จากการศึกษาพบว่า ความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนอันดับแรกคือ การรับรู้บทวิจารณ์ออนไลน์ช่วยสร้างความน่าเชื่อถือมากขึ้น จัดอยู่ในเกณฑ์มาก ดังนั้นควรจะมีการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือมีการนำเสนอเอกสารใบรับรองของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จากหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือเพิ่มได้มากขึ้นก่อนตัดสินใจท่องเที่ยวในมณฑลเจียงซี

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวชมมณฑลปักกิ่งเท่านั้นควรทำการศึกษาต่อกับกลุ่มประชากรในพื้นที่มณฑลอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน
2. การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับความต้องการรูปแบบสินค้าหรือบริการของสถานที่ท่องเที่ยวอันจะเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพมหานคร. (2564). *ถอดโมเดลฟื้นฟู ท่องเที่ยวจีน โภจเงิน 3.3 ล้านล้านหยวน แม้กระทบจากโควิด*.

[Online]. Available : <https://www.bangkokbiznews.com/world/952202>.

กังสดาล ศิษย์ธำนันทน์ และพรพรรณ ประจักษ์เนตร. (2559). รูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบการใช้สื่อออนไลน์และความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย.

วารสารการสื่อสารและการจัดการนิต้า, 2(1) (มกราคม-เมษายน 2559)

- กนิษฐทิพ ศรีสินรัตน์ (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาบล็อกเกอร์ด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ติดตามผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์. สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชนิภรณ์ แก้วเนิน, ณัฐนรี สมิตร, และอรรถเวทย์ พฤกษ์สถาพร. (2563). พฤติกรรม การรับรู้ และทัศนคติของผู้บริโภคต่อสินค้าและการใช้บริการตามกระแสเกาหลีนิยม. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 14(3), 228-290
- ณัฏฐ ศุภสารัมภ์. (2563). C2C โมเดลธุรกิจ e-commerce เพื่อผู้บริโภคที่แท้. [Online]. Available : <https://digitalbusinessconsult.asia/view/3707/>
- แพรวไพลิน มณีชาติย์ (2563). อิทธิพลของรีวิวออนไลน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มเจนเนอเรชันวาย. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 14(2), 590 -609.
- ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีนประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเซี่ยเหมิน. (2563). มณฑลเจียงซีส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวในชนบทเพื่อผลักดันให้ชาวชนบทหลุดพ้นจากความยากจน. [Online]. Available : <https://thaibizchina.com/>
- สถาบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจีน *China Tourism Academy* (2564). [Online]. Available : <https://mgronline.com/china/detail/9640000018448>
- อิทธิชัย อรรถกระวิสุนทร (2564). การเติบโตของ Trip.com ผู้นำธุรกิจท่องเที่ยวในจีน [Online]. Available : <https://www.marketingoops.com/exclusive/insider-exclusive/trip-travel-business-in-china/>
- Likert, (1970). *New Partterns of Management*. New York : McGraw-Hill.
- Miles,J.,& Shevlin, M. (2001). *Applying regression and correlation: A guide for students and researchers*. London: Stage.

อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพู่เหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกกับการประยุกต์เป็น
ผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
The Cultural Identity of Ban Chompoo Nuea Arts and Crafts Noen Maprang
District Phitsanulok Province with the Application of Local Products to Increase
Economic Value and Cultural Tourism

สุชาดา เจียพงษ์¹ | Suchada Jiaphong¹, สุกัญญาโสภิ ใจกล้า² | Sukunyasopee Chaiklam²,
ปฐมพงษ์ สุขเล็ก³ | Phathompong Suklek³, เมศิณี ภัทรมูธา⁴ | Mesinee Pataramutha⁴ และ
รัตนาดี ปาแปง⁵ | Ruttanawadee Papang⁵

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพู่เหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมกับการประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใช้วิธีการวิจัยแบบพรรณนา วิเคราะห์ เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

ผลการศึกษาพบอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพู่เหนือ 5 ด้าน ได้แก่ ผ้าทอ เครื่องจักสาน อาหารพื้นบ้าน ประเพณี-การเล่น และเรื่องเล่า ตำนาน วรรณกรรมพื้นบ้าน ส่วนผลการสังเคราะห์อัตลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมกับการประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม พบอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมทั้ง 5 ด้าน สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอัตลักษณ์ที่ 1 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ แบ่งเป็น 2 ประเภท 1) ผ้าทอโบราณ คือ ผ้าซิ่น และ 2) ผ้าทอประยุกต์ คือ ลายหย้าปล้อง ลาย ศิลาวรรีพิกัธ อัตลักษณ์ที่ 2 ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน แบ่งได้เป็น 3 ประเภท 1) เครื่องมือสิกรรม ได้แก่ ฝักมิด (แปมหวาย), สุ่มไก่ 2) เครื่องมือจับปลา ได้แก่ สุ่มปลา/ สุ่มกบ, ไช, ลอบ 3) เครื่องใช้ภายในบ้าน ได้แก่ กะบาย, กะโหลกเล็ก/ กะโหลกใหญ่, กระจาด/ ตะแกง, กระดัง, กระบุง, ชะลอม อัตลักษณ์ที่ 3 ผลิตภัณฑ์อาหาร แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) อาหารคาว คือ ก๋วยเตี๋ยวโบราณ 2) อาหารหวาน คือ ขนมลิ้นหมา อัตลักษณ์ที่ 4 แหล่ง ท่องเที่ยวทางประเพณี-การเล่น ได้แก่ พิธีกรรมการขอฝนจากการเล่นนางด้ง และอัตลักษณ์ที่ 5 เรื่องเล่า

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม/ E-mail: suchada.g@psru.ac.th

²อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม / E-mail: sukunyasopee.c@psru.ac.th

³อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม/ E-mail: phathompong.s@psru.ac.th

⁴อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม/ E-mail: mesinee.pat@psru.ac.th

⁵อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม/ E-mail: papang_555@psru.ac.th

*E-mail ผู้ส่งบทความ : suchada.g@psru.ac.th โทรศัพท์ 081-785-6247 รับเมื่อ วันที่ 4 กรกฎาคม 2566/

แก้ไขเมื่อ วันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2566/ เผยแพร่ 1 มกราคม พ.ศ.2567

ตำนาน 5 เรื่อง วรรณกรรมเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงฉ่อย ทั้งหมดนี้ถือเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม, ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, บ้านชมพูนุเอ

Abstract

This research article aims to analyze the identity of Ban Chomphu Nuea arts and culture in Noen Maprang District Phitsanulok Province and to synthesize cultural identity with application as a product and tourist attraction to increase economic value and cultural tourism. A descriptive and analytical research method was used by collecting data in the field through in-depth interviews and focus groups.

The results of the study revealed that Ban Chompoo Nuea arts and culture can be identified in 5 aspects, namely weaving, wickerwork, local food Tradition-play and Tales, legends, and folk literature. As for the results of the synthesis of arts and crafts identities and their application as local products and sources to add economic value and cultural tourism, it was found that all 5 aspects of cultural identity were as follows: 1. Woven fabric products can be divided into 2 types: 1) traditional woven fabrics, namely Pha Soo, and 2) applied woven fabrics, namely Ya Plong pattern, Silawareeraphiphat pattern. Identity 2 Wickerware products can be divided into 3 types: 1) Farming tools such as knife sheath (Pam Wai), chicken coop 2) Fishing tools such as fish coop/ frog coop, saw, lob 3) Household appliances such as ka Bai, small kaso/ large kaso, basket/ casket, basket, basket, chalom. Identity 3: Food products can be divided into 2 categories: 1) Savory food: ancient noodles 2) Sweet food: sweet lin maa dessert Identity 4: Traditional tourist attractions - games such as the ritual of asking for rain from playing Nang Dong. and the fifth identity, telling stories, legends, 5 stories, literature, folk songs, including Song Choi, all of which are important identities for cultural tourists and can add sustainable economic value to the community.

Keywords: Cultural Identity, Cultural Tourism, Ban Chompoo Nuea

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่นิยมโดยสื่อสารผ่านความละเอียดลึกซึ้งในมุมมองอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการพัฒนาประเทศในเชิงสังคมและเศรษฐกิจ โดยมองว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนับเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีจุดขายเฉพาะตนในการสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนและประเทศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลายเป็นวิถีใหม่ของคนในยุคปัจจุบันเพื่อการแสวงหาความสุขความเพลิดเพลินซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเป็นกระแสนิยมในประเทศไทยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงลึก ชิตาวีร์ สุขคร (2562, น.6) ได้ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย พบว่าการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบและรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมคือรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา เรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์กับวัฒนธรรมในวิธีต่าง ๆ โดยเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เช่น การเข้าร่วมกับประเพณีในท้องถิ่นหรือการอยู่ร่วมกับชุมชนที่ไปท่องเที่ยว ด้วยการผนวกองค์ประกอบหรือทรัพยากรต่าง ๆ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญโดดเด่นของชุมชน

ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองพิษณุโลกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 65.8 กิโลเมตรวัดจากศาลากลางจังหวัดพิษณุโลกเป็นชุมชนโบราณที่ล้อมไปด้วยภูเขาหินปูนที่มีอายุกว่า 300 ล้านปี มีถ้ำอยู่มากมาย โดยพื้นที่อำเภอเนินมะปรางนี้เป็นพื้นที่ทางไกลผู้คนโอบล้อมด้วยภูเขา ต่อมาได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชนจากอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อำเภอด่านซ้าย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และกลุ่มชนในภาคอีสานเข้ามาตั้งรกรากบริเวณบ้านชมพู บ้านม่วง วังโพรง ไทรย้อย จากนั้นจึงขยายไปจนกว้างขวางเป็นกลายเป็นอำเภอเนินมะปรางในที่สุด ตำบลชมพูนี้มีหมู่บ้านทั้งหมด 15 หมู่บ้าน ตั้งอยู่บนที่ราบภูเขา 4 หมู่บ้าน และตั้งบนพื้นที่ราบเชิงเขา 11 หมู่บ้าน ตำบลชมพูเดิมเขียนว่า “ชมพู” ที่หมายถึง การชมพูเขา เนื่องจากพื้นที่โดยรอบของตำบลนี้เป็นภูเขาที่มีต้นไม้และป่าหนาแน่น อยู่ในเขตพื้นที่การปกครองของอำเภอวังทอง ก่อนจะแยกจากอำเภอวังทองมาขึ้นกับกิ่งอำเภอเนินมะปราง ในวันที่ 27 สิงหาคม 2519 ได้เปลี่ยนชื่อจาก “ชมพู” เป็น “ชมพู” ตามสำนักทะเบียนราษฎรที่ให้ความหมายว่าหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สีชมพู ในช่วงสถานการณ์ที่มีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และเนื่องจากประชากรมีความหลากหลายชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาอยู่จากต่างที่ ทำให้มีการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ กลายเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตำบลชมพูมาจนทุกวันนี้ อำเภอเนินมะปรางจึงกลายเป็นอำเภอที่เป็น “Amazing ไทยแลนด์” ที่ได้รับการบันทึกไว้ในเว็บไซต์สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เจียบสงบ และอากาศดี (“เนินมะปรางม/ 15 มิถุนายน 2566) ซึ่งนอกเหนือจากบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การพักผ่อนแล้ว บ้านชมพู อำเภอเนินมะปรางยังมีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อย่างหลากหลายที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์รักษา และรวบรวมไว้เป็นข้อมูลเชิงวัฒนธรรม

คณะผู้วิจัยสนใจที่จะวิเคราะห์อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของบ้านชมพูกับการประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ประเภทอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมกับการประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยแบบพรรณานาวิเคราะห์ (Descriptive Research) ดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเตรียมข้อมูลการวิจัยโดยศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม และเตรียมการศึกษาข้อมูลชุมชนบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสำรวจพบว่าในตำบลชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง มีศิลปวัฒนธรรมด้านใดบ้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้วิจัยจะออกภาคสนามเก็บข้อมูลกลุ่มละ 2 ครั้ง ดังนี้

2.1 เก็บข้อมูลครั้งที่ 1 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญและผู้นำชุมชน ทั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์สอบถาม โดยสัมภาษณ์ผู้รู้ข้อมูลทั้งหมด 16 คน โดยวิธีการติดต่อผู้ใหญ่บ้านและเข้าไปสัมภาษณ์รายบุคคลด้วยแบบสัมภาษณ์ (Structured Interview) กับชุมชนแต่ละกลุ่ม ทั้งนี้คัดเลือกผู้มีประสบการณ์ในชุมชน

2.2 เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 ผู้วิจัยประชุมกลุ่มแบบมีส่วนร่วมทั้งนี้ประชุมสนทนากลุ่ม (Group Discussion) ทั้งนี้ซักถามในรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มมีโอกาสพูดคุยแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และสรุปข้อมูลอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามและจากข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากข้อมูลภาคสนามจากการประชุมสนทนากลุ่ม (Group Discussion) และสรุปอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม บ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

4. ขั้นสรุปอภิปรายผล ผู้วิจัยสรุปอภิปรายผลเป็นรายงานวิจัย และเผยแพร่ในรูปแบบบทความวิจัย ตลอดจนเผยแพร่ในรูปแบบแผ่นข้อมูลให้กับชุมชนบ้านชมพูเหนือ สามารถนำข้อมูลอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ในการประกอบในบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางเศรษฐกิจและเป็นข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกกับการประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

และเพื่อสังเคราะห์อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมกับการประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประเภทอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัยพบประเภทอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 ประเภทได้แก่ อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมผ้าทอ เครื่องจักสาน อาหาร ประเพณี-การเล่น และเรื่องเล่าตำนาน และวรรณกรรมพื้นบ้าน ดังรายละเอียดข้อมูลอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูต่อไปนี้

1.1 ศิลปวัฒนธรรมประเภทผ้าทอบ้านชมพู

ผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่มนุษย์จะต้องมีเพื่อใช้นุ่งห่มเพื่อให้ร่างกายอบอุ่น ตลอดจนเป็นเครื่องแสดงวัฒนธรรมของกลุ่มชน วัฒนธรรมการทอผ้าของไทยแฝงด้วยความหมายและความเชื่อจำนวนมาก การสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัวออกมาเป็นการทอผ้า การย้อมสี หรือการทอลวดลายต่าง ๆ ล้วนเป็นการบันทึกเรื่องราวร่องรอยของความเชื่อ ประเพณี มโนทัศน์ โลกทัศน์ของกลุ่มชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาความรู้ความสามารถของมนุษย์ ลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าจึงมีความหมายและความเชื่อที่มีคุณค่ายิ่ง (สุชาติา เจียพงษ์, 2565: น.1) ภูมิปัญญาผ้าทอมือท้องถิ่นที่ได้สืบทอดจากบรรพบุรุษ สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ วิธีการทอและลวดลายผ้าทอในท้องถิ่นของจังหวัดพิษณุโลก มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีลวดลายผ้าทอที่คล้ายคลึงกับท้องถิ่นอื่นๆ เช่น ผ้าพื้น ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าฝ้ายปนไหม ผ้าย้อมสีธรรมชาติ เป็นต้น ลวดลายของผ้าทอส่วนใหญ่จะเป็นการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ โดยผู้หญิงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทำหน้าที่หลักในการทอผ้าเก็บไว้ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้สอย และเครื่องใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา และพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ เช่น การเกิด การบวช การแต่งงาน และการตาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทอผ้าสำหรับไว้จำหน่ายเป็นรายได้ในครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าจะมีกี่บ้าน และกี่กระทก ส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้าก็จะเส้นฝ้าย เส้นไหม และด้ายสำเร็จรูป

วิถีชีวิตของชุมชนบ้านชมพูจากการเก็บข้อมูลพบว่าบ้านชมพูมีพื้นที่เป็นภูเขาและที่ราบเชิงเขา ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดงน้ำวังทองผ่องฉาย และเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนาข้าว ไร่ข้าว มันสำปะหลัง สวนมะม่วง สวนยางพารา สวนลำไย สวนเงาะ ฯลฯ อาชีพอาชีพหลัก ทำนา ทำสวนผลไม้ อาชีพเสริมเลี้ยงสัตว์ ทอผ้า รับจ้าง

ศิลปวัฒนธรรมการทอผ้าบ้านชมพู อำเภอเนินมะปราง วัฒนธรรมการทอผ้าในท้องถิ่นของเครือข่ายกลุ่มทอผ้าจังหวัดพิษณุโลก ลวดลายของผ้าทอส่วนใหญ่จะเป็นการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษต่อกันมา โดยวัฒนธรรมไทยบ้านชมพู ผู้หญิงในครัวเรือนจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทำหน้าที่หลักในการทอผ้าเก็บไว้ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้สอย และเครื่องใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา และพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ เช่น การเกิด การบวช การแต่งงาน และการตาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการทอผ้าสำหรับไว้ขาย และการรับจ้างทอผ้าขายตามที่มีผู้สั่งซื้อเพื่อเสริมรายได้และเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนกระจายอยู่ทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าจะมีกี่บ้าน และกี่กระทก วัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้า ได้แก่ เส้นฝ้าย เส้นไหม และด้ายสำเร็จรูป ปัจจุบันมีกลุ่มทอผ้าอยู่ 2 หมู่บ้าน คือ บ้านซำร้าง และบ้านหนองหญ้าปล้อง พื้นเพดั้งเดิมของชาวบ้านที่นี่ยอพยพมาจากอีสาน เช่น อุบลราชธานี บุรีรัมย์ ขอนแก่น นครราชสีมาและเพชรบูรณ์ เป็นต้น ประเภทผ้าที่ทอ

มีผ้าไหมมัดหมี่ ลวดลายที่ทอ เช่น ลายนกต้นสน ลายสายสัมพันธ์ ลายดอกจำปี เป็นต้น ผ้าไหมพื้น ผ้าขาวม้า และผ้าหน้าหมอน เป็นต้น นอกจากกลุ่มทอผ้า 2 หมู่บ้านแล้วยังมีการทอผ้าตามบ้านเรือนทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะผู้หญิงที่สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ทอผ้าไว้ใช้เอง

1.2 ศิลปวัฒนธรรมประเภทเครื่องจักสาน

เครื่องจักสาน คือ เครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้ไผ่หรือหวาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งเป็นหนึ่งในงานหัตถกรรมที่มนุษยประดิษฐ์ขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในด้านต่าง ๆ โดยสามารถจัดแบ่งตามหน้าที่ใช้สอยได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1. เครื่องมือกลสิกรรม เป็นหัตถกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อสนองประโยชน์ให้กับชาวนาและชาวสวนในชีวิตประจำวัน เช่น เ่ง ปุ้งกี๋ สุ่มครอบไก่ ตะกร้อสอยผลไม้ 2. เครื่องมือจับปลาสำหรับหาปลาในการเลี้ยงชีพ เช่น ข้อง ลอบ ไซ สุ่ม อีจู้ 3. เครื่องใช้ภายในบ้าน ซึ่งยังคงเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไป เช่น ชะลอม ฝาชี พัด กระบุง กระจาด กระซอน กระดัง ตะกร้า 4. สิ่งของเบ็ดเตล็ด แยกออกตามลักษณะการใช้เป็น 5 กลุ่ม คือ เครื่องใช้ในการประกอบอาหาร เครื่องแต่งกาย เครื่องหมายสัญลักษณ์ เครื่องกีฬา และเครื่องเล่น (มานิช กงกะนันท์, 2566) จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลศิลปวัฒนธรรมประเภทเครื่องจักสานของหมู่ 3 ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง พบว่า มีการผลิตเครื่องจักสานที่สำคัญ 3 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือกลสิกรรม ได้แก่ ฝักมิด (แปมหวาย), สุ่มไก่
2. เครื่องมือจับปลา ได้แก่ สุ่มปลา/ สุ่มกบ, ไซ, ลอบ
3. เครื่องใช้ภายในบ้าน ได้แก่ กะบาย, กะโหะเล็ก/ กะโหะใหญ่, กระจาด/ตะแกง, กระดัง, กระบุง, ชะลอม

โดยเครื่องมือเครื่องใช้แต่ละชนิดประดิษฐ์จากไม้ไผ่ ยกเว้นฝักมิดหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า แปมหวาย ซึ่งใช้หวายแ่งเป็นวัสดุหลัก เนื่องจากมีหวายแ่งมีคุณสมบัติที่คงทนต่อการใช้งาน นายเวช คำดวงตา (การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มีนาคม 2566) อายุ 73 ปี เป็นผู้ผลิตฝักมิดขายในหมู่บ้านได้ให้ข้อมูลว่า “ฝักมิดหรือแปมหวายนี้เป็นที่รู้จักกันดีในชุมชนมีชื่อเรียกว่า ฝักมิดกันภัย ใช้ใส่มีดพร้าคล้องเอวสำหรับพกพาติดตัว เพื่อใช้ตัดสิ่งของ เช่น ไม้ไผ่ เชือก ฯลฯ ตลอดจนใช้ป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ จากคนและสัตว์ ทำจากหวายแ่งซึ่งเป็นพืชที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ ต้องเดินทางเข้าไปหาหวายต้นแ่งที่ในป่าบริเวณตีนเขา นำมาผ่าครึ่ง ตากแดดจนแห้ง ก่อนที่จะนำมาแช่น้ำให้นิ่ม และลงมือทำ”

นอกจากนี้ นายกลุ่ม ใจเพชร (การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 มีนาคม 2566) อายุ 78 ปี เป็นผู้ผลิตเครื่องจักสานชนิดต่าง ๆ ที่ทำมาจากไม้ไผ่ ได้ให้ข้อมูลว่า “ตนเป็นผู้ผลิตเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่มานานกว่า 40 ปี ส่วนมากเป็นเครื่องใช้ในบ้าน เช่น กะบาย ใช้สำหรับใส่ข้าวสาร พริก หรือสิ่งของตามต้องการ นอกจากนี้ยังนิยมใช้ล้างผัก ปลา และสิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้สะอาด น้ำ กะโหะเล็ก ใช้สำหรับใส่ของใช้ต่าง ๆ เช่น หอม กระเทียม พริกแห้ง ช้อน หรือใส่เงิน กะโหะใหญ่ ใช้สำหรับใส่ข้าวสาร ชะลอม ใช้สำหรับใส่ของกินของใช้ ของฝาก และสุ่มปลา/ สุ่มกบ ใช้สำหรับจับปลา/ จับกบ ในนาหรือหนองน้ำที่ตื้น”

ภาพที่ 1 กะบาย กะโห้เล็ก และส้อมปลา/ ส้อมกบ
ถ่ายภาพโดย เมศิณี ภัทรมูธา

เครื่องจักสานของบ้านชมพู ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง นอกจากจะประดิษฐ์ขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันแล้ว เครื่องจักสานเหล่านี้ยังเป็นหลักฐานที่แสดงถึงศิลปวัฒนธรรมอันเป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่เกิดจากนำวัตถุดิบจากธรรมชาติเท่าที่หาได้และใกล้ตัวมาทำให้เกิดประโยชน์ ทั้งยังสืบทอดภูมิปัญญาต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เป็นที่แพร่หลาย และใช้กันเป็นสิ่งสามัญในชีวิตประจำวัน

1.3 ศิลปวัฒนธรรมประเภทอาหารการกิน

อาหารการกินเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์นับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันทั้งในฐานะการดำรงชีวิตและการแสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของแต่ละชุมชน เนื่องจากแต่ละชุมชนมีปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน บ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ล้อมรอบด้วยภูเขา อาหารพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นอาหารที่เรียบง่ายและใช้วัตถุดิบที่ได้จากป่า อาหารการกินพื้นบ้านที่บ้านชมพูเหนือสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ อาหารคาว และอาหารหวาน อาหารคาวในท้องถิ่นบ้านชมพูเหนือ อาทิ น้ำพริกหนุ่ม (น้ำพริกน้ำปลา) ใช้ทานคู่กับผักต้มที่หาได้ในท้องถิ่น ผัดพริกปากากหมูทานคู่กับผักสดหรือผักต้มก็ได้ แกงผักหวานป่า แกงบอนใส่ปลาลาย่าง แกงขี้เหล็กใส่หนังควาย หมกหน่อไม้สด ไข่ปาม ข้าวแตงไทย โดยอาหารเหล่านี้มีลักษณะพิเศษที่เน้นใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและปรุงรสชาติตามท้องถิ่นบ้านชมพูเหนือ นอกจากนี้ยังมีอาหารที่อยู่ในท้องถิ่นมายาวนานจนปรับเป็นอัตลักษณ์ของบ้านชมพูเหนือ คือ ก๋วยเตี๋ยวโบราณ บ้านชมพู มีลักษณะเป็นก๋วยเตี๋ยวแห้ง มีน้ำปรุงรสที่เคี่ยวด้วยส่วนผสมน้ำตาลปึกกับน้ำตาลทรายแล้วใส่เกลือเล็กน้อยทานพร้อมเครื่องเคียงคือ เส้นก๋วยเตี๋ยวทอด ตังฉ่าย กุ้งแห้ง ถั่วลิสง พริกป่น กากหมู หมูสับ ถั่วงอก และผักชีฝรั่งหั่น

ภาพที่ 2 ก๋วยเตี๋ยวโบราณบ้านชมพู

ถ่ายภาพโดย โดย ปฐมพงษ์ สุขเล็ก

ในส่วนของอาหารหวานพื้นบ้านที่น่าสนใจคือ ขนมลั่นทม ถือว่าเป็นขนมโบราณของชุมชน มีลักษณะเป็นแผ่นแป้งต้มแล้วนำมาคลุกกับมะพร้าว มีขั้นตอนการทำคือนำแป้งข้าวเหนียวลงผสมกับน้ำเปล่า เติมน้ำเล็กน้อยแล้วค่อย ๆ นวดและเติมน้ำกะทิลงไปทีละน้อย นวดให้แป้งเป็นเนื้อเดียวกัน และนวดไปเรื่อย ๆ จนแป้งเริ่มนิ่มละเอียดเป็นเนื้อเดียวกัน และทิ้งไว้ประมาณ 1 ชั่วโมง และทำผ้าขาวบางชุบน้ำเล็กน้อยคลุมแป้งไว้เพื่อไม่ให้แป้งโดนลมจนแห้งเกินไป จากนั้นนำมาปั้นให้เป็นรูปลักษณะแบน ๆ ยาว ๆ ตามลักษณะดั้งเดิมคล้ายลั่นทมหรือปรับรูปลักษณะให้เข้ากับค่านิยมปัจจุบันคือปั้นแบบสั้น ๆ เพื่อให้ขึ้นพอดีค่าแล้วนำไปต้มในน้ำ เมื่อขนมลั่นทมลอยขึ้นมาแสดงว่าสุกเรียบร้อยแล้วจึงตักขึ้นมาพักไว้ นำขึ้นแป้งที่ต้มสุกมาคลุกกับมะพร้าวขูดที่เตรียมไว้เป็นอันเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากการบอกเล่าของผู้อาวุโสในชุมชนพบว่า เคยกินขนมลั่นทมตอนเป็นเด็กเป็นขนมที่มีวิธีทำไม่ซับซ้อนและมีรสไม่มาก สามารถหาวัตถุดิบได้ในท้องถิ่นที่มาของชื่อขนมลั่นทมสันนิษฐานว่ามาจากลักษณะขนมที่คล้ายคลึงกับลั่นทมของสุนัขที่ยาวและนิ่ม การทำขนมลั่นทมนอกจากทำให้ลูกหลานได้กินแล้วยังนิยมทำในงานพิธีงานบุญต่าง ๆ

ภาพที่ 3 ขนมลั่นทม

ภาพถ่ายโดย ปฐมพงษ์ สุขเล็ก

1.4 ศิลปวัฒนธรรมประเพณี-การเล่นของบ้านชมพู

ประเพณีที่เก่าแก่ของบ้านชมพู ได้แก่ ประเพณีนางด้ง ที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย โดยเกิดขึ้นจากที่ชาวชมพู อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และต้องพึ่งพาธรรมชาติ หากปีใดฝนไม่ตกตามฤดูกาล เกษตรกรก็จะได้รับความเดือดร้อน จึงเกิดประเพณีขอฝนเพื่ออ้อนวอนต่อเทพยดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านนับถือ โดยจะมีการปรึกษากันว่าปีที่เกิดแล้งนั้นจะต้องประกอบพิธีขอฝนด้วยวิธีใด ซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น การแห่นางด้ง การเล่นนางด้ง การเล่นนางข้อง การเล่นนางควายหรือการเล่นนางสุม เป็นต้น เมื่อตกลงกันได้แล้วว่าจะจัดพิธีใด ชาวบ้านจะกำหนดวัดที่จัดเป็นช่วงสงกรานต์ของขोनปีนั้น ๆ จนปัจจุบันกลายเป็นการเล่นที่มีขึ้นเป็นประจำทุกปี ไม่จำเป็นต้องเป็นปีที่แห้งแล้ง เพราะถือเป็นการจัดประเพณีเพื่อต้อนรับปีใหม่ไทย (นายแวง สนใจ อายุ 75 ปี, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566)

พิธีกรรมการขอฝนจากการเล่นนางด้ง คือ เมื่อชาวบ้านตกลงกันว่าจะทำพิธีขอฝนด้วยการเล่นนางด้งแล้วจะแบ่งหน้าที่กันดังนี้

กลุ่มที่ 1 จัดหาอุปกรณ์ในการเล่นนางด้ง คือ กระจดงฝัดข้าว 1 ใบ พร้อมอุปกรณ์ในการเชิญผีนางด้ง มีหมาก พลุ ดอกไม้ รูป เทียน น้ำ แป้งหอม

กลุ่มที่ 2 จัดเตรียมด้านสถานที่ที่จะทำพิธีขอฝน

กลุ่มที่ 3 ไปแจ้งให้ชาวบ้านทุก ๆ หมู่บ้านทราบโดยทั่วถึงกัน ให้มาร่วมพิธี

ครั้นถึงกำหนดวันประกอบพิธีกรรม เจ้าพิธีหรือคนทรง ซึ่งต้องเป็นบุคคลที่เคยทำพิธีมาก่อน (แต่ละหมู่บ้านจะมีเจ้าพิธีหรือคนทรงเพียงคนเดียวหรือสองคนเท่านั้น) จะเริ่มพิธีเชิญขวัญและร้องขวัญอัญเชิญเทวดาดังนี้

เทวดาองค์ใดศักดิ์สิทธิ์ ให้เนรมิตลงมา

ขอเชิญน้องข้า เจ้าคนทรงเอย

เข้าตัวน้องข้า เจ้าคนทรงเอย

หลังจากอัญเชิญเทวดาแล้ว ชาวบ้านที่มาร่วมพิธีขอฝนจะช่วยกันร้องเพลงนางด้ง เพื่อให้ผีนางด้งมาเข้าสิงที่กระจดง ซึ่งเจ้าพิธีหรือคนทรงเป็นคนจับกระจดง เมื่อนางด้งเข้าสิงในร่างคนทรงแล้ว กระจดงจะสั่นและพากระจดงร่อนไปเรื่อย ๆ บางทีจะมีการเสี่ยงทาย โดยมีผู้นำภาชนะตักน้ำไปช้อนไว้ไม่ไกลจากบริเวณประกอบพิธี ถ้านางด้งที่เข้าคนทรงหาภาชนะตักน้ำที่ช้อนนั้นพบ เชื่อกันว่าปีนั้นฝนจะตกตามฤดูกาลหรือบริบูรณ์ดี บางครั้งก็เสี่ยงทายว่าถ้าฝนจะตกตามฤดูกาลขอให้นางด้งฝัดข้าว ซึ่งถ้าคนทรงออกมารำฝัดข้าวอย่างสวยงาม

การเล่นนางด้งที่เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีขอฝนจนกลายมาเป็นการเล่นประจำปีในช่วงเทศกาลสงกรานต์ นอกจากจะจัดขึ้นเพื่ออ้อนวอนให้ฝนตกตามฤดูกาลแล้ว ยังเป็นการเสี่ยงทายเกี่ยวกับฤดูฝน การชักถามสิ่งที่สงสัยหรือขอพรวิญญานบรรพบุรุษของชาวชมพู จัดขึ้นในช่วงวันสงกรานต์ที่ไม่ตรงกับวันพระเป็นเวลา 3 วัน เริ่มการเล่นในเวลากลางคืนที่ลานกลางบ้านซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน หรือสถานที่ที่เป็นทางสามแพร่งที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นพื้นที่ของวิญญาน โดยห้ามจัดการการเล่นในวัด เพราะนางด้งจะไม่เข้าคนทรง ส่วนอุปกรณ์ในการเล่นนางด้ง จะประกอบด้วย กระจดง 2 ใบ สาก 2 อัน ผ้าขาวไว้คลุมกระจดง

และซาก เครื่องเช่น 1 ชุด ประกอบด้วย ขมิ้นหอม น้ำมันหอมแบ่งหอม น้ำ 1 แก้ว หมาก 1 คำ เงินแล้วแต่ศรัทธา คนทำพิธีเช่น 1 คน (ผู้สูงอายุที่ผู้คนในหมู่บ้านนับถือ) ดอกไม้ธูปเทียน 2 ชุด

วิธีการละเล่น

ผู้เชิญผีนางดั่ง 2 คน ต้องสาวบริสุทธิ์ในหมู่บ้าน ใช้กระดังของหญิงม่าย นำผ้าสีขาวคลุมกระดัง พร้อมกับผู้หญิงอีก 10 คน ไปที่ทางสามแพร่ง นำดอกไม้ธูปเทียนไปกล่าวเชิญวิญญาณบรรพบุรุษในหมู่บ้าน เพื่อเชิญมาเล่นผีนางดั่ง เพื่อให้ลูกหลานและชาวบ้านในหมู่บ้านที่มารวมตัวกัน ได้รู้จักการละเล่นนี้ อีกทั้งยังเป็นการเชิญมาเพื่อให้ซักถามเกี่ยวกับเรื่องคู่ครอง ความเป็นอยู่และการปฏิบัติตนที่ทำให้มีความสุข ฯลฯ และเมื่อเชิญผีนางดั่งมาแล้วจะมานั่งระหว่างซากดำข้าว ผู้เชิญจะจับกระดังตั้งขึ้น ผู้ร้องก็จะร้องเพลงผีนางดั่งพร้อม ๆ กัน และปรบมือให้จังหวะ โดยมีบทร้องว่า “นางดั่งเอ๋ยเข้าผากระดัง กระดังแม่ม่าย เขาตากเปลือกแดง เขาแทงแมงเม่า ขอเชิญพระเจ้ามาเข้านางดั่ง” หรือใช้บทร้องของนางดั่ง บ้านชมภูวว่า “นางดั่งเอ๋ย เข้าป่ากระดัง เข้าดงไม้หมาก เข้าซากไม้แดง กระดังร้อนข้าว กระดังฟาดข้าว ลมมาพือ ๆ ลมมาพาย ๆ ขนดินทราย มาละลายน้ำข้าว เชิญแม่ข้าวจ้าว เข้านางดั่งเอ๋ย” ซึ่งจะร้องซ้ำไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งกระดังที่ผู้เชิญผีนางดั่งมีอาการสั่นและกระดังจะเต้นขึ้นลง จนผ้าคลุมสีขาวหลุดออก ต่อจากนั้นผู้ถามจะถามว่าเป็นผีชื่ออะไร โดยใช้ไม้คานให้ผู้เชิญนางดั่งจับและเขียนตามที่ผีนางดั่งเข้า การซักถามจะถามลักษณะที่ว่าเป็นหรือไม่ใช่ ถ้าใช่ให้กระดังเต้นขึ้นสูง ๆ ถ้าไม่ใช่ให้กระดังวางลงบนพื้น

ภาพที่ 4 การละเล่นนางดั่ง

ที่มาของภาพ Facebook เนินมะปราง บ้านชมพูเหนือ หมู่ 3 ชุมชนท่องเที่ยว otop นวัตวิถี
ซึ่งเป็นการจัดประเพณีนางดั่ง ในวันที่ 14, 15 และ 17 เมษายน 2565

เมื่อนางดั่งเข้าคนทรงแล้ว ผู้ที่เข้าร่วมการละเล่นจะมาแย่งซากเพื่อให้ผีนางดั่งไล่ตี เพราะนางดั่งจะเข้าใจว่าซากเป็นทองคำ หากใครมาแย่งไปก็ต้องต่อสู้เพื่อแย่งซากคืนมา (นายแหวะ สนใจ อายุ 75 ปี, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566) ซึ่งการวิ่งไล่กันเพื่อแย่งซากนั้นถือเป็นความสนุกสนานในการละเล่นนี้ แม้จะมีการถูกตี

จนเป็นผล แต่ชาวบ้านที่เข้าร่วมจะไม่ถือโทษโกรธผู้ตีหรือคนทรง เพราะถือว่ามิใช่การกระทำของคนทรง แต่เป็น วิทยุญาณของบรรพบุรุษในหมู่บ้าน หากไม่มีผู้เข้าไปแย่งสาก ก็จะมีการขอให้นางตั้งพ่อน้ำให้ดู และจะมีชาวบ้าน เข้าไปร่วมรำด้วย เมื่อรำเสร็จแล้ว อาจจะมีการสอบถามถึงเนื้อคู่ นางตั้งก็จะบอกว่าคู่ครองของผู้ถาม อยู่ทางทิศใด เมื่อเล่นไปจนถึงเวลาพอสมควร ซึ่งตลอดคืนนั้นจะมีการละเล่นไม่ต่ำกว่าสองชั่วโมง (นางนฤกร เพ็งชานา อายุ 49 ปี, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566) นางตั้งจะออกจากคนทรงโดยจะโยนหรือวาง กระดังที่ถืออยู่ให้หงายขึ้น วิทยุญาณนางตั้งเดิมจะออกไป จากนั้นชาวบ้านจะเริ่มทำพิธีเชิญนางตั้งใหม่เข้าทรงอีก เพื่อทำนายหรือตอบคำถามของชาวบ้าน ซึ่งการทรงนี้จะขึ้นอยู่กับคนทรงว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด และ ผู้เข้าร่วมการละเล่นมีความสุขหรือไม่ ถ้าเล่นกันไม่สุภาพทั้งวาจาและการกระทำ การละเล่นนั้นก็จะหยุดทันที ส่วนในกรณีที่เล่นกันไปจนไม่มี ข้อซักถามนางตั้งแล้ว ผู้เชิญก็จะเชิญผีนางตั้งกลับ โดยนำกระดังเดินไปยังทางสาม แพร่ และบอกให้กลับได้

การละเล่นนางตั้งนี้ ถือเป็นการละเล่นที่มีบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนตามทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของวิลเลียม บาสคอม (Four Functions of Folklore(Bascom, 1954 อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2543) ใน 3 หน้าที่ คือ ทำหน้าที่ให้การศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า ถึงแม้ว่าปัจจุบันชาวบ้านตำบลชมพูจะสามารถอ่านออกเขียนได้แล้ว แต่ประเพณีที่มีมาตั้งแต่โบราณนี้ก็ยังคงดำรงอยู่เพื่อใช้ในการสั่งสอนให้คนในชุมชน มีความกตัญญูรู้คุณนึกถึงบรรพบุรุษ หรือนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยปกป้องคุ้มครองให้ชาวบ้านอยู่กันอย่างร่มเย็น สอนให้มีความสุขและให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยจะแสดงให้เห็นในการละเล่นว่าหากจะถามคำถามใด ต้องเป็นการกล่าววาจาที่สุภาพและมีกิริยาที่สุภาพ อีกทั้งยังสอนให้ชาวบ้านมีความสามัคคีกันในการช่วยเหลือกัน เพื่อจัดการละเล่นในแต่ละปี ซึ่งการสอนเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในบทบาทข้อที่สอง คือ การรักษามาตรฐาน ทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม โดยพฤติกรรมของแต่ละคนในขณะที่เล่นการละเล่นอยู่นั้น จะต้องเป็น พฤติกรรมที่ชุมชนยอมรับ ทั้งความกตัญญู การสุภาพ และมีความสามัคคี นอกจากนี้การละเล่นนางตั้งยังมีบทบาท ในการให้ความเพลิดเพลินและเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นจากการที่ผู้เข้าร่วม การละเล่นเข้าไปแย่งสากของนางตั้ง เพื่อต้องการจะให้นางตั้งวิ่งนำกระดังมาไล่ตี ถึงแม้ว่าจะถูกวิ่งไล่จนเหนื่อย หรือมีบาดเจ็บเกิดขึ้น ก็ยังมีการละเล่นอยู่เป็นประจำทุกปี การละเล่นนางตั้งนี้จึงเป็นการละเล่นที่สำคัญต่อชุมชน บ้านชมพูที่ชาวบ้านตั้งใจจะสืบสานให้ส่งต่อไปยังรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

1.5 ศิลปวัฒนธรรมประเภทเรื่องเล่า ตำนาน และวรรณกรรมพื้นบ้าน

เรื่องเล่า ตำนาน และวรรณกรรมพื้นบ้าน เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นประเภทหนึ่งที่มีการเล่าปากต่อปากสืบ ต่อกันมาในรูปแบบมุขปาฐะ เพื่อแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ รากเหง้าภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนนั้น ๆ ดังที่ กุหลาบ มลลิกะมาส (2543) อธิบายว่า นิทานพื้นบ้านรูปแบบมุขปาฐะจะสื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ และความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดผ่านภูมิปัญญา ซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือกำหนดจารีตของคนในชุมชนและแสดงให้เห็น วิธีคิดของบรรพบุรุษที่แฝงอยู่ในตำนานพื้นบ้าน นอกจากนี้ ยังพบการสืบทอดข้อมูลอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การจด บันทึกลงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อแสดงให้เห็นว่าข้อมูลทางวัฒนธรรมนั้น ๆ สามารถสื่อสารได้มากกว่า หนึ่งความหมาย ตลอดจนใช้สร้างความเข้าใจร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ (อัษฎาวุธ ตรีทน และอุมารินทร์ ตูลารักษ์, 2564)

หมู่บ้านชมพูเหนือ ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีเรื่องเล่าตำนาน และวรรณกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์ สถานที่ และบุคคล แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก เรื่องเล่าตำนานท้องถิ่นบ้านชมพู ได้แก่ เรื่องเล่าตำนานท้องถิ่นเกี่ยวกับสถานที่ และเรื่องเล่าตำนานเกี่ยวกับบุคคล ลักษณะที่สอง ได้แก่ วรรณกรรมเพลงพื้นบ้านบ้านชมพู

1.5.1 เรื่องเล่าตำนานท้องถิ่นบ้านชมพู ประเด็นแรก คือ เรื่องเล่าตำนานท้องถิ่นเกี่ยวกับสถานที่พบว่า คนในท้องถิ่นสามารถเล่าเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนได้อย่างภาคภูมิใจ เช่น หนึ่ง **เรื่องเล่า ภูมินามบ้านชมพู** ในอดีตเขียนเป็นคำว่า “ภู” ซึ่งหมายถึง ภูเขา เนื่องจากมีเรื่องเล่าเกี่ยวข้องกับตำนานการเกิดน้ำไหลออกมาเหมือนกับ “น้ำพุ” ที่ภูเขาในหมู่บ้าน จึงเรียกน้ำพุ (นายกัฒม์ ใจเพชรการสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566) นอกจากนี้ ด้วยพื้นที่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีภูเขาล้อมรอบ จึงเรียกว่า “บ้านชมพู” ตามลักษณะภูมิศาสตร์ ส่วนเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงจาก “ภู” เป็น “พู” อีกปัจจัยหนึ่ง เนื่องจากเมื่อ 50-60 ปีที่แล้วมีแกนนำคนในชุมชน ได้แก่ กำนันและผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านชมพูดำเนินการเปลี่ยนแปลงกันเอง โดยที่คนในชุมชนไม่ทราบ เมื่อมีเอกสารราชการต่าง ๆ ออกมาก็พบว่า ชื่อหมู่บ้านได้เปลี่ยนเป็น “บ้านชมพู” ไปแล้ว ปัจจุบันคนในชุมชนก็ยังอยากใช้ชื่อหมู่บ้านเป็น “ชมพู” ดังเดิม (นายแหวะ สนใจ, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566)

1.5.2. เรื่องเล่าโนนกระเบื้อง พบว่า พื้นที่ป่าบริเวณ (แม่น้ำ) วังปิ่น จะมีพื้นที่กว้างใหญ่หลายสิบไร่ มีลักษณะเด่นที่มีเศษกระเบื้องดินกระจายไปทั่วบริเวณ ไม่ทราบว่ากระเบื้องเหล่านี้มาจากที่ใด อีกทั้งพื้นที่ดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นที่สูง จึงเรียกว่า “โนนกระเบื้อง” (นายเวช คำดวงตา, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566) นอกจากนี้ พื้นที่ดังกล่าวจะมีลำคลองวังปิ่นไหลผ่าน พอถึงฤดูแล้ง น้ำในคลองแห้งขอดก็กลายเป็นเกลือสินเธาว์ ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2517 – 2518 จึงมีนายสมบัติ ดำรงจันทะวงศ์ หัวหน้าชาวเผ่ามั่วและพรรคพวก ได้เข้ามาต้มเกลือขายในพื้นที่ดังกล่าว แต่ปัจจุบัน โนนกระเบื้องกลายเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลแล้ว (นายแหวะ สนใจ, สัมภาษณ์ 8 มีนาคม 2566)

1.5.3. ตำนานผาตายาย ตามตำนานเล่าว่า มีตากับยายเลี้ยงวัวอยู่ฝั่งหนึ่ง ต่อมาเจ๊ก (คนจีน) มาลักวัวที่ตายายเลี้ยงไว้ ซึ่งตอนนั้นตากับยายกำลังทำแกงหอยขม เมื่อรู้ข่าวเรื่องวัวหายก็โกรธมาก จึงสาธยายขมที่กำลังต้กกั้นทิ้ง หอยที่ถูกสาธไปกระจายไปบริเวณบ้านท่าข้าม กลายเป็นลำน้ำเข็ก ส่วนปลาที่หนีบไม้ไผ่ไว้จะเอาไปตากก็ทิ้งลงน้ำไป กลายเป็นปลาสด ที่มีสัญลักษณ์สีดำคาดที่ตัวปลา ส่วนวัวที่เจ๊กขโมยไป มารู้อย่างหลังว่าอยู่ที่ผาบ้านมุง เพราะมีภูเขารูปร่างเหมือนวัวอยู่ที่นั่น (นางเสาะ หม้อน่วม, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566)

1.5.4. ตำนานหนองหอย เป็นเรื่องเล่าตำนานที่กล่าวว่า ในสมัยก่อนทุกวันพระใหญ่ ขึ้น 15 ค่ำ มักจะมีคนเห็นหอยตัวใหญ่สีสว่างจ้าเดินเรียงกันเป็นสาย บริเวณหนองน้ำข้างบ้านของนายแหวะ สนใจ ลักษณะของพื้นที่นี้เป็นหนองน้ำเล็กๆ ที่มีวัชพืชขึ้นทั่วไป แต่มีความแปลกที่ หากใครตั้งใจอยากดูเหล่าหอยนี้อย่างจริงจังจะไม่เห็น เพราะจะปรากฏให้เห็นเฉพาะบางคนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันไม่มีหนองหอยสีทองสว่างนี้อีกต่อไป เพราะที่ดินดังกล่าวมีเจ้าของ เจ้าของบ้านจึงถมดินบริเวณดังกล่าวและสร้างเป็นที่อยู่อาศัย แต่ก็มีข้อสังเกตที่น่าสงสัยว่า คนที่อาศัยอยู่ในบ้านบนพื้นที่เก่าของหนองหอย มักจะมีชีวิตอยู่อย่างไม่เป็นสุข เพราะเชื่อว่าเกิดจากอาถรรพ์การถมที่ดินบริเวณหนองหอย จึงทำให้พ่อ แม่ และลูกเสียชีวิตไปในเวลาไล่เลี่ยกัน จนปัจจุบันเหลือเพียงลูกสาวที่ยังคงมีชีวิตอยู่ 1 คน (นายแหวะ สนใจ, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566)

1.5.5. ตำนานน้ำพุ ตำนานนี้เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และแหล่งน้ำสำคัญของท้องถิ่น ปรากฏอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ **ตำนานที่ 1** เล่าว่า มีชาวมอญกลุ่มหนึ่ง ประมาณ 5-6 คน เดินทางมาอาศัยนอนพักค้างแรมที่ถ้ำหินชะเงิบใกล้กับนาข้าวของชาวบ้าน ต่อมาหนึ่งในชาวมอญคิดว่า “เราควรจะไปไม่มาค้ายันหินไม่ให้ล้มทับ” แต่ไม่ทันที่จะไปหาไม้ ชาวมอญทั้งหมดก็ถูกหินล้มทับตาย ในเวลาต่อมาก็มีพระกับเณรเดินทางไปฉันทเพลที่บ้านของญาติโยม ระหว่างทางร้อนจึงแวะพักบริเวณถ้ำหินชะเงิบ ทั้งสองเกิดหิวน้ำ แต่ไม่มีน้ำดื่ม เณรจึงอธิษฐานจิตและนำแสหวายพาดลงไปที่พื้นหิน หินจึงเกิดรอยแยก กลายเป็นน้ำพุขึ้นมาให้ได้ฉัน (นายแหวะ สนใจ, สัมภาษณ์ 8 มีนาคม 2566) **ตำนานที่ 2** เริ่มต้นที่พระกับเณรเดินไปฉันทเพลบ้านของชาวบ้าน แต่ระหว่างทางได้แวะพักที่ถ้ำหินเนื่องจากพระเดินทางไกลแล้วเกิดหิวน้ำ เณรเข้าไปตัดไม้ไผ่มาทำเป็นไม้แสร้ง จากนั้นก็พาดแสลงที่กลางหิน ต่อมาไม่นานก็มีน้ำพุขึ้นมา (นางเสาะ หม้อน่วม, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566) จากตำนานดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อท้องถิ่นขึ้นมาอีกหลายประการ เช่น ทุกวันพระ ขึ้น 8 ค่ำ หรือ 15 ค่ำ จะได้ยินเสียงพิณเสียงซอดังออกมาจากถ้ำหินนั้น เพราะเชื่อว่าดวงวิญญาณชาวมอญที่ตายยังอยู่ที่แหล่งนั้น ความเชื่อที่เกี่ยวกับค่านิยมของเพศชายพบว่า หากชายใดเป็นคนโสดที่เข้ามาในหมู่บ้าน และนำน้ำพุมาล้างหน้าตนเอง จะทำให้ชายผู้นั้นมีคู่ครองเป็นคนในหมู่บ้านชมพูแห่งนี้ (นายแหวะ สนใจ, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566) ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับค่านิยมของเพศหญิงพบว่า น้ำที่พุออกมากลางรอยแยกของหิน เปรียบเหมือนอวัยวะเพศของผู้หญิง ดังนั้น จึงมีผู้หญิงบางคนไปอาบน้ำที่น้ำพุ เพื่อให้สามีรัก สามีหลง (นางเสาะ หม้อน่วม, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566)

ประเด็นที่สอง **เรื่องเล่าตำนานเกี่ยวกับบุคคล** ตามตำนานได้กล่าวถึงบุคคลสำคัญหรือความอัศจรรย์ของบุคคลที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น **ตำนานหลวงพ่อกู** โดยเล่าว่า เมื่อนานมาแล้ว มีชายชราชื่อปู่โสม ไม่รู้ว่เดินทางมาจากถิ่นฐานใด เขาได้มาอาศัยอยู่ที่วัดแห่งนี้ อยู่มาวันหนึ่งมีคนพาปู่โสมไปอาบน้ำพุที่ถ้ำกลบ แต่บุคคลนั้นไม่พาปู่โสมกลับมาด้วย แต่ด้วยความอัศจรรย์ แมตาของปู่โสมจะมองไม่ค่อยเห็น แต่ปู่ก็สามารถเดินทางกลับมาที่วัดได้อย่างปลอดภัย ต่อมาเมื่อปู่โสมเสียชีวิตลงชาวบ้านก็ได้สร้างรูปปั้นปู่โสมไว้ และกลายเป็นพระพุทธรูปหลวงพ่อกูในทุกวันนี้ (นางเสาะ หม้อน่วม, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566) เชื่อกันว่าหลวงพ่อกู วัดชมภู เป็นพี่ของหลวงพ่อยม ที่วัดตายม และด้วยอภินิหาริย์ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อกู จึงมีญาติโยมกราบไหว้ขอพร ตลอดจนมาบนบานขอให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บ ขอให้สมหวังในเรื่องต่าง ๆ และเมื่อสมปรารถนา ก็จะนำของมาถวายเป็นเช่น ของที่นำมาถวายเป็นขนม ผลไม้ และน้ำหวาน งดเว้นเนื้อสัตว์ต่าง ๆ (นายแหวะ สนใจ, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566) ดังนั้น เรื่องเล่าตำนานท้องถิ่นบ้านชมพู จึงเป็นเสมือนเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่ช่วยสร้างตัวตนของคนท้องถิ่นบ้านชมพู ให้มีพื้นที่ยืนในสังคมยุคปัจจุบัน ด้วยการถ่ายทอดความหมายผ่านเรื่องเล่าตำนาน เพื่อสื่อความหมายทางวัฒนธรรมสู่ชนรุ่นหลัง ตลอดจนเผยแพร่ให้สังคมภายนอกได้รับรู้อัตลักษณ์ของกลุ่มชน

ส่วนลักษณะที่สอง **วรรณกรรมเพลงพื้นบ้านบ้านชมพู** วรรณกรรมเพลงพื้นบ้าน ณ ที่นี้ คือ เพลงฉ่อย โดยที่หมู่บ้านชมพู มีชมรมผู้สูงอายุที่เข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความสุข นำทีมโดยหมอประจำอนามัย (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในปัจจุบัน) และชาวบ้าน ร่วมกันจัดตั้งคณะเพลงฉ่อยขึ้น อดีตมีสมาชิกถึง 12 คน แต่ปัจจุบันเสียชีวิตไปแล้ว 5-6 คน ส่วนคนที่เหลือก็อายุมากแล้ว ซึ่งทุกครั้งที่สมาชิก

มารวมกัน ในกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุของหมู่บ้านก็จะร้องฉ่อยร่วมกัน เพื่อความผ่อนคลาย มีเพลงที่
หมอประจักษ์น้อมมาร่วมกันแต่งกับชาวบ้าน ชื่อว่า “เพลงทำนอง 5 มิติ” คือ ความสุข 5 ด้านของบุคคล ทั้งนี้ คณะ
ผู้ร้องเพลงฉ่อยในหมู่บ้านก็เคยไปประกวดแข่งขันมาหลายรายการ เช่น พื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก และโรงพยาบาลอำเภอเนินมะปราง ซึ่งคณะเพลงฉ่อยบ้านชมพูก็สามารถคว้ารางวัลชนะเลิศ
อันดับ 1 ของอำเภอเนินมะปราง และรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ของจังหวัดพิษณุโลกมาครอง แต่เวทีการแข่งขัน
ก็จะได้ค่าตอบแทนประมาณ 600 บาท (นางเสาะ หม่อน่วม, การสื่อสารส่วนบุคคล 8 มีนาคม 2566)

คำร้องเพลงฉ่อยความสุข 5 มิติ

เออ เออ เออ เออ.... เขาเรียกว่าความสุข 5 มิติ

กิจกรรมทำดีที่เราทำได้ ก็เรานั้นทำได้

สุขสบาย สุขสงบ สุขสง่า สุขสว่าง สุขสงบ

นี่คือรูปแบบความสุขผู้สูงอายุไทย

ถ้าหากว่าเราทำได้ อย่างต่อเนื่อง เราจะมีแต่เรื่องสบาย

(นางเสาะ หม่อน่วม, ผู้ขับร้อง, 8 มีนาคม 2566)

จะเห็นได้ว่า เรื่องเล่าตำนานท้องถิ่นบ้านชมพู และวรรณกรรมเพลงพื้นบ้านบ้านชมพู เป็นภูมิปัญญา
ท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธาของคนในชุมชน และถูกใช้
เป็นเครื่องมือที่แสดงอัตลักษณ์ของคนในชุมชน โดยเชื่อมโยงกับการเกิดสถานที่ต่าง ๆ และบุคคลสำคัญของชุมชน
ตลอดจนมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมขึ้นมาใหม่ ผ่านการขับร้องที่เอกลักษณ์ของกลุ่มชน ดังนั้นเมื่อบริบททางสังคม
เปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ การใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นด้านเรื่องเล่าตำนานเพลงพื้นบ้านออกมานำเสนอ
จึงช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่ง

2. ข้อมูลผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของบ้านชมพู ทั้ง 5 ประเภท สามารถพัฒนาต่อยอด
เป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ ดังนี้

2.1 ผ้าทอบ้านชมพูสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

ผ้าทอดำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง ปัจจุบันมีกลุ่มทอผ้าบ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ที่ 6 ตำบลชมพู
จากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลพบว่า อัตลักษณ์ผ้าทอบ้านชมพู มี 2 ลักษณะคือ ผ้าทอดั้งเดิม และผ้าทอประยุกต์

2.1.1 ผ้าทอดั้งเดิม ได้แก่ “ผ้าซิ่นโบราณ” ศิลปะผ้าทอพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาโบราณที่มีการทอ
มานานร้อยปี ผ้าทอประจำท้องถิ่นบ้านชมพู มีลักษณะผ้าทอพื้นเมืองไม่มีลวดลาย เกิดจากการทอผ้าไว้ใช้
ในครอบครัว ทำเครื่องนอน ผ้านวม หมอน ผ้าห่ม และเครื่องนุ่งห่ม ทำให้คนที่รักผ่านกระบวนการขึ้นด้วยมือ
ที่ใช้เวลาแรงกายและแรงใจเก็บไว้ใช้จากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน

ภาพที่ 5 ผ้าซิ่นโบราณ

ภาพถ่ายโดย สุชาดา เจียพงษ์

2.1.2 ผ้าทอมัดหมี่ประดิษฐ์ อัตลักษณ์เฉพาะของบ้านชมพูมี 2 ลาย ได้แก่ “ผ้าลายหญ้าปล้อง” และ “ผ้าทอลายศิลาจารีรพีภีร์”

“ผ้าลายหญ้าปล้อง” ลายอัตลักษณ์ที่ออกแบบตามอัตลักษณ์ในชุมชนหนองหญ้าปล้องจากประวัติชื่อบ้าน เชื่อว่าผู้สวมใส่ผ้าลายหญ้าปล้องจะพบความสุขสงบ ความเจริญรุ่งเรือง อุดมสมบูรณ์ เป็นที่นิยมนักใคร่ สะท้อนถึงความรักความสามัคคีของคนในชุมชนและความอุดมสมบูรณ์เช่นเดียวกับลักษณะของหญ้าปล้อง พืชชุ่มน้ำที่เจริญเติบโตในที่อุดมสมบูรณ์ อยู่รวมกันเป็นกอ ขยายพันธุ์ด้วยการแตกหน่อ

ภาพที่ 6 ผ้าทอลายหญ้าปล้อง

ภาพถ่ายโดย สุชาดา เจียพงษ์

“ลายศิลาวาริรพีภัทร” ผ้าทอที่ประยุกต์จากผ้าซิ่นพัฒนาลดลายจากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ โดย ครูจรรยาพร เสาร์คำ โรงเรียนบ้านชมพู่ และผู้ออกแบบนายรพีภัทร ทรงภู ซึ่งได้ออกแบบลายผ้าทอจาก ดอกไม้ หินหรือดอกศิลาวาริ หรือดอกไม้้น ที่ขณะนี้กำลังขึ้นโผล่ผิวน้ำ ที่บริเวณแก่งคั่นนาค และแก่งป่ากะขาว คลองชมภู หมู่ 3 บ้านชมพู่ อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นตัวชี้วัดได้ว่าบริเวณลุ่มน้ำชมภูมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ เนื่องจากดอกไม้หิน หรือ ดอกศิลาวาริเหล่านี้ จะขึ้นตามแหล่งน้ำสะอาด ถือว่าเป็นดอกไม้ที่หายากมาก ลักษณะ ดอกไม้ศิลาวารินี้เป็นดอกตูมขนาดเล็ก สีมอมเหลืองแดง สวยงาม หากอยู่ใต้น้ำมีสีส้มสวยงาม มีทั้งสีเขียว เหลืองแดง สลับกันไป และถ้าน้ำลด ดอกศิลาวาริ จะยืนเป็นกิ่งดอก ออกเหนือก้อนหิน (แนะนำแหล่งท่องเที่ยวในนิคมบ่งพร : ดอกศิลาวาริ, 15 มิถุนายน 2566)

ภาพที่ 7 ผ้าทอลายศิลาวาริรพีภัทร

ที่มาของภาพ <https://fb.watch/jglpJlflh/?mibextid=NnVzG8>, 28 มีนาคม 2566

ภาพที่ 8 ดอกศิลาวาริ

ที่มาของภาพ https://www.noenmaprang.org/2016/11/blog-post_92.html

2.2 เครื่องจักสาน สู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

ปัจจุบันเครื่องจักสานของบ้านชมพู หมู่ 3 ตำบลชมพู อำเภอนิคมบราวง มีการผลิต เพื่อจัดจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์ให้แก่คนในชุมชน และบางครั้งมีพ่อค้าแม่ค้าเดินทางมาสั่งซื้อเพื่อนำไปจัดจำหน่ายที่อื่น ผู้ผลิตที่ยึดอาชีพจักสานส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุซึ่งมีจำนวนน้อยลงไปเรื่อย ๆ เนื่องจากลูกหลานหรือคนรุ่นใหม่เห็นว่า การจักสานนั้นต้องใช้ฝีมือเฉพาะ ใช้เวลานาน และขายได้ราคาถูก ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ดังนั้นการทำเครื่องจักสานจึงปรากฏเป็นงานหัตถกรรมเฉพาะบุคคลที่ยึดเป็นอาชีพหลักในหมู่บ้านเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ไม่ปรากฏการรวมกลุ่มเพื่อผลิตเครื่องจักสานจำหน่าย จากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลพบว่า เครื่องจักสานที่มีอัตลักษณ์และได้รับความนิยมจากคนในชุมชนคือ ฝักมิดกันภัย (แปมหวาย) เนื่องจากใช้สำหรับใส่มีดพร้าคล้องเอวพกพาติดตัวไปทำงานในสวน ในนา หรือในป่า และเป็นวัสดุธรรมชาติที่มีความคงทนและแข็งแรงมากกว่าฝักมิดที่ทำจากพลาสติกสาน

ภาพที่ 9 ฝักมิดกันภัย (แปมหวาย)

ภาพถ่ายโดย เมศิณี ภัทรมูธา

นอกจากฝักมิดกันภัย (แปมหวาย) นี้ จะได้รับความนิยมจากคนในชุมชนและเป็นสินค้าที่ต้องการของตลาด โดยมีพ่อค้าแม่ค้าเข้ามาติดต่อสั่งทำเพื่อรับไปจำหน่าย สร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตพอสมควรแล้ว ต่อมาเมื่อบ้านชมพูได้รับการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นระยะ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน สำหรับด้านงานหัตถกรรมเครื่องจักสานนั้น ผู้ผลิตได้นำเครื่องจักสานชนิดต่าง ๆ มาจัดวางจำหน่ายในตลาดชุมชนให้นักท่องเที่ยวที่สนใจ และเกิดการพัฒนาฝักมิดกันภัยจากที่เป็นเครื่องมือสกริมของคนในชุมชนมาสู่ของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว โดยการจักสานฝักมิดกันภัย ให้มีขนาดเล็กจิ๋วเพื่อทำเป็นพวงกุญแจ ประกอบกับการเชื่อมโยงความเชื่อของคนในท้องถิ่นเกี่ยวกับฝักมิดกันภัยว่า หากผู้ใดได้พกพาฝักมิดกันภัยแล้วจะช่วยให้แคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ ดังนั้นพวงกุญแจฝักมิดกันภัย จึงนับว่าเป็นการประยุกต์เครื่องจักสานจากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทาง

เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง ตลอดจนสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตเครื่องจักสานจำหน่ายได้อีกทางหนึ่งเป็นอย่างดี

ภาพที่ 10 ฝักมิดกันภัย (แพมหาย) ขนาดจิ๋ว สำหรับเป็นพวงกุญแจ

ภาพถ่ายโดย เมศิณี ภัทรมูธา

2.3 ศิลปวัฒนธรรมประเภทประเพณี-การเล่นของบ้านชมพู สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเพณี-การเล่นของบ้านชมพูคือการละเล่นนางด้งนั้นพบได้จากหลายแหล่งวัฒนธรรม ทั้งของชาวไทยพวนในจังหวัดนครนายกบ้านเลี้ยวในจังหวัดอุดรดิตถ์หรือแม้แต่ในเขตอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลกเคยมีประเพณีนางด้งและในปัจจุบันได้สูญหายไปจากหมู่บ้านแล้วส่วนการละเล่นนางด้งจากวัฒนธรรมในจังหวัดอื่น ๆ ที่ยังมีอยู่ก็จะมี ความแตกต่างกันการละเล่นนั้นนอกเหนือจากการตั้งใจจะอนุรักษ์ ประเพณีดั้งเดิมของชาวบ้านชมพูแล้วยังเป็นการสร้างความสามัคคีและสอนให้สมาชิกมีความอ่อนน้อมถ่อมตน และสุภาพต่อผู้อื่นด้วยซึ่งผู้ที่ต้องการศึกษาประเพณีดั้งเดิมหรือสนใจเกี่ยวกับประเพณีสามารถเดินทาง มาร่วมการละเล่นได้ในช่วงวันสงกรานต์ทุก ๆ ปีและจะทำให้ทราบถึงความแตกต่างของการละเล่นที่มีอยู่ในแต่ละ วัฒนธรรม

2.4 เรื่องเล่าตำนานท้องถิ่นบ้านชมพู สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ปัจจุบันบ้านชมพู มีปราชญ์ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถถ่ายทอดเรื่องเล่าภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน สู่การเชื่อมโยงให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อาทิ หลวงพ่อภู พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ อายุกว่า 100 ปี ซึ่งประดิษฐานอยู่ภายในโบสถ์โบราณ ณ วัดชมพู หมู่ 3 ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก การสร้าง เรื่องเล่าตำนานหลวงพ่อกู จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาสักการะหลวงพ่อกู เพื่อขอพรให้สำเร็จในด้านต่าง ๆ ตลอดจนเป็นสิริมงคล

ภาพที่ 11 หลวงพ่อภู

ที่มาของภาพ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=6496217637078818&set=pcb.6496230210410894>

สถานที่ต่อมา คือ ผาตายาย หรือผาสองเต่า เป็นก้อนหินสองก้อนที่อยู่บนเขา มีลักษณะเหมือนยายที่หันหลังให้กับตา เนื่องจากโอรสที่มีชาวจีนมาขโมยวัวที่เลี้ยงไว้ไป ผาตายายถือว่าเป็นจุดสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านชมพู เพราะสื่อให้เห็นถึงตำนานที่ยังคงมีชีวิตมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ผาตายายก็ยังดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ขึ้นไปพิชิตยอดเขาอยู่ไม่ขาดสาย เนื่องจากเมื่อขึ้นไปถึงยอดเขา จะมองเห็นทิวทัศน์อันสวยงามของอำเภอเนินมะปรางไปทั่วอาณาบริเวณ

ภาพที่ 12 ผาตายาย

ที่มาของภาพ <https://www.facebook.com/photo/?fbid=595570452368936&set=pcb.595571115702203>

หากนักท่องเที่ยวสนใจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหมู่บ้านชมพู สามารถติดตามข่าวสารหรือการประชาสัมพันธ์ได้ที่ เพจเฟซบุ๊ก เช่น เนินมะปราง บ้านชมพูเหนือ หมู่ 3 ชุมชนท่องเที่ยว Otop นวัตวิถี และเพจท่องเที่ยวโดยชุมชน “บ้านชมพู” ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น หรือติดต่อได้ที่ มาตามเปิด เปิด ชมพู โทรศัพท์ 084-195-6253

2.5 อาหารสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

ปัจจุบันการทำขนมล้นหลามมักทำในโอกาสสำคัญ อาทิ ทำในโอกาสจัดงานสำคัญของคนในชุมชน เพื่อทำบุญถวายพระสงฆ์ ทำเนื่องในงานพิธีมงคลสมรส งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานบุญต่าง ๆ และทำเพื่อต้อนรับแขกที่มาจากเยือนชุมชนชมพู เพราะคนในตำบลชมพูมีความคิดว่าขนมล้นหลามเป็นขนมมงคล อีกทั้งชื่อขนมที่สร้างความน่าสนใจแก่ผู้คนที่มาเยือนเป็นการสร้างเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมชุมชน ขนมล้นหลามจึงเป็นขนมที่แสดงถึงอัตลักษณ์และภูมิปัญญาชาวบ้านชมพูที่มีรูปแบบแตกต่างจากที่อื่นซึ่งได้สืบทอดมาถึงปัจจุบัน ปรากฏการทำขนมล้นหลาม ทั้งในรูปแบบดั้งเดิมคือรูปลักษณะชั้นยาว ๆ ลักษณะคล้ายลิ้นสุนัข และทำในรูปแบบใหม่ที่ปรับให้เข้ากับยุคสมัยที่ทานง่ายขึ้นคือลักษณะสั้นลงเพื่อเป็นชิ้นพอดีคำ ขนมล้นหลามสูตรวิธีการทำเช่นนี้จึงหาทานได้เฉพาะในตำบลชมพูเท่านั้น ผู้ที่ทำขนมล้นหลามมักเป็นผู้สูงอายุเพราะยังคงจดจำวิธีทำและคุ้นชินกับขนมล้นหลาม แต่ในปัจจุบันได้มีการสอนวิธีการทำขนมล้นหลามให้คนรุ่นต่อมาในลักษณะฝึกฝนเรียนรู้จากผู้สูงอายุปราชญ์ท้องถิ่นในตำบลชมพู

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูเหนือ 5 ด้าน ได้แก่ ผ้าทอ เครื่องจักสาน อาหารพื้นบ้าน ประเพณี-การละเล่น และเรื่องเล่า ตำนาน วรรณกรรมพื้นบ้าน ส่วนผลการสังเคราะห์อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมกับการประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์และแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบอัตลักษณ์ 5 ด้านที่สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว

อัตลักษณ์ที่ 1 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ แบ่งเป็น 2 ประเภท 1) ผ้าทอโบราณ คือ ผ้าซิ่น และ 2) ผ้าทอประยุกต์ คือ ลายหญาปล้อง ลายศิลาวาริพัทธ

อัตลักษณ์ที่ 2 ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน แบ่งได้เป็น 3 ประเภท 1) เครื่องมือกลกรรม ได้แก่ ฝักมิด (แปมหวาย), สุ่มไก่ 2) เครื่องมือจับปลา ได้แก่ สุ่มปลา/ สุ่มกบ, ไช, ลอบ 3) เครื่องใช้ภายในบ้าน ได้แก่ กะบาย, กะโหลกเล็ก/ กะโหลกใหญ่, กระจาด/ ตะแกรง, กระจัง, กระจง, ชะลอม

อัตลักษณ์ที่ 3 ผลิตภัณฑ์อาหาร แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) อาหารคาว คือ ก๋วยเตี๋ยวโบราณ 2) อาหารหวาน คือ ขนมล้นหลาม

อัตลักษณ์ที่ 4 แหล่งท่องเที่ยวทางประเพณี - การละเล่น ได้แก่ พิธีกรรมการขอฝนจากการละเล่นนางด้ง

อัตลักษณ์ที่ 5 เรื่องเล่าตำนาน 5 เรื่อง วรรณกรรมเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงฉ่อย

อัตลักษณ์ทั้ง 5 ด้านนี้ถือเป็นข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชุมชนที่สามารถส่งเสริมพัฒนาสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืนจากอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ 5 ด้านของบ้านชมพู ถือเป็นข้อมูลอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

เฉพาะของชุมชน ที่สามารถต่อยอดเพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว โดยต่อยอดจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดพื้นถิ่น หรือจัดทำศูนย์การเรียนรู้อัตลักษณ์ชุมชน ศูนย์จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ในงานวิจัยของ นุพงษ์ กองกิมพ์ (2563) ได้ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านขาว อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์พบว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านขาว อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านศาสนา ความเชื่อความศรัทธา ได้แก่ วัดบ้านขาวและคลองนางเรียนหรือทวดทางเรียน 2) ด้านอาหารพื้นบ้าน ได้แก่ แกงสมุนไพรและปลาตุ๋น และ 3) ด้านหัตถกรรมท้องถิ่น ได้แก่ ลูกปัดมโนราห์ ทั้ง 3 ด้านนี้สามารถนำมาจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้โดยใช้ชื่อเส้นทางท่องเที่ยว “มนต์เสน่ห์แห่งบ้านขาว ล่องเรือชมธรรมชาติกับอากาศบริสุทธิ์ เรียนรู้งานหัตถกรรมลูกปัดมโนราห์ สัมผัสภูมิปัญญาล้ำค่าของชุมชน” จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าข้อมูลอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมบ้านชมพูเหนือ 5 ด้าน ได้แก่ ผ้าทอ เครื่องจักสาน อาหารพื้นบ้าน ประเพณี-การละเล่น และเรื่องเล่า ตำนาน วรรณกรรมพื้นบ้าน สามารถนำไปประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์และพัฒนาต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ชิตาวีร์ สุขคร (2562, น. 2-3) กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเดินทางไปสู่พื้นที่ที่มีเอกลักษณ์และความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ไปสัมผัสความแปลกใหม่ สร้างความรู้ความเข้าใจ และที่สำคัญคือการเห็นคุณค่าของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะข้อมูลด้านสังคม ประเพณี และวัฒนธรรมด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 3 ประเภท คือ วัฒนธรรมประเพณี วัฒนธรรมประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ และวัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ อาหาร ภาษา ศิลปวัฒนธรรมจากวิถีการใช้ชีวิต ภูมิปัญญา ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ พบอัตลักษณ์ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ครบทั้ง 3 ประเภทข้างต้น นอกจากนี้ ทรงคุณ จันทจร พิสิษฐ์ บุญไชย และไพรัช ถิตย์ผาด (2552) ได้ศึกษาเรื่อง คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภาคตะวันออกเฉิยเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ กล่าวถึงแนวทางการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่นเหมาะกับยุคสมัย ใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย ลดต้นทุนการผลิตเลือกใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นโดยไม่ทำให้คุณค่าและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ลดลง มีการส่งเสริมอาชีพให้กับคนในท้องถิ่นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาไม่ให้สูญหาย มีการจัดตั้งศูนย์สาธิตกระบวนการผลิต การจัดนิทรรศการและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ภายในท้องถิ่นเพื่อเป็นแรงจูงใจและอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากผลการศึกษานี้สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าศิลปวัฒนธรรมที่พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งเกิดจากการสั่งสมคุณค่าความเป็นท้องถิ่น เรื่องเล่า ตำนาน ประวัติ วิถีชีวิตชุมชน ได้รับการสืบทอดประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตเป็นการเพิ่มมูลค่าทางของผลิตภัณฑ์ รวมถึงการเพิ่มคุณค่าของชุมชน อย่างไรก็ตามจากการประชุมกลุ่มชุมชนและผู้นำชุมชน

คณะผู้วิจัยพบว่าคนในชุมชนมีความรัก ภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น บ้านชมพูเหนือ อำเภอนินมะปราง ตระหนักในคุณค่าอัตลักษณ์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตน โดยให้ความร่วมมืออย่างจริงจังกับคณะผู้วิจัย และแสดงออกถึงความประสงค์ต้องการอนุรักษ์ รักษาและพัฒนาอัตลักษณ์นี้ให้เป็นเอกลักษณ์

ที่สำคัญเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เห็นได้จากการนำเสนอผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้วยการรวบรวมกันเองในชุมชน จัดแสดงไว้ที่วัดอันเป็นศูนย์รวมใจของชุมชน คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรสนับสนุนพัฒนาต่อยอดอัตลักษณ์ชุมชนบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปรางให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พัฒนาเป็นจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สร้างรายได้ให้กับชุมชน อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์ รักษาสร้างความตระหนักในคุณค่าอัตลักษณ์ของชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาประวัติความเป็นมาของศิลปวัฒนธรรมทางประวัติในเชิงลึกเพื่อจัดทำข้อมูลหรือสารานุกรมชุมชนตำบลบ้านชมพูเหนือ
2. ควรศึกษาวิจัยต่อยอดจากข้อมูลนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การออกแบบบรรจุภัณฑ์ และส่งเสริมการวิจัยทางการตลาด หรือเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าให้กับชุมชน
3. ควรต่อยอดพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศูนย์การเรียนรู้อัตลักษณ์และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ตลาดพื้นถิ่น เพื่อสร้างรายได้ ให้กับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2543). *การศึกษานิทานพื้นบ้านรูปแบบมูขุปาฐะ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชลรัตน์ ดิวัน. (2563). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารายได้ในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านชมพูเหนือ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จิตาวิรี สุขคร. (2562). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย. *Journal of Sustainable Tourism Development*, 1(2), 1-7.
- ทรงคุณ จันทกร พิสิษฐ์ บุญไชย และไพรัช ถิตย์ผาด. (2552). *คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ (รายงานวิจัย)*. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ท่องเที่ยวเนินมะปราง. (2566, 15 มิถุนายน). *ดอกคิลาวารี*. สืบค้นจาก https://www.noenmaprang.org/2016/11/blog-post_92.html
- ณัฏยานี บุญทองคำ และจุมพต อ่อนทรวง. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(3), 257-275.
- นุพงษ์ กองกิมพ์. (2563). *ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านขาว อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- มาโนช กงกะนันทน์. (2566, 24 มิถุนายน). *เครื่องจักสาน* : สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 13
มูลนิธิสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร. สืบค้นจาก [https://www.saranukromthai.or.th/
sub/book/book.php?book=13&chap=3&page=t13-3-infodetail03.html](https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=13&chap=3&page=t13-3-infodetail03.html)
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง. (2565, 20 มิถุนายน). *ประวัติความเป็นมา*. สืบค้นจาก
<https://district.cdd.go.th/noenmaprang>
- สุชาดา เจียพงษ์. (2565). ลายผ้าทอจังหวัดพิษณุโลก : การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อ.
วารสารศิลปศาสตร์และไทยศึกษา, 44(3), 1-14.
- เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2543). *ทฤษฎีคติชนและวิธีการศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัษฎาวุฒิ ศรีทน และอุมารินทร์ ตูลารักษ์. (2564). ทนทางวัฒนธรรมในมิติการท่องเที่ยวชุมชนที่อธิบายผ่าน
เรื่องเล่า ตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในวิถีชุมชน. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียว
เฉลิมพระเกียรติ*, 16(2), 141-158.

ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลตำบลทับมา

อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

Success Factors for Good Local Governance of Thap-Ma Subdistrict Municipality, Mueang District, Rayong Province

ณัฐพงษ์ คันธรส¹ | Nattapong Kantaros¹ อัมฤตา สารธิวงศ์² | Amarita Santivong²
วิศห์ เศรษฐกร³ | Wit Settakorn³ และจิรวัดณ์ เมธาสุทธิรัตน์⁴ | Jirawat Metasuttirat⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จจากการใช้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มประกอบไปด้วย กลุ่มผู้บริหารท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการประจำ และกลุ่มประชาชน เครือข่าย ภาคประชาสังคม รวมทั้งสิ้นจำนวน 39 คน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงแบบมีเกณฑ์การคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบแยกแยะเนื้อหาสาระ การวิเคราะห์เนื้อหา และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ได้แก่ (1) ผู้บริหารท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และมีภาวะความเป็นผู้นำ (2) การทำงานเป็นทีม บุคลากรมีความสามารถ และการสร้างความเชื่อมั่น (3) ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรที่ดี (4) การมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน และเครือข่ายความร่วมมือ และ (5) งบประมาณที่เหมาะสมในการการบริหารจัดการท้องถิ่น โดยปัจจัยความสำเร็จสามารถเป็นแนวทางในการบริหารจัดการท้องถิ่นในการสร้างระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ปัจจัยความสำเร็จ, การบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี, เทศบาลตำบลทับมา, จังหวัดระยอง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Email: tonnattapong@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์/ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์/ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิทยาการจัดการ/ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Email ผู้ส่งบทความ: tonnattapong@gmail.com/ เบอร์โทรศัพท์ 062-535-6622/ รับเมื่อ วันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2566/

แก้ไขเมื่อ วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ 14 ธันวาคม พ.ศ.2566/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2567

Abstract

The objectives of this article were to study and analyze success factors for good local governance of Thap-Ma Subdistrict Municipality, Mueang Rayong District, Rayong Province. The qualitative research methodology was used to obtain lesson learned on success from using the framework of good local governance. The in-depth interview was performed. The focus group discussion was performed with 39 participants who were local administrators, government officers, local people, networks, and the public sector. The purposive sampling was used to select the participants according to the research objectives. The instrument was a semi-structured interview. The data were analyzed with content classification, content analysis, and triangulation. The study results showed that success factors for good local governance were (1) clear vision and leadership of local administrators, (2) teamwork, capable personnel, and creation of confidence, (3) good social capital and resource capital, (4) participation of all sectors and collaborative networks, and (5) suitable budget for good local governance. The success factors can be used as guidelines for local governance in creating an effective management system and promoting sustainable local development.

Keywords: success factors, good local governance, Thap-Ma Subdistrict Municipality, Rayong Province

บทนำ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งในการบริหารจัดการท้องถิ่นโดยทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารงานในระดับท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งรวมถึงการดูแลความสงบเรียบร้อย การพัฒนาท้องถิ่นและการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนพร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในการจัดบริการสาธารณะ การพัฒนาและจัดการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น ดังนั้นลักษณะนี้จึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในสภาวะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการและความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่รัฐมีขีดความสามารถและทรัพยากรที่จำกัด ในการตอบสนองปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม, 2552; สุปัญญา สุนทรนนท์, 2565)

อย่างไรก็ตามความน่าสนใจของจังหวัดระยองซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมทางภาคตะวันออกของประเทศไทย หรือเรียกว่าเขตพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) การเปลี่ยนแปลง ของเมืองระยองและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรม มีจำนวนนิคมอุตสาหกรรม

จำนวน 11 แห่ง ทำให้จังหวัดระยองเป็นเมืองเศรษฐกิจเชิงอุตสาหกรรมที่โดดเด่น และเศรษฐกิจต่าง ๆ ถูกขับเคลื่อนด้วยภาคอุตสาหกรรม โครงการเขตพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก มุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจในทุกด้าน เช่น การท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน อุตสาหกรรม บุคลากร การศึกษา การวิจัย ธุรกิจ การเงิน เทคโนโลยี โดยในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานการบริหารจัดการเมืองจึงมีความสำคัญที่ทำให้เกิดการเติบโตของเมืองพร้อมกับการพัฒนาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญในการเป็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งประกอบไปด้วย 3 จังหวัดได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง เป็นเขตประกอบอุตสาหกรรมที่มีเป้าหมายพิเศษ หรือกิจการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ อีกทั้งจากรายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน ประจำปี 2564 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สำรวจดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) ในจังหวัดระยอง พบว่า จังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่มีค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน ในด้านชีวิตการทำงานสูงที่สุดเป็นอันดับ 1 ของไทย โดยมีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.9034 โดยดัชนีย่อยด้านชีวิตการทำงาน ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ (1) อัตราการว่างงาน (2) อัตราการทำงานต่ำกว่าระดับ (3) ร้อยละของแรงงานที่มีหลักประกันทางสังคม และ (4) อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 คน นอกจากนี้ จังหวัดระยองมีความก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจสูงเป็น ลำดับที่ 2 จาก 77 จังหวัด โดยมีดัชนีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.8263 รองจากจังหวัดฉะเชิงเทราที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.8545 โดยตัวชี้วัดที่เป็นองค์ประกอบของดัชนีย่อยด้านเศรษฐกิจ มีจำนวน 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (2) สัดส่วนประชากรยากจน (3) ร้อยละของครัวเรือนที่มีหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค และ (4) ดัชนีความไม่เสมอภาคด้านรายจ่ายแสดงให้เห็นว่าจังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่น่าสนใจ ในด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่และมีความท้าทายในการบริหารจัดการที่น่าสนใจอย่างยิ่ง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

เทศบาลตำบลทับมาเป็นเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ได้รับผลจากการพัฒนาให้เป็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในการขับเคลื่อนการดำเนินการของเทศบาล และการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลโดยการวางแผน การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ชัดเจนแน่นอนโดยเหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ สอดคล้องกับ หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีความโดดเด่น และเป็นเทศบาลที่ถูกจัดให้เป็นต้นแบบแห่งความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2566) จากการดำเนินการดังกล่าวเทศบาลต้องสร้างการบริหารจัดการที่ดีเพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น และนำเสนอโครงการนวัตกรรมที่ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหรือปัญหาสำคัญของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบความท้าทายใหม่ของเทศบาลตำบลทับมาจึงอยู่ที่การพัฒนาในเชิงพื้นที่เพื่อรองรับการเติบโตจากเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจของประเทศ ได้กำหนดให้มีการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อให้เป็นรางวัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเริ่มมีการมอบรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาการบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ของตนเองให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) สามารถแก้ไขปัญหาและ

ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเกิดผลสัมฤทธิ์ซึ่งเทศบาลตำบลทับมาได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ สำนักนายกรัฐมนตรี โดยตัวชี้วัดในการประเมินมาจากการประเมินใน 2 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1) ผลการบริหารจัดการที่ดีเลิศและมีโครงการนวัตกรรมที่ดี ประกอบไปด้วย (1) การบริหารจัดการที่ดี การมีส่วนร่วมเครือข่ายและการตรวจสอบได้ (2) ความมั่นคงทางสังคม การป้องกันความรุนแรง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (3) ประสิทธิภาพในการบริหารงานและการควบคุมการทุจริต (4) นิติธรรมและคุณภาพของกฎระเบียบ (5) เทคโนโลยีดิจิทัล และมิติที่ 2) การจัดการของท้องถิ่นที่สอดคล้องกับปัญหาสำคัญและความท้าทายใหม่ โดยเทศบาลตำบลทับมาเป็นเทศบาลที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ในกลุ่มเทศบาลตำบลประเภทโดดเด่น และนับได้ว่าเป็นหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่น่าสนใจในการถอดบทเรียนความสำเร็จโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบที่มีการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2566) และสามารถตอบโจทย์ความท้าทายและการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับการพัฒนาในเชิงพื้นที่ที่สามารถบูรณาการในการดำเนินการได้กว้างขวางและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และประสบผลสำเร็จที่สามารถเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีได้

จากแนวคิดการบริหารจัดการท้องถิ่น (Local Governance) เป็นการนำเสนอหลักการและแนวทางในการบริหารและจัดการด้านท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความเป็นไปได้ของชุมชนและประชากรในพื้นที่ให้ได้อย่างเหมาะสม และมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีสู่การพัฒนาและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของท้องถิ่น แนวคิดนี้บ่งบอกถึงความสำคัญของการมีการบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์และความต้องการของชุมชน อีกทั้งการส่งอำนาจในการตัดสินใจและการบริหารระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและเป้าหมายที่กำหนดไว้เป็นสิ่งสำคัญ (ธนศวร์ เจริญเมือง, 2551) ในขณะที่งานศึกษาด้านการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี (Good Local Governance) ของดำรง วัฒนา (2544ก; 2544ข) กล่าวว่า เป็นแนวคิดที่เน้นความสัมพันธ์ของระบบการบริหารจัดการที่ดี และมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น มีภาคประชาสังคม (Civil Society) ที่เข้มแข็ง หากรัฐบาลกลางมีระบบการบริหารจัดการที่กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง และมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนจากภาคประชาสังคม ในระยะหลังยังมีความพยายามอธิบายให้ชัดเจนจากงานของ พชร สิริโรส (2558) ที่ต่อยอดไปถึงเรื่องของการศึกษาเรื่องการจัดการปกครองในมิติของนโยบายและเครือข่ายการจัดการปกครอง นอกจากนี้ อัครวิทย์ ศาสณพิทักษ์ และนพพล อัคราศ (2559) ได้อธิบายเชื่อมโยงต่อว่าเป็นการขยับไปอีกขั้นหนึ่งของการบริหารการปกครองที่นำเอาการจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้และเป็นเป้าหมายที่ไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น และหากการขับเคลื่อนการบริหารงานท้องถิ่นภายใต้การอาศัยความร่วมมือของ ทุกภาคส่วน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็ทำให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาได้ในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และวัฒนธรรม (พระมหาอรุณ ปญญารุโณ และพระครูปลัดณัฐพงษ์ ยโส, 2561) นอกจากนี้เชื่อมโยงจากแนวคิด

การบริหารจัดการท้องถิ่นไปสู่การอธิบายแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่มีฐานรากมาจากการบริหาร การปกครองที่มุ่งเน้นความเป็นศูนย์กลางของประชาชน หลักการนี้รวมถึงการสร้างระบบการบริหารราชการที่มี ความโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อประชาชน และมีการร่วมมือระหว่างท้องถิ่นกับประชาชน (อำนาจ บุญรัตน์ไผ่ตรี, วัฒนา นนทิต และธณกฤษ งามมีศรี, 2559 ; ไชยพันธ์ ปัญญาศิริ, 2560) นอกจากนี้งานของ ศักดิ์สิทธิ์ ฆารเลิศ และ อลงกต สารกาล (2560) ยังได้อธิบายในมิติของแนวคิดการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่าย ความร่วมมือและการเป็นตัวแสดงในเครือข่ายความร่วมมือในการวางแผน ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยน และ ระดมทรัพยากรมีการจัดโครงสร้างร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการท้องถิ่น จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่จะทำให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการพัฒนาและมีความสำเร็จในการบริหารจัดการ ท้องถิ่นที่ดีได้

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนแนวคิดการบริหารจัดการท้องถิ่น แนวคิดธรรมาภิบาล แนวคิดการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ซึ่งการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นแนวคิดที่มีความพยายามปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานเพื่อไปสู่ความเป็นเลิศหรือความโดดเด่น เช่น การบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การบริหารงาน แบบมีอาชีพ การคำนึงถึงหลักความคุ้มค่า การจัดการโครงสร้างที่กะทัดรัดและแนวนราบ การเปิดโอกาสให้เอกชน เข้ามาแข่งขันการให้บริการสาธารณะ การให้ความสำคัญต่อค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนทั้งการมุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนโดยคำนึงถึงคุณภาพเป็นสำคัญ นักวิชาการต่างชาติอย่าง คริสโตเฟอร์ ฮูด (Christopher Hood, 1991) หรือแม้แต่ พี เอส ออสบอร์น (P. S. Osborne, 2010) อธิบาย การเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นไปที่ความร่วมมือระหว่างหลายฝ่ายและเครือข่าย องค์กรต่าง ๆ การมุ่งเน้นการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและ การบริหารจัดการสาธารณะ การสร้างคุณค่าสาธารณะ (Public Value) หรือการให้คุณค่าต่อสังคมซึ่งหมายถึง การสร้างผลกระทบที่ดีต่อประชาชน การพัฒนาการให้บริการสาธารณะ นอกจากนี้งานของ เจ โอ ฟลินน์ (J. O'Flynn, 2007) สนับสนุนว่ามีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดระดับราชการและมีผลกระทบต่อการบริหารราชการสาธารณะ จากการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ไปสู่แนวคิดคุณค่าสาธารณะเน้นการสร้างคุณค่าต่อประชาชนและสังคมโดยรวม รวมทั้งขยายความหมายไปยังการให้ความสำคัญต่อความชำนาญ การบริหารโครงการ การเปลี่ยนแปลงแนวคิดของ ผู้นำหรือผู้บริหาร และงานศึกษาของ ไบรสัน, ครอสบี และบลูมเบิร์ก (Bryson, Crosby & Bloomberg, 2014) นำเสนอไปถึงการสร้างคุณค่าสาธารณะ โดยอธิบายว่าการบริหารจัดการภาครัฐที่ยกย่องคุณค่าของสาธารณะและ ผลประโยชน์สำหรับประชาชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการเลือกตัดสินใจและการจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ ในการตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงทางการบริหาร จัดการ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของประชาชนและสังคมในยุคปัจจุบันและอนาคต และยังมีงานศึกษา ของ จี สโตเกอร์ (Stoker, 2006) งานศึกษาของ อัลฟอร์ด และฮิวจ์ (Alford & Hughes, 2008) ก็ได้กล่าว ไปในทำนองเดียวกันว่า การสร้างคุณค่าสาธารณะจะเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการภาครัฐ

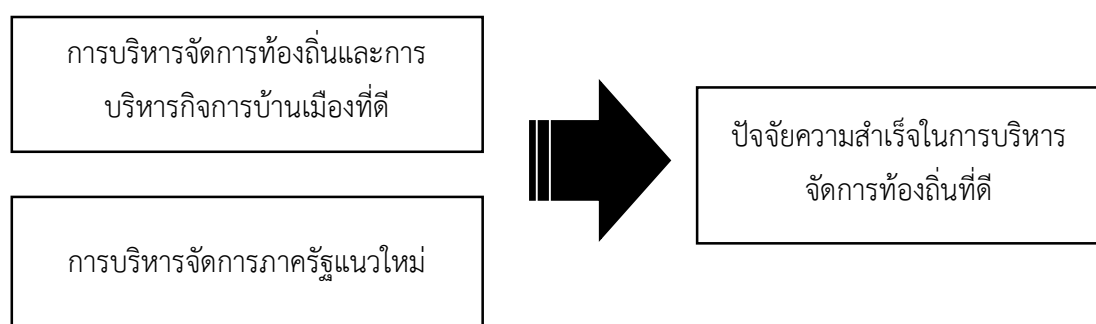
และการร่วมมือระหว่างหลายฝ่ายสามารถสร้างคุณค่าสู่สังคมจำเป็นต้องมีการร่วมมือระหว่างหลายฝ่าย ไม่เพียงแต่รัฐและเอกชน แต่รวมถึงผู้มีส่วนสนับสนุนและผู้มีส่วนได้เสียต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อไปในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี อนึ่ง การบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือนั้น ได้มีนักวิชาการอย่าง โรเบิร์ต พัทนัม (Robert Putnum, 1993) ได้นำเสนอไว้อย่างน่าสนใจว่า การทำงานแบบเครือข่ายหรือบนฐานเครือข่ายความร่วมมือนับได้ว่าเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) อย่างหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งทุนทางสังคมนั้นจะเป็นรูปแบบของการบริหารจัดการที่ประกอบไปด้วย ความไว้วางใจ (Trust) ซึ่งประกอบไปด้วยความไว้วางใจในระดับบุคคล และระดับสถาบัน รวมถึงบรรทัดฐาน (Norm) และเครือข่าย (Network) ที่สามารถบรรลุเป้าหมายของสังคมได้

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีในกรอบแนวคิดการบริหารจัดการท้องถิ่น และการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ สามารถเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นได้ ดังนั้นเพื่ออธิบายเป็นกรอบแนวทางในการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ การศึกษาครั้งนี้ให้ความสำคัญกับพื้นที่ในการศึกษาการเลือกพื้นที่เทศบาลตำบลทับมา จังหวัดระยอง นอกจากเป็นเทศบาลตำบลที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี พ.ศ. 2565 แล้วยังเป็นความท้าทายในเชิงพื้นที่ของเทศบาลด้วย นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถถอดบทเรียนความสำเร็จเพื่อที่จะเป็นตัวแบบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันสามารถนำไปเป็นตัวแบบในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีเป้าหมายเพื่อเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีต่อไปได้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: คณะผู้วิจัย

ทั้งนี้การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการท้องถิ่นและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่เน้นการสร้างระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืน การมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพที่สุดและมีการปรับเปลี่ยนตามความเป็นไปได้ และกรอบแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) โดยมุ่งเป้าไปที่ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของเทศบาลตำบลห้วยมา จากการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีประจำปี พ.ศ. 2565 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พื้นที่ในการศึกษา การเลือกพื้นที่ในการศึกษาเทศบาลตำบลห้วยมาเป็น เทศบาลตำบลที่มีความสำคัญด้วยเนื่องจาก เป็นเทศบาลในเขตอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ได้รับผลจากการพัฒนาให้เป็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในการขับเคลื่อนการดำเนินการของเทศบาล และการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลโดยการวางแผน การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ชัดเจนแน่นอนโดยเหมาะสมกับสภาพและศักยภาพของพื้นที่ สอดคล้องกับ หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ 2565 จากการประเมินใน 2 ด้านหลัก ได้แก่ ผลการบริหารจัดการที่ดีเลิศและมีโครงการนวัตกรรมที่ดีเยี่ยม และมีโครงการนวัตกรรมในการจัดการของท้องถิ่นที่สอดคล้องกับปัญหาสำคัญและความท้าทายใหม่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประเภทโดดเด่น จึงนับเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความน่าสนใจในการถอดบทเรียนความสำเร็จโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มที่ได้รับรางวัลนั้นถือว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้นแบบที่มีการบริหารจัดการที่ดี และมีโครงการนวัตกรรมที่สามารถตอบโจทย์ความท้าทายและการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับการพัฒนาในเชิงพื้นที่ นอกจากนี้ยังเป็นโครงการที่สามารถบูรณาการในการดำเนินการได้กว้างขวางและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และประสบผลสำเร็จที่สามารถเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการและการดำเนินโครงการนวัตกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาในเชิงพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงแบบมีเกณฑ์การคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการบริหารจัดการที่ดีในองค์กร และการดำเนินโครงการนวัตกรรมฯ โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และประสพชัย พูนนันท, 2559) โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

ผู้ให้ข้อมูลหลัก	จำนวน (คน)
กลุ่มผู้บริหาร และสมาชิกสภา	11
กลุ่มเครือข่าย	15
พนักงานเทศบาลตำบล	13
รวมทั้งหมด	39

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัยประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย โดยได้แบ่งเป็น การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงแบบมีเกณฑ์การคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 10 คน และการสนทนากลุ่มโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและสมาชิกสภา จำนวน 11 คน กลุ่มเครือข่ายและภาคประชาชน จำนวน 15 คน และพนักงานเทศบาล (ข้าราชการ/ลูกจ้าง) จำนวน 13 คน รวมทั้งสิ้น 39 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth Interview) และผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์แยกแยะเนื้อหาสาระ (content analysis) ซึ่งเป็นการสกัดออกมาจากคำสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม จากนั้นนำมาสร้างข้อสรุปและสังเคราะห์เป็นประเด็นต่าง ๆ และเชื่อมโยงกับกรอบแนวความคิด และความสัมพันธ์เชิงกรอบทฤษฎี

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลและความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล รวมถึงการตรวจสอบจากกรอบทฤษฎี และการรวบรวมข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2554)

ผลการวิจัย

ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการ ของเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ผู้บริหารท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และมีภาวะความเป็นผู้นำ นายกเทศมนตรีตำบลทับมาเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการทำงานที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ดี และการดำเนินโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยมีการวางกลยุทธ์ในการวางแผนการทำงาน ซึ่งได้รับการยอมรับจากทั้งผู้ได้บังคับบัญชาและหน่วยงานทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัด ซึ่งทำให้มีภาคีเครือข่ายเข้าร่วมสนับสนุนจำนวนมาก ตลอดจนได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี นอกจากนี้ในพื้นที่ตำบลทับมามีปัญหาสำคัญนั่นคือ ปริมาณของขยะจำนวนมาก นอกจากนี้สามารถทำงานแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ในหลายด้าน เช่น ด้านการจัดการขยะ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และด้านการพัฒนารายได้ ในด้านการบริหารจัดการ นายกเทศมนตรีตำบลทับมา

เป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงานที่ชัดเจน มีการสร้างค่านิยมในการทำงานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน เช่น การทำงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาในการทำงาน และการลงพื้นที่ เพื่อทราบปัญหาที่แท้จริงของพื้นที่ รวมถึงได้รับการยอมรับว่าบริหารงานท้องถิ่นโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

2. การทำงานเป็นทีม บุคลากรมีความสามารถ และการสร้างความเชื่อมั่น ความสำเร็จในการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลทับมา เป็นผลมาจากการทำงานที่อาศัยความทุ่มเทในองค์กรและการทำงานเป็นทีมระหว่างผู้บริหาร ข้าราชการประจำโดยการทำงานร่วมกันโดยมีการตั้งเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน เน้นการมีส่วนร่วมในการทำงาน (การมีวัฒนธรรมการทำงานที่มีส่วนร่วม) โดยที่ผู้บริหาร บุคลากรและพนักงานของท้องถิ่นทำงานภายใต้การวางแผนร่วมกัน การดำเนินการร่วมกันการใช้กลไกในการทำงานแบบปรึกษาและร่วมมือร่วมแรงในการทำงานร่วมกัน การจัดประชุมเป็นประจำเดือนทุกเดือนทำให้บุคลากรดำเนินงานเป็นทีม ต่อเนื่อง และยั่งยืน โดยมีผู้บริหารร่วมลงมือปฏิบัติกับข้าราชการประจำ แม้ว่าเทศบาลตำบลทับมาจะขาดแคลนบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศก็ตาม นอกจากนี้มีการเชื่อมั่นในการทำงานระหว่างผู้บริหารและข้าราชการประจำ การแบ่งอำนาจ และการกระจายอำนาจในการตัดสินใจในการทำงานเป็นอย่างดี และในการทำงานบุคลากรส่วนใหญ่ต้องอุทิศตนให้กับการทำงานในระดับที่สูง จึงกล่าวได้ว่าเทศบาลตำบลทับมามีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม มีความเข้มแข็งเป็นอย่างมากจนนำมาซึ่งความสำเร็จเป็นอย่างสูง

3. การมีต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทางทรัพยากรที่เป็นจุดแข็งในการทำงาน การมีต้นทุนทางสังคม และต้นทุนทางทรัพยากรในการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลทับมา เป็นต้นทุนที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นจุดแข็งช่วยส่งเสริมการปฏิบัติที่ดี เช่นการมีทุนทางสังคมในด้านความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม การร่วมมือระหว่างประชาชนกับเทศบาลตำบลทับมา การมีชุมชนในเขตเทศบาลตำบลทับมาที่มีความเข้มแข็ง เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เทศบาลตำบลทับมาสามารถมีระบบการบริหารจัดการที่ดี นอกจากนี้ เทศบาลตำบลทับมายังมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในเขตเทศบาล ทำให้เป็นจุดโดดเด่นในเรื่องการส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี

4. การมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน และการมีภาคีเครือข่ายในการทำงาน ในการบริหารจัดการปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีอีกประการหนึ่งของเทศบาลตำบลทับมา คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการทำงาน โดยผู้บริหาร ผู้อำนวยการกอง และเจ้าหน้าที่ในเทศบาลในแต่ละฝ่ายที่รับผิดชอบในแต่ละงานส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมที่เปิดโอกาสให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและหาทางแก้ไขปัญหาในการทำงานร่วมกันในหลายกรณี มีการนำเอาข้อมูลที่พบและสภาพปัญหาที่มีอยู่ มาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันว่าควรมีแนวปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไร มีวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบในการทำงานของท้องถิ่นเน้นหลักการเก่ง ดี มีส่วนร่วม ทนต่อการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้การที่เทศบาลตำบลทับมามีภาคีและการแสวงหาภาคีทุกภาคส่วนในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลทับมาให้ประสบความสำเร็จภาคีที่เข้าร่วมดำเนินการ เช่น หน่วยงานการศึกษา และภาคเอกชนที่เข้ามาถ่ายทอดความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนา

5. การมีงบประมาณในจำนวนที่เพียงพอในการบริหารจัดการ ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีประการสุดท้าย คือ การที่เทศบาลตำบลทับมา มีงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนการบริหารจัดการเทศบาลตำบลทับมา และการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหลายภาคส่วน เช่น ภาคเอกชนในพื้นที่ ทำให้เทศบาลตำบลทับมาสามารถบริหารจัดการด้วยความต่อเนื่อง การดำเนินการในโครงการสำคัญของเทศบาลตำบลทับมาได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ในส่วนของงบประมาณของเทศบาลตำบลทับมาที่สามารถจัดเก็บได้เองซึ่งเป็นจำนวนที่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามแผนงานงบประมาณโครงการที่ได้วางแผนไว้

นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากรท้องถิ่นในการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการโยกย้ายของข้าราชการท้องถิ่น และการขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถในด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบดิจิทัลเพื่อผลักดันให้เป็นเมืองอัจฉริยะต้นแบบ และอุปสรรคในด้านระเบียบข้อบังคับที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ต้องเรียนรู้ใหม่ในการทำงานส่งผลให้การบริหารจัดการเกิดความไม่คล่องตัวและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีจำนวนประชากรแฝงในพื้นที่เทศบาลตำบลทับมาจำนวนมาก ซึ่งกล่าวได้ว่าตำบลทับมาเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมในภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งทำให้มีประชาชนจากต่างถิ่นเข้ามาทำงานจำนวนมาก จึงอาจส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชากรแฝงเหล่านี้กับการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลทับมา

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการบริหารจัดการท้องถิ่นของเทศบาลตำบลทับมา และยังเป็นจุดเด่นที่เป็นจุดสำคัญที่ได้มีการพัฒนาและต่อยอดในเรื่องของการจัดระบบผังเมือง และการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับการวางผังเมืองเพื่อการใช้ประโยชน์จากที่ดิน เนื่องจากเทศบาลตำบลทับมาอยู่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) อยู่ห่างจากสนามบินอู่ตะเภาประมาณ 30 กิโลเมตร จึงมีการต่อยอดในเรื่องการพัฒนาผังเมืองให้มีการพัฒนาที่หลากหลาย หรือการจัดระบบโซนนิ่ง (Zoning) พื้นที่เป็นเขตสีต่าง ๆ เช่น สีเขียว สีส้ม และสีแดง เพื่อแสดงเขตพื้นที่ประชากรหนาแน่น และเขตพื้นที่เศรษฐกิจ ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีประชากรเพิ่มขึ้นจำนวนมากในอนาคต และการพัฒนาระบบแอปพลิเคชัน การพัฒนาด้านวิทยาการข้อมูล (Big Data) และการเป็นเมืองต้นแบบซึ่งเป็นลักษณะของการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart city) โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนคู่กับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาสถาบันครอบครัว ซึ่งจะมีการพัฒนาหลากหลายภาคส่วนไปพร้อม ๆ กันโดยใช้ระบบฐานข้อมูลจัดการ เช่น การเฝ้าระวังสาธารณสุข การจัดการสิ่งแวดล้อม

สรุป อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยองโดยใช้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี และการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ พบว่า ความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) ผู้บริหารท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และมีภาวะความเป็นผู้นำ (2) การทำงานเป็นทีม บุคลากรมีความสามารถ และการสร้างความเชื่อมั่น ความสำเร็จในการบริหารจัดการ (3) การมีต้นทุนทางสังคม ต้นทุนทางทรัพยากร (4) การมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน และการมีภาคีเครือข่ายในการทำงาน และ (5) การมีงบประมาณในจำนวนที่เพียงพอในการบริหารจัดการ โดยพบว่าจากกรอบแนวคิดการบริหารจัดการที่ดีโดยพบว่าสอดคล้องกับการอธิบายของ ดำรง วัฒนา (2544 ก; 2544 ข) ที่เน้นความสัมพันธ์ของระบบการบริหารจัดการที่ดี และมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น มีภาคประชาสังคม (Civil Society) ที่เข้มแข็ง และด้านของผู้นำพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ เจ โอ ฟลินน์ (J. O'Flynn, 2007) ที่นำเสนอว่าการที่จะนำไปสู่การไปสู่ความเปลี่ยนแปลงแนวคิดของผู้บริหารหรือผู้บริหาร นอกจากนี้ยังพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ คริสโตเฟอร์ ฮูด Christopher Hood, (1991) ที่อธิบายการบริหารจัดการที่ดีว่าเป็นกระบวนการที่เน้นการทำงานแบบมืออาชีพ กระบวนการบริหารที่กำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน กระบวนการที่พยายามปรับปรุงโครงสร้างองค์กร กระบวนการบริหารเพื่อให้มีการแข่งขันในการบริการสาธารณะ การปรับเปลี่ยนวิธีการที่ทันสมัย และกระบวนการเสริมสร้างวินัยในการใช้จ่ายงบประมาณ และการมีทุนทางสังคมที่พร้อม ยังสามารถอธิบายโดยแนวคิดของ โรเบิร์ต พัทนัม (Robert Putnam, 1993) ที่อธิบายว่าการทำงานแบบเครือข่ายหรือบนฐานเครือข่ายความร่วมมือนับได้ว่าเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) อย่างหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นได้ นอกจากนี้ยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา นนทิต (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมแบบร่วมกันรับผิดชอบขององค์กรที่มีชุมชนเป็นฐานในเทศบาลตำบลหนองบัวระเหว พบว่าการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลตำบลหนองบัวระเหว ด้านการบริหารจัดการที่ดี แบบตอบสนองแบบมีความรับผิดชอบต่อ และแบบพร้อมรับการตรวจสอบอยู่ในระดับมาก 2) การมีส่วนร่วมแบบร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัวระเหว อยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 3) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า การมีส่วนร่วมแบบร่วมกันรับผิดชอบต่อองค์กรที่มีชุมชนเป็นฐานด้านการติดตามประเมินผล และรับภาระหรือค่าใช้จ่ายในการจัดทำกิจกรรมสาธารณะมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลตำบลหนองบัวระเหว และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของสุปัญญา สุนทรนนท์ (2565) กับงานวิจัยของมูทิตา วรกุลยากุล (2556) ที่ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงโดยเน้นการทำงานในเชิงรุก และมีกลยุทธ์ในการชักจูงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพร้อมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน นอกจากนี้วิจัยของรุ่งนภา ตาอินทร์ (2551) ยังพบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีเป็นประเด็นในด้านการบริหารงานที่โปร่งใส เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในงานวิจัยชิ้นนี้

สุดท้ายแล้วสามารถสรุปได้ว่าการศึกษานี้พบว่าการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลตำบลทับมา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี และการบริหารจัดการภาครัฐ แนวใหม่ อนึ่งผลการศึกษารั้งนี้สามารถนำไปปรับใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสภาพบริบทใกล้เคียงกัน และสามารถเป็นต้นแบบเพื่อต่อยอดไปพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงวิชาการ

1. การศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีอาจใช้กรอบแนวคิดอื่นในการศึกษา เพื่อขยายองค์ความรู้และแนวทางการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีในรูปแบบอื่น ๆ
2. การศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นอาจใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาหรือ วิเคราะห์ตัวแปรที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอาจจะนำมา ซึ่งการถกเถียงและคำอธิบายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงการพัฒนาและการใช้ประโยชน์

1. เทศบาลตำบลทับมาสามารถดำเนินการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีได้เป็นอย่างดี แต่หากเน้นการบริหาร จัดการกับการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ จะสามารถเสริมสร้างการบริหารงานที่ดีต่อไปได้ใน อนาคต
2. การจัดวางคนและการพัฒนาเชิงทรัพยากรบุคคล เทศบาลควรมีการจัดวางคนที่เหมาะสมและการเตรียม ความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล เช่น การได้มาซึ่งทรัพยากรบุคคล การพัฒนาทรัพยากรบุคคล เพื่อให้ สอดคล้องกับการเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางใน การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี การบริหารจัดการที่ดีได้

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย: เปรียบเทียบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS), *วารสารสยามวิชาการ*, 18(1), 1-20.
- ดำรงค์ วัฒนา. (2544ก). การบริหารจัดการท้องถิ่น (Local Governance). *วารสารดำรงราชานุภาพ*, 1(2), 37-56.
- ดำรงค์ วัฒนา. (2544ข). *ระบบการบริหารจัดการท้องถิ่น*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2550). *การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น ภาคแรก*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2551). *ทฤษฎีและแนวคิด : การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น (ภาคแรก)*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ประไพพิมพ์ สุธีวสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารปาริชาติ*, 29(2), 32-48.
- พระมหาอรุณ ปญฺญารุโณ และพระครูปลัดณัฐพงศ์ ยโส. (2561). การบริหารท้องถิ่นไทยภายใต้บริบทไทยแลนด์ 4.0: โอกาสและความท้าทาย. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 1(1), 1-18.
- พัชรีย์ สีโรรส. (2558). ในเกษียร เตชะพีระ. *เปิดกล่องนโยบายสาธารณะ: หลากมุมมองในการศึกษานโยบายสาธารณะร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและสิ่งพิมพ์ คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สาขาวิทยาการจัดการ. (2566). *ต้นแบบแห่งความสำเร็จรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- มุกิตา วรกุลยากุล. (2556). ความสำเร็จในการบริหารงานของเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิทยบริการ*, 24(1), 144-158.
- รุ่งนภา ตาอินทร์. (2551). *ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัฒนา นนทชิต. (2561). การบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมแบบร่วมกันรับผิดชอบขององค์กรที่มีชุมชนเป็นฐานในเทศบาลตำบลหนองบัวระเหว. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 8(1), 152-165.
- วิมล ชาตะมีนา, วชิรา วราศรัย และรุ่งทิพย์ จินดาพล. (2551). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการและดำเนินโครงการของอบจ.แพร่ และของอบจ.พิษณุโลก*. (รายงานการวิจัย) กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

- ศักดิ์สิทธิ์ ชูเรเลิศ และอลงกต สารกาล. (2560). ว่าด้วยแนวคิดการบริหารจัดการปกครองท้องถิ่นบนฐานเครือข่ายความร่วมมือ. *วารสารสังคมศาสตร์ นิติ รัฐศาสตร์*, 1(2), 82-103.
- สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2566). *ผลการคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สืบค้นได้จาก <https://odloc.go.th/good-management/>
- สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *รายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน ปี 2564*. สืบค้นได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13077&filename=Social_HAI.
- สุปัญญา สุนทรนนธ์. (2565). ปัจจัยความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลโพสะ จังหวัดอ่างทอง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(5), 372-387.
- สุภากร จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัศวิน ศาสนพิทักษ์ และนพพล อัครชาติ. (2559). การบริหารปกครอง: แนวคิดและการพัฒนาสู่การปกครองท้องถิ่น. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพ*, 3(3), 63-70.
- อานวย บุญรัตน์โมตรี, วัฒนา นนทชิต และธณกษ งามมีศรี. (2559). กระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารท้องถิ่น. *Thai journal of Public Administration*, 14(2), 111-127.
- Alford, J., & Hughes, O. (2008). "Public Value Pragmatism as the Next Phase of Public Management." *American Review of Public Administration*, 38(2), 130-148.
- Bryson, J. M., Crosby, B. C., & Bloomberg, L. (2014). Public Value Governance: Moving Beyond Traditional Public Administration and the New Public Management. *Public Administration Review*, 74(4), 445-456.
- Hood, C. (1991). A Public Management for All Seasons? *Public Administration*, 69(1), 3-19.
- O'Flynn, J. (2007). "From New Public Management to Public Value: Paradigmatic Change and Managerial Implications." *Australian Journal of Public Administration*, 66(3), 353-366.
- Osborne, P. S. (2010). *Introduction the (New) Public Governance: a suitable case for treatment? The New Public Governance: Emerging Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*, London and New York, Routledge.

- Robert D. P. (1993) *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- Stoker, G. (2006). "Public Value Management: A New Narrative for Networked Governance?" *American Review of Public Administration*, 36(1), 41-57.

การศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย
ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE

A Study of the Effectiveness of Chinese Extra-Curricular Activities in Early
Childhood Based on a Blended Language Teaching Methodology “TESSE”

พงศธร กิตตโชติวรกุล¹ | Pongsathorn Kittachotworakul¹

ถัง ชี เยี่ยน² | Tang Qiyuan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีน ระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3/2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนต้นตารักษ์ จังหวัดชลบุรีจำนวน 24 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ คู่มือการใช้กิจกรรม เสริมหลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ แบบวัดผลการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ร้อยละส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ และการทดสอบค่าที (t-test Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษา แบบผสมผสาน TESSE มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 91.47/90.0 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ผลการเรียนรู้ของนักเรียน ระดับปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบ การสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ กิจกรรมเสริมหลักสูตร

¹นักศึกษาปรด./ สาขาการสอนภาษาจีน วิทยาลัยจีนศึกษา/ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ /E-mail : golfreddevil@gmail.com

²ศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการสอนภาษาจีน วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยกวางซี ประเทศจีน

*E-Mail ผู้ส่งบทความ : golfreddevil@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 099-289-2999/ รับเมื่อ 27 เมษายน พ.ศ.2566/

แก้ไขเมื่อ 19 กรกฎาคม พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2566/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2567

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the effectiveness of Chinese extra-curricular activities for early childhood education using TESSE blended language teaching method with the 80/80 criteria for its efficacy value and 2) to compare learning outcomes of early childhood students before and after implementing TSSE method in Chinese extra-curricular activities. The samples were 24 third-year early childhood students selected by cluster random sampling during the 1st semester of the academic year 2022 at Tantarak School, Chonburi Province. The research instruments were an extra-curricular activities manual, an experience management plan, and a learning outcome assessment. Statistics used for data analysis included the mean, percentage, standard deviation, and t-test (Dependent).

The findings showed that (1) the use of Chinese extra-curricular activities based on TESSE blended teaching method had an efficacy value of 91.47/90.0, higher than the specified criteria and that (2) learning outcomes of early childhood students after experiencing with supplement activities were higher than before the implementation at statistical significance at the .01 level.

Keywords : efficiency, extra-curricular activities

บทนำ

ในการศึกษาระดับปฐมวัยผู้สอนจำเป็นต้องมุ่งเน้นถึงพัฒนาการของเด็ก โดยสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2560: 04) กล่าวถึงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ว่ามุ่งเน้นในหลักการที่ยึดพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญและพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย โดยเด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยที่มีทักษะการคิดการใช้ภาษาสื่อสารและแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย เป็นหนึ่งในจุดหมายสำคัญของหลักสูตรและในปัจจุบันมีการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาในระดับปฐมวัย สุธีรา คุปวานิชพงษ์ (2563) กล่าวว่าเด็กเรียนรู้ภาษาและการสื่อสารจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและการเลี้ยงดู และสอดคล้องกับ นรรัตน์ ฝั้นเชียร (2562) ที่สนับสนุนการสอนภาษาว่า เป็นส่วนหนึ่งในทักษะพื้นฐานที่เด็กจะต้องเรียนรู้ ดังนั้นการสอนภาษาในระดับเด็กปฐมวัยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก และจากการศึกษาข้อมูลพบว่าโรงเรียนอนุบาลของประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเปิดสอนใน 4 รายวิชาประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และภาษาอังกฤษ และโรงเรียนสามารถที่จะเลือกกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ศิลปะ วิทยาการจัดการ ดนตรี พลศึกษา ภาษาจีน มาเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับเด็กอีกด้วย อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าภาษาที่สองโดยเฉพาะภาษาจีน จะเป็นสิ่งที่การศึกษาระดับปฐมวัย ของประเทศไทยต้องการเป็นอย่างมาก โดยสอดคล้องกับข้อมูลของ

Ethologue : Language of The world (2019) ที่ระบุว่า ภาษาจีนกลางเป็นภาษาที่มีการใช้มากที่สุดในโลก และยังตรงกับ Hanban (2007) ที่กล่าวไว้ว่า จะต้องการจะทำให้เกิดปรากฏการณ์การเรียนการสอนภาษาจีนในทุก ระดับทั่วโลก แต่ว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชาภาษาจีนกลับถูกกำหนดในช่วงชั้นแรกสุดคือ ประถมศึกษาปีที่1 (กระทรวงศึกษาธิการ ,2553)

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น จึงได้มีการสำรวจและศึกษาปัญหาและสภาพการณ์ปัจจุบันของการเรียน การสอนภาษาจีนระดับปฐมวัยจากกลุ่มตัวอย่างคุณครูผู้สอนภาษาจีนระดับปฐมวัยชาวไทย พบว่า คุณครูระบุว่า ยังไม่ปรากฏกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนที่เป็นมาตรฐาน และคุณครูส่วนใหญ่ก็ยังเสนอแนะว่า ควรจะต้องมี การพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนในระดับปฐมวัย ต่อมาจึงได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในหลากหลาย สาขาประกอบด้วย สาขาการศึกษาปฐมวัย สาขาพัฒนาการเด็ก สาขาการสอนภาษาจีน สาขาวัดและประเมินผล พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีการเสนอแนะให้จัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีน ที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในด้านของหลักการ การจัดประสบการณ์สำคัญ เนื้อหาการเรียนรู้สำคัญและ ยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับการนำทักษะสมอง EF มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของหลักสูตรอีกด้วย จึงเป็นที่มาของ กิจกรรมเสริมหลักสูตรกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ที่มีแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบ มีการผสมผสานแบบสหวิทยาการ ประกอบด้วยแนวคิดของการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย แนวคิดของ มาตรฐานการสอนภาษาจีนแนวคิดของการสอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สอง แนวคิดของทักษะสมอง EF และแนวคิด ของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมจึงกลายเป็นแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE ดังที่ปรากฏ ภายหลังได้ทำการกำหนดโครงสร้างและยกร่างกิจกรรมเสริมหลักสูตร และจัดสร้างแผนการจัดประสบการณ์ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อต้องการทราบถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรในขั้นตอน ของการทดลองใช้ จึงเป็นที่มาของงานวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนต้นตารักษ์ จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนปฐมวัยขนาดกลาง เป็นพื้นที่ทดลอง และทำการสุ่มเลือกห้องเรียนเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษา แบบผสมผสาน TESSE ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรม เสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยมีแบบแผนการทดลอง คือ แบบวัด 1 กลุ่ม ก่อนเรียน - หลังเรียน (One group pre-test post-test design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 1-3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนต้นตรารักษ์ จังหวัดชลบุรีจำนวน 6 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับปฐมวัยจำนวน 1 ห้อง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้แก่ นักเรียนระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3/2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนต้นตรารักษ์ จังหวัดชลบุรีจำนวน 24 คน (ความสะดวกและเพศ)

ขั้นตอนการสร้างกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ขั้นตอนการสร้าง กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันและปัญหาการเรียนสอนภาษาจีนระดับปฐมวัย ผ่านแบบสอบถามและการทบทวนเอกสาร ทำการกำหนดข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรผ่านการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ทำการศึกษาแนวคิด ประกอบด้วย แนวคิดการศึกษาปฐมวัย แนวคิดมาตรฐานผู้สอนภาษาจีนนานาชาติ แนวคิดทักษะสมอง EF แนวคิดการสอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สอง และแนวคิดการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบรูปแบบการสอนและยกร่างหลักสูตร โดยมีจัดทำคู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร แผนการจัดประสบการณ์ เครื่องมือวัดประเมินผล โดยทำการเชิญผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง มาทำการประเมิน ขั้นตอนที่ 3 นำกิจกรรมเสริมหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและผลการเรียนรู้ของนักเรียน ขั้นตอนที่ 4 ประเมินหลักสูตร และสอบถามความพึงพอใจ

แนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE

แนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE เป็นการผสมผสานแนวคิดการพัฒนาการ 4 ด้านของเด็กปฐมวัย ทักษะภาษาจีน และทักษะสมอง EF บนพื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 และเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นการลงมือทำ การมีส่วนร่วม เพื่อเรียนรู้ความเหมือนและแตกต่างของวัฒนธรรมจีน โดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียม ผู้สอนสามารถทำการทบทวนความรู้เดิม เช่น คำทักทาย ประโยค หรือคำถามอย่างง่ายรวมถึงการฝึกผสมคำและอ่านออกเสียง หรือทบทวนเนื้อหาที่เรียนผ่านมา ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสอน ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการสอน โดยกำหนดระยะเวลาการสอนที่เหมาะสมตามวัย แต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและสนใจของเด็กโดยเนื้อหาการจัดประสบการณ์จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์และประโยค และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอักษรจีน โดยจะจัดประสบการณ์ในลักษณะสัปดาห์เว้นสัปดาห์ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นลงมือทำ ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการ 4 ด้าน (ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา) ทักษะภาษาจีน และทักษะสมอง EF โดยรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE ได้แบ่งขั้นลงมือทำออกเป็น 2 ส่วน คือ “ขั้นเรียนรู้พื้นฐาน” และ “ขั้นเรียนรู้ขั้นสูง” ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุปผู้สอนสามารถทำการสรุปเนื้อหาและสาระสำคัญของการจัดประสบการณ์รวมถึงการแนะนำแนวทางการนำภาษาจีนไปใช้ และการสั่งการบ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) คู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE 1 เล่ม จำนวน 118 หน้า มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารของนักการศึกษา และสังเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบของหลักสูตร 2) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3) ยกร่างหลักสูตรพร้อมจัดทำคู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร เนื้อหาสำคัญประกอบด้วย แนวคิดการสอนภาษาจีนแบบผสมผสาน TESSE จุดเชื่อมโยงแนวคิด ตัวอย่างการจัดประสบการณ์ กระบวนการจัดประสบการณ์(ขั้นเตรียม ขั้นสอน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสรุป) การประยุกต์ใช้โครงสร้างของหลักสูตร การประยุกต์ใช้สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ การบริหารจัดการหลักสูตร การเชื่อมต่อกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และภาคผนวก 4) นำคู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และประเมิน โดยผลการประเมินพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.69 5) แก้ไขปรับปรุงคู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร ทุกรายการตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และ 6) ได้คู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

(2) แผนการจัดประสบการณ์ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาคู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE 2) สร้างแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ จำนวน 18 แผน ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ สารสำคัญ เนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์แหล่งเรียนรู้ การบูรณาการ การประเมินพัฒนาการ และการบันทึกหลังสอน 3) นำแผนการจัดประสบการณ์ที่จัดทำขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และประเมินด้านตัวชี้วัด เนื้อหา กิจกรรม โดยผลการประเมินพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.71 4) แก้ไขปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์ทุกรายการตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 5) นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จากนั้นปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง และ 6) ได้แผนการจัดประสบการณ์ฉบับสมบูรณ์

(3) แบบวัดผลการเรียนรู้ ที่เรียนด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE เป็นแบบวัดผลการเรียนรู้แบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ชนิด 3 ตัวเลือกจำนวน 10 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดผลการเรียนรู้ ในการวัดผลและประเมินผลจากตำราหรือหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างแบบวัดผลการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดผลการเรียนรู้ 2) วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดพฤติกรรมย่อยที่จะออกแบบวัดผลการเรียนรู้ 3) สร้างข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ภาษาจีน เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อคัดเลือกข้อสอบ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน 30 ข้อ 4) นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ผลปรากฏว่ามีข้อสอบที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้งสิ้น 30 ข้อ 5) นำแบบวัดผลการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 36 คน 6) นำผลมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (p) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบด้วยสูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ภาษาจีนทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.7856 จากนั้นข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-1.00 มีทั้งสิ้น 28 ข้อ และ 7) ได้แบบวัดผลการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ การจัดพิมพ์เป็นฉบับจริงแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เตรียมความพร้อมนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยการแนะนำรายวิชา ชี้แจงจุดประสงค์ และวิธีจัดประสบการณ์ด้วยรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE
2. ทำการทดสอบก่อนจัดประสบการณ์เรียนรู้ ด้วยแบบวัดผลการเรียนรู้
3. ดำเนินจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE โดยจะใช้แบบเรียนภาษาจีนที่สร้างขึ้นตามคู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร เล่มที่ 4 เนื้อหาในบทที่ 18 - 24 โดยมีจำนวนแบบฝึกหัดทั้งสิ้น 36 แบบฝึกหัด และ 4 หัวข้อกิจกรรมในด้านวัฒนธรรมจีน (พัตจิน พู่กันจีน ลูกขนไก่จีน การปั้นขนมไหว้พระจันทร์) ภายหลังจัดประสบการณ์ในชั้นสอนเสร็จ ผู้วิจัยจะให้นักเรียนลงมือทำแบบฝึกหัดหรือกิจกรรม โดยผู้วิจัยจะนำแบบฝึกหัดมาตรวจและทำการบันทึกผลคะแนน
4. เมื่อนักเรียนได้รับการจัดประสบการณ์จนครบตามที่กำหนดแล้ว จะดำเนินการทดสอบอีกครั้งด้วยแบบวัดผลการเรียนรู้ชุดเดิม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และนำไปสรุปผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และใช้สูตร E1/E2 ในการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับปฐมวัย ก่อนและหลัง การจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test ชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE

ประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตร	คะแนนเต็ม	n	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ E1	100	24	91.47	91.47
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E2	10	24	9.0	90.0

จากตารางที่ 1 พบว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE มีค่าคะแนนเฉลี่ยของประสิทธิภาพของกระบวนการ E1 ที่เก็บจากคะแนนของแบบฝึกหัดและกิจกรรม จำนวนทั้งสิ้น 40 แบบฝึกหัด อยู่ที่ 91.47 จากคะแนนเต็ม 100.0 คิดเป็นร้อยละ 91.47 และมีค่าคะแนนเฉลี่ยของประสิทธิภาพของผลลัพธ์ อยู่ที่ 9.0 จากคะแนนเต็ม 10.0 คิดเป็นร้อยละ 90.00 แสดงว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE มีประสิทธิภาพของการกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 91.47/90.0 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80.0/80.0 สรุปได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE

การทดสอบ	n	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	t	df	Sig
ก่อนการจัดประสบการณ์	24	2.916	1.316	18.477	23	.000**
หลังการจัดประสบการณ์	24	9.0	0.978			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3/2 จำนวน 24 คน โดยก่อนการจัดประสบการณ์ มีค่าคะแนนเฉลี่ย จากการทำแบบวัดผลการเรียนรู้อยู่ที่ 2.916 จากคะแนนเต็ม 10.0 คิดเป็นร้อยละ 2.916 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 1.316 และภายหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE ได้มีการนำแบบวัดผลการเรียนรู้ชุดเดิมมาทำการทดสอบ ผลปรากฏว่า นักเรียนระดับปฐมวัยชั้นปีที่ 3/2 จำนวน 24 คน มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 9.0 จากคะแนนเต็ม 10.0 คิดเป็นร้อยละ 90.0 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.978 โดยผู้วิจัยนำผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ของนักเรียนมาทำการทดสอบค่า t-test ชนิดกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สรุปได้ว่า นักเรียนระดับปฐมวัยจะมีผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ถ้าจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE มีค่าประสิทธิภาพอยู่ที่ 91.47/90.0 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้แสดงว่าการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE ทำให้นักเรียนมีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการอยู่ที่ร้อยละ 91.47 และมีค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์อยู่ที่ร้อยละ 90.0 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดประสบการณ์ ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีการศึกษาจากคู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร และมีการนำแผนการจัดประสบการณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่านเพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และประเมิน โดยมีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นไปตามกรอบในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษา (2551) ที่ระบุถึงการสร้างเครื่องมือต้องผ่านขั้นตอน และมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ และวิธีการที่เหมาะสม โดยศึกษาจากหลักสูตร เนื้อหา เทคนิคการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ดี ดังผลการวิจัยของ อัจฉรา ใจสุตะ และเกศทิพย์ ศิริชัยศิลป์ (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาไทย ตามหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน

(E1) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 81.06 และประสิทธิภาพที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) อยู่ที่ร้อยละ 80.83 จึงสรุปว่าหลักสูตรมีค่าประสิทธิภาพสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด เนื่องจากหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรได้ผ่านการสร้างอย่างเป็นขั้นตอน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพียพิค เล็กน้อย (2564) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนดอนสัก พบว่าผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพกระบวนการ (E1) เท่ากับร้อยละ 87.31 และค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับร้อยละ 83.0 เนื่องจากมีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ขั้นตอนสำรวจข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาเอกสาร ศึกษาแนวคิดทฤษฎีศึกษาความต้องการของโรงเรียนและชุมชนนั่นเอง

2. จากผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษา แบบผสมผสาน TESSE นั้น มีส่วนทำให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก มาร์ต พัฒนา (2562) กล่าวในหนังสือแนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้สอนในฐานะที่เป็นเครื่องมือชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรทำให้ผู้สอนทราบถึงจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ แนวทางการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผล ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉรา ใจสุตะ และเกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์ (2563) ที่มีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นขั้นตอน ผลลัพธ์ของงานวิจัย พบว่าผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพียพิค เล็กน้อย (2564) ที่ได้มีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ จึงทำให้นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนดอนสัก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้ที่นำผลการวิจัยไปใช้ควรจะต้องทำการศึกษา และทำความเข้าใจโครงสร้างและแนวทางของกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE โดยสามารถศึกษาได้จากคู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อจะทำให้ทราบถึงหลักการ ขั้นตอน วิธีการใช้ รวมถึงเทคนิคในการจัดประสบการณ์ โดยคู่มือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร ประกอบด้วย แนวคิดการสอนภาษาจีนแบบผสมผสาน TESSE สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย จุดเชื่อมโยงแนวคิดการสอนภาษาจีนแบบผสมผสาน TESSE สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ตัวอย่างการจัดประสบการณ์ตามกระบวนการของแนวคิดการสอนภาษาจีนแบบผสมผสาน TESSE (ขั้นเตรียม ขั้นสอน ขั้นลงมือทำ ขั้นสรุป) การประยุกต์ใช้โครงสร้างของหลักสูตร การประยุกต์ใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ การบริหารจัดการหลักสูตร การเชื่อมต่อกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และภาคผนวกโดยผลการวิจัยข้างต้น สามารถยืนยันว่า นักเรียนระดับปฐมวัยสามารถเรียนรู้ภาษาจีน ผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัย ตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE ได้ โดยผลการเรียนรู้หลังการจัดประสบการณ์บ่งชี้ว่า นักเรียนระดับปฐมวัยจะมีผลการเรียนรู้สูงขึ้น ดังนั้นผู้ที่นำผลการวิจัยไปใช้ สามารถนำแนวคิดการสอนภาษาจีนแบบผสมผสาน TESSE ไปประยุกต์ใช้ กับเนื้อหาอื่น ๆ ในการสอนภาษาจีนได้ และผลการเรียนรู้ของนักเรียนก็น่าจะมีแนวโน้มสูงขึ้น

ด้วยเช่นกัน อีกทั้งจุดเด่นของกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาจีนระดับปฐมวัยตามแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE นั้นยังสามารถช่วยพัฒนานักเรียนระดับปฐมวัยในเรื่องทักษะภาษาจีน ทักษะสมอง EF ทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา สุดท้ายนี้ ผู้ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ควรคำนึงถึงช่วงวัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งอาจจะต้องใช้เนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ประกอบด้วย เพราะนักเรียนระดับปฐมวัยในแต่ละชั้นปี จะมีพัฒนาการต่างกัน และมีระยะเวลาในการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่างกัน อีกทั้งระยะเวลาในการจัดประสบการณ์ของแต่ละโรงเรียนก็ต่างกันอีกด้วย ดังนั้นควรวางแผน และทำการยืดหยุ่นแผนการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1 สามารถนำแนวคิดรูปแบบการสอนภาษาแบบผสมผสาน TESSE ไปประยุกต์ใช้กับช่วงชั้นอื่น ๆ เช่น ประถมศึกษาปีที่ 1-3

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการสอนอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร:คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่3).

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

นรรัตน์ ฝันเชียร. (2562, 19 กันยายน). *การส่งเสริมทักษะทางภาษาสำหรับเด็กด้วยการสอนภาษาแบบองค์รวม*.

สืบค้นจาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/75597>

เพ็ญพิศ เล็กน้อย. (2564). *การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนดอนสัก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1(ดอนสักมดุงวิทย)*

[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

มารุต พัฒนาผล. (2562). *แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร*. ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

สุธีรา คุปวานิชพงษ์. (2563, 16 กรกฎาคม). *การส่งเสริมพัฒนาทางภาษาในเด็ก*. สืบค้นจาก

<https://www.synphaet.co.th/>

อังฉรา ใจสุตะ และเกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความสามารถการอ่านภาษาไทยตามหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 9(2), 112-123.*

Ethnologue : *languages of the world*. (2019). Dallas, Texas :SIL International,

HanBan. (2007). *Standard for Teachers of Chinese to speakers of other Language*. Foreign Language teaching and Research Press.

การเพิ่มความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกา
โดยใช้เป้าฟาดของนักเรียนชายโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง
An Increase in Accuracy of Roll Spike Performance on Sepak Takraw
Using the Target by Male Students at Lampang Sports School

สมบุญ ปัญญาเย็น¹ | Somboon Phanyayeeun¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของเป้าฟาดตามเกณฑ์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกา ระหว่างก่อนและหลังฝึกโดยใช้เป้าฟาดของนักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป้าฟาดและการฝึกโดยใช้เป้าฟาด ซึ่งเป็นการศึกษากึ่งทดลองโดยการทดลองกลุ่มเดียว คือ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปางที่เรียนวิชากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ กีฬาเซปักตะกร้อ ตำแหน่งตัวทำ ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 18 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 1) เป้าฟาด 2) คู่มือการใช้เป้าฟาด 3) แบบทดสอบภาคปฏิบัติ ความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป้าฟาด และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อเป้าฟาดและการฝึกโดยใช้เป้าฟาด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติหาประสิทธิภาพ E_1/E_2

ผลการวิจัยพบว่า 1) เป้าฟาดที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เฉลี่ยเท่ากับ 81.46/83.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 2) ความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป้าฟาดของนักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง หลังการฝึกมีค่าสูงกว่าก่อนการฝึก และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อเป้าฟาดและการฝึกโดยใช้เป้าฟาด โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ความแม่นยำ, การกระโดดฟาด, ตะกร้อ, ตีลังกา, เป้าฟาด

¹ครู/ โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง สังกัด มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ/ E-Mail: Somboon.lpss@gmail.com

* E-Mail ผู้ส่งบทความ : Somboon.lpss@gmail.com/ เบอร์โทรศัพท์ 086-657-7392/ รับเมื่อ วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2566/

แก้ไขเมื่อ วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2566/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2567

Abstract

The purpose of this research and development were 1) to develop and study the effectiveness of the target base on the set efficiency criterion of 80/80, 2) to compare the accuracy in roll spike performance on Sepak Takraw before and after practice using the target by male students at Lampang Sports School, and 3) to study the satisfaction of the students on the target and the practice using the target. This was a Quasi-Experimental with one-group sample of 18 male students who study for excellence of Sepak Takraw, in Matthayomsuksa 1-6 at Lampang Sports School, the first semester, 2022. The employed research instruments used by purposive sampling comprised of 1) the target 2) the target instruction manual 3) the practical test on the accuracy of the roll spike performance on Sepak Takraw ball using the target, and 4) the satisfaction assessment form of the students towards the target and the practice using the target. Descriptive statistics used for data analysis were mean, standard deviation, E_1/E_2 efficiency statistics.

The research findings showed that 1) the efficiency of the generated target (E_1/E_2) was 81.46/83.90, which was higher than the specified criterion of 80/80, 2) the accuracy in the roll spike performance on Sepak Takraw ball using the target by students at Lampang Sports School after training was significantly higher than before training, and 3) the satisfaction of the students on the target and using the target in practice overall and individual item were at the highest level.

Keywords: accuracy, jump kick, Takraw ball, roll spike performance, the target

บทนำ

กีฬาตะกร้อเป็นกีฬานานาชาติที่ได้รับความนิยมและเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนทั้งชายและหญิงทั่วโลก เนื่องจากเป็นกีฬาที่ทำทลายความสามารถ ระวัง ตื่นเต้น สนุกสนานทั้งผู้เล่นและผู้ชม จึงต้องการผู้เล่นที่มีสมรรถภาพที่ดี ทั้งร่างกาย จิตใจ และทักษะการเล่นด้วยการใช้วิทยาศาสตร์การกีฬาเข้าช่วยเพื่อพัฒนาทักษะการเล่นเฉพาะตำแหน่งและการเล่นเป็นทีม (กมล ตันกิมหงษ์, 2549) ซึ่งผู้เล่นตำแหน่งตัวทำหรือรุก ถือว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำคะแนน โดยเฉพาะการฟาด ซึ่งในการแข่งขันกีฬาตะกร้อ โดยทั่วไปกระทำฝ่ายตรงข้ามด้วยการตีลังกาเตะ (ลูกฟาด) อย่างรุนแรงและหนักหน่วง ทั้งเป็นการฟาดในตำแหน่งการยืนหันหน้าและหันหลังให้ตาข่าย กระโดดลอยตัวขึ้นโดยใช้กำลังแรงเหวี่ยงสัมพันธ์กับข้อเท้าหรือการหมุนตัวเตะกลางอากาศกับลูกตะกร้อที่กำลังลอยมา (รังสฤษฎ์ บุญชะลอ, 2544) การรุกหรือการ

ทำด้วยลูกฟาดเป็นการรุกที่มีประสิทธิภาพสูงและนิยมเล่นกันมาก เพราะเป็นการรุกที่สามารถกระทำอย่างแรง ลูกเตะจะพุ่งลงอย่างแรงและเร็ว (คม) (ศักยภาพ บุญบาล, 2549)

จากการศึกษาการทำหรือรุกโดยการกระโดดฟาดลูกเตะแบบตีลังกา และประสบการณ์การเป็นนักกีฬาเซปักตะกร้อ ตำแหน่งตัวทำหรือรุก รวมทั้งการเป็นผู้ฝึกสอนกีฬาเซปักตะกร้อทั้งในระดับโรงเรียน จังหวัดภาค ประเทศและนานาชาติของผู้วิจัย พบว่า นักเรียนหรือนักกีฬาเซปักตะกร้อในตำแหน่งตัวทำหรือรุก ระหว่างฝึกซ้อมกระโดดฟาดแบบตีลังกาโดยใช้เป้าฟาดที่เป้าแขวนติดกับลูกเตะกร้อ ซึ่งหลังจากกระโดดฟาดแล้ว ลูกเตะจะหมุนรอบแกน และหลายครั้งเชือกที่ผูกกับลูกเตะกร้อหมุนเข้าไปติดในร่องของเป้าแขวนลูกเตะกร้อ อีกทั้งเป้าแขวนดังกล่าวไม่สามารถบอกทิศทาง และระยะทางของลูกเตะกร้อได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนา เรื่อง การเพิ่มความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกเตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป้าฟาดของนักเรียนตำแหน่งตัวทำหรือรุก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง โดยการประดิษฐ์เป้าฟาด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับแขวนลูกเตะกร้อ ใช้สำหรับฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกเตะกร้อแบบตีลังกา โดยหลังจากการกระโดดฟาดลูกเตะกร้อที่แขวนอยู่จะหลุดออกจากเป้าฟาด และเคลื่อนที่เสมือนลูกเตะกร้อลอยมาจากการชงหรือการโยนไปยังจุดต่าง ๆ เพื่อให้สามารถมองเห็นทิศทางระยะทางและความแม่นยำในการฟาดลูกเตะกร้อได้อย่างชัดเจน รวมทั้งการฝึกโดยใช้เป้าฟาดนี้ จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความผิดพลาดในการกระโดดฟาดน้อยลง กระโดดฟาดไปหน้าซ้าย หน้าขวา และตรงเป้าหมายที่กำหนดได้ตลอดจนทำให้นักเรียนมีมาตรฐานในการกระโดดฟาดลูกเตะกร้อที่สูงขึ้น อีกทั้งมีประสิทธิภาพในการแข่งขันพร้อมก้าวสู่ความเป็นเลิศต่อไปในอนาคต โดยกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ได้นำทฤษฎีของ ไอแซก นิวตัน (วิกิพีเดีย, 2565) เกี่ยวกับกฎการเคลื่อนที่ทางกายภาพ ซึ่งนำเอากฎการเคลื่อนที่ข้อที่สองว่าด้วยเมื่อมีแรงลัพธ์ซึ่งมีขนาดไม่เป็นศูนย์กลางมากระทำต่อวัตถุจะทำให้วัตถุเกิดความเร่งในทิศทางเดียวกันกับแรงลัพธ์ที่มากระทำ และขนาดของความเร่งนี้จะแปรผันตรงกับขนาดของแรงลัพธ์ และแปรผกผันกับมวลของวัตถุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของเป้าฟาด ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกเตะกร้อแบบตีลังกา ระหว่างก่อนและหลังฝึกโดยใช้เป้าฟาดของนักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป้าฟาดและการฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกเตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป้าฟาด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง ที่เรียนวิชากีฬา เพื่อความเป็นเลิศ กีฬาเซปักตะกร้อ ตำแหน่งตัวทำ ทุกปีการศึกษา ปีการศึกษาละ 18 คน โดยนักเรียนจะมีลักษณะเหมือนกัน คือ มีความสามารถในการเล่นกีฬาเซปักตะกร้อ อยู่ในระดับมาก ปานกลาง และน้อย คละกันเหมือนกันทุกปี

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเป็นนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง ที่เรียนวิชากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ กีฬาเซปักตะกร้อ ตำแหน่งตัวทำภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 18 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เป้าฟาด เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยประดิษฐ์เพื่อใช้แขวนลูกตะกร้อสำหรับการฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกา ประกอบด้วย 1) เป้าฟาดที่ทำจากแผ่นยางพาราหนา 3 มิลลิเมตร ตัดให้มีขนาด 10×2.5 เซนติเมตร เจาะรูตรงกลาง โดยวัดจากขอบด้านบนลงมา 2.5 เซนติเมตร จำนวน 3 เป้าต่อชุด เป้าฟาด 2) คาน ทำจากเหล็กกล่อง ขนาด 1×1 นิ้ว หนา 1.6 มิลลิเมตร ยาว 2 เมตร 3) เสาส่วนบน ทำจากเหล็กกลม ขนาด 2.5 นิ้ว หนา 1.6 มิลลิเมตร ยาว 3 เมตร 4) เสาส่วนล่าง ทำจากเหล็กกลม ขนาด 3 นิ้ว หนา 3.2 มิลลิเมตร ยาว 40 เซนติเมตร 5) ฐานเสา ทำจากเหล็กกล่อง ขนาดกว้าง $60 \times$ ยาว 50 เซนติเมตร 6) เชือก หนา 10 มิลลิเมตร ยาว 5 เมตร ปรับระดับได้สูงสุด 2.70 เมตร ต่ำสุด 1.50 เมตร 7) ลูกตุ้ม ทำจากไม้เส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร หนัก 0.5 กิโลกรัม เจาะรูตรงกลาง และสอดติดเชือกห่างจากเป้าฟาด 10 เซนติเมตร เพื่อถ่วงน้ำหนักและป้องกันการส่ายของลูกตะกร้อ 8) ลูกรอกเหล็ก ขนาด 1.5 นิ้ว 9) ล้อเลื่อน ขนาด 5 นิ้ว

3.2 คู่มือการใช้เป้าฟาดสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬาเซปักตะกร้อใช้สำหรับฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป้าฟาด มีวิธีการใช้เป้าฟาดที่ประกอบด้วย 1) ทดสอบภาคปฏิบัติก่อนการฝึก 2) ระยะเวลาในการฝึก 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน 3) ฝึกตามรายการที่ 1-6 ที่กำหนด คือ รายการที่ 1 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 1 เป้าหมายที่ 1 รายการที่ 2 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 1 เป้าหมายที่ 2 รายการที่ 3 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 2 เป้าหมายที่ 1 รายการที่ 4 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 2 เป้าหมายที่ 2 รายการที่ 5 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 3 เป้าหมายที่ 1 รายการที่ 6 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 3 เป้าหมายที่ 2 และ 4) ทดสอบภาคปฏิบัติหลังการฝึก

3.3 แบบทดสอบภาคปฏิบัติความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป้าฟาด เพื่อเปรียบเทียบความแม่นยำ ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย 1 ข้อ 2) อุปกรณ์และสถานที่ 4 ข้อ 3) วิธีการทดสอบ 5 ข้อ 4) การนับคะแนน 1 ข้อ และ 5) เกณฑ์การให้คะแนน 10 ระดับคะแนนโดยมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน ใช้ทดสอบก่อน และหลังการฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป้าฟาด และทดสอบเพื่อหาคะแนนเฉลี่ยระหว่างฝึกและคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึก (E_1/E_2)

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป้าฟาดและการฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป้าฟาด ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป้าฟาดและการฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป้าฟาด 15 ข้อ ประกอบด้วย ด้านเป้าฟาด 6 ข้อ ด้านการนำไปใช้ 6 ข้อ และด้านประโยชน์การใช้ 3 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ

4. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 เป้าฟาด ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำเป้าฟาดไปหาคุณภาพ โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) การทดลองเดี่ยว เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเป้าฟาด โดยการสุมนักเรียนที่มีความสามารถปานกลาง 1 คน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาทดลองฝึกและลองทดสอบภาคปฏิบัติ ระยะเวลา 1 วัน รวมทั้งสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทดลองใช้เป้าฟาดและการฝึกโดยใช้เป้าฟาดของนักเรียน 2) การทดลองกลุ่มย่อย เพื่อหาประสิทธิภาพเบื้องต้นของเป้าฟาด โดยการสุมนักเรียนเพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ได้แก่ นักเรียนที่มีความสามารถน้อย ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน ปานกลาง ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน และมาก ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน มาทดลองฝึกและลองทดสอบภาคปฏิบัติ ระยะเวลา 1 สัปดาห์ 3) การทดลองกลุ่มใหญ่ เพื่อหาประสิทธิภาพของเป้าฟาด โดยนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง ที่เรียนวิชากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ กีฬาเซปักตะกร้อ ตำแหน่งตัวทำ ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 18 คน มาทดลองฝึกและทดสอบภาคปฏิบัติ ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ พุธ ศุกร์ ซึ่งการหาประสิทธิภาพของเป้าฟาด (E_1/E_2) เทียบเกณฑ์ 80/80 สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2540), รุ่งจิรา อ้นอามาตย์ (2555), วรณัน กิตติดำรงเดโช (2562), เกียรติสุตา บุญสง (2559), ครูเชียงราย (2565) ที่สรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของเป้าฟาดเป็นการนำเป้าฟาดไปทดลองใช้แล้วนำผลมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้ E_1/E_2 ในการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของเป้าฟาดให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้ฝึกเป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม โดยปกติด้านเนื้อหาที่เป็นความรู้ ความจำ จะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนด้านที่เป็นทักษะหรือเจตคติจะตั้งไว้ 75/75 เพราะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคิดตามระยะเวลาไม่สามารถเปลี่ยน และวัดได้ทันทีที่ได้ฝึกจบแล้ว แต่งานวิจัยนี้กำหนดเกณฑ์สูงกว่าเป็น 80/80 เนื่องจากเป็นนักเรียนโรงเรียนกีฬาที่มุ่งเน้นการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางด้านกีฬาเซปักตะกร้อ

4.2 แบบทดสอบภาคปฏิบัติความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป้าฟาด ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบทดสอบภาคปฏิบัติความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป้าฟาด พร้อมเกณฑ์การให้คะแนนไปหาคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่นของเกณฑ์การให้คะแนน (Reliability of Rater) โดยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนีความสอดคล้องหรือ Index of Item Objective Congruence : IOC (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แบบทดสอบภาคปฏิบัติความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป้าฟาด ผ่านเกณฑ์ (0.50 ขึ้นไป) ทุกข้อ โดยนำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองกับนักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน จำนวน 3 คน ทดสอบ 1 ครั้ง ผู้ให้คะแนน 2 คน เอาคะแนนของผู้ให้คะแนนทั้ง 2 คน มาหาค่าความสัมพันธ์กันโดยวิธีเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ได้ค่าความสัมพันธ์เป็น 1.00

4.3 คู่มือการใช้เป่าฟาด ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำคู่มือการใช้เป่าฟาดให้ผู้ช่วยผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ฝึกสอนกีฬา เซปักตะกร้อ โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง จำนวน 2 คน อ่านและทดลองฝึกทั้ง 6 รายการ คือ รายการที่ 1 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 1 เป่าหมายที่ 1 รายการที่ 2 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 1 เป่าหมายที่ 2 รายการที่ 3 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 2 เป่าหมายที่ 1 รายการที่ 4 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 2 เป่าหมายที่ 2 รายการที่ 5 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 3 เป่าหมายที่ 1 รายการที่ 6 การกระโดดฟาดลูกตะกร้อจุดที่ 3 เป่าหมายที่ 2 จากนั้นดำเนินการปรับปรุงตามที่คุณช่วยผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะ และนำคู่มือการใช้เป่าฟาดให้ผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คนเดิม อ่านและทดลองฝึกจนเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้ จึงนำคู่มือการใช้เป่าฟาดที่สมบูรณ์แล้วไปใช้ฝึกนักเรียนที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

4.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป่าฟาดและการฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบ ตีลังกาโดยใช้เป่าฟาด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ 15 ข้อ ประกอบด้วย ด้านเป่าฟาด 6 ข้อ ด้านการนำไปใช้ 6 ข้อ ด้านประโยชน์การใช้ 3 ข้อ ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้องมีค่า ผ่านเกณฑ์ (0.5 ขึ้นไป) ทุกข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการทดลองฝึกและทดสอบภาคปฏิบัติความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าฟาดด้วยเป่าฟาด ที่ผ่านการหาประสิทธิภาพจากกลุ่มย่อยแล้ว มาทดลองฝึกกับกลุ่มใหญ่ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 15.30-8.30 น. ณ สนามกีฬาเซปักตะกร้อ โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง เพื่อหาประสิทธิภาพของเป่าฟาด และหาคะแนนความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าฟาด ระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 1-8 (E_1) และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 (E_2) โดยนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง ที่เรียนวิชากีฬาเพื่อความเป็นเลิศ กีฬาเซปักตะกร้อ ตำแหน่งตัวทำ ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 18 คน โดยเริ่มจากการทดสอบภาคปฏิบัติก่อนการฝึกสัปดาห์ที่ 1 ด้วยแบบทดสอบภาคปฏิบัติความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าฟาดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อหาคะแนนความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าฟาดก่อนการทดลองฝึก และดำเนินการทดลองฝึกโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน ให้คนที่ 1 ฝึกและคนที่ 2 เป็นผู้นำลูกตะกร้อใส่เป่าฟาดและนับจำนวนครั้ง พร้อมทั้งให้คนที่ 3 เป็นผู้เก็บลูกตะกร้อและสลับกันฝึกจนครบซึ่งในแต่ละวันนักเรียนต้องฝึกทั้ง 6 รายการ ตามที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในคู่มือการใช้เป่าฟาดสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬาเซปักตะกร้อ ใช้สำหรับฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าฟาด ระหว่างทดลองฝึกปฏิบัติให้บันทึกสถิติคะแนนระหว่างการฝึกทุกวัน และสังเกตดูทิศทาง ระยะทางและความแม่นยำหลังการกระโดดฟาดลูกตะกร้อที่แขวนอยู่หลุดออกจากเป่าฟาดและเคลื่อนที่ไปยังจุดต่าง ๆ เสมือนลูกตะกร้อลอยมาจากการชงหรือการโยนหรือไม่และจับเวลา ส่วนหลังการฝึกได้ดำเนินการทดสอบภาคปฏิบัติหลังการฝึกทุกวันเสาร์ของทุกสัปดาห์ด้วยแบบทดสอบภาคปฏิบัติความแม่นยำการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อหาประสิทธิภาพของเป่าฟาด และหาคะแนนความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าฟาด ระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 1-8 (E_1) รวมทั้งทดสอบหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 คือวันจันทร์แรกของสัปดาห์ที่ 9

ด้วยแบบทดสอบภาคปฏิบัติความแม่นยำการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเช่นกัน เพื่อหาคะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 (E_2) ของนักเรียนที่ฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป้าฟาด และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป้าฟาดและการฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป้าฟาด หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 คือวันจันทร์แรกของสัปดาห์ที่ 9 สุดท้ายดำเนินการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเป้าฟาดของกลุ่มใหญ่ (E_1/E_2) เทียบเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป้าฟาดระหว่างก่อนกับหลังการฝึก

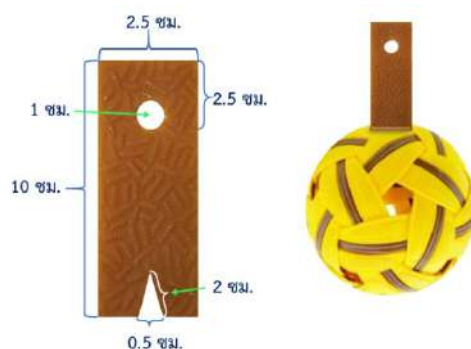
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาประสิทธิภาพของเป้าฟาด ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistical) ได้แก่ การหาประสิทธิภาพของเป้าฟาดโดยใช้สูตร E_1/E_2 ที่กำหนดเกณฑ์ไว้คิดเป็นร้อยละ 80/80
2. การเปรียบเทียบความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกา ระหว่างก่อนและหลังฝึกโดยใช้เป้าฟาด สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป้าฟาดและการฝึกโดยใช้เป้าฟาด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลโดยนำค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

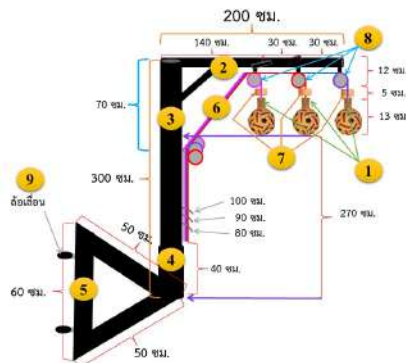
ตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของเป้าฟาด ตามเกณฑ์ 80/80 การสร้างเป้าฟาดเป็นการประดิษฐ์เครื่องมือเพื่อใช้แขวนลูกตะกร้อสำหรับการฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกา ประกอบด้วยรายละเอียดเป้าฟาด ดังต่อไปนี้

1. เป้าฟาด ทำจากแผ่นยางพารา หนา 3 มิลลิเมตร ตัดให้มีขนาด 10 x 2.5 เซนติเมตร เจาะรูตรงกลางให้เป็นรูทรงกลมขนาด 1 เซนติเมตร โดยวัดจากขอบด้านบนลงมา 2.5 เซนติเมตร ใช้แขวนลูกตะกร้อตามที่กำหนดไว้ในเสาแขวนเป้าฟาด ดังภาพ

ภาพที่ 1 เป้าฟาด

2. เสาแขวนเป่าฟาด ประกอบด้วยรายละเอียด ดังภาพ

ภาพที่ 2 เสาแขวนเป่าฟาด

ผลการสร้างเป้าฟาด ได้เป้าฟาดที่มีองค์ประกอบครบถ้วนและเหมาะสำหรับการนำไปเป็นเครื่องมือในการฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกา ผลการหาประสิทธิภาพของเป้าฟาดตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของเป่าฟัด (E_1/E_2) ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ในการทดลองกลุ่มใหญ่

การกระโดดพาดลูกตะกร้อ แบบตีลังการโดยใช้เป้าพาด	จำนวนนักเรียน (n=18)	คะแนน เต็ม	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ระหว่างการฝึก			
สัปดาห์ที่ 1	18	10	76.10
สัปดาห์ที่ 2	18	10	77.80
สัปดาห์ที่ 3	18	10	80.00
สัปดาห์ที่ 4	18	10	82.20
สัปดาห์ที่ 5	18	10	82.80
สัปดาห์ที่ 6	18	10	83.30
สัปดาห์ที่ 7	18	10	84.40
สัปดาห์ที่ 8	18	10	85.00
รวมระหว่างการฝึก (E ₁)	18	80	81.46
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 (E ₂)	18	10	83.90

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของเป่าฟาด เมื่อพิจารณารายสัปดาห์ สรุปได้ว่า เป่าฟาดมีร้อยละค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในสัปดาห์ที่ 8 เท่ากับ 85.00 รองลงมา คือ สัปดาห์ที่ 7 ร้อยละค่าเฉลี่ยเท่ากับ 84.40 และต่ำที่สุดคือ สัปดาห์ที่ 1 ร้อยละค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.10 และร้อยละค่าเฉลี่ยหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 (E_2) เท่ากับ 83.90 รวมทั้งนักเรียนมีความมั่นใจในการกระโดดฟาด ลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาหลังการฝึกโดยใช้เป่าฟาดสูงกว่าก่อนการฝึก ดังนั้นประสิทธิภาพของเป่าฟาดและความมั่นใจในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป่าฟาดมีค่า $E_1/E_2 = 81.46/83.90$ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความมั่นใจในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกา ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกโดยใช้เป่าฟาด ดังนี้

ตารางที่ 2 ความมั่นใจในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกา ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกโดยใช้เป่าฟาด

คะแนนทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนการฝึก	18	6.94	0.73
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	18	8.39	0.50

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความมั่นใจในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาจากการทดสอบก่อนการฝึก เท่ากับ 6.94 และคะแนนเฉลี่ยความมั่นใจในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกา จากการทดสอบหลังการฝึก เท่ากับ 8.39 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยของความมั่นใจในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาหลังการฝึกสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยความมั่นใจในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกา ก่อนการฝึก

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป่าฟาดและการฝึกความมั่นใจในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป่าฟาด

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป่าฟาด และการฝึกความมั่นใจในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีสั่งกาโดยใช้เป่าฟาด

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	เสาเป่าฟาดมีความสูงที่เหมาะสม	4.78	0.42	มากที่สุด
2	คานเป่าฟาดมีความยาวที่เหมาะสม	4.78	0.42	มากที่สุด
3	เป่าฟาดเคลื่อนย้ายง่าย	4.67	0.47	มากที่สุด
4	เป่าฟาดมีความปลอดภัยในการใช้งาน	4.89	0.31	มากที่สุด
5	เป่าฟาดมีจำนวนเหมาะสมต่อการฝึกหนึ่งชุด	4.89	0.31	มากที่สุด
6	เป่าฟาดสามารถปรับเปลี่ยนลดความสูงได้อย่างเหมาะสม	4.94	0.23	มากที่สุด
7	เป่าฟาดใช้งานง่าย	4.94	0.23	มากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
8	เป่าฟาดใส่ลูกตะกร้อง่ายไม่หลุดออก	5.00	0.00	มากที่สุด
9	เป่าฟาดมีความเหมาะสมกับการฝึกกระโดดฟาด	5.00	0.00	มากที่สุด
10	เป่าฟาดมีความเหมาะสมสำหรับทุกเพศทุกวัย	4.83	0.37	มากที่สุด
11	เป่าฟาดมีความคงทน	5.00	0.00	มากที่สุด
12	หลังการกระโดดฟาดลูกตะกร้อหลุดและลอยออกจากเป่าฟาด เหมือนการกระโดดฟาดลูกตะกร้อที่ลอยมาจากการชงหรือการโยน	5.00	0.00	มากที่สุด
13	เป่าฟาดทำให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจในการฝึก	4.89	0.31	มากที่สุด
14	การฝึกโดยใช้เป่าฟาดทำหยาความสามารถ	4.89	0.31	มากที่สุด
15	การฝึกโดยใช้เป่าฟาดทำให้มีความแม่นยำเพิ่มขึ้น	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.90	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป่าฟาดและการฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าฟาด เมื่อพิจารณาในภาพรวม สรุปได้ว่า นักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ มีคะแนนเฉลี่ย 4.90 เมื่อพิจารณาแต่ละรายการประเมิน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยรายการที่ 8 รายการที่ 9 รายการที่ 11 รายการที่ 12 และรายการที่ 15 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 5.00 รองลงมา คือ รายการที่ 6 รายการที่ 7 มีค่าเฉลี่ย 4.94 และต่ำที่สุด คือ รายการที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.67

การอภิปรายผล

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเป่าฟาด

1.1 ผลการสร้างเป่าฟาด ได้เป่าฟาดที่มีองค์ประกอบครบถ้วน และสามารถแขวนลูกตะกร้อ รวมทั้งเหมาะสำหรับการนำไปเป็นเครื่องมือในการฝึกความแม่นยำในการกระโดดฟาดลูกตะกร้อแบบตีลังกา ซึ่งหลังจากการกระโดดฟาดหรือเท้ากระทบลูกตะกร้อแล้วจะทำให้ลูกตะกร้อที่แขวนอยู่หลุดออกจากเป่าฟาด พร้อมทั้งเคลื่อนที่เหมือนลูกตะกร้อลอยมาจากการชงหรือการโยนไปยังจุดต่าง ๆ สามารถมองเห็นทิศทาง และระยะทางได้ โดยนำทฤษฎีของ ไอแซก นิวตัน (วิกิพีเดีย, 2565) เกี่ยวกับกฎการเคลื่อนที่ทางกายภาพ ซึ่งนำเอากฎการเคลื่อนที่ข้อที่สองว่าด้วยเมื่อมีแรงลัพธ์ซึ่งมีขนาดไม่เป็นศูนย์กลางมากระทำต่อวัตถุจะทำให้วัตถุเกิดความเร่งในทิศทางเดียวกันกับแรงลัพธ์ที่มากระทำและขนาดของความเร่งนี้จะแปรผันตรงกับขนาดของแรงลัพธ์ และแปรผกผันกับมวลของวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นิสา ธนะอรธวุฒิ (2561) อภิชาติ ดีไม่น้อย (2561) สรุปได้ว่า การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการฝึกความแม่นยำด้านทักษะของกีฬาเซปักตะกร้อจะต้องผ่านกระบวนการการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครื่องมือ นวัตกรรมการฝึกทักษะกีฬาและการทดลองใช้ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีมาตรฐาน สะดวก ปลอดภัย ใช้งานง่ายและสามารถนำไปใช้ในการทดสอบรวมทั้งการฝึกทักษะกีฬาได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะที่สูงขึ้นได้

1.2 ผลการหาประสิทธิภาพของเป่าฟาด จากการทดลองเดี่ยวเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเป่าฟาดและการทดลองกลุ่มย่อย เพื่อทดลองหาประสิทธิภาพเบื้องต้นของเป่าฟาด ได้แก่ ทิศทาง ระยะทางและ

ความแม่นยำหลังการกระโดดพาดลูกตะกร้อ ด้วยการทดลองฝึกและลองทดสอบภาคปฏิบัติ โดยใช้คู่มือการใช้เป่าพาดสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬาเซปักตะกร้อใช้สำหรับฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบ ตีลังกาโดยใช้เป่าพาด ผลปรากฏว่า ลูกตะกร้อลอยไปตามทิศทางที่ให้นักเรียนสัมผัสขณะกระโดดพาด และระยะทางเป็นไปตามความแรงของเท้าที่กระทบลูกตะกร้อขณะที่นักเรียนกระโดดพาด ซึ่งหลังการกระโดดพาดลูกตะกร้อที่แขวนอยู่หลุดออกจากเป่าพาดและเคลื่อนที่ไปยังจุดต่าง ๆ เหมือนลูกตะกร้อลอยมาจากการชงหรือการโยนอย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งในการทดลองเดี่ยว ทดลองกลุ่มย่อยและทดลองกลุ่มใหญ่ ซึ่งมีการพัฒนา มาอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ดังนั้น จึงส่งผลให้ได้เป่าพาดที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักกีฬาเซปักตะกร้อให้มีความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ ดีไม่น้อย (2561) นิสา ธนะธรรณภูมิ (2561), และเศกสิทธิ์ ถาวรศิริ (2563) ที่สรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพเครื่องมือฝึกทักษะกีฬาเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องผ่านกระบวนการทดลองใช้และลองทดสอบภาคปฏิบัติ รวมทั้งการสำรวจความพึงพอใจจากผู้ทดลองใช้ จึงอาจทำให้ได้เครื่องมือฝึกที่มีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าพาดของนักเรียนชาย โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึก ปรากฏว่า หลังการฝึกมีค่าสูงกว่าก่อนการฝึก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าพาด ตามคู่มือการใช้เป่าพาด สำหรับผู้ฝึกสอนกีฬาเซปักตะกร้อใช้สำหรับฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าพาดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นเป็นกิจกรรมการฝึกที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกา ซึ่งประกอบด้วยรายการฝึกทักษะการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าพาดในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของปรัชญา สถาพงศ์ (2548) อาริรัตน์ ตาขัน (2552) ชยกร พาลสิงห์ (2555) ปรีวัตร ต้นโพธิ์ (2558) เศกสิทธิ์ ถาวรศิริ (2563) อภิญา ทองภู (2564) และ Lidor, R., Arnon, M., Hershko, Y., Maayan, G., & Falk, B. (2007) ที่สรุปได้ว่า การฝึกจินตภาพ การฝึกด้วยการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย การฝึกทักษะกีฬา การฝึกโดยใช้เครื่องมือหรือนวัตกรรมและการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนมีความแม่นยำหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึกได้อย่างแท้จริง

3. จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเป่าพาดและการฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าพาด พบว่า ทัวไปภาพรวมและแต่ละรายการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้รับการเรียนรู้และคอยชี้แนะแนวทางจากผู้ฝึกสอนในการฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าพาด ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ผู้วิจัยประดิษฐ์ขึ้นและเป่าพาดนั้นสามารถใส่ลูกตะกร้อง่ายไม่หลุดออก มีความเหมาะสมกับการฝึกกระโดดพาด มีความคงทน ลูกตะกร้อหลุดออกและเคลื่อนที่ไปยังทิศทางต่าง ๆ ที่เหมือนลูกตะกร้อที่มาจากชงหรือการโยนหลังการกระโดดพาดและที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การฝึกโดยใช้เป่าพาดทำให้นักเรียนมีความแม่นยำในการกระโดดพาดเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีรายการฝึก ที่หลากหลายและท้าทาย มีสื่อประกอบการเรียนรู้ที่เป็นคู่มือการฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาทำให้นักเรียนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการฝึกด้วยตัวนักเรียนเอง จึงทำให้นักเรียนพึงพอใจระดับมากที่สุด ทำนองเดียวกันกับ อภิชาติ ดีไม่น้อย (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างเครื่องมือฝึกทักษะ

ความแม่นยำในการโยนลูกเซปักตะกร้อ (TG1.1) สรุปได้ว่า เครื่องฝึกทักษะการโยนลูกเซปักตะกร้อ (TG1.1) เป็นเครื่องมือนวัตกรรมสำหรับเพิ่มประสิทธิภาพในการฝึกทักษะการโยนลูกเซปักตะกร้อช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนไม่ให้เกิดความเบื่อหน่ายในการจัดการเรียนการสอนกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักเรียนนักศึกษาในโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้งมีความแม่นยำ โดยกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจต่อเครื่อง T1.1 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ฝึกสอนกีฬาเซปักตะกร้อ สามารถนำเป่าฟาดไปใช้ในการฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกา โดยใช้เป่าฟาดให้กับนักเรียนหรือนักกีฬาได้ โดยใช้ตามคู่มือการใช้เป่าฟาดสำหรับผู้ฝึกสอน ใช้สำหรับฝึกความแม่นยำในการกระโดดพาดลูกตะกร้อแบบตีลังกาโดยใช้เป่าฟาด
2. ผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนให้ผู้ฝึกสอนสร้างและใช้อุปกรณ์ในการฝึกทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ และกีฬานิดอื่น ๆ เพื่อเพิ่มทักษะและประสิทธิภาพของนักกีฬา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่องการใช้เป่าฟาดกับการฝึกทักษะอื่น ๆ เช่น การฝึกความแม่นยำในการเสิร์ฟลูกตะกร้อ โดยใช้เป่าฟาด
2. ควรวิจัย เรื่อง การสร้างและหาประสิทธิภาพของอุปกรณ์การฝึกชนิดอื่น ๆ เช่น เครื่องโยนลูกตะกร้อ สำหรับฝึกความแม่นยำในการโยนลูกตะกร้อ

เอกสารอ้างอิง

- กมล ตันกิมหงษ์. (2549). ปัญหาการเตรียมทีมเซปักตะกร้อเพื่อแข่งขันในกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 22 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจไม่ได้อิงพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- เกียรติสุตา บุญส่ง และสุภา พูนผล (2565). การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนภาษาไทยด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, (32)2, 51-65.
- ครูเชียงราย. (2562, 18 พฤศจิกายน). การคำนวณหาประสิทธิภาพของแบบฝึก. สืบค้น 2 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.kruchiangrai.net/2019>
- ชยกร พาลสิงห์. (2555). ผลของการฝึกการทรงตัวด้วยเทคนิคสตาร์เอ็คเคอชันกับการฝึกความมั่นคงของลำตัวร่วมกับการฝึกโปรแกรมที่มีต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟ ความเร็วในการเสิร์ฟและการทรงตัวในนักกีฬาเซปักตะกร้อหญิง [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2540). เอกสารประกอบการสอนเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- นิสา ธนะอรธฤทธิ. (2561). การสร้างเครื่องมือฝึกการเตะสูงในกีฬาตะกร้อ [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรีวัตร ต้นโพธิ์. (2558). ผลของโปรแกรมการฝึกด้วยน้ำหนักที่มีต่อความแม่นยำในทักษะการพาดลูกแบบตีลังกาของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรัชญา สถาพงศ์. (2548). ผลของการฝึกพลัยโอเมตริกและฝึกด้วยน้ำหนักที่มีต่อกำลังกล้ามเนื้อขาในการกระโดดสกัดกั้นในกีฬาวอลเลย์บอล [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รังสฤษฎ์ บุญชะลอ. (2544). เซปักตะกร้อและตะกร้อลอดห่วง (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- รุ่งธิดา อ้นอามาศย์. (2555). การพัฒนาแบบฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาเซปักตะกร้อเรื่องการเสิร์ฟกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วรรณัน กิตติดำรงเดช. (2562). การศึกษาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ เรื่องโครงสร้างอะตอม วิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ (เคมี) โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทิววิเศษ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิกิพีเดีย. (2565). กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน. สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki>
- ศักยภาพ บุญบาล. (2549). คู่มือการฝึกทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ. แผนกวิชาพลศึกษาและนันทนาการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (เทคโนโลยี-เยอรมัน) วิทยาเขตขอนแก่น.
- เศกสิทธิ์ ธารศิริ. (2563). ผลของการฝึกเสิร์ฟควบคู่กับการฝึกจินตภาพที่มีผลต่อความแม่นยำในการเสิร์ฟของนักกีฬาเซปักตะกร้อชาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อภิชาติ ดีไม่น้อย. (2561). การสร้างเครื่องมือฝึกทักษะความแม่นยำในการโยนลูกเซปักตะกร้อ (TG1.1). วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 12(ฉบับพิเศษ), 113-120.
- อภิญา ทองภู. (2564). ผลของโปรแกรมการฝึกด้วยน้ำหนัก ความอ่อนตัว และความคล่องแคล่วว่องไวที่มีต่อความแม่นยำ ในการพาดลูกตะกร้อแบบครึ่งรอบของนักกีฬาเซปักตะกร้อหญิง [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี.
- อารีรัตน์ ตาขัน. (2552). ผลของการฝึกด้วยน้ำหนัก (weight training) ของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความแม่นยำ ในการเสิร์ฟลูกตะกร้อของนักกีฬาเซปักตะกร้อหญิง [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Lidor, R., Arnon, M., Hershko, Y., Maayan, G., & Falk, B. (2007). Accuracy in a volleyball service test in rested and physical exertion conditions in elite and near-elite adolescent players. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 21(3), 937-942. DOI: 10.1519/R-19455.1.

ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน

Pragmatical Failure for Communication in Thai Language by Chinese Students

นิตยา มุลปินใจ¹ | Nittaya Munpinchai¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาสาเหตุข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน และเพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องในการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 40 คน ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและจดบันทึกข้อบกพร่องในการสื่อสารจากสถานการณ์จริงระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ผู้สอนชาวไทย ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ เรื่องข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติ (Pragmatic Failure) ของ Thomas และแนวคิดเรื่องจุดมุ่งหมายวัจนกรรมของ Searle

ผลการวิจัยพบว่า ข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน ระหว่างนักศึกษาชาวจีนกับอาจารย์ผู้สอนภาษาไทย นักศึกษาชาวจีนกับเพื่อนนักศึกษาชาวจีน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษาไทย 2) ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา 3) ข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา โดยสามารถจำแนกข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษาไทยออกเป็น 3 ประเด็น คือ การใช้คำผิดความหมาย การออกเสียงผิด และการสลับที่คำหรือการเรียบเรียงประโยคผิด ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ การสื่อเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม และการสื่อเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม ข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ การตีความเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม และการตีความเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน เนื่องมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

อนึ่ง แนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน ควรมีการแนะนำหลักการสื่อสารภาษาไทยในบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย ควบคู่ไปกับเรียนภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางการสื่อสารภาษาไทยให้ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาชาวจีนได้เลือกใช้รูปแบบการสื่อสารเพื่อสื่อเจตนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์, นักศึกษาชาวจีน, การสื่อสาร

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ / สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ / มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Email : lan-na@g.lpru.ac.th

*E-Mail ผู้ส่งบทความ : lan-na@g.lpru.ac.th/ เบอร์โทรศัพท์ 08-9759-3476/ รับเมื่อ วันที่ 27 กันยายน พ.ศ.2566/
แก้ไขเมื่อ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2566/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2567

Abstract

This research had two objectives: to investigate the causes of failure to communicate Thai language by Chinese students and to correct those failures from 40 Chinese third year students. Data were collected through participating observation and taking note of communicative failure in real situations between students and Thai teachers in and out of the classroom. The conceptual framework for analysis was based on the pragmatic failure by Thomas (1987) and the illocutionary by Searle (1975).

The result revealed that the communicative failures in the Thai language among Chinese students, both between students and teachers and among Chinese students, could be categorized into three types: 1) usage failure, 2) intentional communication, and 3) intentional interpretation. Usage failure consisted of wrong meaning, wrong pronunciation, and wrong arrangement. Intentional communication consisted of completely mispronounced illocutionary and partially mispronounced illocutionary. The intentional interpretation was divided into two subtopics. the completely wrong-interpreting illocutionary points and the partially wrong-interpreting illocutionary points.

The cause of pragmatic failure in Thai language communication among Chinese students came from the pragmatic transfer that occurred during cross-cultural communication. Methods of correcting the pragmatic failure of Chinese students should suggest the principles of communication in Thai language in the context of Thai society and culture while simultaneously studying Thai language to develop Thai communication skills correctly. These methods would enable Chinese students' ability to select the pattern of intentional communication appropriately in various situations.

Keywords : Pragmatical Failure, Chinese Students, Communicate

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึก ความคิดให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจ เพราะเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน รวมถึงใช้ติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูล (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2562: 34) เมื่อภาษาเป็นข้อตกลงในสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเรียนรู้ ดังนั้นคนที่อยู่นอกสังคมจะสามารถสื่อสารกับคนในอีกสังคมหนึ่งได้ด้วยการเรียนรู้ภาษาของคนในสังคมนั้น (ชนิษฐา ใจมโน, 2555: 3) ฉะนั้นการเรียนรู้ภาษาจึงต้องเรียนรู้ทั้งสังคม วัฒนธรรม ภาษาของแต่ละชาติ

ภาษาไทยนับเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มีนักศึกษาชาวต่างประเทศให้ความสนใจเรียนในฐานะภาษาต่างประเทศ และในปัจจุบันมีนักศึกษาชาวจีนจำนวนมากให้ความสนใจเรียนภาษาไทยเพื่อใช้สำหรับการประกอบอาชีพ

หรือเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การเรียนรู้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่มีความแตกต่างจากสังคมของนักศึกษาชาวจีน หากการแปลความหมายของข้อมูลทางภาษาไทยไม่ถูกต้อง ข้อมูลเหล่านั้นก็ไม่สามารถที่จะทำให้การสื่อสารได้ถูกต้องตามเจตนาของผู้พูด ซึ่ง Canale และ Swales (อ้างอิงใน เมลดา สุดาจิตระอาภา, 2563) กล่าวว่า ได้แบ่งองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ในการที่จะสามารถสื่อสารในชีวิตจริง ประเด็นแรกคือสามัตถิยะทางไวยากรณ์ ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ทางไวยากรณ์เพื่อจะสามารถสื่อสารและส่งสารที่ต้องการจะสื่อได้ ประเด็นที่สองคือสามัตถิยะทางภาษาศาสตร์เชิงสังคม เนื่องจากการสื่อสารทางสังคม ควรรู้ว่าพูดอะไรอย่างไร เมื่อไรและกับผู้ใด สามัตถิยะทางกลยุทธ์การสื่อสาร ทั้งนี้ผู้เรียนควรมีความรู้และทักษะในเชิงกลยุทธ์การสื่อสาร และสุดท้ายคือสามัตถิยะทางวาทกรรม เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนที่ต้องใช้ความรู้ทางวาทกรรมสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ เพื่อสื่อความหมายและเชื่อมโยงความคิดผ่านรูปแบบต่าง ๆ ในการสื่อสาร กล่าวได้ว่าการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนเพื่อให้สื่อสารได้ถูกต้องตามหลักภาษาและไวยากรณ์ไทย นักศึกษาจะต้องเข้าใจไวยากรณ์ ความเหมาะสมในการสื่อสารต่อคู่สนทนา และการตีความเพื่อสื่อความหมาย

นักศึกษาชาวจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ การสื่อสารในชีวิตประจำวันจะถูกแวดล้อมด้วยภาษาถิ่น ภาษาไทยแล้ว ด้วยบริบทสังคมวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างจากสังคมวัฒนธรรมของนักศึกษา รวมถึงอิทธิพลของภาษาแม่อาจส่งผลให้เกิดความล้มเหลวในการตีความเมื่อสนทนากับคู่สนทนาที่มาจากสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเจตนาของการสื่อสารได้ ทั้งนี้ Thomas (1987) เรียกว่าเป็นความล้มเหลวในทางวัจนปฏิบัติ นอกจากนี้วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาความหมายที่สื่อกับผู้พูดหรือผู้เขียน และความหมายที่ตีความโดยผู้ฟังหรือผู้อ่าน เน้นเรื่องการวิเคราะห์ว่าผู้พูดต้องการสื่อความหมายอะไร นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับการตีความว่าผู้ใช้ภาษาต้องการให้เหมาะสมกับใครที่ไหน เมื่อไหร่หรือในสถานการณ์ใด ดังนั้น ชาวต่างประเทศจะตีความหมายของถ้อยคำตามความหมายของคำและวลีที่ประกอบกันเป็นถ้อยคำเท่านั้น แต่ไม่เข้าใจความหมายหมายในแง่ของการทักทายที่ผู้พูดคนไทยต้องการสื่อสาร (สุจิตลักษณ์ ดิผดุง, 2552) นอกจากนี้ความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรมอาจจะเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และอาจทำให้เกิดปัญหาการสื่อสาร เช่น ความการตีเจตนาของผู้ส่งสารผิดอาจส่งผลให้เกิดความคาดเคลื่อนในการสื่อสารได้ หรือทำให้เกิดทัศนคติแง่ลบต่อการสื่อสาร

อนึ่ง วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นแนวคิดที่มีประโยชน์ในการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ เนื่องจากผู้เรียนนอกจากจะรู้ไวยากรณ์ ความหมายของรูปคำในภาษานั้น ๆ แล้ว ต้องรู้จักการใช้ภาษาในบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งบริบทคู่สนทนาและบริบทสังคม ดังนั้นการการศึกษาวาจนปฏิบัติศาสตร์เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาและผู้ใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับความหมายที่ผู้ใช้เจตนาจะสื่อสาร การคาดคะเนของผู้ใช้ภาษาเจตนาของผู้ใช้ภาษา และการสื่อสารของผู้ใช้ภาษาด้วยภาษาพูด จะเห็นได้ว่าวัจนปฏิบัติศาสตร์ศึกษาการใช้ภาษาในบริบทสังคมโดยเน้นที่เจตนาและการตีความหมาย ซึ่ง Austin (1962) และ Sealre (1975) ให้ความสำคัญกับผู้ฟังโดยสนใจว่าผู้ฟังจะเข้าใจหรือตีความได้อย่างไรว่าถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวออกมาสื่อเจตนาใดการศึกษา ทั้งนี้ วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นแนวทางการวิจัยทางด้านภาษาที่ให้นัยระหว่างภาษากับผู้ใช้ โดยให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้ภาษาและกระบวนการ ที่ทำให้ผู้ใช้ภาษารับรู้และสามารถตีความเจตนา

ของผู้พูด หนึ่งสำหรับผู้เรียนภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศ การออกเสียงผิด การใช้ไวยากรณ์อย่างลื่นไหล และการเลือกใช้คำที่ไม่เหมาะสมอาจเป็นเหตุให้เกิดความขัดข้องในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมได้พบกับการไม่เลือกใช้รูปแบบการสนทนาและลีลาภาษาที่เป็นที่ยอมรับในหมู่เจ้าของภาษา (ทรงธรรม อินทจักร, 2550)

นอกจากนี้ วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างสังคม (Intercultural pragmatics) ที่มุ่งอธิบายการเลือกใช้ถ้อยคำของผู้พูดและการตีความถ้อยคำของผู้ฟังในบริบทสังคมระหว่าง ผู้ที่มาจากต่างภาษาและวัฒนธรรม Kecskes (2014) นักวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมให้นิยามว่า เป็นการศึกษาวิถีผู้พูดที่มีภาษาแม่ต่างกัน ต่างใช้ระบบภาษาเพื่อสื่อและตีความเจตนาในบริบทสังคม ประกอบด้วยวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม 4 ประเด็น คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของภาษาและผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา การสื่อสารระหว่างผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาโดยใช้ภาษากลางหรือเป็นภาษาที่สองปริเฉทพหุภาษา และพัฒนาการของการใช้ภาษาของผู้ที่พูดได้หลายภาษา ทั้งนี้จะเกิดภายใต้บริบทสังคมผู้ที่มีมาจากต่างวัฒนธรรมและ ผู้ที่พูดได้หลายภาษา

ผู้วิจัยสังเกตเห็นปัญหาการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พบว่า นักศึกษายังมีปัญหาการสื่อสาร และด้วยบริบทสังคมวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีน ดังเช่น การสื่อสารด้วยประโยคภาษาไทยที่มีความแตกต่างจากภาษาแม่ของนักศึกษา เช่น ภาษาไทยจะวางคำขยายหลังคำที่ถูกขยาย ตรงข้ามกับภาษาจีนจะพบว่าคำขยายวางข้างหน้าคำที่ถูกขยาย อีกทั้งความเข้าใจความหมายของคำศัพท์ภาษาไทยของนักศึกษามีความคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับการใช้สื่อสารในการใช้ชีวิตประจำวันโดยทั่วไปของคนไทย นอกจากนี้การเลือกใช้คำในประโยคก็ยังคงพบว่านักศึกษาชาวจีนเลือกใช้คำที่ไม่ถูกต้องกับบริบทหรือบุคคลที่กำลังสนทนาด้วย จึงส่งผลให้การสื่อสารในภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนสื่อสารไม่ตรงกับเจตนาที่แท้จริง รวมถึงไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทย ผลที่ตามมาทำให้การตีความเจตนาผิดพลาดและสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผล

เหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีน เพื่อเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหาคือข้อบกพร่องการใช้ประโยคในการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีนให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทย รวมถึงหาสาเหตุข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนตามแนวทฤษฎีวัจนปฏิบัติศาสตร์ โดยศึกษาหาสาเหตุข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาจีน และนำผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องในการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีน ซึ่งการศึกษาจะสะท้อนให้เห็นภาพรวมของข้อบกพร่องในการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยแก่นักศึกษาชาวต่างประเทศ ตลอดจนนำข้อบกพร่องที่ค้นพบจากงานวิจัยมาวางแผนปรับปรุงเนื้อหาที่เหมาะสมกับนักศึกษาชาวจีนให้สื่อสารภาษาไทยได้ถูกต้องตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสาเหตุข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง“ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลแบบเจาะจงจากนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร สำหรับ ชาวต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จากการพุดนำเสนองาน การสอบถาม โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และจดบันทึกข้อบกพร่องจากสถานการณ์การสื่อสารจริงระหว่าง นักศึกษากับอาจารย์ผู้สอนชาวไทย ผู้บอกภาษาประกอบด้วยนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง ชั้นปีที่ 3 ที่เรียน ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 40 คน ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิด “จุดมุ่งหมายวัจนกรรม” ของ Searle (1975) และแนวคิดเรื่องข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติ ของThomas (1983) กำหนดขอบเขตในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษา สาเหตุข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ตามแนวคิดข้อบกพร่อง เชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสาร ได้แก่ ข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษา ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา และข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา และเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษา ชาวจีน ที่เกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างนักศึกษาชาวจีนกับนักศึกษาชาวจีน อาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาชาวจีน ซึ่งเป็นบทสนทนาในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ เพื่อศึกษาสาเหตุ ข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน และเพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่อง ในการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยได้จำแนกข้อบกพร่องออกเป็น 3 ประเภท คือ ข้อบกพร่องด้านการใช้ ภาษา ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา และข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา

ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสาร หมายถึง ข้อบกพร่องอันเกิดจากที่ผู้ไม่ใช่เจ้าของภาษาใช้ ถ้อยคำไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทยที่เจ้าของภาษายอมรับ

ผลการวิจัยสาเหตุข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีน พบข้อบกพร่องดังนี้

1. ข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษา พบว่า นักศึกษาชาวจีนใช้ภาษาไม่ถูกต้องตามหลักกฎเกณฑ์ หรือ หลักการ ใช้ภาษาไทยที่เจ้าของภาษาโดยทั่วไปยอมรับ ผู้วิจัยพบข้อบกพร่องด้านการใช้ภาษา ได้แก่ การใช้ คำผิดความหมาย การออกเสียงผิด การสลับที่คำหรือการเรียบเรียงประโยคผิด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

นักศึกษา: คู่ของฉันจากไปแล้ว และตอนนี้เหลือแค่ฉัน ทำงานยากมาก

อาจารย์: จากไปแล้วคือลาออกใช่ไหมคะ

นักศึกษา: เธอป่วย เธออยากจะฆ่าตัว

อาจารย์: อ้อ เราไม่ใช่คำว่า “จากไป” กับคนที่ยังมีชีวิต เช่น คุณยายจากฉันไปแล้ว แบบนี้ แปลว่าคุณยายเสียชีวิตแล้ว

ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษาในตัวอย่างที่ 1 คือ นักศึกษาใช้คำผิดความหมายไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาไทย เพราะใช้คำว่า “จาก” เพื่อสื่อความถึงเพื่อนที่ไม่สบายและไม่สามารถมาช่วยทำงานกลุ่มได้ ด้วยบริบทที่เกิดขึ้นนักศึกษาเลือกใช้คำไม่ตรงกับสิ่งที่ต้องการสื่อสาร แต่เจ้าของภาษาก็คงยอมรับได้เมื่อพิจารณาถึงการตีความเจตนาโดยอาศัยรูปภาษาและการใช้ความรู้ด้านไวยากรณ์ประกอบ แม้ว่าภาษาไทยมีได้มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวมากเท่ากับภาษาตะวันตกบางภาษา แต่เจ้าของภาษาไทยส่วนใหญ่จะสามารถพิจารณาได้ว่าในแต่ละสถานการณ์ควรใช้ถ้อยคำใดจึงจะเหมาะสม

ตัวอย่างที่ 2

นักศึกษาคนที่ 1: เนื่องจากบัตรธนาคารของฉันถูก**แช่แข็ง** และฉันไม่สามารถโอนได้ เพียง micro หรือชำระค่าธรรมเนียม ฉันได้โอนไปที่ครูของฉันค่ะ

ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์ภาษาในตัวอย่างที่ 2 คือ การเลือกใช้คำผิด นักศึกษาใช้คำว่า “แช่แข็ง” เพื่อบอกให้ทราบว่าบัตรธนาคารเกิดปัญหาไม่สามารถใช้ได้ แต่ด้วยความเข้าใจที่คาดเดาว่าคำที่ใช้น่าจะถูกต้อง และด้วยการเทียบคำศัพท์ภาษาไทยกับคำศัพท์ในภาษาแม่ จึงอนุมานว่าใช้ในประโยคได้

ตัวอย่างที่ 3

นักศึกษา: อาจารย์ ผมไม่สบายมา**ไม่ได้**โรงเรียน

อาจารย์: เป็นยังไงบ้าง

นักศึกษา: เวียนหัวครับ

ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์ภาษาในตัวอย่างที่ 3 คือ การเรียบเรียงประโยคผิด โดยเรียงประโยคแบบภาษาแม่ (ภาษาจีน) แสดงให้เห็นว่าภาษาเดิมของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนภาษาที่สอง หรือกล่าวได้ว่าเป็นผลจากการแปลความหมายจากคำศัพท์ภาษาจีนเป็นภาษาไทย ส่งผลให้การเรียบเรียงประโยคภาษาไทยของนักศึกษามีความสับสนบ้าง แต่เจ้าของภาษาก็คงยอมรับได้

ตัวอย่างที่ 4

“ได้ข่าวว่าประเทศไทยเป็นประเทศรอยยิ้ม หนูชอบประเทศไทยมาก ๆ หนูชอบ**สติปัญญา**ของคนไทย ฉันหวังว่าเราได้เจอหน้าเร็ว ๆ นอกจากนี้**ปัญญา**ของภาษาไทยออกเสียงไม่ถูกต้องและฟังเข้าใจนิดหน่อยได้พูดนิดหน่อย มีคำศัพท์มากมายจำไม่ได้ ไม่รู้จักอื่น ๆ หวังว่าหลังหนูไปประเทศไทยได้ยกระดับให้สูงขึ้น และ**ตรวจสอบการรู้ไหล**”

ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์ภาษาในตัวอย่างที่ 4 คือ การออกเสียงผิด และการเลือกใช้คำผิด นักศึกษาจีนใช้คำว่า “**สติปัญญา**” แทนคำว่า “ความฉลาด” ซึ่งด้วยรูปคำก็อาจใช้แทนกันได้ แต่ถ้าพิจารณาถึงบริบทการพูดแล้ว ใช้คำว่า “ความฉลาด” เหมาะสมกับบริบทในการพูดมากกว่า การใช้คำว่า “**ปัญญา**”

เพื่อสื่อความหมายว่าตนเองมีปัญหาในการออกเสียงภาษาไทย โดยใช้แทนคำว่า “ปัญหา” เนื่องจากการเข้าใจความหมายที่ผิดไปและอนุมานว่าออกเสียงคำได้ถูกต้องแต่เลือกใช้คำไม่ตรงกับการสื่อความ ซึ่งเจ้าของภาษาทำความเข้าใจได้ว่าผู้พูดต้องการสื่อเจตนาอย่างไรตามบริบทในการสื่อความ และใช้คำว่า “ยกระดับให้สูงขึ้น” เพื่อจะกล่าวถึงความคาดหวังระดับภาษาไทยของตนเองเมื่อมาเรียนที่ประเทศไทย นอกจากนี้นักศึกษาเลือกใช้คำว่า “การรู้ไหล” เพื่อสื่อความหมายว่าความผิดพลาดของระดับการใช้ภาษาไทยของตนเองเมื่อมาอยู่ประเทศไทย ทั้งนี้การเลือกใช้คำเกิดจากความเข้าใจของผู้เรียนว่าสามารถใช้สื่อสารกับเจ้าของภาษาไทยถูกต้องโดยอาจลืมไปว่าภาษาไทยมีระดับภาษาที่ใช้ในแต่ละบริบทแตกต่างกัน

ผู้วิจัยเห็นว่าข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษาดังตัวอย่างข้างต้น ส่วนมากเกิดจากนักศึกษาเลือกใช้คำโดยเชื่อมโยงตามแบบภาษาแม่ของตนเอง โดยลืมนำคำนี้ไปว่าภาษาแม่ของตนเองและภาษาไทยมีความแตกต่างกันด้านถ้อยคำที่เหมาะสมกับบริบทต่างกันไป อีกทั้งนักศึกษานุมานว่ารูปแบบของภาษาจีนและภาษาไทยคล้ายคลึงกัน ทว่าทั้งสองภาษามีความแตกต่างไม่ว่าจะเป็นการเรียบเรียงคำในประโยค การใช้คำที่เหมาะสมกับบริบทก็ตาม

2. ข้อบกพร่องด้านสื่อเจตนา จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยนิยามได้ว่า ข้อบกพร่องด้านสื่อเจตนา คือข้อบกพร่องในการใช้ภาษาที่เกิดความล้มเหลวในการสื่อเจตนา โดยเจ้าของภาษาไม่เข้าใจว่าผู้พูดมีเจตนาใด หรือทำให้ผู้ฟังเข้าใจเจตนาของผู้พูดผิดไป เมื่อกล่าวถ้อยคำใดออกไปผู้พูดอาจจะมีจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง และคาดหวังว่าผู้ฟังจะเข้าใจเจตนาของผู้พูด นักวิจัยปฏิบัติศาสนานิยามเจตนาของผู้ส่งสารว่า “จุดมุ่งหมายวัจนกรรม” นอกจากจุดมุ่งหมายแล้วยังประกอบมิตินิติการพิจารณาความหมายคือ “พลังวัจนกรรม” แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ การสื่อเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรมและการสื่อเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม พบว่า การสื่อเจตนาแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม ปรากฏดังตัวอย่าง

การสื่อเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม คือ การที่ผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษากล่าวถ้อยคำเพื่อสื่อจุดมุ่งหมายวัจนกรรมเรื่องหนึ่ง แต่ถ้อยคำที่กล่าวทำให้เจ้าของภาษาเข้าใจผิดสื่อจุดมุ่งหมายวัจนกรรมอีกเรื่องหนึ่ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 5

อาจารย์: เตรียมหาหอพักเลยนะคะ บริษัทอยู่แถวถนนช้างคลานคะ

นักศึกษา: ไม่ใช่คะ เราขอให้คนจากบริษัทช่วยหาหอพักให้ ใกล้บริษัท จากนั้นเราจ่ายค่าเช่าเอง

จากตัวอย่างที่ 5 อาจารย์ได้แจ้งให้นักศึกษาเตรียมหาหอพัก สำหรับการฝึกงานในช่วงภาคเรียนที่ 3 เจตนาของผู้พูดคือ “การกล่าวขึ้นนำ” แฝงด้วยพลังวัจนกรรมคือแนะนำถึงสิ่งที่นักศึกษาควรทำ แต่นักศึกษาใช้คำว่า “ไม่ใช่” ทำให้อาจารย์รู้สึกว่ นักศึกษาปฏิเสธข้อแนะนำของอาจารย์ ซึ่งที่จริงแล้วนักศึกษาต้องการสื่อว่าเขาไม่ต้องไปหาหอพักเอง เพราะมีเจ้าหน้าที่ที่บริษัทหาหอพักให้เรียบร้อยแล้ว ในสถานการณ์เช่นนี้ผู้ฟังชาวไทยอาจตีความเจตนาออกมาในเชิงลบได้ เนื่องจากขึ้นต้นด้วยคำปฏิเสธแสดงเจตนาไม่เห็นด้วยกับ

คำแนะนำของผู้พูด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การสื่อเจตนาเกิดข้อผิดพลาดที่สร้างความไม่พอใจของอาจารย์ต่อนักศึกษาชาวจีนได้

การสื่อเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม คือ การที่ผู้พูดซึ่งไม่ใช่เจ้าของภาษากล่าวถ้อยคำออกไป ผู้ฟังซึ่งเป็นเจ้าของภาษาเข้าใจจุดมุ่งหมายวัจนกรรม แต่ไม่สามารถเข้าใจว่าถ้อยคำของผู้พูดมีระดับวัจนกรรมเพียงใด เช่น ผู้พูดต้องการชื่นชม แต่การเลือกใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมกับบริบท จึงทำให้ผู้ฟังตีความไปว่าผู้พูดกล่าวประชด ซึ่งอยู่ในกลุ่มวัจนกรรม “แสดงความรู้สึก” ซึ่งมีพลังวัจนกรรมระดับต่างกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6

นักศึกษา: โห วันนี้ตุ๊กตาแต่งตัวดีมาก

อาจารย์: สวยเธอ

นักศึกษา: สวยจริง ๆ

จากตัวอย่าง นักศึกษากล่าวถ้อยคำออกไปเพื่อต้องการ “แสดงความชื่นชม” การแต่งตัวของเพื่อน เมื่อได้เห็นปฏิกิริยาและน้ำเสียงของอาจารย์พูดกลับมาว่า “สวยเธอ” สามารถตีความเจตนาได้ว่าเพื่อนพูดประชดหรือกล่าวชื่นชม ตั้งข้อสังเกตว่าตนเองพูดอะไรผิดพลาดไป สถานการณ์นี้แสดงให้เห็นได้ว่ามุมมองการสื่อเจตนาที่เกิดขึ้น ผู้พูดเพียง “แสดงความชื่นชม” ไม่ได้มีเจตนากล่าวประชดแต่อย่างใด แต่ผู้ฟังเข้าใจผิดว่าเป็น การกล่าวประชดหรือไม่ อนุมานได้ว่าการกล่าวชื่นชมมีพลังวัจนกรรมมากกว่าการกล่าวประชด ทั้งนี้ วัจนกรรมกลุ่มแสดงความรู้สึกจะมุ่งเน้นให้ผู้อื่นทราบว่าผู้พูดชอบหรือไม่ชอบชื่นชมในตัวผู้ฟังหรือสิ่งต่าง ๆ (ทรงธรรม อินทจักร, 2550)

ตัวอย่างที่ 7

อาจารย์ : มอเตอร์ไซด์เป็นอะไรคะ

นักศึกษา: มอเตอร์ไซด์ตายแล้วที่เซเวน เมื่อวานก็ตาย วันนี้ก็ตาย พรุ่งนี้ก็ตาย

จากตัวอย่าง นักศึกษาบอกปัญหามอเตอร์ไซด์เสีย เสียตั้งแต่สามวันที่แล้ว ถ้อยคำที่กล่าวต้องการสื่อเจตนาเพื่อให้ทราบ ซึ่งผู้ฟังอาจตีความได้ว่าเป็นการยืนยันกรณามอเตอร์ไซด์เสียจริง ๆ ไม่ได้โกหก การกล่าวถ้อยคำเพื่อให้ทราบและการยืนยันกรณ เป็นวัจนกรรมกลุ่มเดียวกันคือวัจนกรรมกลุ่มบอกกล่าว อนึ่งพลังวัจนกรรมสะท้อนออกมาจะมีความหมายที่มียนัยไปในแง่บวก แต่ก็มีความไม่แน่นอนที่สื่อเจตนาไปค่อนข้างลบ

ตัวอย่างข้างต้นชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวหรือข้อบกพร่องในการใช้ภาษาคนพูด หากการเลือกใช้ถ้อยคำสื่อเจตนาที่ไม่ถูกต้องตามบริบท แม้กระทั่งในกลุ่มวัฒนธรรมเดียวกันก็ตามก็สามารถตีความเจตนาผิดได้

ซึ่งความล้มเหลวนี้อาจเกิดขึ้นได้ง่ายมากอีกหลายเท่าเมื่อคนต่างกลุ่มวัฒนธรรมพูดคุยหรือคิดต่อธุรกิจร่วมกัน (กฤษดาวรรณ หงส์สารมภ์ และธีรณัฐ โชคสุวณิช, 2551)

3. ข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา แตกต่างจากข้อบกพร่องทั้ง 2 ที่กล่าวไปแล้ว เพราะเป็นข้อบกพร่องที่เกิดจากการใช้ภาษาของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา แต่ข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนาเกิดจากผู้ฟังซึ่งไม่ใช่เจ้าของภาษาตีความถ้อยคำของผู้พูดชาวไทยผิด ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึงนักศึกษาชาวจีนที่พูดภาษาไทย ตีความเจตนาของอาจารย์ผู้สอนภาษาไทยผิด ทั้งนี้จะเกี่ยวข้องกับเจตนาเป็นหลัก ไม่เกี่ยวกับความผิดพลาดทางด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ การตีความเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมาย วัจนกรรม และการตีความเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม

การตีความเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดการตีความเจตนาแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม คือ ผู้ไม่ใช่เจ้าของภาษาตีความจุดมุ่งหมายวัจนกรรมในถ้อยคำผิด จากที่ผู้พูดที่เป็นเจ้าของสื่อวัจนกรรมประเภทหนึ่ง แต่ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาตีความจุดมุ่งหมายเป็นวัจนกรรมอีกประเภทหนึ่ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9

อาจารย์: เตรียมหาหอพักเลยนะคะ บริษัทอยู่แถวถนนช้างคลานคะ

นักศึกษา: หาแล้วไหมคะ หอพักมีมากมายเลย จากนั้นเราจ่ายค่าเช่าเองนะคะ

จากตัวอย่างหากพิจารณาถ้อยคำของอาจารย์ นักศึกษาอาจตีความเจตนาบอกกล่าวว่า ได้หาหอพักให้แล้ว แต่เจตนาของอาจารย์คือแนะนำให้หาหอพัก นอกจากนี้ นักศึกษายังยืนยันความเข้าใจของตนเองว่าเข้าใจถูกต้อง แล้วลงท้ายด้วย “นะคะ” สาเหตุข้อผิดพลาดการสื่อสารผู้วิจัยคาดว่านักศึกษาใช้การสื่อสารในรูปแบบตามภาษาแม่ รวมทั้งความเข้าใจที่คาดเคลื่อนของการเลือกใช้ถ้อยคำในการสื่อสารของนักศึกษาเอง

การตีความเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม คือ การที่ผู้ไม่ใช่เจ้าของภาษารับรู้จุดมุ่งหมายวัจนกรรมในถ้อยคำของเจ้าของภาษา แต่ไม่สามารถตีความพลังวัจนกรรมในถ้อยคำนั้นได้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10

นักศึกษา: นี่คือการบ้านของฉันคะ

อาจารย์: ส่งมาอีกครั้งคะ

นักศึกษา: อาจารย์การบ้านถูกแล้ว

จากตัวอย่างที่ 10 นักศึกษาส่งการบ้านให้อาจารย์ อาจารย์ต้องการให้นักศึกษาส่งเอกสารการบ้านมาให้ดูอีกครั้ง เจตนาของอาจารย์คือ “การสั่ง” ให้ส่งงานอีกครั้ง แต่นักศึกษาตีความเจตนาของอาจารย์ผิดว่า การบ้านไม่ถูกต้องคิดว่าบอกให้ทราบ เป็นวัจนกรรมบอกกล่าว แต่เป็นเจตนา “แจ้งให้ทราบ” ทั้งนี้การตีความที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นความบกพร่องทางการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีน

กล่าวได้ว่าสาเหตุข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีน แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลักด้วยกัน ได้แก่ ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์ทางภาษา ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา และข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา ทั้งนี้ด้วยความแตกต่างของสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงบริบทในการสื่อสารที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การสื่อสารของนักศึกษาจีนมีข้อบกพร่องเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในการสื่อสารที่ออกมาเป็นถ้อยคำอาจจะไม่มีความสมบูรณ์ตามลักษณะไวยากรณ์ไทย หรือไม่เหมาะสมกับบุคคล สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเจ้าของภาษาก็ยังยอมรับการสื่อถ้อยความนั้นได้ เพราะสามารถคาดเดาได้ว่าผู้พูดมีเจตนาในการสื่อสารอย่างไร เนื่องจากนักศึกษาชาวจีนยังไม่เข้าใจถ้อยคำได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้คำบางคำในภาษาไทยมีหลายความหมายและใช้ในบริบทที่ต่างกัน ดังที่ Richard (1977) กล่าวว่า ข้อบกพร่องในตัวภาษา เกิดจากความยากในตัวภาษา ทำให้เกิดการสรุปผิดหรือนำกฎไปใช้อย่างไม่สมบูรณ์

จากสาเหตุข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้างต้น แนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน ทั้ง 3 ด้าน คือ ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์ทางภาษา ด้านข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา และด้านข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา

อย่างไรก็ตาม ข้อบกพร่องทั้ง 3 ด้าน เป็นการสื่อสารของผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ย่อมพบข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องในการสื่อสารเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ ด้วยความที่บริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ถ้อยคำไม่สามารถสื่อเจตนาเองได้หากไม่พิจารณาบริบทไปพร้อมกัน เมื่อบริบทเปลี่ยนไปเจตนาของผู้พูดอาจเปลี่ยนไปเช่นกัน (ดิยู ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์, 2558) รวมทั้งอิทธิพลของภาษาแม่ที่ส่งผลต่อการรับรู้ภาษาที่สอง รูปแบบภาษา ความเข้าใจในความหมายของถ้อยคำอาจส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการสื่อสารได้เสมอ รวมถึงการแนะนำเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมไทยที่มีความแตกต่างจากสังคมวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน เป็นส่วนสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่จะทำให้นักศึกษาได้เลือกใช้ถ้อยคำในการสื่อสารเพื่อป้องกันเจตนา การตีความถ้อยคำตามบริบทที่แวดล้อม และการเลือกสรรถ้อยคำให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ภาษาเพื่อใช้ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิด “จุดมุ่งหมายวัจนกรรม” Searle (1975) และแนวคิดเรื่องข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติ ของ Thomas (1987) มาศึกษาวิจัยโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาวจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้วิจัยพบการศึกษาน่าสนใจ ดังอภิปรายผลวิจัยดังต่อไปนี้

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาชาวจีน 40 คน พบสาเหตุข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในการสื่อสารของนักศึกษาชาวจีน สาเหตุหนึ่งเกิดจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ สอดคล้องวิจัยของ กฤติกา ชูผล (2560) กล่าวว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนที่ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศเนื่องมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติ ซึ่งจำแนกได้เป็นการถ่ายโอนเชิงบวก และการถ่ายโอนเชิงลบ ทั้งนี้ในการสื่อสารของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการสนทนาต่อคู่สนทนาไม่ใช่เรื่องความถูกต้องของไวยากรณ์ หากแต่เน้นความเข้าใจเจตนาของการสื่อสารเป็นสำคัญ อนึ่งการเชื่อมโยงของภาษาแม่จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาษาที่สองดังที่ กนกวรรณ เลหาบุรณะกิจ (2563) กล่าวว่า การรับรู้ภาษาที่สองผู้เรียนจะพยายามเชื่อมโยงกับภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งเสมอ ทำให้ได้รับอิทธิพลจากภาษาที่หนึ่งทั้งในด้านรูปแบบภาษาและความหมาย การได้รับอิทธิพลดังกล่าวเรียกว่าการถ่ายโอน หากกฎหรือวิธีใช้ในภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งใกล้เคียงภาษาที่สอง ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ง่ายหรือเรียกว่าเกิดการถ่ายโอนเชิงบวก หากภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งแตกต่างจากภาษาที่สองมากก็จะเกิดการถ่ายโอนเชิงลบ ดังนั้น ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนจากผลการศึกษาวิจัย ส่วนสำคัญที่เป็นสาเหตุข้อบกพร่องคือการถ่ายโอนภาษาแม่และความแตกต่างระหว่างสังคมวัฒนธรรม แนวทางในการแก้ไขสาเหตุข้อบกพร่องในการสื่อสารภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนควรมีการแนะนำบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย ควบคู่กับการสอนภาษาไทย เพราะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สิ่งที่สำคัญที่สุดไม่ใช่ความถูกต้องทางไวยากรณ์ว่าเป็นการเข้าใจเจตนาระหว่างกันได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐมาภรณ์ เดชราช (2562) กล่าวว่า ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมและการพัฒนาทักษะความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีน เป็นสิ่งสำคัญที่ควบคู่กับการสอนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน

ข้อเสนอแนะ

- ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการถ่ายโอนภาษาแม่ที่ส่งผลต่อภาษาที่สอง ของชาวต่างประเทศอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องการสื่อสารภาษาไทยของชาวต่างประเทศ และนำไปประยุกต์ในการสอนภาษาไทยให้ชาวต่างประเทศ หรือเป็นข้อมูลเพื่อป้องกันความผิดพลาดในการสื่อสารภาษาไทยของชาวต่างประเทศ
- ควรศึกษาการใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันในการสื่อสารของนักศึกษาจีน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ เลหาบุรณะกิจ. (2563). *ภาษาศาสตร์ประยุกต์เพื่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤติกา ชูผล (2560). *ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนที่พูดภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- กฤษดาพรรณ หงศ์ดามรค์ และธีรณัฐ โชคสุวณิช. (2551). *วัจนปฏิบัติศาสตร์*. โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา ใจมโน. (2553). *มนุษย์กับภาษา*. ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐมาภรณ์ เดชราช. (2562). ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการใช้ภาษาสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักศึกษาจีน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์การเงินยูนนานประเทศจีน. *วารสารช่อพะยอม*, 30(1), 165-176.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2562). *ภาษากับความหมาย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดิยุ ศรีนราวัฒน์ และชลธิชา บำรุงรักษ์. (2558). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงธรรม อินทจักร. (2550). *แนวคิดพื้นฐานด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เมลดา สุดาจิตราภา. (2563). *ภาษาศาสตร์ประยุกต์: สหวิทยาการเพื่อการแก้ปัญหาทางภาษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตลักษณ์ ติผดุง. (2552). *วัจนปฏิบัติศาสตร์เบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Austin, J. L. (1962). *How to do things with worlds*. Oxford University Press.
- Kecskes, I. (2014). *Intercultural pragmatics*. Oxford University Press.
- Richard, J. C. (1977). "A non-contrastive approach to error analysis. Singapor Offset Printing L td.
- Searle, J. (1975). Indirect speech acts. In (Cole, P. and Morgan, J.) (Eds.), *Syntax and Semantics: Speech acts*. (pp.59-82) Academic Press..
- Thomas, J (1983). Cross-cultural pragmatic failures. *Applied Linguistics*, 4(2), 91-112.
- Thomas, J (1995). *Meaning in interaction: An introduction to pragmatics*. Longman.

การสร้างสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต โดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น

Creating Limited-Note Improvisation Teaching Materials using 12 Bar Blues Backing Track for Beginner Piano Students

ภสุ กลมเกลียว¹ | Phasu Klomkliao¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1. สร้างสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตโดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎีดนตรีสากล เพื่อเป็นแนวทางสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2. หาประสิทธิภาพของสื่อการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองได้แก่ นักเรียนเปียโนที่สมัครใจเรียนจำนวน 6 คน เนื้อหาในบทเรียนมีทั้งหมด 8 บทเรียน โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 9 คาบเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สื่อการสอน คู่มือครู และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติระหว่างเรียน แบบประเมินการทดสอบปฏิบัติระหว่างเรียน และแบบประเมินการทดสอบปฏิบัติหลังเรียน

ผลการวิจัยพบว่า สื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต โดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80/83 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สื่อการสอนเล่มนี้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการเรียนการสอนการอิมโพรไวส์สำหรับเปียโนในปัจจุบัน

คำสำคัญ : การอิมโพรไวส์, การจำกัดโน้ต, ผู้เรียนเปียโนระดับเบื้องต้น, 12 Bar Blues

¹นักศึกษาปริญญาโท / คณะดุริยางคศิลป์ / มหาวิทยาลัยพายัพ / maxfoxindy@gmail.com

E-mail ผู้ส่งบทความ : maxfoxindy@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0896362164/ รับเมื่อ วันที่ 27 เมษายน พ.ศ.2566/

แก้ไขเมื่อ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ.2566/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2566/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2567

Abstract

The objectives of this research are to create limited-Note Improvisation Teaching materials using 12 Bar Blues Backing Track for beginners. The researcher has studied documents related research to concepts and music theory as a guideline for creating research tools and to find the effectiveness of instructional media. The case study was conducted at Dara Music School in Chiang Mai Province and the effectiveness of the instruction media was evaluated using a sample group of six piano students. The lesson plan consisted of 8 lessons with a total of 9 teaching hours. The research instruments included instruction media, a teacher's guide, and evaluation forms.

The research showed that the creating Blues of limited-Note Improvisation Teaching materials using 12 Bar Blues Backing Track for beginners, beginner created by the researcher, was effective with a score of 80/83, which was consistent with the initial hypothesis. The study demonstrated that this instructional media is a viable option for teaching blues piano improvisation to beginners.

Keywords : Improvisation, Limited group of notes, Beginner pianist, 12 Bar Blues

บทนำ

การเรียนวิชาดนตรีโดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติดนตรีนั้นมีเครื่องดนตรีให้เลือกเรียนหลากหลาย การเรียนวิชาเปียโนนับว่าเป็นวิชาที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เห็นได้จากโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนที่เปิดสอนวิชาเปียโนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่จะเรียนเปียโนมีอยู่มากมายทั่วประเทศ แต่ละโรงเรียนเลือกใช้หลักสูตรในการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เข้าใจในบทเรียน และสามารถปฏิบัติเปียโนได้ โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละหลักสูตร เช่น ทรีนิตี อัลเฟรด เป็นต้น นอกจากการเรียนเปียโนจะเรียนเพื่อเสริมสร้างความรู้แล้ว ยังสามารถนำความสามารถไปต่อยอดทางการศึกษาในระดับต่อไปได้

จากประสบการณ์การสอนนักเรียนในโรงเรียนสอนดนตรีเอกชนทั่วไปที่เรียนวิชาเปียโนของนักวิจัยในฐานะครูผู้สอน พบปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน คือ นักเรียนยังขาดทักษะการอิมโพรไวส์ ส่งผลให้ในการเล่นไม่สามารถเล่นอิมโพรไวส์ได้อย่างทันที่ในบางบทเพลง การอิมโพรไวส์นั้นเป็นความสามารถอย่างหนึ่งของนักดนตรี ซึ่งจะต้องมีจังหวะการเล่นที่ดี สามารถนำทำนองของบทเพลงมาประยุกต์ใช้ได้จริง การอิมโพรไวส์ควรให้ความสำคัญของเรื่องทำนองและเมโลดิกไลน์ (Melodic Line) รวมถึงความคุ้นเคยความเข้าใจในการเล่นจะต้องสัมพันธ์กับบทเพลงด้วย ก่อนจะอิมโพรไวส์ให้คิดว่าจะเล่นอะไร โน้ตตัวไหนก่อน ควรเล่นตอนไหนบ้าง เราต้องมีการฟังเพลงที่เราจะเล่นก่อนจะนำโน้ตที่เราคิดว่าสามารถใช้ในการเล่นอิมโพรไวส์ ได้อย่างมีหลักการและเป้าหมายที่สำคัญต่อไปคือการฟัง การคิดทำนองด้วยตนเองโดยนำหลักทฤษฎี มาเรียบเรียงทำนอง

ก่อนนำมาใช้ในการอิมโพรไวส์กับเครื่องดนตรีที่เราเล่นได้ พอทำจนคุ้นเคยแล้วจึงสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้กับโน้ตที่เราจะเล่นได้ (Terefenko, 2014:117) ซึ่งทำให้นักเรียนต้องสอบถามครูผู้สอนในตอนของการอิมโพรไวส์อยู่เสมอ จึงทำให้ครูผู้สอนนั้นหาวิธีคิดและแก้ไขโดยการบังคับใช้โน้ต และจังหวะที่กำหนดโดยครูผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนไปฝึกซ้อม โดยไม่ได้คำนึงถึงเรื่องของความเข้าใจในการอิมโพรไวส์ได้ด้วยตนเอง ทำให้การเรียนการสอนไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะการอิมโพรไวส์ที่ต้องใช้เวลาในการฝึกฝนทักษะ ปัญหาเหล่านี้เกิดจากหลักสูตรการเรียนการสอนที่โรงเรียนสอนดนตรีเอกชนทั่วไปนำมาใช้เป็นสื่อการสอนนั้นยังอธิบายเรื่องการอิมโพรไวส์ไม่เพียงพอ ทำให้นักเรียนยังไม่เข้าใจพื้นฐานของการอิมโพรไวส์ เพราะก่อนที่จะอิมโพรไวส์ได้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบันไดเสียงและการคิดโน้ตในคอร์ด ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นเหตุที่ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหา

โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักการอิมโพรไวส์ของ คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff) วิทยา ไล้ทอง (2561) ได้กล่าวถึง รูปแบบการสอนอิมโพรไวส์โดยใช้เครื่องดนตรีแบบเฉพาะของคาร์ล ออร์ฟ เรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า ออร์ฟ สามารถถอดเสียงโน้ตออกได้ จึงทำให้เครื่องออร์ฟนั้น มีการจำกัดเสียงของตัวโน้ตเพื่อให้ง่ายต่อการอิมโพรไวส์กับบทเพลงที่เรียนอยู่ อีกทั้งยังทำให้เสียงในการบรรเลงอิมโพรไวส์ไม่ผิดเพี้ยนไปจากคีตของบทเพลงทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายต่อการคิดอิมโพรไวส์ พอทำ จนคุ้นเคยแล้วจึงสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้กับโน้ตที่เราจะเล่นได้ ทั้งนี้จะต้องรู้เป้าหมายของโน้ตที่ ผู้บรรเลงจะใช้ในการบรรเลง อีกทั้งผู้วิจัยได้ศึกษาและนำแนวคิดการอิมโพรไวส์ในรูปแบบเพลงบลูส์ Lessonface (2017) ของ นาริสชา แคมป์เบลล์ (Nerissa Campbell) เป็นวิธีการเรียนการสอนในหลักสูตรของนาริสชา แคมป์เบลล์ แบบเบื้องต้น ซึ่งมีแนวคิดวิธีการอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตในการบรรเลงโดยใช้บันได เสียงเพนตาโทนิค (Pentatonic Scale) และบันไดเสียงบลูส์ (The Blues Scale) เรียนรู้ในการฝึกร้องเพลงตาม ที่นาริสชา แคมป์เบลล์ บรรเลงเปียโน ซึ่งจะบังคับให้อิมโพรไวส์ โดยไม่ให้ใช้โน้ตที่นอกเหนือจากบันไดเสียงเพนตาโทนิคและบันไดเสียงบลูส์ โดยที่นาริสชา แคมป์เบลล์จะเป็นผู้ร้องนำโน้ตอิมโพรไวส์และให้นักเรียนร้องตามพอฝึกจนมั่นใจแล้วจึงให้ผู้เรียนนั้นอิมโพรไวส์ด้วยตนเอง จะเห็นได้ชัดเจนว่าแนวคิดหลักสูตรของทั้งสองท่านที่กล่าวมานั้นมีการใช้วิธีการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดของ คาร์ล ออร์ฟ และ นาริสชา แคมป์เบลล์ มาเพื่อเป็นแบบอย่างในการใช้โดยการจำกัดโน้ตและใช้ในการสร้างสื่อการสอน

ธีรดา สุนทรนาค (2553) ได้กล่าวถึง สื่อการสอนในปัจจุบันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีการสร้างสื่อเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้เรียน สื่อการสอนที่จะสามารถทำให้ผู้เรียนนั้นเข้าใจได้ถูกต้องตามหลักการและสะดวกต่อการเรียนรู้ง่ายต่อการเข้าถึง สื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันมักใช้เทคโนโลยีเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้สื่อนั้นดูน่าสนใจมากขึ้น รวมถึงเรื่องการเรียนการสอนด้วยเช่นกัน โรงเรียนสอนดนตรีส่วนใหญ่มีนักเรียนที่ต้องเริ่มเรียนขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมากต้องหาสื่อที่มีความแปลกใหม่เพื่อปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาจากสื่อเดิมที่เคยใช้เพื่อการเรียนการสอนใหม่ เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบันเป็นดิจิทัลแบบเต็มรูปแบบ เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นง่ายต่อการเรียนรู้ จึงต้องออกแบบสื่อที่สามารถให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทฤษฎีและฝึกฝนปฏิบัติเครื่องดนตรีได้โดยง่ายมากขึ้น ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของสื่อการสอนจึงคิดหาวิธีในการสร้างส่วนของจังหวะและทำนอง จึงศึกษาเรื่อง

ของจังหวะและทำนองในบทเพลงบลูส์ ที่ทำให้ผู้เล่นเข้าใจง่ายต่อการบรรเลง นักดนตรีบลูส์ในยุคก่อนได้ประพันธ์ ทำนองขึ้นมาอย่างฉับพลัน เป็นการบรรเลงที่แสดงออกถึงความรู้สึก ในการนำทำนองของบทเพลงบลูส์ โดยใช้ 12 Bar Blues มาประยุกต์ใช้กับการอิมโพรไวส์นั้น มีลักษณะการดำเนินคอร์ดที่โดดเด่น ง่ายต่อการประยุกต์ ดัดแปลงทำนอง ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักดนตรีแจ๊สและนักประพันธ์ ผู้วิจัยจึงมองเห็นความสำคัญนี้ โดยการนำต้นแบบของบทเพลงบลูส์ โดยใช้ 12 Bar Blues มาเป็นแนวทางการสร้างสื่อการสอน และเอกลักษณ์ที่สำคัญสำหรับบทเพลงบลูส์นั้นคือการอิมโพรไวส์ เป็นการประพันธ์ทำนองขึ้นมาอย่างฉับพลัน เป็นการบรรเลง ที่แสดงออกถึงความรู้สึกและได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสร้าง Backing Track เพื่อฝึกเรื่องจังหวะ ใน บทเพลงบลูส์ทำให้ผู้เรียนนั้นช่วยเสริมทักษะในด้านการอิมโพรไวส์มากขึ้น รวมถึงการฝึกซ้อมทบทวนแบบฝึกหัด การปฏิบัติเปียโนได้ดีขึ้นอีกด้วย

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้การอิมโพรไวส์นั้นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพต่อผู้เรียนให้มากที่สุด จากสาเหตุของปัญหาดังกล่าวมาในเบื้องต้นผู้วิจัยจึงสร้างสื่อการสอน อิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตโดยใช้ Backing track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น เพื่อแก้ไขเรื่อง การอิมโพรไวส์เปียโน อีกทั้งเป็นการพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโนและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ในการอิมโพรไวส์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญในการพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนเปียโนได้อย่างเป็นรูปธรรม มากขึ้น ตั้งแต่การปูพื้นฐานการอิมโพรไวส์ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกทักษะส่วนบุคคล รวมไปถึง การเรียนรู้ทฤษฎี สามารถเล่นและนำความรู้ไปต่อยอดการศึกษาในระดับต่อไปได้ เพราะการใช้หลักสูตร เพียงหลักสูตรเดียวไม่สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ได้ทั้งหมด สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้นการแสดงออก ทางจินตนาการเป็นส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่ง จึงต้องปลูกฝังการอิมโพรไวส์ เพื่อสร้างมาตรฐานในการเรียนเปียโน ให้แก่ผู้เรียนต่อไปในอนาคต ถือได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการเรียนการสอนปฏิบัติเปียโน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตโดยใช้ Backing Tracks 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตโดยใช้ Backing Tracks 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสมครใจ โดยกลุ่มตัวอย่างจะต้องคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนด และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากประชากรนักเรียนเปียโนทั้งหมดของโรงเรียน จำนวน 16 คน โดยมีเกณฑ์การเลือกดังต่อไปนี้ มีทักษะเบื้องต้นหรือความรู้ขั้นพื้นฐานในระดับเกรด 3 ขึ้นไป ของหลักสูตร ทรินิตี้ หรือผู้เรียนเปียโนที่มีทักษะเบื้องต้นหรือความรู้ขั้นพื้นฐานในระดับ 1B ขึ้นไป ตามหลักสูตร ของหนังสือ Alfred's Basic Piano Library คือ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเครื่องหมายกำหนดจังหวะ

สามารถอ่านโน้ตดนตรีสากลได้ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องโทมัสชิกเนเจอร์ และคีย์ชิกเนเจอร์ โดยสรุปแล้วมีประชากรนักเรียนเปียโนสมัครใจเข้าร่วม จำนวน 6 คน ซึ่งตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สื่อการสอน คู่มือครู เอกสารประกอบแบบฝึกหัด Backing Tracks แบบประเมินทักษะระหว่างเรียน แบบประเมินการทดสอบปฏิบัติระหว่างเรียน และแบบประเมินการทดสอบปฏิบัติหลังเรียนโดยคณะกรรมการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและกำหนดกรอบการวิจัย ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาทฤษฎีองค์ประกอบและรูปแบบเพลงบลูส์จากเอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์เนื้อหาจากการทบทวนเอกสาร กำหนดเป้าหมายและขอบเขตของเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อจัดทำสื่อการสอน คู่มือครู และแผนการสอน สร้างกรอบแนวคิดการวิจัย โดยกำหนดตัวแปรต้น ตัวแปรตาม คือ สื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต โดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอิมโพรไวส์ และเกิดทักษะการเรียนรู้เพลงในรูปแบบบลูส์

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต โดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น ในครั้งนี้ สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโนและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการอิมโพรไวส์ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามขอบเขตหัวข้องานวิจัยเพื่อใช้เสริมทักษะและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง โดยเอกสารประกอบแบบฝึกหัด ใช้โปรแกรม Sibelius พิมพ์ตัวโน้ตดนตรี และใช้โปรแกรม Microsoft Word พิมพ์คำอธิบายรายละเอียดประกอบแบบฝึกหัด บทเพลงประกอบแบบฝึกหัดสร้างด้วยโปรแกรม iReal Pro โดยตั้งค่าดนตรีประกอบอยู่บนรูปแบบจังหวะสวิง ประกอบด้วยเสียงกลอง เบส กีตาร์ ตั้งค่าความเร็วและจำนวนรอบในการเล่นตามต้องการ เพื่อให้ผู้เรียนนำกลับไปใช้ฝึกฝนได้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยเอกสาร ดังต่อไปนี้

1. สื่อการสอน เนื้อหาประกอบด้วยรายละเอียดวิธีการใช้เอกสารประกอบการเรียน คำอธิบายบทเรียน จัดทำเป็นฉบับภาษาไทย มีทั้งหมด 8 บทเรียน โดยใช้ระยะเวลาการสอนอย่างน้อย 1 ชั่วโมงต่อคาบ ทั้งหมด 9 คาบเรียน
2. คู่มือครู ประกอบไปด้วยแผนการสอน รายละเอียดการสอนรายคาบ จุดประสงค์การเรียนรู้ คำแนะนำสำหรับครูผู้สอน และกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละคาบ
3. เอกสารประกอบแบบฝึกหัด ใช้โปรแกรม Sibelius พิมพ์ตัวโน้ตดนตรี และใช้โปรแกรม Microsoft Word พิมพ์คำอธิบายรายละเอียดประกอบแบบฝึกหัด
4. Backing Tracks บทเพลงประกอบแบบฝึกหัดสร้างด้วยโปรแกรม iReal Pro โดยตั้งค่าดนตรีประกอบอยู่บนรูปแบบจังหวะสวิง ประกอบด้วยเสียงกลอง เบส กีตาร์ ตั้งค่าความเร็วและจำนวนรอบในการเล่นตามต้องการ เพื่อให้ผู้เรียนนำกลับไปใช้ฝึกฝนได้ด้วยตนเอง

5. แบบประเมินทักษะการปฏิบัติระหว่างเรียน เพื่อสังเกตทักษะการปฏิบัติของผู้เรียน ระหว่างการเรียน การสอนทั้งหมด 8 บทเรียน

6. แบบประเมินการทดสอบปฏิบัติระหว่างเรียน จุดประสงค์ของการประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อสังเกต พัฒนาการของผู้เรียนด้านทักษะการปฏิบัติ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ทำการประเมิน กำหนดให้ผู้เรียนทำการปฏิบัติ เปียโน จำนวน 2 บทเพลง ได้แก่ เพลง Blue Swing III และ Men Blue II โดยใช้เวลาสอบในคาบเรียนที่ 6 และคาบเรียนที่ 8

7. แบบประเมินการทดสอบปฏิบัติหลังเรียนโดยคณะกรรมการ การวัดและประเมินผลหลังเรียน โดยคณะกรรมการจำนวน 3 ท่าน กำหนดให้ผู้เรียนทำการปฏิบัติเปียโน จำนวน 2 บทเพลง ได้แก่ เพลง Blue Swing III และ Men Blue II เพื่อสังเกตความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของผู้เรียน โดยจะทำการทดสอบ การปฏิบัติหลังเรียนในคาบเรียนที่ 9

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินคุณภาพ โดยประเมินความถูกต้องของเนื้อหา ด้านความเหมาะสมของเนื้อหา ด้านความเที่ยงตรงใน การประเมินผล และความน่าสนใจของสื่อ แล้วนำผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนและแผนการดำเนินการศึกษา จัดทำเอกสารขออนุญาตผู้อำนวยการ โรงเรียนดาราวิสิท จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียน เปียโนที่สมัครใจเรียน ปรับปรุงแก้ไขสื่อการสอน แบบฝึกหัด แผนการเรียนรู้ Backing Track แบบประเมินทักษะการปฏิบัติระหว่างเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน ตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปทดลองสอนกับผู้เรียน จำนวน 2 คน ดำเนินการทดลอง เนื้อหาใน บทเรียนที่ 1 และบทเรียนที่ 2 เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงสื่อการสอนให้มีความสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งผลคะแนนจากการทดลองก่อนนำไปใช้จริง พบว่า สื่อการสอนมีประสิทธิภาพมากกว่า 50% นำเสนอ รายละเอียดการปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดลองใช้ มอบให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอรับข้อเสนอแนะและ พิจารณาปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ การหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัด โน้ตโดยใช้ Backing Tracks 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น ต้องมีประสิทธิภาพมากกว่าหรือ เท่ากับ 80/80 คือ ผลการทดสอบระหว่างเรียน 80 และผลการทดสอบหลังเรียน 80 โดยใช้สูตรการหาค่า ประสิทธิภาพ E1/E2 ชัยชนะ ยงไสว (2562) ดังนี้

$$E_1 = \frac{\sum X_1}{N} \times 100$$

สูตรที่ 1	
E_1	แทน ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนการสอบปฏิบัติระหว่างเรียน
$\sum X_1$	แทน คะแนนรวมจากการทดสอบการปฏิบัติระหว่างเรียน
N	แทน จำนวนผู้เรียน
A	แทน คะแนนเต็มระหว่างเรียน

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\sum X_2}{N} \times 100$$

E_2	แทน ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนการสอบปฏิบัติหลังเรียน
$\sum X_2$	แทน คะแนนรวมจากการทดสอบการปฏิบัติหลังเรียน
N	แทน จำนวนผู้เรียน
B	แทน คะแนนเต็มหลังเรียน

ผลการวิจัย

1. ได้สื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต โดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น จากการศึกษาแนวคิดการอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตของ คาร์ล ออร์ฟ วิทยา ไล่ทอง (2561) และแนวคิดวิธีการสอนบลูส์สำหรับเด็กโดย นาริสชา แคมป์เบลล์ Lessonface (2017) เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้โปรแกรม Sibelius พิมพ์ตัวโน้ตดนตรี และใช้โปรแกรม Microsoft Word พิมพ์คำอธิบายรายละเอียดประกอบแบบฝึกหัด และ Backing Tracks บทเพลงประกอบแบบฝึกหัดสร้างด้วยโปรแกรม iReal Pro โดยตั้งค่าดนตรีประกอบอยู่บนรูปแบบจังหวะสวิง ประกอบด้วยเสียงกลอง เบส กีตาร์ ตั้งค่าความเร็วและจำนวนรอบในการเล่นตามต้องการ ได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 สื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต โดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น ประกอบด้วย

1.1.1 คู่มือครู

1.1.2 Backing Tracks

1.1.3 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติระหว่างเรียน ทั้งหมด 8 บทเรียน

1.1.4 แบบประเมินการทดสอบปฏิบัติระหว่างเรียน จำนวน 2 บทเพลง

1.1.5 แบบประเมินการทดสอบปฏิบัติหลังเรียนโดยคณะกรรมการ 3 ท่าน จำนวน 2 บทเพลง

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต โดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น ต้องมีประสิทธิภาพมากกว่าหรือเท่ากับ 80/80 ชัยชนะ ยงไสว (2562) คือ ผลการทดสอบระหว่างเรียน 80 และผลการทดสอบหลังเรียน 80 ผู้เรียนทั้งหมดได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80/83 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

อภิปรายผล

1. การสร้างสื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต โดยใช้ Backing Tracks 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ผู้เรียนเปียโนที่มีความรู้พื้นฐานสามารถอ่านโน้ตดนตรีสากลได้ มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเครื่องหมายกำหนดจังหวะไทม์ซิกเนเจอร์ และคีย์ซิกเนเจอร์ จำนวน 6 คน การสร้างสื่อการสอนที่ใช้ในการวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร วารสาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดการอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตของ คาร์ล ออร์ฟ แนวคิดวิธีการสอนบลูส์สำหรับเด็ก โดย นาริสชา แคมป์เบลล์ รวมทั้งคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการใช้สร้างสื่อการสอนให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื้อหางานวิจัยเล่มนี้เน้นเกี่ยวกับการอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต ใช้รูปแบบของการดำเนินคอร์สจากเพลงบลูส์แบบดั้งเดิมเป็นหลัก เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระ ได้อย่างดีและรวดเร็วและสามารถจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในตอนท้ายของทุกคาบเรียน ผู้วิจัยจะสรุปประเด็นสำคัญ และให้ผู้เรียนกลับไปซ้อมที่บ้านได้ด้วยตนเอง เนื้อหาในบทเรียนมีทั้งหมด 8 บทเรียน สื่อการสอนจัดทำขึ้นด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประกอบด้วย สื่อการสอน คู่มือครู แบบประเมินทักษะการปฏิบัติระหว่างเรียน แบบประเมินทักษะการปฏิบัติหลังเรียน โดยใช้โปรแกรม Sibelius พิมพ์ตัวโน้ตดนตรี และใช้โปรแกรม Microsoft Word พิมพ์คำอธิบายรายละเอียดประกอบแบบฝึกหัด และ Backing Tracks บทเพลงประกอบแบบฝึกหัดสร้างด้วยโปรแกรม iReal Pro โดยตั้งค่าดนตรีประกอบอยู่บนรูปแบบจังหวะสวิง ประกอบด้วยเสียงกลอง เบส กีตาร์ ตั้งค่าความเร็วและจำนวนรอบในการเล่นตามต้องการ เพื่อให้ผู้เรียนนำกลับไปใช้ฝึกฝนได้ด้วยตนเอง จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแล้วนำผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความชำนาญ จำนวน 3 ท่าน และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสมตามคำแนะนำ โดยผู้วิจัยได้นำสื่อการสอนนี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงสื่อการสอนให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด การจัดการเรียนการสอนเป็นการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว โดยใช้เวลาทั้งหมดคาบเรียนละ 1 ชั่วโมง สื่อการสอนเล่มนี้ใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 9 คาบเรียน โดยใช้โรงเรียนดารามิวสิก จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสื่อการสอนที่สร้างขึ้นมีเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนมีพัฒนาการความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดความสามารถในการสร้างสรรค์การอิมโพรไวส์ในแบบของตนเอง สามารถนำความรู้จากสื่อการสอนนี้ไปพัฒนาต่อเพื่อเพิ่มระดับการอิมโพรไวส์ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการศึกษาครั้งนี้ สื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ตโดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น มีจุดประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพงานวิจัยให้ได้มากกว่าหรือเท่ากับ 80/80 คือ นักเรียนทั้งหมดทำการทดสอบการปฏิบัติระหว่างเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 และนักเรียนทั้งหมดทำการทดสอบการปฏิบัติหลังเรียน ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 หลังเสร็จสิ้นการทดลอง พบว่า สื่อการสอนมีประสิทธิภาพ 80/83 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ในระหว่างการเรียนการสอนผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน และศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียนอยู่เสมอ ทำให้ทราบถึงปัญหาของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อหาแนวทางแก้ไข และปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนสามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมด

นักเรียน คนที่	คะแนนรวม ทักษะการ ปฏิบัติระหว่าง เรียน (200)	คะแนนรวม การทดสอบ การปฏิบัติ ระหว่างเรียน โดยครูผู้สอน (100)	รวม (300)	ค่าเฉลี่ย	ผลคะแนนหลังเรียน			ค่าเฉลี่ย
					เพลงที่ 1 (75)	เพลงที่ 2 (75)	รวม(150)	
1	139	70	209	69.67	58	61	119	79.33
2	136	70	206	68.66	57	58	115	76.67
3	167	76	243	81	66	61	127	84.67
4	178	88	266	88.67	70	68	138	92
5	161	76	237	79	60	58	118	78.67
6	186	92	278	92.67	66	67	130	86.67
ค่าเฉลี่ยรวม				80	ค่าเฉลี่ยรวม			83

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน โดยมีผู้เรียนกลุ่มที่มีคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่สูง ได้แก่ ผู้เรียนคนที่ 3 4 และ 6 เป็นเพราะมีพื้นฐานการฟังเพลงบลูส์ แจ๊ส และสนใจที่จะเรียนรู้ แต่ไม่รู้ว่าจะเริ่มจากจุดไหนก่อน ผู้เรียนกลุ่มนี้มีความเข้าใจเพลงบลูส์มาในระดับหนึ่งแล้ว อีกทั้ง มีความมุ่งมั่น ภาวะทางอารมณ์ ลักษณะนิสัย ที่ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนตั้งใจฝึกซ้อมเปียโนและฟังเพลงบลูส์มากขึ้น นอกเหนือเวลาการทดลอง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้มีผลคะแนนที่ดีในแต่ละคาบการเรียนการสอน เช่น ผู้เรียนคนที่ 4 ได้คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติระหว่างเรียนเท่ากับ 178 จากคะแนนเต็ม 200 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยปฏิบัติหลังเรียนเท่ากับ 92 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน เป็นเพราะมีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนต้องการพัฒนาตนเองให้ปฏิบัติได้ดีขึ้น จึงทำให้ผลคะแนนสูงกว่านักเรียนทั้ง 5 คน

กลุ่มผู้เรียนที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ ได้แก่ ผู้เรียนคนที่ 1 2 และ 5 เป็นเพราะมีเวลาฝึกซ้อมน้อยอาจเกิดจากสาเหตุผู้เรียนประกอบอาชีพเสริมในช่วงเย็นและกลางวัน ส่งผลให้ในบางคาบเรียนทำได้ไม่ดีมากนัก และการนัดหมายที่ไม่ตรงเวลาในแต่ละคาบ ทำให้ล่าช้ากว่าผู้เรียนผู้อื่น ส่งผลให้มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าผู้เรียนคนอื่น เช่น ผู้เรียนคนที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติระหว่างเรียนเท่ากับ 136 จากคะแนนเต็ม 200 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยปฏิบัติหลังเรียนเท่ากับ 76.67 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน แม้ว่าผู้เรียนคนนี้จะได้คะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าผู้เรียนอื่น ผู้วิจัยจึงปรับวิธีการเรียนการสอน โดยเพิ่มเวลาให้นักเรียนมากขึ้น จาก 1 ชั่วโมง เพิ่มเป็น 2 ชั่วโมง เพื่อให้ผู้เรียนนั้นเข้าใจและนำไปฝึกซ้อมอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการเรียนการสอนผ่านสื่อการสอนเรื่อง สื่อการสอนอิมโพรไวส์แบบจำกัดโน้ต โดยใช้ Backing Track 12 Bar Blues สำหรับนักเปียโนระดับเบื้องต้น ผู้วิจัยทราบถึงปัญหาของผู้เรียนแต่ละคน ผู้วิจัยได้หา

แนวทางวิธีการแก้ไขปัญา และปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนแต่ละจุดเด่นและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน ดังนี้

ผู้เรียนคนที่ 1 ผู้เรียนมีทักษะการอ่านโน้ตที่ช้าและจังหวะที่ไม่แข็งแรง อีกทั้งเวลาฝึกซ้อมน้อย เนื่องจากผู้เรียนประกอบอาชีพครูจ้างสอนในเวลากลางวันและช่วงเย็นประกอบอาชีพค้าขาย ส่งผลให้ในบางคาบเรียนทำไม่ได้ดีมากนัก และการนัดหมายที่ไม่ตรงเวลาในแต่ละคาบ ทำให้ล่าช้ากว่าผู้เรียนผู้อื่น ผู้วิจัยได้หาวิธีแก้ไขปัญา โดยการนัดเวลาเพิ่มโดยให้นักเรียนฝึกบทเพลงในบทเรียนกับผู้วิจัย และได้แนะนำวิธีการซ้อมเพื่อแก้ไขปัญาในเวลาเรียน ซึ่งผลการปฏิบัติดังกล่าวพบว่าผู้เรียนมีผลคะแนนการทดสอบเฉลี่ยที่ 79.33

ผู้เรียนคนที่ 2 ผู้เรียนมีทักษะการอ่านโน้ตที่ช้า และจังหวะที่ไม่แข็งแรง รวมถึงเวลาฝึกซ้อมน้อย เหมือนกับนักเรียนคนที่ 1 เนื่องจากผู้เรียนประกอบอาชีพครูจ้างสอนในเวลากลางวัน รวมถึงไม่มีความมั่นใจในการเล่นเปียโนต่อหน้าผู้อื่น ส่งผลให้นักเรียนในบางคาบเรียนทำไม่ได้ดีมาก ผู้วิจัยจึงหาวิธีแก้ไขปัญา ด้วยการนัดเวลาเพิ่ม โดยผู้วิจัยได้ให้นักเรียนปฏิบัติเพลงในบทเรียนที่ไม่มั่นใจเพื่อเช็คความถูกต้อง เป็นการเพิ่มความมั่นใจในการบรรเลงมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการปฏิบัติดังกล่าวพบว่าผู้เรียนมีผลคะแนนการทดสอบเฉลี่ยที่ 76.67

ผู้เรียนคนที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ดี สามารถเรียนรู้ได้ไว มีการพัฒนาจากไม่เคยเล่นแนวเพลงบลูส์มาก่อน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แนวเพลงบลูส์และการอิมโพรไวส์ได้ไวมากขึ้น มีความเข้าใจสื่อแต่ยังขาดการฝึกซ้อมที่สม่ำเสมอ ทำให้ในบางบทเพลงที่ยากต้องใช้เวลาในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย ทำให้มีเวลาในการฝึกซ้อมน้อย ผู้วิจัยจึงได้ให้การบ้านโดยแบ่งเวลาการซ้อมใน 1 อาทิตย์ให้ซ้อมวันละครึ่งชั่วโมง ซึ่งผลการปฏิบัติดังกล่าวพบว่าผู้เรียนมีผลคะแนนการทดสอบเฉลี่ยที่ 84.67

ผู้เรียนคนที่ 4 ผู้เรียนมีพื้นฐานที่ดีและมีพรสวรรค์ด้านดนตรีที่ดี เรียนรู้ได้ไว มีความรู้เกี่ยวกับเพลงบลูส์มาเล็กน้อย และสนใจในการเรียนเพื่อเพิ่มทักษะทางด้านการอิมโพรไวส์ จากไม่เคยอิมโพรไวส์มาก่อน ทำให้เข้าใจในเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการสอนที่วางเอาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้แนะนำให้เน้นเรื่องของการซ้อมการอิมโพรไวส์ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะการนำไปต่อยอดในการบรรเลงเพลงแบบบลูส์แจ๊สได้ดีมากขึ้น ซึ่งผลการปฏิบัติดังกล่าวพบว่าผู้เรียนมีผลคะแนนการทดสอบเฉลี่ยที่ 92

ผู้เรียนคนที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานการอ่านโน้ตรวมถึงเรื่องของจังหวะที่ดีมาก แต่ไม่มีความรู้เรื่องสวิงฟิลและการอิมโพรไวส์มาก่อน ทำให้ความเข้าใจในการบรรเลงเพลงแบบสวิงฟิลมีปัญหาในช่วงแรก เนื่องจากผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย ทำให้มีเวลาในการฝึกซ้อมน้อย จุดเด่นของผู้เรียน คือเป็นคนที่มีพัฒนาตนเองได้ไว จึงทำให้ผู้เรียนไม่มีปัญหาในการเรียนการสอนมากนัก ผู้วิจัยจึงได้ให้การบ้านโดยแบ่งเวลาการซ้อมใน 1 อาทิตย์ให้ซ้อมวันละครึ่งชั่วโมง ซึ่งผลการปฏิบัติดังกล่าวพบว่า ผู้เรียนมีผลคะแนนการทดสอบเฉลี่ยที่ 78.67

ผู้เรียนคนที่ 6 ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานการอ่านโน้ตรวมถึง เรื่องของจังหวะ และเรื่องของสวิงฟิลที่ดีมาก ไม่พบปัญหาเลย แต่ไม่มีความรู้เรื่องของการอิมโพรไวส์มาก่อน จึงทำให้เรียนรู้เนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การเรียนการสอนเป็นไปตามแผนการสอนที่วางเอาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้แนะนำให้เน้นเรื่องการซ้อมการอิมโพรไวส์ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะการนำไปต่อยอดในการบรรเลงเพลงแบบบลูส์แจ๊สได้ดีมากขึ้น ซึ่งผลการปฏิบัติดังกล่าวพบว่าผู้เรียนมีผลคะแนนการทดสอบเฉลี่ยที่ 86.67

ในระหว่างเรียนผู้วิจัยได้สังเกตความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมในแต่ละคาบเรียน พบว่า ผู้เรียนมีทักษะเรื่องจังหวะมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนต้องฝึกกับ Backing Tracks จากที่เคยเล่นไม่ค่อยตรงจังหวะ สามารถฝึกให้จังหวะแข็งแรงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งมีความเข้าใจเนื้อหาในสื่อการสอนเพิ่มมากขึ้น จากที่ผู้เรียนไม่เคยอิมโพรไวส์มาก่อน ทำให้กล้าที่จะอิมโพรไวส์ได้ตรงตามหลักของวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการอิมโพรไวส์ของ คาร์ล ออร์ฟ โดยการดึงศักยภาพทางด้านดนตรีของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ และกล้าแสดงออกมาจากความคิดและความรู้สึกแบบฉบับพลัน คือ การอิมโพรไวส์ นั่นเอง ในทุกคาบเรียนทุกคนมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความสนใจอยากสร้างสรรค์ผลงานทางด้านดนตรีมากขึ้น ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาไปใช้บรรเลงเพลงบลูส์ แจ๊ส ที่ต้องใช้ทักษะการอิมโพรไวส์ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการทดลอง

ผลการวิจัยเบื้องต้นผู้เรียนได้รับประโยชน์จากงานวิจัยในครั้งนี้อยู่ในระดับที่ดี สามารถนำไปพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อยอดความรู้ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความสามารถในการถ่ายทอดทักษะความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้
2. การสร้างบรรยากาศในการสอนให้น่าสนใจ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องมีความสามารถเฉพาะตัวในการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนการสร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีความสนุกสนานยิ่งขึ้น
3. ผู้สอนเครื่องดนตรีชนิดอื่น สามารถนำสื่อการสอนเล่มนี้ไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาที่สอนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสร้างแบบฝึกหัดทักษะการอิมโพรไวส์ในเทคนิคอื่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
2. คอร์ดรูปแบบเพลงบลูส์แบบดั้งเดิม สามารถนำไปต่อยอดเป็นคอร์ดรูปแบบเพลงบลูส์ แจ๊ส ซึ่งเป็นการเพิ่มทักษะความรู้ในเรื่องของการบรรเลงต่อไปได้
3. ควรมีการสร้างงานวิจัยการอิมโพรไวส์ในระดับที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยชนะ ยงไสว. (2562). การสร้างชุดการสอนวิชากีตาร์เบื้องต้นโดยใช้สื่อการสอน *Backing Track 12 Bar Blues* กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านดนตรีลำปาง จังหวัดลำปาง [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพายัพ].
HUSOCReview.<https://www.human.lpru.ac.th/husocojs/index.php/HUSOCReview/article/view/134>
- ธิดา สุนทรนาถ. (2553). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการสอนเปียโนระดับขั้นต้นของหลักสูตรเปียโนอัลเฟรดสำหรับสถาบันสอนดนตรีในกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. CUIR. <https://www.cuipcar.chula.ac.th/handle/123456789/34561>
- วิทยา ไล่ทอง. (2561). การคลอทำนองเพลงด้วยโทรนตามแนวคิดในการสอนดนตรีของออร์ฟ : โครงการศึกษาดนตรี สำหรับบุคคลทั่วไป. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(4), 355-367.
- Terefenko, D. (2014). *Jazz theory basic to advanced study*. Routledge Publisher.
- Campbell, N. (2020). *Blue for Kids*. <https://nerissacampbell.com>,
<https://www.lessonface.com/instructor/nerissa-campbell> 03/03/2020.

Journal of Humanities and Social Sciences Review
Lampang Rajabhat University

